

TARİH ABD 2018

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVTAP BİLMEZ



T.C.  
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
TARİH ANA BİLİM DALI

EBÜZZİYA MEHMET TEVFİK VE SİRAC GAZETESİNİN  
LATİN HARFLERİNE AKTARILMASI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

SEVTAP BİLMEZ

GAZİANTEP  
TEMMUZ – 2018



T.C.  
UNIVERSITY GAZIANTEP  
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES  
DEPARTMENT OF HISTORY

EBUZZIYA MEHMET TEVFİK AND THE TRANSLATION  
OF THE NEWSPAPER“SİRÂÇ” INTO LATIN LETTERS

MASTER’S THESIS

SEVTAP BİLMEZ

GAZIANTEP  
JULY – 2018

TARİH ABD 2018

MASTER’S THESIS UNIVERSITY GAZIANTEP

SEVTAP BİLMEZ

T.C.  
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
TARİH ANA BİLİM DALI

EBÜZZİYA MEHMET TEVFİK VE SİRAC GAZETESİNİN  
LATİN HARFLERİNE AKTARILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVTAP BİLMEZ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr.Üyesi Yunus Emre TANSÜ

GAZİANTEP  
TEMMUZ – 2018

T.C.  
UNIVERSITY GAZİANTEP  
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES  
DEPARTMENT OF HISTORY

EBUZZIYA MEHMET TEVFİK AND THE TRANSLATION  
OF THE NEWSPAPER“SİRÂC” INTO LATIN LETTERS

MASTER'S THESIS

SEVTAP BİLMEZ


Supervisor: Drç Lectrer Yunus Emre TANSÜ

GAZİANTEP  
JULY – 2018


T.C.  
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
TARİH ANABİLİM DALI

Sevtaç BİLMEZ  
EBÜZZİYA MEHMET TEVFİK VE SİRAC GAZETESİNİN LATİN  
HARFLERİNE AKTARILMASI

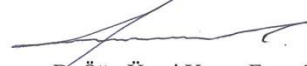
Tez Savunma Tarihi: 02/07/2018  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

  
Doç. Dr.  
Zekiye ANTAKYALIOĞLU  
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylıyorum.

  
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ  
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

  
Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre TANSÜ  
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri  
(Unvanı, Adı ve SOYADI)  
Prof. Dr. Orhan DOĞAN  
Doç. Dr. İsmail KIVRIM  
Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE  
Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre TANSÜ  
Dr. Öğr. Üyesi Özkan UZ

İmzası



## ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

**Sevtap BİLMEZ**

**02/07/2018**

## ABSTRACT

### EBÜZZİYA MEHMET TEVFİK AND THE TRANSLATION OF THE NEWSPAPER “SİRAC” INTO LATIN LETTERS

BİLMEZ, Sevtap

Master’s Thesis: Department of History

Supervisor: Dr. Lecturer Yunus Emre TANSÜ

July 2018, 282 Pages

Human beings have put emphasis on learning and discovering since the moment they set foot on the earth. For his reason, it’s possible to see the records of sculptures, ornaments, various tools used by people to express themselves even before the writing was invented. But after the invention of writing, the information capacity of human being has developed and expanded and people have divided into communities in search of geographical, historical, political, socio-economical and ethnological identities. This has created an introvert and normative society. Thus, the divided societies have tried different ways to have contact with each other, become super power, develop society and decide strategy since approximately 10th-15th centuries. The experiences after invention of printing press have been the most important of these ways. As I mentioned in my work in details, the development of printing press has put light on journalism and the terms related to journalism. The newspaper “Sirac” (Hijri 1290/ Gregorian 1873) that I have translated to Latin letters was published by Ebüzzıya Tefvik. It’s a daily newspaper consisting of sixty four pages in total; four pages three columns daily. Sometimes there are pictures (woman, bed) on issues and there are corners for advertisements. At the same time, the events of those times are given fearlessly. There is information about democracies, economy, social lives, transportation, communication functions of popular countries. The most important thing about this newspaper is that it gives information about situation of Ottoman Empire which Turkish people consider.

Keywords: Writing, Printing press, Newspaper, Sirac , Ebuzziya Tefvik

## ÖZET

### EBÜZZİYA MEHMET TEVFİK VE SİRAC GAZETESİNİN LATİN HARFLERİNE AKTARILMASI

BİLMEZ, Sevtap

Yüksek Lisans Tezi, Tarih A.B.D.

Tez Danışmanı:Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre TANSÜ

2018, Sayfa: 282

İnsanoğlu, yeryüzüne zûhur ettiği andan itibaren öğrenme ve keşfetme duygusu üzerine yoğunlaşmıştır. Öyleki yazının olmadığı dönemlerde kendini ifade edebilme maksadıyla O dönemde yaşayan insanların; heykelcikler, resimler, süslemeler ve türlü türlü aletler kullandıkları bilgisine literatürde rastlamak mümkündür. Lakin yazının icâdıyla birlikte artık bilgiler haznesi gelişmiş ve birikmiş olan insanlık, Coğrafi, Tarihi, Siyasi, Sosyo-ekonomik ve Etnolojikel kimlik arayışları içinde topluluklara bölünmüştür, bu da beraberinde kendi içine dönük ve normcu toplum yapısını getirmiştir. Onun içindir ki; bölünmüş toplumlar tâkriben X-XV. yüzyıllardan itibaren birbirlerinden haberdar olabilmek, büyük güç olmak, toplumunu geliştirmek ve strateji belirlemek için çeşitli yollara başvurmuşlardır bu yolların en önemlisi matbaanın icâdından sonraki tecrübeler olmuştur. Çalışmamda ayrıntılı olarak vermiş olduğum üzere matbaanın gelişmesi; gazeteciliği ve gazeteciliğin getirdiği çeşitli kavramları ön plana çıkarmıştır. Bu minvalde Latin harflerine aktardığım H. 1290/M.1873 Ebüzziyâ Tefvik tarafından yayım hayatına başlayan “Sirâc” gazetesi günlük bir gazete özelliği taşımakta olup, toplamda; altmış dört varakadan, günlük; dört nüsha üç sütundan oluşmaktadır. Nüshalarda ara ara resimler (Kadın, yatak) mevcuttur ve reklam köşeleri de yer almaktadır. Aynı zamanda O yıllarda gerçekleşen olaylar korkusuzca verilmiştir. O dönemin; gözde ülkelerinin demokrasileri, ekonomileri, sosyal hayatları, ulaşım-haberleşme fonksiyonları hakkında da bilgiler verilmiştir. Eserde en mühim bahis şüphesiz Türk toplumunun ecdadı Osmanlı Devleti'nin hâl-i vaziyetinden bilgiler sunulmasıdır.

**Anahtar kelimeler:** Yazı, Matbaa, Gazete, Sirâc, Ebüzziyâ Tefvik



## ÖNSÖZ

XIX. Yüzyıl sonlarında eserleri ile tanınan ve Tanzimat döneminin nadide gazetecilerinden sayılan; basımcı, yayıncı, yazar Ebüzziyâ Tevfik'in, burada daha çok konunun kapsamı itibariyle Avrupa'ya nazaran geç başlayan Osmanlı gazeteciliğinin en çalkantılı dönemine denk gelen "GAZETİCİLİK" yönü üzerinde durduğumu belirtmek isterim.

Bu çalışma sırasında Ebüzziyâ Tevfik'in; siyasal, sosyal, akli ve edebi olarak yaşadığı dönemde gerçekleşen, akımların gelişme ve olgunlaşmasında özellikle basın-yayın yoluyla ciddi çabalar verdiğini görmekteyiz. Bunun en iyi misali defalarca sansüre uğrayan yazıları, kapatılan gazeteleri ve sürgün dönemleridir.

"Sirâc" 16 Muharrem 1290/15 Mart 1873 Cumartesi, Celali Merkez Tahrir ve gazetehane Bâb-ı Ali caddesinde Başmuhariri: Tevfik Muharrerat-ı Siyasiyye bu mahale bu name ile yazılır. (Havadis için Muharir-i müraca'at edilir.) 1 nüshası 20 paradır. [16 Muharrem 1290] Abone ve i'lanaat peşin para iledir. Müdür Sirâc: Mülk seneliği 120,6 aylığı 65, 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar için seneliğine 20 kuruş posta ücreti alınır.

Sirac'da dikkat çeken bazı başlıklar ise: "Şu'unat", "Havâdis-i Şette", "Telgraf", "Galata Piyacası(Piyasası)", "İhtar", "İlanat" ve "Tütün" dür.

Dört nüsha üç sütun olarak çıkarılan gazetenin ilk varakasının cümle başlangıcı "Sirâc bir vasıtaadır ki icâdı zulmet içinde rehber olmak içindir... Memleketimizde ise gazetecilik âleminin gecelerimiz gibi hala karanlık olması böyle bir vasıta-i tenvire ihtiyaç gösterir idi. Onun için biz de bu nâmı ihtiyar eyledik. Lütf-ı Hakk ile rüzgârdan masun kalırsa kendi âleminde ziyâdar olmaklığı me'müldür. Ve Allah'it Tevfik. "

Gazetenin genel-i haline bakıldığında inanılmaz bir muhalefet ve cesur kalem anlayışı hâkimdir fakat tuhaftır ki imzalı yazı yok denecek kadar azdır bu da bize gösteriyor ki: Sirâc baskıların içinde siyasi yönü çok ağır basan hatta "Devlet İstikrarsız Yaşayamaz" makalesiyle onikinci nüshada devlet büyüklerine yani Abdülaziz'e değen yazılar yayımlayacak kadar muhaliftir. Yukarıda söz ettiğimiz gibi "İhtar" yani "Uyarı" anlamında kullanılan başlığı da gazetenin cüretkârlığının âleni ispatıdır.

Ebbüzziya'nın cüretkârlığı ve kaleminden dökülegelenler Osmanlı topraklarında ortaya konulan muhalif yazarlık adına ilk adım sayılır demekle mübalağa yapmış olmayız diye düşünüyorum fakat bu adım gazetenin kapatılmasına ve sürülmesine sebep olacaktır bu kısımdan Sonuç bölümünde geniş bir şekilde bahsedeceğim.

Çalışmam sırasında; öncelikle tez konumu belirlememde bana yardımcı olan, görüş ve eleştirileri ile yöndeş olarak ilmi gölgesini hissettiğim, Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Öğretim Üyesi aynı zamanda tez danışmanım olup beni onurlandıran Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre TANSÜ'ye, tezin hazırlanması sırasında zamanını benden esirgemeyen, uyarıcı, yardımcı olan Araştırma Görevlisi Özgür YÜCEL'e,

Çalışmamın çeşitli aşamaları süresince bana gösterdikleri kolaylık ve yardımlarından dolayı da değerli dostlarım Nazan ÜNLÜ, Necmettin BARKIN, Edip OTANÇ ve Hayat Arkadaşım Salih ARI'ya en derin teşekkürlerimi sunarım.

Tüm sorumluluklarımı bir ömür zevk alarak üstlenen her daim maddi-manevi destekçim olup bana ferah bir çalışma mekânı hazırlayan, en büyük ilham kaynağım Annem Fatma BİLMEZ'in hakkını ödeyemem.

Ayrıca tez konumun başmuhariri olan Sayın Ebüzziyâ TEVFİK'i bana bu çalışmaya olanak sağladıkları için rahmet ve saygıyla anarım.

**Sevtap BİLMEZ**

# İÇİNDEKİLER

ABSTRACT .....	ii
ÖZET .....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	2
KISALTMALAR .....	4
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ.....	2
EBÜZZİYA MEHMED TEVFİK.....	2
1.1. HAYATI.....	2
1.2. ESERLERİ .....	11
1.2.1. Gazeteleri.....	11
1.2.2. Dergileri .....	11
1.2.3. Biyografileri.....	12
1.2.4. Yıllık ve Takvimleri .....	12
1.2.5. Değişik Konulardaki Telif Eserleri .....	14
1.2.6. Derlemeleri .....	15
1.2.7. Tercüme Eserleri.....	15
1.2.8. Oyunları.....	15
2.1. YAYIMCILIĞI VE MATBAACILIĞI .....	16
2.2. EBÜZZİYA TEVFİK'İN HAYATINI KONU EDİNİMİŞ ÇALIŞMALAR .....	17
İKİNCİ BÖLÜM.....	18
3.1. EBBÜZZİYA'NIN ANLATIMINA GÖRE GAZETE .....	28
3.1.1. Nerede, Nasıl ve Ne Vakit Zühur Etmıştır?.....	28
3.1.2. Ebbüzzıya'nın Basın ve Yayınla İlgili Görüşleri.....	30
4.1. SULTAN ABDÜLAZİZ DÖNEMİ (1861-1876) BASIN VE TÜRK GAZETECİLİĞİ .....	33
4.2.1. Türk Basınının Doğuşu .....	34
4.2.2. İlk gazete kapatma .....	36
4.2.3. Basına Yönelik İlk Sansür Yasası.....	37
4.2.4. Türk Basın Tarihinde Sansürün Dozu Kaçıyor:.....	39
4.2.5. "Zararlı Basın" Anlayışı .....	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM .....	44
MATERYAL YÖNTEM.....	44
EBÜZZİYA MEHMED TEVFİK VE SİRAC GAZETESİNİN LATİNHARFLERİNE AKTARILMASI .....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM .....	243
DEĞERLENDİRME.....	243

5. 1290 Senesine Ait Sirâc Adlı Gazetenin Değerlendirilmesi.....	243
<b>SONUÇ.....</b>	<b>253</b>
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>256</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>259</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ .....</b>	<b>272</b>
<b>VİTAE.....</b>	<b>272</b>



## KISALTMALAR

<b>Adı geçen eser</b>	a.g.e.
<b>Adı geçen makale</b>	a.g.m.
<b>Ansiklopedi</b>	Ans.
<b>Bakınız</b>	b.k.z.
<b>Basım tarihi yok</b>	b.t.y.
<b>Cilt</b>	c.
<b>Diyanet İslam Ansiklopedisi</b>	DİA
<b>Doçent</b>	Doç.
<b>Doktor</b>	Dr.
<b>Hazret-i</b>	Hz.
<b>Öğretim</b>	Öğr.
<b>Profesör</b>	Prof.
<b>Sayfa</b>	s.
<b>Sayı</b>	S.
<b>Türk Diyanet Vakfı</b>	TDV
<b>Türk Tarih Kurumu</b>	T.T.K.
<b>Ve benzeri</b>	vb.
<b>Yapı Kredi Yayınları</b>	YKY
<b>Yardımcı</b>	Yrd.
<b>Yayımları</b>	yay.

# BİRİNCİ BÖLÜM

## GİRİŞ

### EBÜZZİYA MEHMED TEVFIK

#### 1.1. Hayatı

Gazeteci, yayımcı, siyaset adamı (İstanbul 17 Şubat 1849 – 27 Ocak 1913) (Z.Ebüzziya,(1997): 418).XIII. Yüzyılda Horasan'dan gelerek, Konya'nın Koçhisar (bugün Ankara'ya bağlı) kazasına yerleşen —şereflül aşiretine mensup Esbkeşan (atçeken) Hacı Hasanoęlu ailesindedir(Z.Ebüzziya,(1964):374). Belge olmamakla birlikte, soyunun Şeyhülislam Ebüssuut Efendi'ye kadar dayandığı yolunda rivayetler bulunmaktadır. Nitekim torunu Ziyad Ebüzziya Bey bize gönderdiği 10 Şubat 1990 tarihli mektubunda konuyla ilgili olarak şu bilgileri vermektedir: “ Ebüzziya Ebüssuut Efendinin torunlarındanır. Erkek tarafı mı kadın tarafı mı bilmiyorum. Ancak Hattat Hâlet Efendi halazadesidir. Hâlet Efendi de Ebüssuut ahfadındandır.”

Tevfik Beyin babası Hasan Kâmil Efendi, Koçhisar'da Evkaf Memuru iken 1843 yılında İstanbul'a, Maliye Dairesi Sergi Kalemine tayin edilir, böylece aile İstanbul'a yerleşir. Ailenin İstanbul'a yerleşmesinden 6 yıl sonra Yerebatan'da, Toprak Sokaktaki evde Mehmet Tevfik doğar. Babası Hasan Kamil Efendi, oğlunun doğumu üzerine Gelenbevî İsmail Efendiye ait Risale-i Müsellesat adlı esere şu notu düşer: “ Bu gece ba'de'l-işâ bir mahdumum tevellüd edip namı Tevfik tesmiye kılınmıştır. Cenab-ı Hak cemi umurunda Tevfikat-ı İlahiyyesine muvaffak ve mazhar-ı saadet ve refah-ı mutlak buyursun. Âmin ve bihürmet-i Yasin.

17 şehri Rebi'ü'l-Evvel 1265

Hasan Kamil.”

Bu belge sayesinde, 10 Şubat 1849 Cumartesi gününün akşamında doğduğu kesinleşen Tevfik Bey'in ilk tahsili hakkında fazla bir malumat yoktur(Gür, a.g.e. 24-25 ). Talha ve Velid Ebüzziya oğulları, Ziyad Ebüzziya torunudur(Tekin, (2005): 181).

İlköğrenimini Cevriye Kalfa mektebinde başladı (Işık, 2006. 1129). Cevriye Kalfa Sıbyan Mektebinde öğrenci iken 1857'de, babası Maliye Vergi Kalem memurlarından Hasan Kamil Efendi'nin ölümü üzerine Maliye Vergi Kalemine alındı. 17 yaşına kadar Maliye Nezaretinin çeşitli kalemlerinde çalıştı. Sonra Şurâ-yı Devlet mülazımlığına tayin edildi(Tekin, 2012: 214).

Tanzimatçıların çoğu gibi, Ebü'z Ziya'nın da çok üst düzey bir tahsil hayatı yoktur; o kendi kendisini yetiştirmiştir.(Tansel,(1964) : 100). Nitekim bir yazısında o, — Ben Arabi'den ders almadığım gibi Türkçemizden dahi ders olarak ne (Kavâ'id-i Osmaniyye) okudum, ne de o kabilden olan Kütüb-i âliye-i lisâniyye.¶ Sözleriyle, düzenli bir dil eğitimi almadığını açıkça ifade etmiştir. Buna rağmen zamanla kendi kendisini azimli bir şekilde yetiştirerek Fransızca, Almanca, Arapça ve Farsça gibi yabancı dilleri bilmeye vakıf olmuştur(Kara, 2014: 41-42 ). Maliyede iken aynı kalemde memurluk yapan Abdülhak Hamid ile beraber Hacı Edhem Paşazade Kadri Bey'den Arapça, Farsça ve edebiyat dersleri aldı(Z.Ebüzziya, (1964): 374). İkisinde ilk irfan hocalığını oranın şefi olan Edhem paşazade Kadri Bey üstlenmiştir. Kalem şefi Kadri Bey, her sabah, Nef'iden birkaç beyit okutmak suretiyle, henüz 10 yaşlarındaki memurunun edebiyata olan ilgisini geliştirmeye çalışır. Böylece Tevfik Bey, ilk memuriyet hayatı sırasında çeşitli yazarlar ve sanatkârlarla tanışma, edebiyat ve basın çevreleriyle irtibat kurma fırsatını bulmuş olur. Bu fırsatı iyi değerlendiren ve basın dünyasıyla ilişkilerini geliştiren genç Tevfik, büyük bir ihtimalle ilk yazısını, imzasız olarak, Ruzname-i Ceride-i Havadis gazetesinde, 16.10.1865 tarihinde yayımlar. Bir istatistik fıkrasına itiraz mahiyetindeki bu yazı onun, manevi ve fikri şahsiyetinin teşekkülü açısından bir dönüm noktası sayılabilir(Gür, 1998. 26).

*Yeni Osmanlılar Tarihi*'nde kendisinin cemiyetene zaman girdiğini, kimlerle münasebette bulunduğunu uzun uzadıya anlattığı halde Fevziye Abdullah Tansel, Mayıs 1867'de hükümetin cemiyetin varlığından haberdar olmasıyla birlikte cemiyet mensuplarından bir kısmının Avrupa'yakacmaları veya surgune gönderilmeleri sırasında Ebüzziya'nın İstanbul'da kalabilmesinin, onun gerçekten cemiyete dahil olup olmadığı hususunda şüphe uyandırdığını kaydetmektedir. Ancak *Yeni Osmanlılar Tarihi*'ni açıklama ve notlarla yayımlayan Ziyad Ebüzziya, Tansel'in bu düşüncesini, hareketin içinde bulunan ve eserintefrika edildiği yıllarda hayatta olan Yeni Osmanlılar'ın adlarını sayarak yazılanlara itiraz etmemelerini delil gösterip reddetmektedir. M. Kaya Bilgegil de fikir hayatımızda çeşitli yönlerden hususi bir

yeri olan EbüzziyaTevfik'in,bir zaman kendisini Yeni OsmanlılarCemiyeti'nin önemli uyelerinden birigibi gösterirken başka bir zaman Avrupa'daki Genç Turkler'i ağır bir dille ithametmekten çekinmediğini ileri sürmektedir.(Z.Ebüzziya: a.g.m: 374).Bu yıllarda kendisinden dokuz yaş büyük Namık Kemal ile tanışmıştı. Bu tanışma ömür boyu sürecek fikir dostluğunu başlattı (Coşkunlar, (1957) :64)

Memurluk yaparken tanıştığı Namık Kemal ve Şinasi'nin çevresinde yetişti (BüyükAnsiklopedi(1990):1480). Sonra Tasvir-i Efkâr'da yazmaya başladı (Edebiyatçılar Ansk.( 2010) : 359). Ve 1865' te dört başı mamur bir örgüt olmaktan çok, bir takım vatansever gençlerin topluluğu olan Yeni Osmanlılarlı adlı cemiyete katılmıştır(Tevfik,(2006):12). Bu sıralarda, daha sonra adı Yeni Osmanlılar Cemiyeti olan İttifak-ı Hamiyet'e girdi(1866). Yirmi yaşındayken Terakki gazetesinin yazı işleri müdürü oldu (Edebiyatçılar Ansk.( 2010) : 359).

Şura-yı Devlette bulunduğu zaman zarfında (1868-1872) o, Terakki, Diyojen Hakayıkü'l-Vekayi gibi yayın organlarında yazdı. Ayrıca Terakki Muhadderat (1869) ile Terakki'nin mizah ilavesi (1870) ni çıkaran ekip arasında yer aldı. İdareci kadronun değişmesi üzerine, Midhat Paşa'nın bir zamanlar koruduğu kişilerle birlikte E. Tevfik de 1872 tarihinde Şur-yı Devletteki görevinden azledilir. Bu gelişme onun hayat akışını büyük çapta değiştirir. Artık o, kendini büsbütün basın, yayın ve matbaacılık ve edebiyata verme imkânına kavuşmuş olur. Böylelikle yazarlığının "hazırlık" sayılabilecek safhası kapanarak, " gelişme dönemi" başlar.

Şinasi'nin 1871'de vefatından sonra terekesindeki Tasvir-i Efkâr Matbaası Mustafa Fazıl Paşa tarafından satın alınarak N.Kemal, Nuri, Reşat ve Tevfik Beylere bağışlanmış, diğerleri haklarını E. Tevfik'e hibe etmişler, böylelikle yazar bir matbaa sahibi olmuştur. İşte Şura-yı Devletten azledilen Tevfik Bey, Sultanhamam'da kiraladığı bir pasajda söz konusu matbaayı kurar ve açar. Burada ilk yayımladığı eserler arasında (1872), kendinin ilk telifi olan Ecel-i Kaza adlı piyesi de yer alacaktır. Ancak bu matbaada Ecel-i Kaza'dan daha önce, altıncı yayın dönemini idrak edecek olan İbret basılacaktır(Gür, a.g.e: 27-28).

Okuyucu kesiminden büyük ilgi görenİbret'in tirajının kısa zamanda süratle yükselmesi Mahmud Nedim Paşahükümetini ürküttü ve gazete henüz 19.sayısında iken dört ay süreyle kapatıldı(Temmuz 1872). Hemen arkasından İbret'insahiplerinden Nuri Bey Ankaramektupçuluğuna, Reşad Bey Bilecik kaymakamlığına gönderildi. Ebüzziyâ da İzmir'deyeni kurulan Muhâkeme-i Kebîre-i



Merkeziyye başkâtipliğine tayin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırılmak istendi. Ancak Ebüzziyâ harcırahını almak bahanesiyle hareketini geciktirirken sadâretdeğişikliği oldu-, Mahmud Nedim Paşa'nın yerine getirilen Midhat Paşa'nın sadâreti sırasında İzmir mahkemesi lağvedildiğinden Ebüzziyâ sürgünden kurtuldu. Midhat Paşa İbret'in geri kalencezasını affederken, öte yandan gazetenin temel direği olan Nâmık Kemal'i Gelibolu'ya mutasarrıf tayin etmekle İbret'imeflûç bırakmış oldu. Bunun üzerine Ebüzziyâ Sirâc adı altında tek başına bir gazete çıkarmak için müracaat tabulunduysa da bunun Midhat Paşa tarafından reddedilmesi karşısında Hadîka adlı bir ziraat gazetesinin imtiyazını aldı. Midhat Paşa'nın sadâretten azli üzerine bunu siyasî bir gazete halinde yayımlamaya başladı (Kasım 1872). Aynı zamanda Tasvîr-i Efkâr Matbaası'nda dakitaplar neşretmeye devam ediyordu.

Hükümet, Nâmık Kemal'in de birçok önemli yazısının yayımlandığı Hadîka'-da neşredilen yazıları aşırı bulup gazeteyi 56. sayısından itibaren iki ay süreyle kapatınca, Ebüzziyâ'nın yayıma devam edebilmek için Cüzdan adıyla çıkardığı dergi daha ilk sayısında hem toplatılıp imha edildi hem de kapatıldı (Şubat 1873). Bu arada Gelibolu mutasarrıflığından azledilen Nâmık Kemal ile Ankara mektupçuluğundan azledilen Nûri Bey İstanbul'a dönmüş ve tekrar İbret'te yazmaya başlamışlardı. Cüzdan'ın kapatıldığı gün İbret de 110. sayısında bir ay süreyle tekrar tatil edildi. Yeni hükümet daha önce Sirâc için istenen yayın iznini verince Ebüzziyâ bu defa Sirâc'ı yayımlamaya başladı (Mart 1873). 1 Nisan 1873'ten itibaren Nâmık Kemal'in Vatanyahut Silistre adlı piyesi Güllü Agop Tiyatrosu'nda sahneye konmuş, seyirciden gördüğü büyük ilgi üzerine temsilleri tekrar edilmeye başlanmıştı. Yine aynı günlerde Nâmık Kemal ve piyesi hakkında İbret'te sitayişkâr yazılar yayımlanması ve Ebüzziyâ'nın Sirâc'da, maaşlarını alamadıkları için yürüyüş yapan tersane işçilerini haklı bulan makaleleri yazması üzerine, "Yeni Osmanlılar canlanıyor" endişesiyle Sirâc ve İbret hükümet tarafından tekrar kapatıldı (5 Nisan 1873). Ardından da "muzır neşriyat tabuldukları gerekçesiyle Ebüzziyâ ile Ahmed Midhat Efendi Rodos'a, Nâmık Kemal Magosa'ya, Menâpirzâde Nûri ve Bereketzâde İsmâil Hakkı Bey de Akkâ'-ya sürgüne gönderildi (10 Nisan 1873).

Ahmed Midhat Efendi ile beraber Rodos'ta kale hapsinde tutulan Ebüzziyâ, bir süre sonra adanın mutasarrıfı Mâşuk Paşa'nın yardımıyla kütüphaneye gitme izni aldı. Geçimini sağlayabilmek içinde hapis hane hazırladığı yazıları İstanbul'da daha önce

matbaasını teslim ettiği Şemseddin Sâmî'ye göndererek kendimatbaasında Muharrir adıyla bir dergiyayımlatmaya başladı (Kasım 1875)(Uçman, (2008) : 391).

Tevfik Bey, Rodos'ta sürgünde iken ( 1873-76), hem mahkûmlarla, hem de el sanatlarıyla meşgul olmuştur. Bununla beraber okuyup yazmaya ve yayın faaliyetlerine devam etmiş, bu çalışmalarını —Ebü'z Ziyatakma adını kullanarak sürdürmüştür (Gür, a.g.e: 29).Çünkü bir mahkûm ve sürgünün kendi adıyla yazı yazması yasak olduğundan dolayı, büyük oğlu Ziya'ya nispetle —Ebü'z Ziya takma adını kullanmaya başlamıştır (Komisyon, 1983: 1905).

31 Mayıs 1876'dailân edilen genel aflu İstanbul'a döndükten sonra gazetelere verdiği ilânlarda(30 Haziran 1876) bundan böyle bu takmaadı isim olarak kullanacağını açıkladı.Bu isim daha sonra ailesine soyadı oldu.Rodos'ta iken, Türk nesrinin geçirdiğigelişmeyi göstermek üzere Batılı tarzda ilk edebiyat antolojisi olan Numûne-i Edebiyyât-ı Osmâniyye'yi hazırladı. (Z.Ebüzziya, a.g.m: 375).Rodos'ta, Ahmet Midhat Efendi ile birlikte memlekette Batılı tarzda öğretim yapılan ilkokul olan Medrese-i Süleymaniye'yi kurmuştur (Uçman, a.g.m: 391).

Rodos'ta iken neler okuyup, hangi eserlerle ilgilendiği konusunda kendisiİstanbul'adöndükten sonra II. Abdülhamid'in hazırlattığıKânûn-ı Esâsî çalışmalarına katıldı; aynı zamanda sarayda kurulması tasarlanan Cem'iyet-i Mütercimîn'e dedahil edildi. Meşrutiyetin ilânı, Meclis-iMeb'ûsan'ın açılması, 93 Harbi, bununardından meclisin tekrar kapatılması veKânûn-ı Esâsî'nin yürürlükten kaldırılmasıylameşrutiyete bel bağlayan devrinaydınlarının muhalefeti, II. Abdülhamididaresini bunları çeşitli memuriyetlerleİstanbul'dan uzaklaştırmaya yöneltti.Devrin diğer bir kısım yönetim muhaliflerigibi Ebüzziyâ da Bosna mektupçusuolarak İstanbul dışına çıkarıldı. Bosna'davilâyet gazetesinin idaresini ve yayımınıüzerine aldı; bu arada Bosna VilâyetiSalnâmesi'nin 13. sayısını çıkardı(1295/1878). Ebüzziyâ'nın buradakigörevi, Bosna-Hersek'in Avusturya tarafındangeçici olarak işgaline kadar sürdü.İstanbul'a dönünce yeni bir matbaakurmaya çalışırken bir yandan da Salnâme- i Ebüzziyâ adıyla bir yıllık hazırladı (Mart 1879); ancak eser dahamatbaada iken gelen bir emirle imha edildi (bugün elde sadece üç nüshası mevcuttur).

Ertesi yıl, 1900'de Konya'ya sürgüne gönderilinceye kadar düzenli olarak yayımladığısalnâmelerin neşrine başladı.Aynı günlerde, Tanzimat devri edebiyatçılarınönemli bir neşir vasıtası olanMecmûa-i Ebüzziyâ'yı yayım

hayatınakoydu (Mayıs 1880). Almanya'dan getirttiği yeni makinelerle kurduğu matbaasındaki kitap yayımlamaya dâ devameden Ebüzziyâ, halka okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla Universal Bibliothek neşriyatını örnek alarak Kitâbhâne-i Meşâhîr ve Kitâbhâne-i Ebüzziyâ isimleri altında, içinde kendi eserleriyle Şinâsi ve Nâmık Kemal'in eserlerinin debulduğu telif ve tercüme 100'den fazla kitap yayımladı. Bu arada fasiküller halinde Lügat-1 Ebüzziyâ'yı neşre başladı (1888).

İsrarlı talepleri üzerine II. Abdülhamid tarafından Mektebi Sanâyi müdürlüğüne getirilen (Kasım 1891) Ebüzziyâ, aynı zamanda devrinin önde gelen bir küfihattatı ve arabesk süsleme sanatçısıdır. Yıldız Sarayı'nın salon tezyinatıyla Yıldız Camii'nin tezyinatı ve levhaları da Ebüzziyâ'ya yaptırılmıştı. Ayrıca padişahın kendi eliyle imal ettiği muhtelif ahşap eserlere işlediği "Abdülhamid" amblemleri de onun istifidir. Ancak mektep-e yenilikçi birtakım faaliyetleri ve ders vermek için Avrupa'dan bazı sanatkarlar getirtmesi üzerine aleyhinde bir jurnal verildi ve okul müdürlüğünden alınarak Şûrâ-yı Devlet üyeliğine getirildi (Aralık 1892). Burada mümkün olduğu kadar politikadan uzak durmaya çalıştı; Servet, Malûmat, Hazîre-i Fünûrî, trtikâ, Musavver Fen ve Edeb gibi dergive gazetelerde değişik konularda yazı yazdı. Buna rağmen 1893-1900 yılları arasında on defa tutuklandı; nihayet verilen jurnaller üzerine oğlu Talha ile beraber Konya'ya sürgüne gönderildi (Nisan 1900) (Z.Ebüzziya, a.g.m: 375-376). Onun Konya'da sürgün Hayatı yaşamasına şair ve yazarlar ilgisiz kalmamıştır. Mesala şair Eşrefoğlu Talha ile Konya'da sürgünde bulunan Ebüzziya'ya hitaben şu kıtayı yazmıştır:

“Bi-iznillah olursun mazhar-ı aff-ı şehinşahi,

Uyarsın sen de bundan sonra aheng-i umumiye.

Refik eyler Hüda tevfikini, sabret elem çekme,

Muvakkat bir misafirsin Celaleddin-i Rumi'ye... (Gür, a.g.e: 34)

Sekiz yıldan fazla süren bu sürgün hayatı boyunca matbaası mühürlenip kapatıldığından Almanya'dan getirttiği makinelerle deposundaki kitaplar büyük ölçüde zarar gördü. Sürgün yıllarında Konya vilâyet gazetesine imzası yazılar yazdı, aynı zamanda kurduğu bazı özel tezgâhlarda halı dokumacılığıyla meşgul oldu.

II. Meşrutiyet'in ilânı üzerine çıkarılan genel af İstanbul'a döndü (Temmuz 1908). Bu dönemde fiilen politikaya atılarak İttihat ve Terakkî Fırkası'na girdi; seçimlerde Konya

vilâyetinden aday oldu ve Antalya sancağından mebus seçildi. Bu arada matbaasını yeniden faaliyete geçirdi, Mecmûa-i Ebüzziyâ'yı tekrar yayımlamaya başladı. Kendisi Konya'da ölen. Yeni Osmanlılar'ın yakı dostu Fransız gazeteci G. Giampietri'nin Le Courrier d'Orient adlı gazetesini Fransızca olarak neşretmeyi sürdürdü (Nisan 1909). Bu arada Şinâsi'nin vârislerinden Tasvîr-i Efkâr gazetesinin imtiyazını satın alarak bunu Yeni Tasvîr-i Efkâr adıyla çıkarmaya başladı (Mayıs 1909). (Z. Ebüzziya, a.g.m: 376).

Yeni Osmanlılar Tarihi adlı eserini ilk sayıdan itibaren bu arada tefrika etti. Toplam 43 ay yayımlanabilen gazete defalarca kapatıldı. Her defasında değişik isimlerle (Tasvir-i Efkâr, İntihabı-i Efkâr, Hak, Tefsir-i Efkâr) yayıma devam etti. Matbaası mühürlendi, kalp hastası olmasına rağmen tutuklanarak hapse atıldı (14 Ocak 1913) (Edebiyatçılar Ansk. 2010; 360)

Ebüzziya Tefvik Bey, *Yeni Osmanlılar Tarihi'nde sürgün anılarını anlatırken bizi de etki alanına alır:*

*“İkinci Abdülhamit'in saltanatı süresince kendisine hakkımda da sık sık jurnaller verildi. Verilen bu jurnaller sonucu pek çok kereler sorguya çekildim. Bu sorgular bazen hafif ve üstün körü, bazen ağır ve baskılı oldu. Kâh Yıldız sarayındaki Çit köşkünde, kâh zaptiye nazırlığı konağında, hatta nazırın evinde kısa süreli tutukluluk günleri geçirdim. Ama hiç bir seferinde bana : «Sultan Murat taraftarı mısın?» yollu en küçük bir soru bile yöneltilmedi. Çünkü padişah, benim Sultan Murat'la şehzadeliği zamanında aslâ görüşmemiş olduğumu ve görüşmeyişimin de sebebini biliyordu. Yani, bu padişaha verilen jurnallerden Sultan Murat hakkında olup da beni suçlayanları daima etkisiz kalmıştır. Evet, sadece onun hakkında verilenleri.. Yoksa Beyoğlu'nda Yani'nin birahanesine gidip ayaküzeri birkaç bardak bira içişim bile jurnal edilmeme ve sorguya çekilmeme sebep olmuştur.*

*Vapurun güvertesinde böyle sık sık geçmişim, uzak ve yakın geçmişin anıları içine dalıp dalıp çıkarken arkadaşlarım mehtabın sakin ve nurlu ışıklarını seyrediyor, türlü şairâne hayaller yaratıyor ya da eski şairlerin yarattıkları bu tür hayâlleri yeniden canlandırıyorlardı. Zihnim ikide bir de, dönüp dolaşıp, küçücük oğlumun anılarına konuyordu. Acaba, şu anda ne yapıyordu? Uyumuş muydu? Beni sorup huysuzlanıyor muydu? Vatan uğruna her belâyı seve seve kabul edecek ve buna katlanacak kadar yurdumu ve ulusumu seviyordum. Ama gerçekten hiç bir art niyetimiz, gizli kapaklı çalışmalarımız olmadığı halde sırf bir veya birkaç kişinin — akıl ve hayâlimize bile*

gelmeyen— iftiralarına kurban olarak işte böyle çotuğumuzdan çocuğumuzdan bir anda koparılyorduk, öte yandan, bir tarafta birikmiş paramız, bizi iyi kötü idare edecek bir gelir kaynağımız da yoktu. Hemen hepimiz günlük nafakamızı yazdığımız yazılarla sağlamaya, çalışıyorduk. Benim onlara göre hiç olmazsa kırık dökük de olsa bir matbaam vardı. Bu matbaayı vaktiyle Fazıl Mustafa Paşa dördümüze başılamıştı. Sonra, öteki arkadaşlarım da haklarını bana terkedince ben bunu onarıp kotarmış, az çok işe yarar bir hale getirmiştım. Geçimim burada basacağım kitaplarla, yayını için hiçbir garantim bulunmayan, heran kapatılması mümkün — nitekim son olarak da böyle olmuştu— gazeteme bağlıydı.

O halde maksatsız, gerekçesiz, hiçbir eyleme, hatta niyete bile dayalı bulunmayan bir kin ve iftiranın hedefi olmak kadar insana ağır gelecek daha başka bir şey düşünülebilir mi?

Vatan uğrunda, vatanın çocuklarının mutluluğunu elde etme k uğrunda her mihnet çekilebilir, hatta bu uğurdaki mihnetler ve eziyetler minnetle kabul edilir. Hamiyet ve meslek adına yapılması için namus sözü verilen kutsal görev de zaten bunu gerektirir. Lâkin, ortada yapacak bir şey olmadığı gibi herhangi bir maksat da yoktu. Hattâ daha bir hafta öncesine kadar —daha önce anlattığım üzere— Namık Kemal’le aramız biraz da açık sayılırdı. Bugün ise Namık Kemal’in kendisiyle dostluğu bulunan Murat Efendi adına bizler sürgüne yollanıyorduk. Bütün zihnimden kovmak isteyişime rağmen işin bu yönünü düşündükçe ümitsizlik ve öfkeden çıldırarak hale geliyordum.

Hiç bir zaman bir prens tarafları olmadım ve olamam da. İnsanın vatanına hizmet etmesi için yol ve imkân mı yok? İsterse bu hizmeti pek çeşitli yönlerden yerine getirebilir. Fakat, hizmet edeceğim diye h ü küm darlık tahtında bulunan bir padişahın kardeşinin oğlu olan veliahtla ilişki kurmayı zorunlu görürse ve onun amcasına yararlı olacak tutumları benimserse —tarafsızlar ve umursamazlar dışında— elbette bu ilişkileri herkes özel maksatlar biçiminde yorumlar.

Avrupa’da da bir hanedanın siyaseti öteki bir hanedanın siyasetine aykırı, dolayısıyla bunlardan biri milletin siyaset anlayışına uygun düştüğü olur. Kamuoyu, bir hanedana vermiş olduğu devleti yönetmek görevini ondan alıp ötekine vermek isteyebilir. Bu bir fikir ve görüşme selesidir. Şahıslardan daha fazla toplulukları ilgilendirir; gerçi bu durumlardan kendi çıkarları ya da görüşleri adına yararlanmak isteyen şahıslar da yok değildir. Fakat genellikle kişinin değil, toplumun ortak çıkarı

söz konusudur.

*Bizde durum böyle değildir; bizde ayrı ayrı hanedan yoktur. Bir tarafta saltanat tahtında oturan hükümdar, öteki tarafta veliaht vardır. Bu veliaht tahttağının ya kardeşi ya da kardeşinin oğludur. O halde, bunlardan birini tercih etmenin ve desteklemenin —büyük siyasî amaçlar yönünden— hemen hemen hiç bir belirgin değışmeye ve gelişmeye yararlı olacağı pe k ümit edilemez. Hal böyle olunca da onu desteklemek ve onun tahta geçmesi için çalışmak, ulusal yarardan çok, kişisel yararıçindir şeklinde yorumlanabilir.*

*Veliaht Murat Efendi, meşrutiyet taraflısı olduğu ve bunu açıkça belli ettiği için yurt ve ulusseverler, kendini destekliyordu değil mi? Ben dünyada hiç bir prens tasavvur edemem ki içten ve özden olarak meşrutiyet yönetimini sevsin ve benimsesin. Tahtta kendi başına buyruk olmak hiç bir hükümdarın, hiç bir hükümdar adayının kolay kolay vazgeçebileceği bir şey değildir. Bu, böyleleri için bir çeşit tabiat kanunu n iteliğindedir.*

*Evet, hiç bir prens içten ve özden olarak meşrutiyeti sevip benimseyemez, ama onu sevip benimseyen iyi yürekli ve iyi niyetli yurtseverlere kendisini bu yolda gösterip kendilerini buna inandırabilir. Hatta Mithat Paşa gibi son drece zeki ve akıllı bir devlet adamı bile böyle kandirilmiş ve inandınlmıştır. Şehzade Abdülhamit Efendi, bu büyük devlet adamını, kendisinin çok özden ve içten bir meşrutiyetsever olduğuna inandırmış, hatta meftun ve hayran bırakmıştı. Sonucun ne olduğu ise — insanı şaşırtacak kadar kısa bir süre içinde— kendisini gösterdi.*

*İşte, Namık Kemal de memle ke tin in geleceğini ve mutluluğunu sadece ve sadece veliaht Murat Efendi'nin şahsında görüyordu. Yalnız, Şinasi'dir ki — kim bilir onun nasıl bir tutumundan karakterini sezerek— önceden çok sevip bağlı bulunduğu bu şehzadeyi birden ve bir anda terketmişti. Şurada tekrarlamaktan kendimi alamıyorum: Bu memlekette gerçekten büyük adam, gerçekten ciddi ve yurtsever adam, gerek fikir ve edebiyatta gerek siyaset alanında gerçekten sağlam görüş sahibi adam olarak pek az kimse görülmüştür ve Şinasi bunların hiç kuşkusuz en yücesi ve en üstünüdür. Hiç bir menfaat, hiçbir telkin Şinasi'yi kendisine mağlûp edememiştir.*

*Ebüzziya Teyfik; Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilip yerine Beşinci Murat'ın geçmesi üzerine affa uğradı (1876), «Yeni Osmanlılar» derneğinin kurucuları arasında bulunduğu, Namık Kemal'in en yakın dostu olarak mimplendiği için, bu defa ikinci Abdülhamit'in hışmına uğrıyarak Konya'ya sürüldü. İkinci Meşrutiyet'in ilânı*

üzeğine İstanbul'a dönebildi (1908). Antalya milletvekili oldu. İstanbul'da öldü (27 Ocak). Ebüzziya Tevfik; yazar, gazeteci. Matbaacı olarak Tanzimat Edebiya'tımıza büyük katkılarda bulunur. Onbeşinci yüzyıldan kendi çağına kadar gelen nesrimizi, şiirimizi titiz bir emekle izler. Sinan Paşa, Fuzulî, Koçi Bey, Naima, Nedim, Kâni, Hakkı Paşa, Koca Sekbanbaşı Mütercim Asım; Akif, Reşit, Fuat, Ethem Pertev, Ziya, Sadullah Paşalar bir bir araştırı süzgecinden geçer. Binyüzellibeş gün süren Rodos sürgünü anıları; Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Mithat, Ahmet Rasim ve yüzlerce edebiyatçı, polditikacı ve yaşadığı günlerin olayları üzerine yazdıkları, edebiyat tarihimiz için eşsiz kaynaklardır." (Karaalioglu,1982: 370-373)

Görüldüğü üzere Ebüzziya, bu dönemde de rahat bir gazetecilik ve matbaacılık yapamaz. Ömrünün son demlerinde gazetesi, hatta matbaası kapatılır. Bu hususlara değinen İhsan Sungu, bundan sonraki gelişmeleri, gazete haberlerine dayanarak ve devrin olaylarını **özetleyerek şöyle anlatır**: "Ebüzziyada tevkif edilmek istendi. Çoksert bir havada esasen rahatsız olan Ebüzziya'nın Erenköyü'nden İstanbul'a kadar getirilmesi, romatizmasını şiddetlendirdi. Evinde birkaç gün istirahat etmeye mecbur oldu. Kamil paşa Kabinesinin 23 Ocak 1913'te istifaya mecbur olması üzerine yerine gelen Mahmud Şevket Paşa Kabinesi, 25 Ocak Tasvir-i Efkâr'ın yeniden çıkmasına müsaade etti. Ebüzziya, yeni kabinenin yaptığı teklifler üzerine "Yeni Mevkuflar" başlığı altında yazdığı son makalesini 27 Ocak 1913'te gazete idaresine bizzat getirdi ve oğlu Velid'e verdi. Evine gitmek üzere köprüden Haydarpaşa vapuruna binmiş iken vapurun hareketinden önce kendisine fenalık geldi. Ve yanında bulunan Dr. Besim Paşa tarafından alınan tedbirlere rağmen (Gür, a.g.e:35). 64 yaşında hayatı nihayet buldu(Coşkunlar, 1957 : 71)

Vefatı (27 Ocak 1913) geniş yankı uyandıran E. Tevfik, Bakırköy'deki aile mezarlığına, genç yaşta vefat eden en büyük oğlu Ziya'nın yanına gömüldü. Üsküdarlı Talat Bey, Ebüzziya Mehmet Tevfik'in ölüm tarihini, **şu kıtayla tespit etmiştir**:

"Nagah Ebüzziya da gitti  
Dergah-ı bülend-i kibriyaya  
Cevher gibi bir düşer bu tarih  
Hak rahmet ede Ebüzziya'ya" (Gür, a.g.e: 36).

## 1.2. Eserleri

### 1.2.1. Gazeteleri

- 1- İbret (nu. 1-9; 7 R.a. 1289/13 Haziran 1872-3 C.e 1289/9 Temmuz 1972)
- 2- Hadika (Arada kesintiye uğrayarak nu. 1-64; 8 Ramazan 1289/9 Kasım 1872-21 Safer 1290/19 Nisan 1873)
- 3- Sirac (nu.1-16; 16 Muharrem 1290/15 Mart 1873-7 Safer 1290/5 Nisan 1873)
- 4- Le Courier d'Orient (Lö Kurye Doryen) (Nisan 1909)
- 5- Yeni Tasvir-i Efkâr (Değişik adlarla çıkmak, arada kesintilere uğramak ve Tevfik'in ölümünden sonra da devam etmek kaydıyla, nu: 1-649; 31 Mayıs 1909- 27 K.s (Ocak)
- 6- İntihab-ı Efkâr, nu.1/619, 17 K.e 1912; nu. 2/628-18/644, 26 K.e 1912-11 K.s 1913(1913İntihab-ı Efkâr'ın ikinci safhasında sorumlu müdürlüğü Yunus Nadi üstlenmiştir).
- 7- Tefsir-i Efkâr, nu. 1/645-2/646, 13 K.s 1913- 24 K.s 1913.(Mesul müdür Muhammed Agâh olmuştur).(Gür, a.g.e: 363).

### Müdür Olarak Çalıştığı Gazeteler

- 1- Terakki (1287 h.-1870; bu gazetenin ilaveleri olarak çıkan Terakki Eğlencesi ve Letaif-i Asar adlı iki mizah dergisi ile Terakki Muhadderat adlı kadın dergisi aynı zamanda Türkiye'de ilk mizah ve kadın dergileridir).
- 2- Bosna Vilayet gazetesi 1295 h. 1878)
- 3- Ruznamey-i Ceride-i Havadis. Hakaiku'ul- vekayi, Diyojen, Çingiraklı Tatar ve Hayal gazetelerinde çalışmış: Ceride-i Askeriyye, İrtika Malumat, Musavver Fen ve Edeb, Konya(Vilayet gazetesi) ve Asker gibi gazetelerde de makaleler yayımlamıştır(Z. Ebüzziya, a.g.e: 378).

### 1.2.2. Dergileri

- 1- Cüzdan (7 Zilhece 1289/5 Şubat 1873'te çıkarılmaya başlanan Cüzdan, dağıtımın ikinci gününde hükümetçe toptılan ve daha birinci nüshasında kapatılma bahtsızlığına uğrayan ilk Türk dergisidir).
- 2- Muharrir: (Yayına zaman zaman ara verilmek kaydıyla, nu. 1-8; (Muharrem/Ocak veya Şubat) 1293/1876-1 Safer 1295/4 Şubat 1878).



- 3- Mecmua-i Ebüzziya: (Çeşitli sebepler yüzünden arada bir kısa ve uzun süreli kesintilere uğramak kaydıyla, nu. 1-159; 15 Ramazan 1297/22 Ağustos 1880- 2 Ramazan 1330/15 Ağustos 1912) (Gür, a.g.e 219-272).(Gür, a.g.e: 364).

### 1.2.3. Biyografileri

- 1 – Gütenberg ve İhtirâ-ı Fenn-i Tab‘ (İstanbul 1299).
- 2 – İbn Sina (İstanbul 1299).
- 3 – Galile (İstanbul 1299).
- 4 – Napolyon (İstanbul 1299).
- 5 – Diyojen (İstanbul 1299).
- 6 – Benjamen Franklin (İstanbul 1299).
- 7 – Büfon (İstanbul 1299).
- 8 – Hasan b. Sabbâh (İstanbul 1300).
- 9 – Ezop (İstanbul 1300).
- 10 – Yahyâ b. Hâlid Bermek (İstanbul 1300).
- 11 – Hârun er-Reşîd (İstanbul 1300).
- 12 – Jan Jak Russo (İstanbul 1303).
- 13 – Namık Kemal (İstanbul 1304).
- 14 – Nikola şamfor (İstanbul 1305).
- 15 – Sürûrî-i Müverrih (İstanbul 1305).
- 16 – İmparator Vilhelm (İstanbul 1305).
- 17 – Nef‘î (İstanbul 1305).
- 18 – Kemal (İstanbul 1306).
- 19 – Kemal Bey‘in Tercüme-i Hâli (İstanbul 1326).(Edebiyatçılar Ansik. 2010: 360)

### 1.2.4. Yıllık ve Takvimleri

- 1- Salname-i Hadîka, (İst.), 1290, 24+149 s.
- 2- Bosna Vilâyeti Sâlnâmesi, (H. 1295, Def‘a: 13), (Saraybosna Vilayet Matb., Saraybosna),1295, 144 s.
- 3- Salname-i Ebüzziya, (Fünun ve Edebiyata Dairdir), (Hicrî-i Şemsî 1258), Mihran Matb., İst., 1296 195 s.

- 4- 1297 Sene-i Hicriyyesine Mahsus Salname-i Kameri, (Cep Kütüphanesine Zamime-i Seneviyyedir), Haz. Ebüzziya Tevfik, Sahib-i Salname: Mihran, Mihran Matb., İst., 1297, 351+4 s.
- 5- Rebî-i Marifet, (1297 Nevrûzuna Mahsus Mecmua-i Seneviyyedir), Mihran Matb., 1297, İst., 80 s.
- 6- Rebî-i Marifet, (Takvim-i Ebüzziya, ikinci defa (sene)), Matb. E., İst., 1299, 72+(8) s.
- 7- Rebî-i Marifet, (1300 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1261 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziyâ- Üçüncü Sene), Matb. E., İst., 1300, 82+12 s.
- 8- Rebî-i Marifet, (1301 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1262 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziyâ- Dördüncü Sene), Matb. E., İst., 1301, 88 s.
- 9- Rebî-i Marifet, (1302 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1263 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziyâ- Beşinci Sene), Matb. E., İst., 1302, 128 s.
- 10- Takvim-i Rebî Zamime-i Rebî-i Marifet, 1302 (Şadan Fahir'in yayınladığı ("Ebüzziya Tevfik (V)", Yeni Defne, nu. 23. 1983, s. 31) "Ebüzziya Tevfik'in Eserleri" listesinde görülen bu takvim bulunamadığı için künyesi eksik kalmıştır).
- 11- Rebî-i Marifet, (1303 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1264 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziyâ- Altıncı Sene), Matb. E., İst., 1303, 176+18 s.
- 12- Rusya Müslümanlarına Mahsus Takvim-i Ebüzziyâ, 1303. (10. Sıradaki takvim gibi, bu da bulunamamıştır.)
- 13- Rebî-i Marifet, (1304 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1265 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziyâ- Yedinci Sene), Matb. E., İst., 1304, 120+12 s.
- 14- Rebî-i Marifet, (1305 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1266 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziyâ- Sekizinci Sene), Matb. E., İst., 1305, 172+3+14 s.
- 15- Nevsâl-i Marifet, (1306 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1267 Sene-i Şemsiyesiçün Takvim-i Ebüzziya – Dokuzuncu Sene), Matb. E., İst., 1306, 4+240+16 s.

- 16- Nevsâl-i Marifet, (1307 ve 1308 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1268 ve 1269 Sene-i Şemsiyyeleriçün Takvim-i Ebüzziya – Onuncu Sene), Matb. E., İst., 1308, 4+140+12 s.
- 17- İmsakiye-i Nevin, 1309. (10 ve 12. sıralardaki gibi, bulunamayan takvimlerden biri de budur).
- 18- Nevsâl-i Marifet, (1309/10 Sene-i Kameriyyelerine Müsadif 1270/71 Sene-i Şemsiyyeleriçün Takvim-i Ebüzziya – Onbirinci Sene), Matb. E., İst., 1310, 2+168+12 s.
- 19- Takvim-i Ebüzziyâ, (1310/11 (ve) 1271/72 Seneler için –Birinci Sene)[Calendrier Ebuzzia, pour L’annee 1271/72 nouveau style solaire de l’Hegire], Matb. E., İst., 1310, 4+264 s.
- 20- Takvim-i Ebüzziyâ (1315/16 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1276/77 Sene-i Şemsiyyelerine Mahsustur), Matb. E., İst., 1315, 188 s.
- 21- Takvim-i Ebüzziyâ (1316/17 Sene-i Kameriyyesine Müsadif 1277/78 Sene-i Şemsiyyelerine Mahsustur), Matb. E., İst., 1316, 323+1 s.
- 22- Takvimü’n-Nisa, (1317 Sene-i Hicriyyesiçün), Matb. E., İst., 1317, 328 s.(Gür, a.g.e : 362)

### 1.2.5. Değişik Konulardaki Telif Eserleri

- 1 – Millet-i İsrailiye, K.E.: 66, Matb. E. İst., 1305, 78 s.
- 2 – Makame-i Tevkîfiyye (İstanbul 1311). On iki nüsha basılan bu eser bir hatıratır.
- 3 – Ne Edat-ı Nefyi Hakkında Tetebbuat, Matb. E., İst., 1909, 84 s
- 4 – Yeni Osmanlılar Tarihi. İlk defa 1909 – 1910‘da Yeni Tasvîr-i Efkâr‘da tefrika şeklinde neşredilen eser, yıllar sonra notlar ve açıklamalarla birlikte Latin harfleriyle üç cild halinde Ziyad Ebüzziya tarafından yeniden yayımlanmıştır.(İstanbul 1973 - 1974).
- 5 – Lü-gat-i Ebüzziya 2 c., Matb. E., 1306-1308; c.I: I. Bsk., 1306, 2. Bsk., 1308, 600 s.; c.II: I. Bsk., 1308,601-712/752 s.İki cilt halindedir, Ebüzziyâ Konya'ya sürgüne gönderildikten sonra matbaası talan edildiğinden forma halinde satışa çıkarılan lügat'in matbaada bulunan formları dediğer eserlerle beraber yok edilmiştir(Z. Ebüzziya, a.g.m : 377).

### 1.2.6. Derlemeleri

- 1- Reşid Paşa Merhumun Bazı Âsâr-ı Siyâsiyyesi ( 1872).
- 2- Numune-i Edebiyyât-ı Osmâniyye (düz yazı antoloji,1879, VII. Basım, 1913)
- 3- Cümel-i Muntehabe-i Kemal (1882)
- 4- Durûb-i Emsâl-i Osmâniyye (Şinasi'nin eserine 1764 atasözü ilavesiyle, İstanbul 1302)
- 5- Muharrerât-ı Husûsiyye-i Âkif Paşa (1883)
- 6- Muntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr, Siyâsiyyat- Şinasi,-N.Kemal (1885)
- 7- Muntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr, Edebiyat- Şinasi ( 1885)
- 8- Muntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr, Edebiyat- Kemal ( 1886)
- 9- Tazarruât-ı Sinân Paşa (1891)
- 10- Muntehabât-ı Tasvir-i Efkâr, Makalât- Kemal ( 1892)
- 11- Muntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr, Makalât- Şinasi (İstanbul, 1311) (Işık, a.g.e: 1131)

### 1.2.7. Tercüme Eserleri

- 1- Üç Yüzlü Bir Karı (Paul de Coque'den A. Mithad ile birlikte tercüme, 1877)
- 2- İbni Sürey (1873)
- 3- Tarîk-i Refâh, Franklen'in Servet Hakkındaki Nesâyihi (Saraybosna 1295) (Tekin, 2012: 214)

### 1.2.8. Oyunları

- 1- Ecel-i Kazâ (İstanbul 1288). Altı perdelik bir dram olan eser, 29 Kasım 1872'de Gedikpaşa'daki Osmanlı Tiyatrosu'nda saray dışında Türk seyircisine oynanan ilk telif piyestir. Ayrıca Türk edebiyatında tenkit edilen ilk telif piyes de yine Ecel-i Kazâ'dır.
- 2- Habîbe yahut Semahât-ı Aşk (İstanbul 1291). Dört perdelik bir dram olan Victor Hugo'nun Anjelo ou le tyran adlı eserinden adeptedir. Ebüzziya bu eseri Rodos'ta sürgünde iken yazmıştır(Coşkunlar, a.g.m: 67).

## 2.1. YAYIMCILIĞI VE MATBAACILIĞI

Bütün bunların yanında Ebüzziyâ Tevfik'in yayıncılık ve matbaacılık faaliyetlerindeki unutmamak gerekir. *Kitâbhâne-i Ebüzziyâ* ve *Kitâbhâne-i Meşâhir* bizde Batı'daki benzerlerine en uygun ilk seriler olarak nitelendirilebilir. Ciddiyet ve kaliteleriyle birlikte estetik güzellikleri, tanınmış kalemlerden çıkan içyapıları, konu ve tür çeşitlilikleri ile ve asıl önemlisi de geniş okur kitlesinin bütçesini zorlamayacak ucuz fiyatları ile dönemlerinde oldukça ilgi görmüşlerdir.

Öte yandan Ebüzziyâ Tevfik, matbaacılık konusunda da geri durmamıştır. Ebüzziyâ Tevfik'e göre basımcılıktan daha şerefli, faydalı ve önemli bir sanat yoktur. Bu gerçeği anlayıp, icaplarını yerine getiren millet övülmeyi hak etmiş demektir. Ebüzziyâ Tevfik, matbaacılık faaliyetlerini *Tasvîr-i Efkâr Matbaası* ile *Matbaa-i Ebüzziyâ* üzerinden yürütmüştür. *Matbaa-i Ebüzziyâ*'nın *Tasvîr-i Efkâr Matbaası*'ndandaha özel ve önemli olan özelliği, Ebüzziyâ Tevfik'in Batı seviyesinde bir matbaa kurmak istemesi ve bu maksatla Almanya'dan son model baskı makineleri ve aletler getirmesi ile kurulmuş olmasıdır. Matbaasında basılanlarla ilgili olarak *Mecmûa-i Ebüzziyâ*'da verdiği şu bilgi *Matbaa-i Ebüzziyâ*'nın değer ve önemini ortaya koyması bakımından önemlidir: "Türkçeden başka, Alman, İngiliz, İtalyan, İslâm, Fransız lisanlarına mahsûs hurûf-ı mütenevvi' a ve müzeyyene dahi mevcut olarak her nev âsâr ve evrâk tab eder."

XIX. yüzyıl sonlarında basımcılığa başlayarak, modern Türk basımcılığının gelişmesinde oldukça etkili olan Ebüzziyâ Tevfik, bu alanda çığır açmış ve matbaasından bastırıldığı eserler ile Türk basımcılığını Avrupalılara tanıtmada vasıta olmuştur (Mutlu, 2014: 18).

## 2.2. EBÜZZİYA TEVFİK'İN HAYATINI KONU EDİNİMİŞ ÇALIŞMALAR

Hakkında Adnan Akgün “Ebüzziya'nın Mecmua-i Ebüzziya'daki Hatıraları” adıyla (MÜ SBE, 1987) yüksek lisans; Nevin Biner “ Ebüzziya Hayat ve Eserleri” adıyla (İÜEF Türkoloji Bölümü,(1949-50) mezniyet; S. Mustafa Canelli'nin “Ebüzziya Tevfik Bey; Hayatı, Fikri ve Edebi Şahsiyeti ile Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal ve Ahmed Mithad Efendi Hakkında Görüşleri” adıyla(SÜSBE, 1994) yüksek lisansı “ Tanzimat Aydınlarından Renkli Bir Sima Ebüzziya Tevfik Bey” adıyla kitaplaştı; Fahriye Gündoğdu (Mercanlıgil) “Ebüzziya Tevfik'in Türk Basımcılığına Getirdiği Yenilikler ve Türk Kütüphaneciliğine Katkıları” adıyla bilim uzmanlığı yüksek lisansı(HÜSBE, Kütüphanecilik Bilim Dalı, 1982) ; Âlim Gür “Ebüzziya Tevfik- Hayatı; Dil, Edebiyat, Basın, Yayın ve Matbaacılığa Katkıları” adıyla (aynı adla kitaplaştı, 1998) doktora tezi; Emel Kuralay “Yeni Osmanlılar Muharriri Ebüzziya” (Türkiyat Enstitüsü,1953) adıyla mezuniyet tezleri hazırladılar (Işık, 2006, a.g.e. 1130).

## İKİNCİ BÖLÜM

Yazının bulunuşu insanlık tarihi için önemli bir dönüm noktasıdır. Yazının bulunuşunun ardından XIV. Yüzyılda matbaanın Avrupa’da yaygınlaşmaya başlaması ise bir diğer önemli gelişmedir. Matbaa, bilgi birikiminde ve bu bilginin yaygınlaşmasında çok önemli bir işleve sahip olmuştur. Uygarlığın gelişmesine ve hızlı iletişimin kurulmasına katkıda bulunmuştur.“Medya” denilen yazılı, sözlü ve görsel iletişim ağının bütün dünyaya yayılması ile “yeni iletişim düzeni” ne geçilmesinde de en büyük pay, yine matbaanıdır (Kabacalı,(2000): 2).

Matbaa basım sanatı ve ya Basımcılık olarak bilinen önemli bir iş kolunun kaynağını oluşturmuştur. Francis Bacon, “Modern çağları aşan üç öge basımevi, barut ve pusuladır” demiştir. Bu üç öge de kimi kaynaklara göre Doğu toplumları tarafından (Türk, Arap, Çinli) icat edilmiştir ancak üçünden de gerçek manada yararı sağlayan Avrupa yani Batı toplumları olmuştur. 16. Ve 17. Yüzyıllarda Osmanlı ve İran yönetimlerinin topraklarında, diğer dillerde (Latince, Rumca, Yahudice, Ermenice) baskılara karşı çıkılmamıştır. Öyle ki, ülke dışında basılmış Türkçe, Arapça ve Farsça kitapların ithaline de karşı çıkılmamıştır. Osmanlı Devleti’nin resmi matbaasında 1730 yıllarında Latin harfleri ile kitaplar dahi basılmıştır. Dolayısıyla Osmanlı Devletinde diğer pek çok medeniyette de olduğu gibi Basımcılık ya da basım sanatında sosyal yapının engelleyici bir niteliği olmadığı görülmüştür. Çinlilerin, Korelilerin ve Uygur Türklerinin hareket edebilir harfler ve kalıplarla baskılar yaptıkları, Avrupa’dan çok önce kitap bastıkları, Çinlilerin kâğıdı icat ettikleri ve Kore’de milyonlarca basılan bültenler, kitaplar, mecmualar bulunduğu halde, neden bunu Avrupa’daki gibi ticarileştirememiş oldukları dikkat çekicidir. (Koloğlu,1985: 68).

Genel olarak basım faaliyetleri, basım sanatı ya da Basımcılık olarak bilinen yayıncılığın, matbaanın icadı ile ortaya çıkmış olmasının yanı sıra Batı’da Basımcılık ve yayıncılık toplumsal yapının gereksinimleri arasındaki yerini alarak onun temel kurumlarından biri olarak oluşmuş ve gelişmiştir. Buna karşın Basımcılığın tarihine ilişkin birbiriyle çelişen kimi görüşler de ortaya atılmıştır. Bunların içerisinde

Basımcılığın 8. Yüzyılda Asya'da başladığı yolundaki bilgiler daha yaygın kabul görmüştür. Bu dönemin ardından dizgi harfleri ile baskı uygulaması çeşitli ülkelerde de rastlanmıştır. Örneğin bu konuda Mısır'da geniş kapsamlı araştırmalar yapmış olan Howard Carter, Türk-Memlûk döneminde, Kuran'ın basıldığını belirtmiştir. Dolayısıyla buna göre Johann Gensfleisch Gutenberg'in (1394-1469), matbaayı icat etmiş ya da Avrupa'da ilk kez kullanmış olduğu bir kez daha düşünülmelidir. Basımevleri ile ilgili bir başka görüşe göre, Gutenberg öncesinde Hollanda Haarlem'de, 1430'lu yıllarda Laurens Coster bir basımevi kurmuş ve Gutenberg Basımcılığı Coster'in çırağından öğrenmiştir. Ancak kesin olan, Gutenberg'in bu buluşu geliştirdiği ve yaygınlaştırmış olduğudur.(Kabacalı, a.g.e: 3)

Hasan Refik Ertuğ ve Enver Behnan Şapolyo basım faaliyetleri ve Basımcılıkta matbaanın ilk defa kimler tarafından bulunduğu konusunda uzlaşmaktadırlar. Bu buluşun Uygur Türklerine ait olduğunu vurgulamışlardır. Fakat modern matbaanın ilk denemesinin Gutenberg tarafından yapıldığı bilgisini de ayrıca desteklemişlerdir. Gutenberg geliştirdiği teknikler sayesinde Kitab-ı Mukaddes'i (İncil) 1457 yılında basmıştır. Bu baskı yöntemi, daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde de benzer şekillerde yaygınlaşırılmışve geliştirilmiştir. Matbaa icat edildikten sonra çeşitli toplumlar tarafından eş zamanlı ya da biraz gecikmeli bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Matbaayı bulunmasından hemen sonra kullanan Ülkeler arasında yer alanlar; İtalya (1465), Fransa (1470), İsviçre (1770), Belçika (1472), Hollanda (1472), İngiltere (1474), İspanya (1474), Danimarka (1482), İsveç (1483), Portekiz (1489), Rusya (1563)'dır. Osmanlı Devleti'nin ise matbaayı bulunuşundan sonra ilk defa, daha önce İspanya'dan göç eden Sefarim Yahudileri vasıtası ile kullandığı belirtilmesine rağmen ilk Türkçe kitabın Türkler tarafından 1727'de basıldığı da bilinmektedir. İlk Türk matbaasının kurucuları olan İbrahim Müteferrika ile Osmanlı Devleti'nin Paris Büyükelçisinin oğlu Sait Efendi, Paris'te uzun süre matbaacılık konusunda incelemeler yaptıktan sonra İstanbul'a döner dönmez, Osmanlı Sadrazamı Damat İbrahim Paşa'nın desteğini alarak ilk Türk matbaasını 14-16 Aralık 1727 tarihinde kurarak faaliyete geçirmişlerdir. Osmanlı Devletinde Müteferrika matbaasının ihtiyacı olan kâğıtların çoğunun Doğu (Şam, İran, Hint, Türkistan, Çin)'dan getirilmiş olduğu bilinmektedir. Osmanlı matbaasına Kâğıt 16. Yüzyıldan itibaren daha çok İtalya ve Fransa'dan getirilmiştir. Ancak İbrahim Müteferrika matbaası için gerekli kâğıdın yerli olursa daha ucuza mal edileceğini bildirmesi



üzerine 1741’de Yalova’da bir kâğıt fabrikasının kurulması için girişimlerde bulunulmuştur. Bu kâğıt fabrikasının kuruluşundan sonra 1760’a doğru kapandığı ancak 18. Yüzyılın sonlarına doğru yenisinin İstanbul’da Kâğıthane’de kurulmuştur. Müteferrika matbaasından sonra Osmanlı Devleti’nde devlet ve şahıslar tarafından da birçok matbaa kurularak bir süre sonra gazeteciliğin de gelişmesinin önü açılmıştır. Ancak ilk matbaanın kuruluşundan çok sonra ilk gazetenin çıkarılmış olduğu da dikkati çekmektedir.

Matbaanın gelişmesi yayıncılığı ve basım sanatını geliştirmiştir. Dolayısıyla gazete, dergi ve bültenler yayımlanmaya başlanmıştır. Matbuatın en verimli ve en önemli iki kolu gazetecilik ve dergiciliktir. Bu süreçte Matbaa önemli ölçüde haberleşmeyi hızlandırmıştır. Ancak, bilgi akışının hızlanmasında önemli rol oynayan bir diğer gelişme de gazetecilik olmuştur. Medeniyetler ve toplumlar geliştikçe, haber alışverişi de (enformasyon) gelişmiştir. “Basın–yayın” dediğimiz, genel adıyla, “basın” kurumu ve onun aracı olan “gazetecilik” bu şekilde zaman içerisinde oluşmuştur. Bu mesleğe sahip olanlara “gazeteci” adı verilmiştir. Gazeteci genel olarak, bir gazetenin haber, yorum, resim gibi çeşitli konulardaki malzemesini toplayan, yazan, çizen, çeken ve bu malzemeyi belli bir şekilde düzenleyip, tertip edip okuyucuya sunan kimse olarak tarif edilmiştir. Gazetecilik konusunda yapılmış araştırmaların ve yayınlanan kitapların birçoğunda gazetenin kökeninin, “Haber Mektupları” olduğu belirtilmiştir. Aynı kaynaklar, yazma ve basma “Haber Mektupları”nın İtalya’da “Gazetta” denilen bir Venedik parasına satılıp okunduğu için “gazete”nin aslının “Gazetta”ya dayandırıldığını vurgulamışlardır (Duman, (2013) : 1033-1034).

Türkçe’de gazete için uzun bir müddet <<ceride >> kelimesi kullanılmıştır. Arabca asıllıdır. <<Gazete>>, İtalyanca’dan – belki Fransızca vasıtasıyla <<gazette>> – alınmıştır (Fransızca’da gazete için yalnız <<Journal>> kelimesi kullanılır ki, bu kelime başka mânâlara da gelir). İlk gazeteler XVII. asırda Avrupa’da görülmeye başlamış, XVIII. asırda mühim şekilde gelişmiş bir medeniyet unsuru hâlini almıştır. Gazeteler daima günlük değildir. Haftada bir, iki defa çıkanları, gayri muntazam çıkanları vardır. Gündelik gazetenin kesin şekilde yerleşmesi XVIII. Asrın sonlarındadır (Öztuna, 1994: 328).

Avrupalıların gazetecilik faaliyetleri, Avrupa dışındaki coğrafyalara da yayılmıştır. Avrupalılar kendileri için hammadde sağlamak, Pazar oluşturmak veya diğer bazı siyasi-kültürel hedeflere ulaşmak amacıyla haber toplamak üzere gazetecilik faaliyetlerini Avrupa dışına da taşımaya başlamışlardır. Bu çerçevede Osmanlı Devleti başlıca hedef bölgelerden biridir. XIX. Yüzyılın başından itibaren Avrupa'nın Osmanlı Devleti'ni paylaşma istekleri belirginlik göstermeye başlamıştır. Avrupalılar, Asya'nın en stratejik ve en verimli bölgesi olan Akdeniz çevresi ve Ortadoğu bölgesini paylaşma alanı olarak tespit etmişlerdir. Bu nedenle Osmanlı Devleti toprakları içindeki bu bölge ve Osmanlı Devleti hakkında daha çok bilgiye ihtiyaçları oluşmuştur. Onun için Avrupa gazeteleri, Osmanlı Devletinin başkenti İstanbul'daki muhabirlerinin sayılarını arttırmışlardır. Bu gelişmeler karşısında Osmanlı idaresi ise, elçilerin raporları dışında Avrupa basınına doğrudan izlemeye başlamıştır. Ayrıca, Osmanlı Devleti hakkında Avrupa gazetelerinde çıkan yanlış haberleri düzeltme yoluna da gitmiştir. Babıâli olaylar hakkında kendi görüşünü ve gerçekleri açıklamak için afişler ve savaş bültenleri yayınlarak kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmıştır.

Bu bülten ve afişlerin yayınlanması sadece olup bitenlerden iç kamuoyunu haberdar etmek değil, aynı zamanda İstanbul'daki yabancı gazeteciler ve yabancı temsilcilikleri de doğru şekilde bilgilendirmeyi amaçlamıştır(Duman, a.g.m:1034-035).

Osmanlı'da matbaanın, basımın ve gazeteciliğin nasıl bir dönemsel gelişim gösterdiğine bakacak olursak, uzun bir zaman dilimine yayılan bu süreci daha geniş bir yelpazede anlatmak daha uygun olacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu birçok ulustan meydana gelen mozaik yapıya sahip bir devlettir. Bu uluslar içinde Yahudiler, Ermeniler ve Rumlar gibi din ve soy bakımından Avrupalılara yakın uluslar da vardı. Bu bağlamda Osmanlı'da Batı ile ilk ilişkiye girenler, bunlar olmuştur. Osmanlı Devleti içindeki Yahudiler, Ermeniler ve Rumlar, iç ve dış ticareti sürekli ellerinde bulundurmışlardır. Bu nedenle Johannes Gutenberg'in icat ettiği matbaayı Osmanlı ülkesinde ilk kullananlar Yahudiler, Ermeniler ve Rumlar olmuştur. Yahudiler XV. yüzyılın sonlarında İstanbul, İzmir, Selanik ve Edirne'de kurdukları matbaalarında yalnızca İbranice eserler basmışlardır. İlk İbranice eser 1493-94 yılında İstanbul'da basılmıştır. Ermenilerin ilk kurduğu matbaa ise, İtalya'da matbaacılık öğrenen Sivaslı Apkar tarafından 1557'de yine İstanbul'da kurulmuştur. Türkler ise Türkçe harflerle ilk kitap

basımını, 1729'da gerçekleştirebilmişlerdir. Batı'da ilk baskı tarihini 1440 kabul edersek, Türkçe harflerle kitap basımını 239 yıl bekleyen Türk halkı, Türkçe ilk gazete için de 391 yıl bekleyecektir. Ancak bu Türkçe gazete bekleme sürecinden önce, Osmanlı ülkesinde ilk gazete çıkaran kesim, yine ülke içerisindeki yabancı devlet sefaretları ve azınlıklar olmuştur. Bunun başlıca nedenleri ise dış ülkelerin Osmanlı ile ticari ilişkilerini geliştirme gayreti ve her geçen gün zayıflamakta olan Osmanlı toprakları üzerinde egemenlik kurma çabalarıydı. Bu gerçeklerden hareketle ülkede ilk gazeteyi Fransızlar çıkarmıştır. (Çakır, 2002: 5) İstanbul'daki Fransız Büyükelçiliği, 1796 yıllarından itibaren Fransız kolonisine ve Fransızca bilen diğer kesimlere dağıtılmak üzere Fransızca gazeteler çıkartmışlardır(Lewis, 2004: 95)

Tanzimat dönemi ile başlayan Osmanlı basınında Türkçe basın en önemli rolü oynamıştır. Avrupa'dan gelen tüccarlar için de bu durum geçerliydi. Öyle ki, İbrahim Müteferrika'nın basımevinde basılan ilk kitaplardan biri Fransız tüccarlara Türkçe öğretmek amacı ile hazırlanmış bir gramer kitabı olmuştur. Ayrıca Türkçe devlet hizmetine girmek isteyenler için de önemli olmuştur. Dolayısı ile gayrimüslim aydın grupların çoğunluğu Türkçe bilmekteydiler. XIX. Yüzyılda Müslüman olmayanlara devlette daha çok görev verilmeye başlanması ile bu aydınlar arasında Türkçe daha da yaygınlaşmış ve birinci dil halini almıştır. Ayrıca okuyup yazması olmayan ancak evinde Türkçe konuşan Rum, Ermeni, Bulgar v.b. topluluklar da kendi çevrelerine okuma yazma öğretmek için Rum ve Ermenice harflerle fakat Türkçe olarak çok sayıda kitap ve gazete yayımlamışlardır. Gündelik yaşamda genel anlamda Türkçe varlığını korurken yukarıda bahsettiğimiz yabancı gazeteciler ve yabancı temsilciliklere de Osmanlı Devleti ile ilgili bilgilendirme amaçlı basılan bülten ve afişler dönemin diplomaside hâkim dili olan Fransızca olarak basılmıştır(Koloğlu, a.g.e, 94). Fransızca gazetelerin İlki 1795'te İstanbul'da Fransız Elçiliğinin çıkardığı Bulletin Des Nouvelles (Haber Bülteni) diğerleri ise 1796'da Gazete Française de Costantinople (İstanbul Fransız Gazetesi) ve 1797'deki Mercure Oriental (Doğu Merkür'ü) adıyla yayımlanan Fransızca gazeteleri, gerçek anlamda Osmanlı gazeteleri sayılmazlar. Bu gazeteler oldukça çabuk da kapanmışlardır. Bu gazetelerin arkasından şu gazeteler çıkmıştır 1824'te Symrneen (İzmirli) aynı yıl Spectatuer Oriental (Doğu Seyircisi) ve 1828'de de Le Courier de Smyrne (İzmir Postası) yayımlanmıştır(Demir,2014: 60).

Le Courier de Smyrne'i Gazetesi haftalık olarak çıkıyor ve Türkiye lehine yazılar yayınlıyordu. Ancak bu gazete de 1,5 yıl kadar muntazaman yayınladıktan sonra 1829 Haziran ayında kendiliğinden kapandı (Çakır,1997: 36).

Bu gazetelerin dışında Türkiye'de yabancı dilde yayınlanan gazeteler ise şunlardır:

#### İSTANBUL

- Bulletin de Nouvelles (1795)
- La Gazette Française de Costantinople(1796-1798)
- La Moniteur Ottoman (1831)
- Le Journal de Costantinople et des intérêts orientaur (1843-1846)
- Le Journal de Costantinople et Echo de l'Orient (11 Ağustos (1846-1866)
- La Turquie (1 Şubat 1866)
- Le Journal de Costantinople (?-1885)
- Le Courter de Costantinople (1845)
- La Presse d'Orient (1 Ocak 1885-Ekim 1859)
- Le Courier d'Orient (Şubat 1861-9 Ağustos 1876)
- Commerico Oriantel, Fransız-İtalyanca, (?-1866)
- Le Phare du Bosphore (1866-1890)
- The Levant Heralt and Eastern Express (1856- İngilizce-Fransızca)
- Le Moniteur Oriantel The Oriantel Advertisser (1882-?)
- The Levant Times and Shipping Gazette (1868-1874)
- Le Progres d'Orient (1874)
- Le Stambul-L'İstanbul (1875-1964)
- Journal du Matin (1875)
- Moniteur du Commerce (?-1880)
- L'vénemet (Haziran 1876)
- Le Financier (Temmuz 1876)
- Le Semaphore (Temmuz 1876)
- L'Orient (1894)

## İZMİR

- Le Smyrne (1 Ocak 1824-Ekim 1824)
- Le Spectatuer Oriantel (1824-Aralık 1827)
- Le Courrier de Smyrne (Ocak 1828-1834)
- Le Journal de Smyrne (1834-1915)
- L’Echo de l’Orient (1838-1845)
- L’Impartial de Smyrne (1841-?)
- La Réforme (1869-1922)

## AYDIN

- La Nouvelle Patrie (Çakır, a.g.e: 10)

Asıl anlamıyla Osmanlı’nın dışında, Fransızların Mısırda oldukları bir sırada 1798’den 1801’e değin Kahire’de Courier d’Egypte (Mısır Postası) ile Decade Egyptienne (Mısır Haftası) gazeteleri çıkarılmıştır. Bütün bu gazeteler, Fransız okuyuculara özgüdürler ve dönemin Osmanlı dünyası hakkında bilgiler vermekteydiler.(Demir, a.g.m: 60) Osmanlı yönetimi 18. yüzyılın ortasından beri hem Avrupa’da hem de ülkede çıkmakta olan bu gazetelerin varlığından haberdardı; ancak ilgisi sadece siyasal düzeydeydi. Osmanlı, Bâbîâli’de Tercüme Bürosu kurarak burda Avrupa gazetelerini siyasal düzeyde takip ediyordu. (Koloğlu,1992: 11)

Fakat bakıldığında Osmanlı, içeride çıkmakta olan gazetelere başlangıçta hiç itibar etmemiş ve bu gazetelerin yayınlarını belli bir süre görmemezlikten gelmiştir. Öyle ki yönetim karşıtı yazılar kalem alan gazetelerin artmasının önüne geçilememesi ve Osmanlı ülkesini zora sokacak hale gelmesi üzerine artık Osmanlı ülkesinde de basın-yayına hem iç hem de dıştaki olaylara hâkim olma amacıyla bir yönelim başlamıştır. Ve şimdi bahsedeceğim üzere Osmanlı’nın aşama aşama nasıl bir yayın politikası izlediğini anlatacağız.

Aslında Osmanlı İmparatorluğu’nda sosyal iletişimdeki değişim sürecini üç aşamada ele alabiliriz. Bunlardan ilki, devlet bürolarındaki iletişim boşluklarının doldurulmasına bir çare bulmak için el yardımıyla yapılan girişimler, yani 18. yüzyıl sözlük ve gramer hareketleri buna eşlik eden, İslam klasiklerinden yapılan çevirilerin çiçeklenişidir. Bu süreçte ikinci aşama, aynı hastalıkları tedavi için Sultan II. Mahmud’un (1808-1839) son yıllarında alınan tedbirlerden oluşur. Bu aşamada, hem

doğrudan, hem de dolaylı batılı etkiler ortaya çıkar. Üçüncü ve son aşama, konuşma Türkçesine oldukça yakın, standart bir yazı Türkçesini kurmakta başarılı olan Türk gazetecilik hareketidir. Bu aşamaların üçü de 18. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda yükselen bir iletişim krizini çözmek için yapılan çabaların çeşitli cepheleridir(Mardin,1994:146).

O yüzden 18. yüzyıl, Türk matbaacılığının emekleme veya kuruluş safhası sayılabilir. Bunun dışında gerek açılan matbaa ve basılan kitap sayısı, gerekse baskı tekniği ve kalitesi bakımından önemli bir gelişmeden söz edilemez. Zira “ilk”lik şerefini taşıyan Mütefferika Matbaası, kuruluşundan kapanışına kadar geçen zaman zarfında ancak 18 yıl faaliyet gösterebilmiş ve toplam 24 kitap basabilmiştir. Bu yüzyılda Osmanlı Türkleri sadece bir matbaa daha kurabilirler. 1796'da açılabilen bu ikinci Türk matbaasının iki adı vardır: Biri “Dârü't- Tıbbâ'a”, diğeri, “Mühendishane Matbaası”. Bu yüzyılda ancak 180 kadar eserin basılabilmesi ve sadece iki Türk matbaasının açılabilmesi Türkiye'de basım işinin başlangıçta çok ağır ilerleyebildiğini göstermektedir. Ayrıca, “ilk basım evimizin, İbrahim Mütefferika'nın ölümünden sonra 39 yıllık bir duraklama geçirmiş olması, basım işinin, toplumun içinden gelme bir gerekliliğe dayanmadığını, doğrudan doğruya aydınlarımızın anlayışlarının ve gayretlerinin meyvası olduğunu doğrulamaktadır. Üçüncü Türk Matbaası ise, XIX. yüzyılın hemen başında –ikinci basım evinde olduğu gibi– devlet eliyle ve Mühendishane Mektebi hocalarından Abdurrahman Efendinin yönetiminde faaliyete geçer. “Dârü't-Tıba'atü'l Cedide” yanı sıra, bulunduğu yerden dolayı “Üsküdar Matbaası” adıyla da anılan bu basım evi 1802'de kurulur(Ama Osmanlı'da gazetecilik II. Mahmud devrinde (1808–1839) kuruldu (Gür, 1998: 8-9).

Devlet yönetiminde yenilik ve düzenlemelere gidilmesi konusunda oldukça istekli bulunan ve bu yolda büyük çabalar harcayan Sultan II. Mahmut İzmir'de levanten bir gazeteci olan Alexander Blacque'ı İstanbul'a çağırılmış, devlet hizmetine alarak, tıpkı İzmir ve Mısır örneklerinde olduğu gibi, iç ve dış kamuoyunu oluşturmak, Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını savunmak için kendisinden bir gazete çıkarmasını istedi. Görüşme ve yazışmalar sonucunda padişah Takvim-i Vekayi-i (Olayların Takvimi) adını pek beğendi. İlk sayısı 1 Kasım 1831 tarihinde yayımlanan ve haftalık çıkması tasarlanan gazete ilk başlarda düzenli olarak yayınlanamadı. Çok geçmeden süresi belirsiz ve uzun aralıklarla çıkan bir yayına dönüştü. Birden fazla Türkçe gazetenin yayına girmesiyle, kamuoyu oluşturma görevini tümüyle kaybedip, resmi bir bildiri

bültenine dönüştü. Alexander Blacque ise daha sonra II. Mahmut'a ekonomik liberalizmin Osmanlı Devleti'ni güçlendirme konusunda bilgilendirecek bir lahiya sunacak, 1838 yılında imzalanacak, Osmanlı Devleti'ni önce İngiltere'nin sonra, diğer Batılı devletlerin yarı sömürgesi durumuna düşürecek Balta Limanı Anlaşması'nın imzalanmasına da dolaylı olarak etki edecekti. Özel anlamda birinci, Türkçe olarak ikinci olarak nitelenen bir başka gazete de 31 Temmuz 1840'ta yayımlanmaya başlayan *Ceride-i Havadis* idi. Bu gazetenin kuruluş öyküsü Osmanlı Devleti'nin Batı emperyalizmi karşısında düşmüş olduğu durumu yansıtmaya bakımından hayli ilginçtir; İngiliz asıllı William N. Churchill önce İzmir'e gelmiş, oradan İstanbul'a geçmişti. Ticaretle uğraşıyordu. 1831'de A.B.D.'nin İstanbul Ortaelçisi yanında konsolos yardımcısı olarak çalışmaya başladı. 1833'ten sonra bazı İngiliz gazetelerinin muhabirliğini yaptı. 1836'da avlanırken bir Türk çocuğunu yaralaması ve bu nedenle tutuklanması, önde gelen Batılı devletlerin elçiliklerinin kapitülasyonları ileri sürerek Osmanlı Yönetimi'ne tehdite varan davranışlara girişmelerine neden olmuş, Akif ve Pertev Paşaların işe karıştığı bir dizi siyasal çalkantı yaşanmıştı. Sonuçta Churchill serbest bırakıldı ve Hariciye Nazırı Akif Paşa Görevinden alındı. *Ceride-i Havadis* içerik ve biçim yönlerinden Takvim-i Vekayi örnek alınarak çıkarılmış, on günde bir yayımlanan bir gazeteydi. İlk günlerde okur sayısı 150'yi aşmayınca, Churchill'e ayda 2500 kuruş gibi o zamana göre hiçte azımsanmayacak devlet yardımı yapılmaya başlandı. William Churchill'nin ölümünden sonra (1864) gazete oğlu Alfred Black Churchill tarafından 1212. sayıdan sonra *Ruzname-i Ceride-i Havadis* adıyla yamlandı oldu. Kimi araştırmacılara göre gazetenin çok geçmeden kapanmıştır. Fakat gerçekte gazete imtiyaz sahibini değiştirerek 1919'a kadar yayımını sürdürmüştür. (Ekinci,2002:1214)

İlk hususi Türkçe gazete ise *Tercüman-ı Ahval'dir*. Sultan Mecid'in son günlerinde, 22 Eylül 1860'ta çıkmaya başladı ve 1866'ya kadar devam etti. Nâşiri Çapanoğlu Âgah Efendi, başmuharriri Şinâsi Efendi idi. Türk gazeteciliği, bu gazete ile başlamış sayılmaktadır. Hükümet tenkidine kadar bugünkü gazetecilikte görülen pek çok şeyin menşei, bu gazetedir. 1861'de Şinâsi, bu gazeteden ayrılarak *Tâsvir-i Efkâr'ı* çıkartmaya başladı. Nâmık Kemal ve bütün bir nesil, burada şöhret yapmaya başladılar. İlk Türk dergisi ise 1850'de çıkmaya başlayan *Vekaay-i Tıbbiyye'dir*. Fakat meslek dergisi idi. Türk mecmuacılığının başlangıcı, Münif Paşa'nın 1861'de yayınlanmaya başladığı *Mecmû'a-i Fünûn* iledir. Sultan Mecid'in son yıllarına,

1860'a doğru İstanbul'da ayrıca devletin yarı resmi gazetesi olan Fransızca Journal de Costantinople, İngilizce Levant Herald, Rumca Bizantis, Bulgarca Bulgaria, hepsi Ermenice Mego, Masis, Avedapar ve Tar gazeteleri çıkıyordu. İzmir, Kahire, Beyrut gibi şehirler başta olmak üzere, diğer şehirlerde de hayli gazete vardı. Fakat gazeteciliğin asıl gelişmesi ve umumi efkâr üzerinde bir tesir vasıtası haline gelmesi, Sultân Abdülaziz devrindedir.(1861-1876) (Öztuna, a.g.e: 328-329).

Bu bakımdan Sultan Abdülaziz devrindeki basını değerlendirmeden önce, Türk basınının kurucularından olan Ebüzziya Tefvik Bey'in çok yönlü kişiliğini arz etmek ile birlikte gazete-basın ile ilgili engin bilgilerini de zikretmek yerinde olacaktır.

Ebüzziya Tefvik, politik, sosyal, fikri ve edebi Tanzimat hareketlerinin yerleşmesinde ve gelişmesinde özellikle basın-yayın yoluyla önemli katkıları olan bir şahsiyettir(Gür, a.g.e:1).1870'li yılların ortalarında Osmanlı basını siyasal gelişmeleri çok yakından izlemiş, Osmanlı kamuoyunun oluşmasında önemli bir işlev görmüştür (Koloğlu, a.g.e: 72).

Basın yayın, gazete ve matbaa tekniği gibi birçok alanda ülkeye çeşitli yenilikler getiren Ebüzziyâ Tefvik, bir edebi şahsiyet olmaktan ziyade Tanzimat devrinin önemli isimlerini sonraki nesillere tanıtan ansiklopedik bilgiye sahip bir yayımcıdır. Ebüzziyâ zihniyet bakımından, bir milletin ancak gelenek ve göreneklerine, milli ve dini inançlarına bağlı kalarak ve faydalı her türlü yeniliği benimseyerek gelişebileceğine inanan muhafazakâr bir Osmanlı aydınıdır. Asla yılmayan bir karaktere sahip olan Ebüzziya, hayatı boyunca cehaletle ve ülkeye zarar getirebilecek şeylerle mücadele etmiştir. Rodos ve Konya'daki sürgün hayatı, faaliyetlerinden şüphelenen devrin yöneticileri tarafından defalarca gözaltına alınması, zaman zaman tutuklanması, matbaasının kapatılması ve hakkında verilen jurnaller onu yıldırılmamış, hayatı boyunca doğru bildiklerini söylemekten çekinmemiştir. Yaşadığı dönemde, Osmanlı Devletinin parçalanmasını önlemek için devrin diğer aydınları gibi Ebüzziyâ da milliyetçilik ve Türkçülük ideolojileri yerine Osmanlılık bağına önem vermiş ve devletin hıristiyan dünyası karşısına müslüman unsurların çoğunluğu ile çıkabilmesi için sürekli olarak din birliğine ve Müslümanlık kavramına sarılmıştır. Ancak vatanın bütünlüğü ve selâmetinin esas itibariyle Türk unsurunun gelişip kuvvetlenmesiyle mümkün olabileceğini belirtmekten de geri kalmamıştır. Şiirleri yok denecek kadar az olan Ebüzziya'nın faaliyet sahası nesirdir. Kuvvetlibir mantığa dayalı basit ve sade



cümlerle kurulu yazıları bugün de zevkle okunabilmektedir. Daha çok gazetecihüviyeti ağır basan Ebüzziya'nın tiyatroyazarlığı, Namık Kemal ve arkadaşları gibi halk kitlelerini hürriyet fikrine ve yenilik düşüncelerine yönelmek için birvasıttır. Hatıra türündeki eser ve makaleleri ise Osmanlı Devleti'nin her bakımdan karışık dönemiyle ilgili çeşitli sosyal, edebi ve siyasi olaylara ışık tutabilecek niteliktedir. Ebüzziya Tefvîk daha ilk yazılarında, asırlardan beri Türkçe'ye girmiş birtakım Arapça, Farsça kelime ve terkiplerle mücadele etmiş, devrin diğer yazarlarının müdafaa ettiği sade Türkçe ile güzel makale örnekleri vermiştir. 1869'-da ilk defa Arap harflerini değiştirmefikrini ileri süren Leh muhtedisi gazeteci Hayreddin ile tartışmaya girmiş, maarifin ilerlemesinin bir sistem ve metot meselesi olduğunu, harfleri değiştirmekle eğitimde gelişme sağlanamayacağını söylemiştir. Böyle bir değişikliğin, yenesillerin asırlara dayanan kültür temelleriyle bağlarını koparacağını öne sürerek ileride Türk kültürü için büyük boşluklar doğuracağını savunmuştur (Z.Ebüzziya, a.g.m: 376).

### **3.1. EBBÜZZİYA'NIN ANLATIMINA GÖRE GAZETE**

#### **3.1.1. Nerede, Nasıl ve Ne Vakit Zûhur Etmiştir?**

Memleketeimizde matbuat – bazı kaya kuyruklarından dal ve ağaç oyuklarından zûhur eden hudâyı nâbet-i minnettar gibi– müzik ızdırabı içinde doğup yine müzik ızdırabı içinde büyümektedir.

Vakı'a tabiâtında istidât nemadır kâr olunca –ne kadar ağır yük altında dahi bulunsa– dâye-i terakkiyenin eseri ikdamı ve ihtimamın ve isti'dâd tabiiyeye inzımamam-ı sayesinde ne vakit izharı kemal eylemesi tabidir...

Demek isterim ki gazeteler halde ne derecelerde tazyik altında bulunsa istikbâlde âzadi-i tam halinde bulunacağına emniyetimiz kemal dedir.

Salnameyi gazete nâmına neşrettiğim için erbâb-ı mutaalaya zamanımızda gazetelerin revacı hangi kavim meyanında hadd-ı kemale erdiğini ve memleketeimizde bu vasıtai-nâciyeyi kimin icâd eylediğini bildirmeyi ve buna mukkadime olmak üzere gazetelerin ne zaman nerede zûhur ettiğinin mücmelen tarihini arz eylemeyi münâsib âdd eyledim. Gazete ibtida ihdas olunmuştur.

Her gün şûnat-ı kevniyye bir varakaya zabt edilerek akşamları Hakan-ı Çin bulanan zata arz olunurdu. Bunların bir aylığı bir yere cem' ve sene başında on iki aylığa bir cild itibâr olup kütübhone-i hakaniyede hıfz edilirdi.

Memalik Çin'in her yerinde kâide câri olduğundan velâti ruznâme-i vekayilerini ayda bir kere Makkar-ı Hakani olan Pekin'e takdim ederlerdi.

Ussulu mezkûr Keldanilerle kadim Mısırliler beyninde dahi intişar ederek onlarda vekâyî kevniyenin fakat en mühimlerini kiremit üzerine zabt ederek gerek saraylarda ve gerek me'abide hıfz eylerlerdi. Muharrem eski Yunanlılar, Mısıriyunun bu usuluna takliden Yunanistan'ın vekâyî-i mühimmesini Marmaranın veyahud taşrada tımarlara tahriri kâide ittihaz ve nâmına (evri) yani evkâtı tesmiye ettiler. Yunanlılar bundan başka hâdisatı yevmiyeye mahsus (efmeyrid) yani hevâdisnâme ünvanlı birer defter tutmayı dahi ihdas eylediler. İşte Avrupa kıtasında asıl gazete o zaman zûhur etmiştir. Demek sahih olabilir. Şu kadar var ki ûmumi değildi. Latin müerrihlerinden (semira ve menus) zabt ettiği tarihe (diyarum) yani vuku'at-ı yevmiye nâmını vermiştir. Fen tabiinin icâdına kadar halka mahsus hiçbir yerde gazete olmadığı cihetle Avrupa halkı hevâdis rüzgarı memaliki ecnebiyeden gelenlere sormakla vekâyî aleminden haberdar olurlardı. Fakat nâmı âlemi temeddüdün her yerinde meşhur ve mütearrif olan Gutenberg tabâat icâd ettiğinden sonra birkaç kişi zûhur ederek zamanlarının hevâdisi yevmiye ve vekâyî-i siyasiyesini gayri mevkût bazı risalelere derc ile neşretmeyi bir nevi ticaret ittihaz eylediler. O tarihten 17. asra kadar Avrupa'nın Venedik'ten mâ-adâ bir yerinde evkâtı mu'ayyenede gazete tab olunmamıştı.

El-an mevcut olan yolda en evvel gazete Venedik'te zûhur etmişti 1563 tarihinde Devlet-i Osmaniyye ile Venedik'in cumhuru binende vukû bulan muharebe esnasında vekâyî-i harbiyeyi halka i'lan için (hevâdisi muharre) nâmıyla yevmi bir varaka neşredilerek en evvel el ile yazılırken biraz sonra tab edilmeye başlamış ve bu varakay-i matbu'a (gazete) denilen bir bakır sikkeye satıldığı cihetle evrakı hevâdis gazete nâmı o zamandan beri olmamıştır.

Zikri olunan gazetenin altmış senelik nush matbu'ası el-an Floransa müzesinde mahfuzattır. Nermurganda tab olunan birinci gazetenin nâmı (avizu) olup konağı tarihte te'sis eylediği meçhul ise de 1612 senesinde neşr olunan bazı nüshaları Avrupa müzesinde mevcuttur. Ma'mafih zikir olunan Venedik'in gazetesinden sonra neşr eylediğine şüphe yoktur.

Birinci İngiliz Gazetesi 1558 zilvurud ve varlığı te'sis etmemiştir ki 50 numara velev nüshası İngiltere müzesinde mahfuzdur.

Fransa'da en evvel neşredilen gazeteyi (Journal de Frans) nâmıyla tabib meşhur Nevdot te'sis etmiştir. Bu gazeteyi muma-ileyh Nevdot kendisine baktırılan hastalara eğlence olmak üzere ihdas etmiştir ki mahsusa bir kâtibe yazdırarak hastalarına irsâl eylermiş.

Bu journal dev Fransa'nın o zamanlardan elle dolaşarak Paris ahali binende şöret bulması tabibi muma-ileyhin şevkini mûcib olarak menfaatı kendisine aid olmak şartıyla 1632 de Fransa hükümeti tarafından imtiyaz-ı istihsal etmiş ve matbû-i ve mefkuf olarak neşretmeye muvaffak olmuştur. Bu gazetenin tekмили nüshaları Paris kütübhanesinde mevcuttur. İşte efkârı ammenin tercumânı veya tabiri âherle akvâmı mütemeddinin yarısı cânı olan gazetenin Avrupa'da sebebi ihdası biri zabt vekâyî diğeri hevâdis harbiyeye vukuf ve üçüncüsü de şihhat-ı merzâyı eğlence ile tem'in gibi üç fikre mebnidir.

Gazetelerin bir fırkanın veyahud bir hükümetin tervic-i efkârına alet olmağı Şarlnâm İngiltere kralının vefatından sonra İngiltere'de meydana çıkmıştır.

Fransızların devri inkılâb dedikleri 93 ihtilalinden beri matbu'at bütün Avrupa'da kaderine layık olan hürriyete hâiz olmaya başlamıştır.

Bundan bir sene mukkadem neşr olunan bir istatiğe göre elyevm memaliki müctemide her bin kişiye bir gazete – ve İsviçre'de yedi bin kişiye bir – ve Hollanda yani Felemink'de 10000 kişiye bir – Belçikada 15000 kişiye bir – Fransa ve İngiltere'de 20000 kişiye bir – Prusya'da 26000 kişiye bir – İtalya'da 4000 – ve Avusturya'da 105000 kişiye bir – Memalik-i Osmaniyye'de 320000 kişiye bir – Rusya'da 70000 kişiye bir, gazete isabet ettiği anlaşılmıştır. (Karataş, 2010: 109-111)

### 3.1.2 Ebbüzziya'nın Basın ve Yayınla İlgili Görüşleri

Ebüzziyâ Tefvîk, küçük yaştan başlayarak ölümüne kadar basın ve yayınla fiilen uğraşan, ülkemizde “hakkında pek az neşriyat yapılmış“ gazete, basın ve “matbuat tarihi mevzuu etrafında herkesten ziyâde yazı” yazdığı bilinen ve kabul edilen bir şahsiyettir. Ancak onun bu hususta verdiği “kıymetkar” bilgiler içerisinde, “epeyce

tarih yanlışları” bulunduğu, bu itibarla, bunları “tetkik” ve kontrolden geçirdikten sonra kullanmak gerektiğini vurgulanmıştır. “Basın” ve “yayın” kavramları üzerinde kısaca durduktan sonra, Ebüzziyâ’nın görüşlerini aktarmak uygun olacaktır. Basın geniş anlamda, “belirli zamanlarda basılıp, her çeşit haberi ve fikirleri topluma ulaştıran tüm yayın ürünleridir.” Dar anlamda ise, “sadece gazete ve dergileri yani mevkûtelere kapsamakta, diğer basın ürünleri bu kavramın dışında kalmaktadır.” M. Nuri İnüçur’un benimseyerek aktardığı, bizim de tasvip ettiğimiz tarife göre, “matbuat” veya “basın”, “Haberleri ve fikirleri toplama, değerlendirme, işleme ve bunları başkalarına ileterek kamuoyu oluşturma sanatını mümkün hale getiren yazılı kitle haberleşme aracı”dır.

Buradan hareketle, “basın”a oranla daha geniş anlamları içeren “yayın” kavramını şöyle tarif etmek mümkündür: Kamuoyu oluşturmak, amacıyla toplanan haber ve fikirleri değerlendirip işleyerek kitap, gazete, dergi gibi yazılı; radyo, televizyon gibi sözlü kitle haberleşme araçları sayesinde başkalarına iletmeye neşriyat veya yayın denir.

Ağırlık gazete ve gazete ile ilgili hususlarda olmak kaydıyla Ebüzziyâ Tefvik, açıklık getirmeye çalıştığımız kavramlar etrafındaki görüşlerini daha çok Sâlname-i Hadika ile imzalı-imzasız değişik yazılarında dile getirmiştir.

Ebüzziyâ’nın ifadesiyle, “Terakkiyât-ı medeniyyenin en mü’essir sâikası edebiyât ve edebiyatın en kuvvetli vâsıtası matbû’attır. Matbû’atın ise envâ-ı adidesi olup en nâfi’i ve en mebzûlü ve hele hibret ve sür’at cihetiyle en mühimmi gazete denilen neşriyat’tır.

Günümüze kadar pek çok tanımı yapılmış olan “gazete” adı Ebüzziyâ’nın ayrıntılı bir şekilde belirlediği gibi, “evrâk-ı havadis’e, İtalyanca “gazetta” kelimesinden dolayı “alem olup kalmış” tır.

Ebüzziyâ Tefvik’e göre “efkâr-ı âmmenin tercumânı ve tâbir-i âherle akvâm-ı mütemeddininin yâr-ı cânı...”, bir milletin cidden ilmini, vukûfunu, kemâlini, fikrini, iz’ânını, ibretini, basiretini, irfanını, servetini, kudretini, hâsılı akla gelen gelmeyen bin türlü sa’âdetini mücip olan vâsıtası va akvâm-ı medeniyyenin vâsıtası-i telâhuk-ı efkârı”dır. Değişik bir yönüyle, “Gazete dünyâda her gün olup biten şeylerin âyinesidir. İnsan onda, her şeyi görür. Her aradığını bulur. İbret alacak hisse kapacak

çok şeylere vâkıf olur.” Öte yandan “mürebbi-i efkârı ve müzekki-i ahlâk unvânına bihakkın lâyıf olan “ yine gazetedir.

Tevfik Bey, mâhiyetini belirlediği gazetenin ta başlangıçtan itibaren tarihçesini, bir başka deyişle, nerede, nasıl, ne zaman ve hangi sebeplerle doğup geliştiğini ve bu tabirin neleri kapsadığını en ince ayrıntılarına varıncaya kadar birkaç yerde tekrar eder. Yazar, genelde basın, özelde gazetenin faydası, görevi, dili, fonksiyonu, etkisi ve gücü gibi değişik yönlerine de değinmiştir. Onun yazdıklarına göre gazeteler, vatan ve milletin saâdetine, terakkisine, marifetine, ticaretine hizmetkârdırlar. Fertler ve hükümet arasında, vâsıta olan gazetelerin en mukaddes görevleri halkın emellerini hükümet, hükümetin fiillerini halka bildirmektir. Gazeteler buldukları yerlerdeki âdâp, ahlâk, kanun ve nizamlara uymakla mükelleftirler. Bir gazetenin asıl dikkate değer yanı ise, lisânıyla mesleğidir. Gazete dili, diğer yazılardaki dillerle mukayese kabul etmeyecek kadar farklıdır. Genelde basın, özelde ise gazete zamana uyum sağlar.

Tevfik Bey, yine en fazıl kavimler arasında gazetelerin diline düşen haberler ve bahislere itimadın zaruri görüldüğünü hatırlatarak, bunun sebebini, ideal manada gazete, gazetecilik ve gazete haberciliğinin nasıl olması gerektiğini aşağıdaki ifadeleriyle açıklar:“(…) Bir vak’ayı hikâye sırasında ona müteferri irâd edilen bir fırkanın sıhhat ü kizbe ihtimalini kabul ile beraber, gerek vak’anın ve gerek teferruâtından olan fıkranın tedkik-i mâhiyetiyle uğraşmaya mütâla’a edenlerce vakit bulunamaz. Gazetelerin lisânına düşen vekâyî, lisân-ı enâma düşen vekâyî’den daha az mübalağalı ve daha ziyade karib-i hakikattir. İhtimâl ki bir gazete bazı müstehberatında varta-i iğfale tutulmuş olabilsin. Fakat hiçbir vakit bir gazete ihtibârâtıyla halkı iğfale mutasaddi olamaz. Aldanmak havâss-ı beşerdendir; fakat aldatmak havâss-ı redi’eden olduğu için mürebbi-i efkâr ve müzekki-i ahlâk unvânına bihakkın lâyıf olan gazetelerden böyle bir seyyi’e beklenilemez (Gür, a.g.e: 199-202).

Sonuç olarak, daha çok burada matbaanın, gazete-basının Osmanlı topraklarına hangi aşamalardan sonra geldiğini ve etkisini anlatmış olduk ayrıca transkriptini yaptığım Sıraç gazetesinin de vuku bulduğu döneme Yazarımız Ebüzziyâ Tevfik’in görüş ve düşüncelerine yer vererek az da olsa ışık tuttuk. Ve görüldüğü üzere XIX. yüzyılda Türk basımcılığı artık emekleme devrini geride bırakmış, gelişmeye başlamıştır.

Şimdi ise Sultan Abdülaziz devrindeki basını değerlendirmeye başlarsak XIX. yüzyıl Osmanlı ülkesinin ve aydınlarının ne tür bir basın-yayın çıkmazı içerisinde olduğunu göreceğiz, değerlendirmeyi yaparken Osmanlı Devletinin içerisinde bulunduğu siyasi-iktisadi boşluğun ve bu boşluğun basına olan etkilerini gözardı etmeyeceğim.

#### **4.1. SULTAN ABDÜLAZİZ DÖNEMİ (1861-1876) BASIN VE TÜRK GAZETECİLİĞİ**

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı sonrası yenileşme hareketleri devam etmektedir. Avrupa'ya uyum sağlamak, çağdaşlaşmak amacıyla devletin kurumlarını ve kanunlarını yeniden düzenleyen Tanzimat Fermanıyla; ordu yeni bir düzene sokulmuş, devletin mülkî idaresinde standart bir eyalet taksimatı kabul edilmiş, eyaletlerde devlet şurası ve vilayet meclisleri kurulmuş, azınlıklarla yerli halka (hâkimiyet-i milliye) kanunlar önünde eşit haklar tanınmış, Ceza Kanunu hazırlanmış, eğitim alanına da el atılmış ve medreselerin yanı sıra Avrupa örneğinde, modern usûllerle eğitim veren okullar açılmıştır. Bunu izleyen dönemde özellikle, merkeze uzak eyaletlerdeki ayaklanmaların ardı arkasının kesilmemesi ve bu bölgelerde yaşayan halkların özerklik ve bağımsızlık taleplerinin artması üzerine ki, bu bölge halkları yabancı unsurlarca halen destek görmekteydi, Osmanlı yöneticileri özellikle azınlıkların haklarını daha da iyileştirmeye yönelik bir ikinci düzenlemeye gitme kararı almış ve 1856'da Tanzimat Fermanı'nın devamı niteliğindeki Islahat Fermanı'nı ilan etmiştir. Tanzimat'la kabul edilen hususların esas alındığı bu fermanla, Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında eşitlik sağlandığı Avrupa'ya bir kez daha garanti edilmiştir. Ayrıca iç hukuk alanında ve ticaret hukukunda da yenilikler getirilmiş, Ceza ve Medenî Kanununun bir bölümü dinî esaslardan arındırılmıştır. (Öztuna, 1967: 18-19)Islahat Fermanı ile getirilen düzenlemelerin uygulanması daha çok I. Abdülaziz'in tahta çıkması (1861-1876) ile gerçekleşebilmiştir. 1861'de yönetimin başına veliahtlık dönemlerini av, güreş, cirit sporlarıyla geçirmiş ve mümkün olduğu kadar devlet işlerinden uzak durmuş olan Sultan Abdulaziz geçmişti. (Çakır, a.g.e: 38)

Abdülaziz'in saltanatı sırasında da Osmanlı Devleti'nin dış politikadaki sorunları süregelmiş, aynı şekilde iç karışıklıklar da kesintisiz olarak devam etmiştir. Abdülaziz'in tahta çıktığı yıl Hersek'te isyan çıkmış, 1866'da Girit'te bir isyan

yaşanmış, (Karal, b.t.y,III: 3-30) 1867’de Bulgarlar ayaklanmış, yine Eflak-Boğdan ve Sırbistan’da da hareketlilikler yaşanmıştır. (Karal, a.g.e, b.t.y. III: 93)

#### 4.2.1. Türk Basınının Doğuşu

Osmanlı Devleti’nde siyasî alanda bu tür rahatsızlıklar yaşanırken, Sultan Abdülmecit’in saltanatının son yıllarına doğru Takvim-i Vekayi ve Ceride-i Havadis’ten başka bir Türkçe gazete yayım hayatına girer. 1860 yılında Agâh Efendi ve Şinasi tarafından yayımlanmaya başlanan Tercüman-ı Ahval, özel teşebbüs tarafından ve hazineden yardım almadan yayımlanan ilk müstakil Türk gazetesi olur ki, bu yönüyle Türk basın tarihinde bir dönemin de başlangıcı sayılmaktadır.

İlk Türkçe gazetenin yayın hayatına girmesinden sonra geçen 30 yıl boyunca, ya devletin resmi gazetesi veya yarı resmi gazeteler yayımlanmış, bu gazetelerde sürekli olarak devleti öven türde yazılara yer verilmiştir. Dolayısıyla Türk basın tarihinin ilk 30 yılında gazetecilik yapılmış olarak görülse de, gerçekte, yayınlanan gazeteler, gazeteciliğin temel işlevi olan devleti, yöneticileri halk adına denetleyip, eleştirme görevini yerine getirmemiştir. Ta ki, Türk basın tarihinin iki büyük ismi Şinasi ve Agâh Efendi’nin gazetesi Tercüman-ı Ahval’e kadar. Takvim-i Vekayi ve Ceride-i Havadis döneminde, monarşinin dışında bir yönetim şeklinin benimsenmesi gerekliliği düşüncesi, hükümeti ve icraatlarını eleştirme ve denetleme düşüncesi, henüz kimsenin aklında yer etmemiştir, etmiş olsa dahi padişahın kendi emriyle kurulan bir gazetede ve hükümet tarafından ödenek bağlanan ve bu ödenek sayesinde ayakta kalan bir diğer gazetede bu türden düşüncelerin dile getirilmesi pek iyi sonuç vermeyeceğinden, bu düşünceler yalnızca zihinlerde kalmış, yazıya dökülmemiş olsa gerektir. Ancak bu durum, devletten herhangi bir malî destek almadan, tamamen şahsi sermayeyle kendi gazetelerini kuran ve kurdukları gazetenin daha kuruluşunda kamu görevi yapmayı, gerçek anlamda gazetecilik yapmayı kafalarına koyan, ileri görüşlü aydın, Agâh Efendi ve Şinasi ile birlikte değişmiştir.

*Tercüman-ı Ahval*, sütunlarında siyasî makalelere yer vererek fikir gazeteciliğini başlatan ilk Türk gazetesidir. Şinasi, Tercüman-ı Ahval’de daha başlangıç yazısında “... halkın, vatanın yararı için söylemesi de yazması da hakkıdır” diyerek, halktan kimselerin ülkenin menfaati gereği siyasî, iktisadî, ictimai veya kültürel sahada, toplumun genelini ilgilendiren konularda mevcut sorunları dile getirmesi ve bunlara çözüm önerileri üretmesi, yorum getirmesi ve bu yorumlarını da sözlü veya yazılı

olarak kitlelere ulaştırmasının en doğal insanlık hakkı olduğunu ifade etmiştir. Halkın içinden gelen Agâh Efendi ve Şinasi *Tercüman-ı Ahval'de*, halkın, diğer deyişle kamunun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine yönelik yayın yapmayı amaçlamıştır. Aynı zamanda devlet memurluğu görevleri de bulunan bu iki aydın, gerek memuriyetleri gerekse öğrenimleri dolayısıyla Paris'te bir süre ikamet etmiş ve burada kaldıkları süre içerisinde Fransız gazetelerini inceleme fırsatı bulmuştur. Bu iki aydın, gazetelerin, hatalı buldukları takdirde hükümeti eleştirmekten çekinmediklerini ve bunu kamunun menfaati gereği yaptıklarını fark etmiş olmalı ki, ülkelerine döndüklerinde birlikte yayımladıkları gazetede bu yolu takip etmişlerdir. Tabii, Türkiye'de bu türden gazetecilik daha önce yapılmadığından, padişahın ve yöneticilerin tepkisinin kaçınılmaz olacağı önceden tahmin edilerek eleştiri dozunun oldukça sınırlı tutulmasına özen gösterilmiştir. Ancak, bu sınırlı ölçüler dâhilinde de olsa hükümet politikalarını eleştirmekten geri durmamışlardır.

*Tercüman-ı Ahval'in* 24. sayısından sonra Agâh Efendi'den ayrılarak kendi başına gazete çıkarmaya başlayan Şinasi, 15 Haziran 1862'de yayımlamaya başladığı *Tasvir-i Efkâr'da* aynı düşünce doğrultusunda harekete devam etmiştir, üstelik kendi gazetesinde daha kararlı bir tutum sergilemiştir. O zamana değin, değil basılı malzemelerde, şifahen bile söylenmesinden çekinilen meşrutiyet ve hürriyet kelimeleri ilk kez *Tasvir-i Efkâr'da* kullanılmıştır.

Şinasi; *Tasvir-i Efkâr'da* hükümetin dış politikadaki tavrına da eleştiriler getirmiş, bu bağlamda Karadağ sorununa değinmiş, Rusya'nın Kafkaslar ve Lehistan politikasınadikkat çekmiştir. İctimaî konulara da eğilen Şinasi, İstanbul'un kent olarak sorunları, yoksulların durumu gibi pek çok konuyu kamuoyunun gündemine taşımıştır. Bu türden yayınlarının sonucunda gazeteye ilgi son derece artmıştır ki, gazetenin tirajının birdönem 24 bine kadar yükseldiği dahi iddia edilmektedir.

*Tasvir-i Efkâr*, kamuoyunun önemini daha da öne çıkaran bir gazete olmuş ve dinamik bir kamuoyunun gerekliliğini, devletin menfaati açısından vazgeçilmez bir unsur olarak görmüştür ki, bu, Şinasi'nin gazetenin ilk sayısında kaleme aldığı sunuş yazısındaki "Her millet için elzem olan; halkın menfaatine sahip çıkan, ona tercüman olan gazetelerin varlığıdır..." sözlerinden de anlaşılmaktadır. (Nalcioğlu, t.y, 256-258)



Türkiye’de gerçek anlamda gazetecilik 1860 yılında, bu iki girişimci gazeteci aydın tarafından yapılmaya başlanmıştır. İlkler hep zor olmuştur. Nitekim ilk Türkçe gazetenin neşrinden sonra, gazetecilik mesleğinin işlevlerini tam anlamıyla yerine getirebilecek bir gazetenin çıkması tam 30 yıl almıştır. Bu süre boyunca hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Agâh Efendi ve Şinasi’nin bu yolu açmasıyla Türkiye’de pek çok gazete ve dergi birbiri ardına yayımlanmaya başlamış, Şinasi ve Agâh Efendi gibi gerçek anlamda gazetecilik yapmaya niyetli aydın kimseler, açılan bu kapıdan birer birer girmeye başlamışlardır. Tercüman-ı Ahval’den itibaren, Takvim-i Vekayi ve Ceride-i Havadis’in yaptığı gazetecilik terk edilmiş, bambaşka bir gazetecilik anlayışı Türkiye’de geç de olsa tatbik edilmeye başlanmış ve kısa zamanda halk tarafından benimsenmiştir.

Fikir gazeteciliği halkın büyük rağbetini görmüştür. Nitekim ilk fikir gazetesi Tercüman-ı Ahval, çıktığı ilk andan itibaren halk tarafından büyük ilgiyle karşılanmıştır. Tercüman-ı Ahval’in o güne kadar çıkan Türkçe ve diğer gazetelerden fazla ilgi görmesi, kuşkusuz hem dil, hem de içerik açısından geniş kitlelerin özlemine cevap veriyor olmasıdır. İctimaî konulara sıklıkla yer verilmesi, resmi görüşün dışındaki konulara değinilmesi ve özellikle hükümetin iç ve dış siyasetteki bazı uygulamalarına yönelik eleştirileri halkın bu gazeteye olan ilgisini artırmıştır (Koloğlu, 1994: 31).

#### 4.2.2. İlk gazete kapatma

Tercüman-ı Ahval’in, devletin yönetim sistemine yönelik eleştirel yayınları, çıkışından altı ay sonra kapatılması sonucunu yaratmıştır. Ziya Bey tarafından yazıldığı düşünülen ve eğitim sistemine yönelik olumsuz eleştiri içeren yazılar yüzünden Mayıs 1861’de gazetenin yayımı, ‘gazete yazarının yetkisini aşarak davrandığı’ gerekçesiyle iki hafta süreyle durdurulmuştur (Koloğlu, a.g.e: 32).

Agâh Efendi ve Şinasi gazetelerini çıkarmaya kara verdiklerinde yönetim aleyhinde yazılar yazmayacaklarına dair yazılı beyanname vermiş olmalarına rağmen, Şinasi’nin bir siyasal eleştiri gazeteciliğine kalkışması, Osmanlı yönetiminde, azınlık basınının dışında Türkçe basını da kontrol altına alması gerektiği fikrini doğurmuştur. (İçel, 1990: 20-21 ). Böylece Türkiye’de fikir gazeteciliği, başladıktan yalnızca altı ay sonra hükümetten ilk uyarısını almıştır. Hükümetin bu tutumuna karşın, Agâh Efendi Tercüman-ı Ahval’de, Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Bey

(Tasvir-i Efkâr'ın kurulmasından sonra Tercüman-ı Ahval'den ayrılarak bu gazeteye geçmiştir.) Tasvir-i Efkâr'da hükümete yönelik eleştirilerine yine devam etmişlerdir. Ancak, Şinasi'nin gazeteci olduğu kadar aynı zamanda devlet memuru olduğu bir dönemde devleti eleştiren içerikli yazılar kaleme alması ve bunları yayımlaması hükümetin dikkatinden kaçmamıştır. Nitekim 1863 yılında, devlet işlerini eleştirmesi nedeniyle Meclis-i Maarif'teki görevine son verilmiştir. Ancak gazetecilik görevini bırakmamıştır ve aynı doğrultuda çalışmalarına devam etmiştir. Hükümetin üzerindeki baskısının artması sonucu Haziran 1864'de gazetesini, yazarlarından Namık Kemal'e bırakarak Paris'e gitmek zorunda kalmıştır.

Kısa bir süre sonra Namık Kemal de aynı sebepler yüzünden yurtdışına çıkmak durumunda kalınca, gazetenin başyazarlığı Recaizade Mahmut Ekrem'e kalmıştır (Nalcıoğlu, a.g.e: 258)

Türkiye'de bu iki gazeteyle başlayan gazetecilik anlayışı, Ali Suavi'nin *Muhbir* isimli gazetesıyla sürdürülmüştür. İlk iki özel Türkçe gazetenin açtığı yolda ilerleyen *Muhbir*, hükümete yönelik eleştirilerinde çok daha sert bir üslup kullanmıştır çoğu zaman. İmtiyaz sahibinin Filip Efendi, gazetenin başyazarının ise Ali Suavi olduğu gazete, 1866 yılında yayınlanmaya başlamış, Tanzimat döneminin en ileri fikir yazılarını yayımlayan gazete olmuştur. İnkılap fikrini savunan ve demokrasiyi öven türdeki yazılarıyla dikkat çekmiştir. (Koloğlu, a.g.e: 35)

#### 4.2.3. Basına Yönelik İlk Sansür Yasası

*Tercüman-ı Ahval*'le 1861 yılında başlayan ilk gazete kapatma vakasından sonra, basın üzerindeki bu türden baskılar yıllar boyunca artarak devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nde fikir gazeteciliğinin, yani 'sakıncalı' gazeteciliğin başladığı 1860 yılında geçerli olan Matbaa Nizamnamesi; doğrudan gazetecilik ile ilgili olmayıp matbaalarla ilgili bir düzenleme olmuştur. 1857 tarihinde yürürlüğe giren 'Matbaa Nizamnamesi' ile matbaa açmak isteyenlere önce hükümetten izin almaları zorunluluğu getirilmiştir. Matbaa açmak isteyen yerli ahalinin, bu Nizamnameden önce Meclis-i Maarif'e başvurması gerekirken, 1857'de Nizamnamenin ilanının ardından aynı yıl kurulan Maarif-i Umumiye Nezareti'ne başvurma zorunluluğu getirilir. (İskit, 1943: 3)

Avrupadaki hükümetleri zaman zaman sarsan basın gücünden Osmanlı yöneticileri büyük endişe duymuş olmalı ki serbest basını kontrol altına almak için

Sultan Abdülaziz döneminde 1864'te ilk defa basına yönelik Matbuat Nizamnamesi adı altında geniş bir basın tüzüğü hazırlamışlardır. Bu tüzüğe göre gazete çıkarabilmek basılan ve Osmanlı Hükümeti aleyhine yayın yapan ülkeye girmesi yasaklanmış ve basın yoluyla işlenecek suçlardan dolayı gazetelerin kapatılabileceği de öngörülmüştür. *Nizamnamenin 10-35. maddelerinde ise suçlar ve cezalara ayrılmıştır. Buna göre:*

**Madde 10:** Ruhsatsız gazete çıkarmak;10 adet yüzlük altın paracezası ve gazetenin kapatılması.

**Madde 11:** Gazetenin imzalı sayısını ilgili devlet dairesine göndermemek; 10 adet yüzlük altın para cezası.

**Madde 12:** Hükümetten gelen resmi yazıları yayınlamamak; 25-200 altın para cezası.

**Madde 13:** Devletin iç güvenliğini bozacak suçlardan birinin icrası için bazı kişilerin kışkırtılması; suç işleyen kişilere verilecek ceza kadar gazeteciye ceza verilir.

**Madde 14:** Genel adaba ve milli ahlaka aykırı yazılar, 25-100 altın cezası

**Madde 15:** Hükümdar ve hükümdar ailesini tahkir ve hükümranlık haklarına taarruz sayılabilecek yazılar; 6 aydan 3 yıla kadar hapis ve ya 25-100 altın cezası.

**Madde 16:** Bakanlara dokunacak sözler yazılması; 1 aydan 1 yıla kadar hapis ve ya 15-100 altın para cezası.

**Madde 17:** Dost hükümdarlara dokunacak sözler kullanılması; 3 aydan 3 yıla kadar hapis ve ya 15-100 altın para cezası.

**Madde18:** Meclisleri, mahkemeleri ve devletçe kurulacak kurumları kötülecek yazılar; 15 günden 1 yıla kadar hapis ve ya 50-200 altın para cezası.

**Madde 19:** Devlet memurları aleyhinde yazı yazmak; 10 günden 10 aya kadar hapis ve ya 1-40 altın para cezası.

**Madde 20:** Yabancı büyükelçileri, maslahatgüzarları kötölemek; 8 günden 8 aya kadar hapis ve ya 1-30 altın para cezası.

**Madde 21:** Halkı kötölemek; 50 kuruştan 5 altına kadar para cezası ve ya 5 günden 5 aya kadar hapis cezası.

**Madde 22:** İki yıl içinde üç kere ceza alan gazete kesinlikle ve ya geçici olarak kapatılabilir. (Çakır,2002: 37). Sadrazam Fuat Paşa zamanında çıkarılan bu ilk basın tüzüğünün bir tek olumlu yönü vardır. O da, 3. Maddede açıkça yabancı yerli farkının aldırıldığını, Avrupalıların basın alanında kapitülasyonlardan yararlanamayacaklarını belirtmesiydi. (Koloğlu, a.g.e: 42)

#### 4.2.4. Türk Basın Tarihinde Sansürün Dozu Kaçıyor:

Türkiye'nin iç ve dış siyasetinde meydana gelen gelişmeler, basın alanında git gide sıkı tedbirlerin alınmasına neden olmuştur. 1864 Matbuat Nizamnamesi'nin yayınlandığı dönemde Osmanlı Devleti'nin iç ve dış politikadaki sıkıntılı durumu devam etmektedir. Abdülaziz'in saltanatının ilk dönemlerine denk gelen bu yıllarda, Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki topraklarında hareketlilikler yaşanmaktadır. 1866 yılında ise, yine basında büyük yankılar uyandıran Girit isyanı patlak verecektir.

Bu dönemde yayımlanmakta olan gazetelerden özellikle *Tercüman-ı Ahval*, *Tasviri Efkâr* ve *Muhbir*'de; Agâh Efendi, Şinasi, Ziya Bey, Namık Kemal ve Ali Suavi hükümet politikalarını eleştiren türde makaleler kaleme almakta, meşrutiyet ve hürriyet fikirlerini neşrederek kamuoyunun bu yeni fikirlerle tanışmasını sağlamaktadır ki, butürden yayınlar hükümet yetkililerinin rahatsızlığına neden olmaktadır. Hali hazırda içsiyasette sıkıntılı günler geçiren Osmanlı Devleti, halkın 'zararlı' fikirlerle tanışıp, hoşnutsuzluk yaratabilecek hareketlere girişebilmesi ihtimalinden çekinerek 1864 Matbuat Nizamnamesi'nin yanı sıra basının bu türden yayınlarını önlemeye yönelik daha etkili yeni tedbirler alma ihtiyacını hissetmiştir (Nalcıoğlu, a.g.e: 260-261).

#### 4.2.5. “Zararlı Basın” Anlayışı

Bab-1 Ali Basın Yasasının, dinamikleşmekten radikalleşmeye yönelen basını kontrol altında tutmaya yetmediği inancındaydı. 1867 Mart'ında Ali Paşa'nın sadrazamlığı döneminde özellikle Girit konusundaki eleştirileri frenlemek amacıyla bir kararname yayımlandı. “Ali Kararname” diye ünlü bu girişimle hükümete, “ülkenin genel çıkarlar gerektirdiğinde” yürürlükteki Basın Yasasından bağımsız olarak, idari bir yetkiyle, gazeteler hakkında kovuşturma hakkı tanındı. Sadece milli bir basın için gerekli temel koşullara uymayan gazetelere karşı uygulanacağı belirtilen kararnamede, zararlı basının neler yapmakta olduğu **şöyle anlatılmıştır**:

“...gazetelerden bir kısmının bir süreden beri kullandıkları dil ve yol, görevlerinden olan iyileştirme ve ahlaki düzeltme merkezinden uzaklaşıp, ülkenin genel çıkarlarına aykırılığı bilinen aşırılığın iki ucuna yönelmekte ve çok kere devletin temelinde bile dil uzatmaya kadar varmaktadır. Yaşadıkları ve geçimlerini sağladıkları kendi ülkeleri hakkında başkalarının çürütücü yargılarına karşı çıkacak yerde, düşmanlara fesat aracı olarak birtakım zararlı fikirler ve yalan haberler yayımlamaktadırlar.”

Kararnamenin sonunda, bu tedbirin “tamamen geçici bir nitelikte olduğu ve bunu gerektiren sebepler ortadan kalkar kalkmaz yürürlükten kaldırılacağı” belirtilmiştir.

Kararnamenin ilk uygulaması, Muhbir ve Vatan’ın kapatılmaları (1867) oldu. Memur-gazeteciler uyarıldı ya da yeni görevlere atanarak İstanbul’dan uzaklaştırıldı. 1867 yılı sonu ile 1877 yılı sonu arasında Avrupa’nın değişik kentlerinde (Paris, Londra, Lyon, Cenevre) ilk kez sürgün Türkçe basın belirdi: Muhbir, Hürriyet, Ulûm, İttihat vb...

Bunlar içinde en etkili ve binleri aşan tirajıyla Osmanlı toprakları içinde de çok yaygın olanı, Namık Kemal ile Ziya Bey’in çıkardığı Hürriyet idi. (Koloğlu, a.g.e:81-82).

Babıali 1874’de her gazete için iki paralık pul yapıştırma zorunluluğu getirerek bir tür ekonomik baskı yoluna da girdi (Koloğlu, a.g.e: 43)

Kırım Harbi, Osmanlı’yı sarsmış, 1856’da çıkarılan Islahat Fermanı, Osmanlı’dan daha çok taviz koparmıştır. 1866’daki Girit İsyanı, 1875’teki Bulgaristan ve Hersek İsyanları, 1877 Rus Harbi gibi büyük olaylar, devleti gittikçe kudretsiz duruma düşürmüştür. II. Abdülhamid, meclisi açmış, anayasayı ilan etmiş, sonunda azınlıkların çokluk olduğu bir meclisi kapatmak zorunda kalmıştır.

Ülkenin içinde bulunduğu bu durumlar, Yeni Osmanlılar siyasi hareketini ortaya çıkarmıştır. Aralarında Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi, Ebuzziyya Tevfik gibi kimselerin de bulunduğu bu hareket, Osmanlı’yı biraz daha yaşatabilmek için gayret etmiş olup basına, siyasete, hukuka, kültüre ve edebiyata ihmal edilmeyecek katkılar sağlamıştır. Yeni Osmanlılardan Namık Kemal ve Ziya Paşa, Tanzimat Fermanı’nı tasvip etmekle beraber, doğurduğu neticeler ve bilhassa İslâm şeriatından uzaklaştırmasına, millet-i hakime olan Müslümanların millet-i mahkume durumuna düşürülmesine daima karşı çıkmışlar; İslâm fıkhnının halledemeyeceği mesele olmadığını sık sık ifade etmişlerdir. Yeni Osmanlıların bir kısım üyeleri, İsviçre’de, Fransa’da, İngiltere’de Türkçe gazeteler çıkarmışlar, toplumsal muhalefet yapmışlar, Fransızca ve İngilizce yazılarla kendilerini destekleyecek bir kamuoyu yaratmışlardır (Bolay,2002:929-930).

Basına uygulanan sansüre rağmen, basın yoluyla yurtdışından mücadele veren Yeni Osmanlılar ülkelerinde veremedikleri özgürlük mücadelesini, vatandan uzakta Avrupa’nın değişik kentlerinde çıkaracakları gazeteler vasıtasıyla vermeyi amaçlamışlardır. Ayrıca bu gazeteleri daha sonra yurt içinde de çıkarma mücadelesi

içerisine gireceklerdir. **Bu bağlamda 1866-1876 arasında çıkarılan gazeteleri inceleyelim:**

İlk olarak, İlk gazete İngiltere’de 31 Ağustos 1867 yılında Ali Suavi tarafından Muhbir adıyla yayımlandı (İnuğur,1993: 221).

Eğribozlu Mehmet Arif Bey tarafından 1866 yılında çıkarılan *Ayine-i Vatan*, Türk basın tarihinde ilk resmi gazete ünvanına sahiptir ve aynı yıl Şakir Efendi tarafından yayımlanan *Muhip*, Ayetullah Bey ve Musullu Sami Efendi tarafından yayımlanan *Utarit*, 1867 yılında Ali Reşit ve Filip Efendi tarafından kurulan *Terakki*, 1869 yılında Ali Efendi tarafından yayımına başlanan *Basiret*, Rüştü Efendi tarafından yayımlanan *Hakayik-ül Vekayi*, Mehmet Tevfik Bey tarafından 1870’te yayımına başlanan *Asır*, Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılan *Devir*, bu gazeteden sonra *Bedir* ismiyle yayımlanacaktır, 1871 yılında yayımlanmaya başlanan ve yazışları Ebüzziya Bey tarafından yürütülen *Hadika* gazeteleri, 1867’de ilan edilen Ali Kararname’ye rağmen İstanbul’da yayımlanmaya başlanan ve sıkı sansür altında faaliyet gösteren fikir gazeteleri olmuştur.

Yayımlarını İstanbul’da sürdüren pek çok gazete, hükümete yönelik eleştirel yayınlarından ötürü zaman zaman geçici süre için veya tamamen kapatılmış, kapatılan gazeteler farklı isimler altında yayınlarını sürdürmek durumunda kalmıştır. Bazı gazeteler, örneğin *Tasvir-i Efkar*; *Tefsir-i Efkar*, *Tevhid-i Efkar*, *İntihab-ı Efkar* gibi isimlerle de yayımlanmıştır. Sıklıkla kapatılan gazetelerden bir diğeri olan *Ayine-i Vatan*; *Vatan*, *Ruzname-i Ayine-i Vatan*, *İstanbul* isimleri altında da neşrolmuştur.

*Terakki* gazetesi kapatılınca *Terakkiyi Muhadderat* adı altında yeniden çıkmış, yine *Hadika* gazetesi de kapatıldıktan sonra *Sirac* adıyla yayımını sürdürmek durumunda kalmıştır. Sadrazam Ali Paşa’nın ölümünden sonra yayıma giren diğer fikir gazeteleri arasında; 1872 yılında Namık Kemal tarafından satın alınarak yayımlanan *İbret*, Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılan bir diğer gazete *Dağarcık*, 1873 yılında Antuan Efendi tarafından yayımlanan *Hülasa-tül Efkâr*, 1875’te yine Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılan *İttihad*, aynı yıl Mehmet Efendi tarafından çıkarılan *Sadakat*, Teodor Kasap Efendi tarafından yayımlanan *İstikbal*, Filip Efendi tarafından çıkarılan ve Sait Efendi’nin başyazarlığını yaptığı *Vakit* gazetesi, 1876’da, meşrutiyetin ilanından önce Papadopoulos isimli bir Rum tarafından çıkarılan *Sabah* gazetesi, Tanzimat döneminde yayımlanmış siyasi içerikli fikir gazeteleri olmuştur. Bu gazetelerin bir kısmı çok kısa ömürlü olurken, bir kısmı ise çok uzun yıllar yayımlanmıştır.

Ali Paşa'nın ölümünden sonra Sadrazam olan Mahmut Nedim Paşa, Ali Paşa'nı maksine gazetecilik faaliyetleri konusunda daha ılımlı gibi görünse de, gerçekte, Yeni Osmanlılar aracılığıyla, Türkiye dışında, Osmanlı Devleti'nin politik başarısızlıklarına ilişkin yorumlar içeren gazetelerin yabancı ülkelerde daha fazla faaliyet göstermelerinin önüne geçmek istemiştir. Çünkü bu gazetelerin Türkiye'ye girişine engel olunamamaktadır ve yurtdışında yayımlandıklarından ötürü, basımlarına da müdahale edilememektedir. Hâlbuki Yeni Osmanlılar Cemiyeti üyesi gazetecilerin affına ilişkin kararın çıkmasıyla bu durum kendiliğinden hallolacaktır. Nitekim, yeni sadrazam, busayede, bu muhalif gazetecileri göz önünde tutma imkanı elde etmiştir. Basına yönelik uygulanan sıkı takip politikası Ali Paşa zamanından pek de farklı olmamıştır. 1872'den sonra da pek çok fikir gazetesi ve özellikle pek çok mizah gazetesi, devlet menfaatine aykırı yayın yaptığı gerekçesiyle defalarca tatil edilmiş veya tümünden kapatılmıştır.

Namık Kemal'in İstanbul'a dönüşünde yayımladığı *İbret* gazetesi yayına başladıktan yalnızca 27 gün sonra dört ay süreyle kapatılırken, *Basiret* Gazetesinin sahibi ve başyazarı Ali Bey, gazetesinde yayınladığı bir haberden dolayı dokuz gün boyunca Zaptiye Nazırlığı'nca gözaltında tutulup, sorguya çekilmiştir. (Kabacalı, 1990: 35-36)

Ancak, hükümetin tepkisi yalnızca fikir gazetelerine yönelik olmamıştır. Mizah gazeteleri de bubaskıdan ve sıkı takipten payını almıştır. *Letaif-i Asar* ve sonrasında *Diyojen*'le, 1869 yılında yayımlanmaya başlanan mizah gazetelerinin sayısı kısa sürede çoğalmıştır. *Diyojen*'in yanı sıra *Geveze*, *Meddah*, *Çaylak*, *Latife*, *Kamer* gibi mizah gazeteleri birbiri ardına yayın hayatına girmiştir.

Mahmut Nedim Paşa'nın sadareti döneminde, Teodor Kasap Efendi'nin 2 Haziran 1871 tarihinde *Diyojen* gazetesi, genel adaba ve devlet menfaatine aykırı yayın yaptığı gerekçesiyle iki ay süreyle tatil edilmiş, Mahmut Nedim Paşa'dan sonra Sadrazamlığa getirilen Mithat Paşa döneminde ise, 'bazı tanınmış kimselerin namlarına ve omurlarına dokunacak isnatlarda bulunduğu' gerekçesiyle 13 Ocak 1873'de tamamen kapatılmıştır. (Kabacalı, a.g.e: 36-38) Bunların yanı sıra Musavver Medeniyet, İstikbal gibi gazetelerin yanında Tanzimat'ın ilanı ile Eyalet sisteminden Vilayet sistemine geçilmesi nedeniyle, yayımlanmış bulunan ve yerel basının temelini oluşturan Vilayet Gazetelerini de saymak gerekir.

II. Abdülhamit'in tahta çıktığı yıl olan 1876'da, Kanun-u Esasi esasi kazırlanıp yürürlüğe konmuş (23 Aralık 1876) ardından Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı toplanmış

(19 Mart 1877) böylece Birinci Meşrutiyet Dönemi başlamıştı. Ancak çok geçmeden Osmanlı Rus Savaşı'nı bahane edip Kanun-u esasi'nin verdiği yetkiye dayanarak, Meclisi kapatan ve anayasayı uygulamayan II. Abdulhamit, Meslisce hazırlanan matbuat Kanunu'nu da yürürlüğe koymadı. Artık basın ve yayın alanı her geçen yıl şiddeti ve kapsamı artan sansürün çemberine alınacaktı. Dergiler kapatılarak ya da imtiyazları iptal edilerek birer birer ortadan kaldırıldı. Kimi gazeteler sıkıyönetim baskısıyla, kimisi de sona erip okuyucu sayısı azaldığı, ya da "kaime" denilen kâğıt para yüzünden piyasaların alt üst olup kâğıt fiyatları arttığı için, tirajları düşmesi nedeniyle kapandı. Geriye saraya yakın "tahsisat" alan, ya da suya sabuna dokunmayan gazeteler kalmıştı. (Z. Ebuzyyza, a.g.m: 1216).





## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### MATERYAL YÖNTEM

#### EBÜZZİYA MEHMET TEVİK VE SİRAC GAZETESİNİN LATİN HARFLERİNE AKTARILMASI

Numara 1 Cumartesi		1 nüshası 20 paradır.[16
15 Mart Celâli Merkez		Muharrem 1290] Abone
Tahrir ve gazetehane Bâb-1		ve i'ânatpeşin para ile-
'Ali caddesinde Başmuharrir:		dir. Müdür Sirâc: Mülk
Tevfik Muharrerât-ı Siyâsiy-	<b>YEVMİ GAZETE</b>	seneliği 120,6 aylığı 65,
yebu mahale bu name yazılır.	<b>SİRÂC</b>	3 aylığı 33 kuruştur.
Posta ücreti verilmemiş mek-	<b>1290</b>	Taşralar için seneliğine
tuplardan olunur.(Havadis için		20 kuruş posta ücreti
Muharrir-i müraca'ât edilir.)		alınır.

(Âdî i'ân satırı 100, ilânlarının satırı 20 para)

#### Sirâc

Bir vasıtaadır ki icâdı zulmat içinde rehber olmak içindir. Memleketimizde ise gazetecilik âleminin gecelerimiz gibi hâlâkaranlık olması böyle bir vâsita-i tenvire ihtiyaç gösterir idi. Onun için biz de bu nâmı ihtiyâr eyledik. Lûtf-i Hak ile rüzgârdan masun kalırsa kendi âleminde ziyâdar olmaklığı me'mûldür.

Veminallah (El- Tevfik)

#### Matbu'ât Nizâmnâmesi

Fevâid Paşa'nın birinci sadâretinde idi ki otuz beş maddeden 'ibâret bir Matbu'ât Nizâmnâmesi tanzim olunarak gazetelerin her türlü harekâtı iktizâ-yı zamana göre tehdit olunmuş idi.

Bu nizâm târih-i i' lânı olan 2 Şa'ban 81'den i' tibâren dört sene mer'îl-ahkâm olarak devam eyledi. Vaktâ ki memleketimizde Matbu'âtın te'sir-i nüfûzu başladı. Onun da ahkâm-ı kararnâme-i 'âli namında bir pûşide altına alındı.

İşte o günden beridir ki Matbu'ât-ı 'Osmaniyye iki omuzuna birer çeki taşı asılmış gibi olduğu yerde mihlanıp bir hâtve ileri gitmekten başka beli dahi bükülerek sırtı üstü düşmeye mecbur oldu.

Matbu'ât böyle bir bâr-ı 'azim altında zâr ve nüzzâr olmak da iken yine arasına kendi derdini unutarak vatanın hayrını, ümmetin menfa'ati için her türlü vesâyâye hisr-i lisân ettikçe gâh pûşidenin bir ucu ile ağzı kapatılmış gâhice de rahat döşegine yatmış mevta gibi pûşide ile üzeri örtülür idi.

Şimdi ise devlet matbu'ât'ın ehemmiyetini takdir ederek nizâmı örten pûşideyi ref'a ve onun intâc ettiği bar-ı sakilimahva teşebbüs etmiştir ki istikbâlde gazetelerin ümmet ve devletin hayr ve menfa'atine pek büyük hizmetler edeceğine işarettir. Ma'lûmdurki harirdematbu'ât-ı zamanla beraber gibidir. Hiç zamanı ve zaman ile beraber tecdid-i şânından olan fikr-i insâni cerbân tabi'yyesinden kabul olabilir mi?

Matbu'ât'ın zuhuru ile beraber mahvına teşebbüs olunması memleketimizin mahsûsâtından değil her yerde ittihaz olunmuş bir tedbirdir. Ezcümle bundan doksan sene makaddem Fransa'da gazete destegâhlarını elinde tüfekle birer süvârat beklerdi. Şimdi ise yine o Fransa'da binlerle gazete hükümetin başucuna geçmiş if'âlîne nezâret ve hat'ıyyatını müehhaze ile meşguldür. Buna ise ta'accûb değil etba' zarûridir.

Bâb-ı 'Âli buralarını der peş ilematbu'ât'ı nazâr-ı ehemmiyete takrib edişine teşekkür olunur. Şunun içinde teşekkür olunur ki matbu'ât — ölü ne kadar şedid olursa olsun — bir nizâm altına alınınca şimdi tevhim olunan mazarratına bedel eyler ve de hatır ve hayale gelmeyen hasenâta hizmetkâr olacaktır.

(Bu Bâbda teşkil eden komisyonun müzâkerât ve arasına ileride ma'lûmat alırsak beyân-ı mütâla'a ederiz.

### Şu'ûnât

Hidiv Mısır baharda İstanbul'a gelecek ve zât-ı şahanenin ma'ıyyetlerinde —Mayıs'da güşâd olunacak—Viyana sergisine gidecekmış.

Zaptiye'nin ıslâh-ı ahvali için bir teşebbüs varmış. Bu bâbda olan mütâla' amız ı ileride söyleriz.

Ma'arif Nezâreti'nin mekâtib-i ibtidâiyye'nin ıslahına teşebbüs ettiği işitildi. Acaba ne yolda ıslah edilecek ki?

Divân-ı Ahkâm Nezâreti'nin tebdilinden dolayı ma'aş kadiminin yetmiş beş bin kuruşa iblâğ edildiğini lâ terkî yazıyor.

Batum ve Poti târîkı ile Devlet-i Âliyye ile Rusya yanında derdest temeddîd olan telgraf hattının yakında güşad olunacağı mervidir.

Erbâb-ı kalemden bir zât (Sehrâb) ismi ile gayet müessir bir faci'a kaleme almak da imiş.

Bugünlerde Trablusgarp'dan gelen bir vapurda İstanbul'da satılmak için on üç zenci esir bulunduğu zabıttan haber alınmakla muhaciri komisyonu tarafından hüviyetleri tasdîk olunmuştur.

Yıldız Kasrının gârgir olarak müceddedân sûret-i seri'ada inşâsına mübâşeret olduğu mesmu'dur.

Geçen sene bütçesi Mart'da neşr olunmuş idi. Bu sene bütçesi âlân neşr edilmemiş ise de karibâ i'lân olunması me'mûldür.

Diyojen gazetesine bedel Çingiraklı Çavuş namı ile Mösyö Theodor Kasab'ın çıkaracağı gazetenin nâmı (Çingiraklı Tatar'a) tahvil olunmuş ve yakında neşr edilecektmiş.

Selânik'de (Rumili) namında bir gazete çıkmış ve ilk ve ikinci numaralarını gördük. Müessesesi olan zâtı'an samim tebrik ederim.

Vilâyatda resmi gazetelerden başka efrad tarafında serbâz gazete neşrini bu senede Şakir merhum icâd etmiştir. Te'sis ettiği Gülşen saray ise i'dâdi Osmaniye için âdetâ bir Horistan hükmünde idi.

Nitekim Sırbistan'ın surette Panslavizmefkârının mürûc-ı hakikatte Moskov makâsıdına tercüman olan gazeteleri ile mücadele yolunda âdetâ muharebe eder ve her defasında hasmaya galebe ederdi.

İşte o koca Şakir gayret-i Osmâniyyesi uğrunda verem olarak yirmi beş yaşında azm-i gülşen ahret oldu.

Benim i'tikadımca hürriyet-i insâniyenin şânına ve vatanın hayrına muvaffak hizmette bulunmadan yüzyıl yaşamaktansa şu iki vazife-i mukaddeseye çalışarak yirmi beş yaşında ölmek bin kat hayırlı yüz bin kat şanlıdır.

Rum ilinin ihdasını intâc ettiren muhabbet-i vataniyye sahibi olan Mustafa Efendi birâderimize memleketin her türlü ihtiyacına muvaffak hizmet ettireceğinden eminiz. Gülşeni fenâ buldu ise Allah (Rumili) (Devr) imize zevâl vermesin.

## SİRÂC – MART 15

### Cümle-i siyâsiye

Fransa hâlâ ne yolda idâre olunacağı meçhûl bir halededir. Napolyon'un vefatı Emir Pastler'in emellerinden feragatını muceb olmak lâzım gelirken bi'lâkis arzularını evvelkinden ziyâde teşyid eyledi. Çünkü Napolyon taraftarları kâmilâ Prens Emirbal tarafını iltizam eyledikleri gibi Prens Napolyon'da bir hayli tarafgir bularak imparatorluğu —kendi namına— i'âdeye kıyam eyledi. Hatta onlara gazeteleri mumâileyh Prens Napolyon'un Fransızlara imparatorluğunu'âdesini tavsiye ve kendisinin imparatorluğunu tervic ve bu fikri İngilizlere de kabul ettirmek için hükümdar olduğu zaman vermek şartıyla Times gazetesine yüz bin liralık bir bone verdiği ve müddet-i hitâme takrib eden ticâret 'âhidnamesini İngiltere hakkında müteveffî Napolyon'un kabinesi tarafından imza edilen mukaveleden daha nafi' şerâit ile tecdid edeceği resmen va'ad ettiğini haber verdi. Ve hatta Prens Napolyon, amcasını cenazesi meydanda dururken imparatorluğun kendi hakkı bulunduğu dâir imparatoriçe ile neza'a kadar kıyâm eyledi.

Bir taraftan Napolyon'un oğluna intikal eden tarafgirânın Fransa'nın her tarafından kol kol tahrik-i izha, bir taraftan da Prens Napolyon'un taraftarlarını tekessür için tedâbire kıyâm eylediği bir sırada idi ki hakikatte Fransa'da Cumhuriyet'in bekası muhatırada kalmıştı. İspanya'da kral Amde'nin isti'fâsıyla Cumhuriyet'in i'lân edildiğini telgraflar haber vermeye başlayınca cumhur muhafızlarının nefesleri kesişmeye başladı. Hususan Amerika ve İngiltere hükümetlerinin birbirini müte'akîb kansız patırtısız i'lân olunan bu Cumhuriyet'i tasdik etmeleri Fransa'da cumhur taraftarlarının yeniden şevkîni muceb olarak düşman vatandan ziyâde şena'at ve ihanetleri meydanda olan imparatorluk firkalarına ve 'azimet ve haşimetten başka bir şey düşünmeyen Burban ve Orulban hanedanlarına karşı Cumhuriyet'i 'an samim muhafazaya kıyam eylediler. Şimdiki halde şûra-yı ümit de Cumhur tarafgirleri her türlü firka ashabına galebe eylemişse de Fransızların ma'lûm olan Telon mizâc ve efkârları cihetle yine Fransa'nın ne olacağı meçhlûdür.

İspanya birkaç asır sebat üzere tahammül ettiği idâre-i müstebdeden kurtulduktan sonra ne yapacağını şaşırды. Bir zaman idâre-i muvakate altında bulundu. Bir buçuk – iki sene kadar da krallıkla vakit geçirdi. Şimdi Cumhuriyet'i i'lân etti. Bununla beraber mevcut ferik-ı münazara sayesinde Cumhuriyet'i de gaib eden kral Amde'nin hükümet-i mu'tedilânesiyolunda değil evvelinden isna' bir hükümet altında zebun

olacak gibi görünüyor. Çünkü dün Karlos'un efsadat vak'ası o neticeyi ihtar ediyor. Şimdi karlistler iğtinâm fırsat eyledi. Gazete Damadider'in rivâyetine göre Katalonya eyaletindeki Karlist firkaları ile hükûmet 'askeri beyninde vuku' bulan bir sadamede Karlistler mağlûb olmuş ve (Ferea) namında olan serkerde-i 'asât dahi telef olmuştur. Bu vak'a üzerine Karlistler evvelkinden ziyâde isyâna kalkmışlardır. Bakalım bu posta ile gelecek gazetelerde ne görürsek beyân ederiz.

### **Akıl Ermeyen Şeylerden Biri**

Herkes biliyor ki beş-on seneden berü memleketimizde Fiât-ı meskûkât bir garib itradsızlık peyda eyledi. İki birde şampanya tıpası gibi fırlamaktadır! Evvelleri bunu intâc eden şey kâimenin kesreti idi. hatta yetmiş sekiz senesinde bir perşembe günü idi ki altın kiâme ile üç yüz altmış kuruşa tebdil olunmaya başladı. Böyle bir halin neticesi ise ticaretçe bir 'azim şikeste ikâ'eylemek tabi'i olduğundan erbâb-ı ticâret beynine fevkâ'l-ade bir heyecan düşerek çarşıda dükkânlarını kapayan esnaf soluğu ekmekçi dükkânlarında almaya başladılar. Ve rakıcı hânı filân gibi mu'âmelât-ı sarrafiye makarları da kapanmaya başladı. Bir okka ekmeği fırıncılar on kuruşa vermeye nazlandılar. Hayli arbedeler oldu. Silleler tokatlar vurularak ekmek alındı. Hazine semt semt veznedarlar çıkarıp yüz kırk kuruşluk kâime mukabilinde altın tevzi'ine mübâredet eyledi. Bu tedbir sırayla galevanın, heyecanın, emniyetsizliğin önü alınarak emniyet i'âde olundu. Fakat hazineye haylice ziyânda dokundu. Çünkü böyle altın dağıtıldığını haber alan muhtekirler almayanları itma' ederek eldeki altınını üç yüz-ikiyüzelli- ikiyüz kuruşa kâimeye verip götürdü. Yüz kırk kuruşa altın aldı. İki-üç saat içinde yüz elli liralık münâvere çevirenler bulundu.

Kâime kalktıktan sonra meskûkâtınrayıcı de beş altı ay kadar itrâd peydâ eyledi. Fakat sonra yine inip çıkmaya başladı. Çünkü o zaman da Amerika muharebesi olduğundan pamuk pahalı, pamuk gelmiyor gibi ta'birler ekseriyâ bu türlü desbesekâran dehrin vârid zebâni idi. o da bitti. Yine başka namlarla icrâ-yı şubatında devam eylediler.

Seksen üç senesi Ramazanında idi. Bir gün halkın ekseri hatta ceplerinde para olduğu halde evlerine bir şey almadan 'avdet etti. Zirâ o zamanlar Mısır'dan her gelen vapurla yüklerle (Darbi fi Mısır) ibâresi madzup onluğu yirmilik kadar yayvan bakır paralar gelmeye ve fakat yerine güzel güzel paketlerle halîs 'Osmanlı altını gitmeye başlamıştı. Bir dereceye geldi. İstanbul'da Mısır bakırından geçilmez oldu. Hatta hazinede nereden tedârik etmiş(20.000) kimse bilmez mâ'âşî bile ondan verdi. Fakat

ertesi günü Mısır bakırı yasak oldu. İşte dediğim gün o gündür ki herkes sabahleyin ondan haberi olmadığı halde çıktı yasağı sonradan haber aldı. O günde köprüde vapurlarda ölürsek ölmezsek verirsek vermezsek ben bunu ma'âşımından aldım gibi güftegün oruç haliyle nezâ'ların enva'ı vuku'â geldi. Hatta (Saye-i sikke-i nehâsiyye-i Mısriyye'de ) bizde bin kuruş kadar mütezarir olduk.

Ya şimdi meydanda ne var?İştemütâlikinde mahvına teşebbüs olundu. Niçin yine para acayip acayip inip çıkıyor. Yirmiden birden bire O'na düştü. On ikiye çıktı. On altıya çıktı. On beşe on dörde on ikiye indi. Yine çıktı. Şimdi hâlâ hem inip hem çıkıyor! Ey! Halk nasıl edecek? Doğrusu buna devletçe bir çare düşünmek lâbiddir. Çünkü halk ne yağacağını şaşırıyor. Es'âr mihlanmış gibi eski fiât ne ise orada duruyor. Fakat altını dün yüz yirmiye alan bugün on ikiden bir yol yukarı vermeye muvaffak olamıyor. Şu teştî ve keşmekeşin bertaraf edilmesini Mâliye nezâreti'nin dikkat ve rûyetine havâle eyleriz.

### **Tütün**

Biraz zamandan beri idâre-i inhisâriyye tarafından satlığa çıkarılan tütünlerden müptelâları pek çok şikâyet etmektedir. Vak'a tütünler fiâtça ne kadar terakkî etse kimsenin birşey söylemeye hakkı yoktur.Çünkü tütün havayic-i zarûriyyeden değil 'aşret gibi esbâh-ı mazarradandır. Buralarını halk bildiği için bir şey söylemiyor. Lâkin verdiği paraya göre iyi tütün almak istiyor. Biz ise buna ne reji muvaffak olabildi ne de idâre-i inhisâriyye bir çare buldu. Bugün iki yüz elliye aldığımız tütünden nefisini yarım yüz seksenlik kutularda öbür gün altmışlık tütünden aşağısını yüz yirmilik tenekelerde görüyoruz! Çünkü bizde tütün içer ve oldukça tütünden anlarız. Hatta tütünü idâre-i inhisâriyenin kendi adamlarına açtırdığıdükkânlardan alıyoruz. Onun için idâre-i inhisâriyye bizi tekzibe kudret yâb olamaz. İnsanlar ise keyfi için aldığı şeyi havaciyinden ziyâde ehemmiyet verdiklerinden tütün parasını kasırganmayıp nefis olmasını istiyorlar. Vaktiyle tütüncü dükkânına gidildiği zaman her boyuttan dört beş cins tütün bulunurdu. Şimdi ise kaç boy tütün varsa cinsi de okadar.

Bir de seksenlik olup da yüzlük olmaması yüz yirmilik olup da yüz ellilik olmaması 'acaba ne gibi mütâla'alara mebnidir? Bu türlü hesabât-ı keyfiyeye aklımız ermediği ve inhisâr idâresi tütünü kendisi için değil halefin keyfi için sattığı cihetle hem her nev'in ecnâs-ı muhtelifesini çıkarması hem de her türlü fi'at ile tütün bulundurması kâbiddir. Bir de tütünlerin köşe kapmaca oynar gibi seksenliğin yüz seksenlik

kotasına diğèrinin berikinin sandığına sıçramasına bir çare bulmalıdır. Kıyımları da metnu' olmalıdır.

### **Parga**

Bir zamandan beri (Parga) çiftliğı namıyla gazeteler beyninde kıl ve kâl deveran ediyor. Kimi Hristaki Zografas Efendi almış, yahud alacaktı. Kimisi nasıl satılır? Ve kim satıyor? Çünkü içinde kal'a varmış demektir. Biz bu işin aslını bir dereceye kadar bildiğimizden o kadarını burada beyan edelim. Bu (Parga) denilen mahal emlâk-i emiriyyeden veyahud beytü'l-mala aid araziden olmakla bundan yirmi sene mukaddem hazine tarafından (kendi ta'birlerince) iki yük kuruş muaccele mukabilinde satılır. Reşid ve Sârim ve Rıf'at Paşalar ile Hacı Ethem Bey ve Halid Efendi ölürler. Bu zatlar birbiri müte'akîb vefat eder. Parga da varislerine intikal eyler. Variseden bir takımını hisselerini başkalarına satar. Şimdi de hissedârandan ba'zılarıyla Parga'da meskûn olan Fatihan beyninde bir münazaa' a zuhur eder. Divân-ı muhasebat bu nezâ'ı cism etmek için Parga'nın yine hazineden iştirâsına karar verir. Hissedâranın 'umûmi hazineden paralarını alacaklardır. İşte muceb-i kıl ve kâl olan mes'ele bundan 'ibârettir.

Perşembe gün ki ibrazda gayret-i 'Osmâniyyesini fûnûn-ı askeriyye ile tezyin etmiş zavâtтан bir askerinin buna dâir olan mülâhazat fenniyesi pek acayıpdı. Çünkü Parga çamlık sevâhilinde yani Adriyatik Denizi'nde Korfe ve Paksus cezireleriyle karşı karşıya bir müselles teşkil eder. Mevkî'i fevkâ'l-'ade mühim olduğu gibi eğer vapur uğrayacak olursa ticâretciye de pek çok ehemmiyet hâsıl eyleyebilir.

Çünkü Parga i'tidâl havasının tarâdı cihetiyle İtalya'nın Misnâ gibi mevakı'ına faik ve pek ziyâde mahsûldardır. Hatta ketre limonu me'mâlik-i 'Osmaniyye'de oradan başka bir yerde hâsıl olmaz. Ta Amerika'ya kadar her sene vapurlarla taşınır. Zeytini pek 'âlâ ve ziyade yağlıdır. Tütün yetişir. Güzel şarab çıkar. Reşid pirincine yakın pirinç hâsıl olur. Ne faide ki ahâlisinin betâleti füyûzât-ı tabi'iyyesi de semeresiz bırakışdır.

Parga'yı vaktiyle Tepedelenli Ali Paşa 150.000 liraya İngilizlerden almış. Müşârü'n-ileyhin felâketten sonra devlete kalmış fakat ona ta'accüb edilir ki Ali Paşa merhumun 15000 liraya aldığı bir kasabayı ki bugün içinde bir kal'ası ve kal'asında mustahfiz 'askeri ve hatta kaymakamı vardır. Hazine o zaman neye sakladı da 2000 liraya sattı? İşte devr-i mecidin'in hallolunmaz mu'ammalarından biri de budur.

### Havâdis-i Şette

Rusya ile İran devletleri arasında imzâ edilen bir ahidnâme İngiltere parlamentosunun nazar-ı dikkatini celb eylemiştir.

Tevatür bulduğuna göre bu ahidnâme mucibince İran devlet arazisinden bir miktarını Rusya'ya terk ederek saye-i himâyesine sığınacakmış.

Bu tevâtü <qas>r üzerine İngiltere ile Rusya devleti beyinde muhaberât-ı siyâsiyye cereyan etmek de imiş. Hatta vükelâdan Lord Enfield buna dâir olan evrâk ı parlamentoya 'arz edeceğini ba'zı gazeteler rivâyet etmek de ise de Rusya ve İran devletleri adım-ı sahtını iddi'a ediyorlarmış.

Rusya memâlikinde Ügren ve Lehni ve Podoli eyaletlerinde köylüler isyan etmiş. Avrupa gazetelerinin Moskova'dan aldıkları mektupların iş'aratına göre erbâb-ı 'isyan, haneleri basarak eshâb-ı emlâki katl eylemişlerdir.

Rusya devleti tarafından 'Asât üzerine birkaç tabur 'asker sevk olunmuş ise de mağlûben ric'ate mecbur olmuştur. 'İsyan hâlâ devam ile beraber gittikçe cesâmet peydâ etmekte imiş.

Fransa imparatoriçesi Sabık Oj'enin'in validesi Fontes Domontijon'un gözleri birden bire 'âmâyâ mübtela olduğunu gazeteler yazıyor.

Müteveffi üçüncü Napolyon'un te'lif ettiği Caesar ya'ni kayser tarihini tabi' eden basmacı meşhur Mösyö Palo'nun müteveffi aleyhinde açtığı da'va vefatı münasebetiyle bir müddet te'hir olunmuş idi.

Bu kere yeniden da'vaya kıyam ile varislerinden iddi'a-yı hukuk eylemesi üzerine muhakemelerine mübâderet olunacağını ibaret'e yazmıştır.

Avusturya baş vekili sabık Mösyö Dobayest Paris'e azimetle Mösyö Tir ile mülâkat ederek, geçen de Mösyö Gramon tarafından neşr olunan mektuplar üzerine uzun uzadıya izahat verdiği gibi Tir'in talebi üzerine Prusya ve Fransa muharebesinden mukaddem Mösyö Gramon'a irsâl eylediği mektupların kopyalarını i'tâ eylemiştir (Tafsilini müşterilerimiz Hadika da okumuşlardır).

Paris de beyne'l-ümem Mer'î ve umûmi olmak üzere bir nevi' mizân ve mizân ta'yini için mahsus bir komisyon teşkil olunduğu ve bu komisyonun masarifi iş bu mevâzin ve makayıs kabul edecek milletler tarafından te'diye olunacağı lâ terkide görülmüştür. Ta kespers nâm Viyana gazetesinin imtiyazını yüz yirmi beş bin fiyorin ya'ni on iki bin beş yüz'Osmânlı altını mukabilinde Viyana bankalarından biri satın almıştır.



### **Sirâc**

Fransız gazetelerinden Skill gazetesini bundan üç sene mukaddem sekiz yüz bin franka Liberte gazetesini bir şirket bir milyon altı bin franka ve Belçika'da basılan meşhur Andpendes Prensi ve Rusçad kumpanyası beş milyon franka Beyoğlu'nda basılan Levand Heraldı matba'ası dahi dâhil olduğu halde mestur ve bakır dört bin liraya hakayık gazetesi imtiyazını Filib Efendi geçen sene yetmiş beş liraya iştira eylemiş idi.

İşte şu dört memlekette matbu'âtın i'tibârı ve ehemmiyetini bu hesabla mukayese etmek lazım gelir.

### **İhtar**

Vaktiyle Hadika'nın muharrirliğini der'uhde etmekliğim elimde gazete bulunmasından idi. Şimdi biri yevmî neşrolunmak ve diğeri 'ulûm ve fûnûna mahsus olarak aydan bir def'a çıkarılmak üzere taraf-ı

### **SİRÂC – MART 15**

devletten Sirâc namında iki gazeteye ruhsat aldığımndan Hâdika'yı bi't-tâbi'şimdilikçikaramayacağım. Bu cihetle onun müşterilerine Sirâc verilecektir.Hadika'nın 8 Ramazan'dan i'tibâren üç aylığına abone olanların müddeti 8 zi'l-hicce'de hitâm bulmak lâzım gelirdi. Müddet-i ta'tîl zararından müşterilerini hissedar etmeyeceğini ise Hadika hem senetlerinde hem de ta'tîli müte'akib neşrettiği varakta i'lân ettiğinden üç aylık abonelerin Sirâc'dan beş nüsha yani sekiz günlük hakları kaldığını ve tecdit etmek istedikleri halde gazetehanemize mürâca'at eylemelerini ihtar ederiz.

### **TELGRAF**

#### **Fransa**

#### **Paris 13 Mart**

Muvakkat komisyonun kaleme aldığı nizâmnâmenin son bendi de kabul olundu.Prusyalılara te'diye olunacak dördüncü taksitin kısım-ı evveli olan yarım milyarı i'ta kılındığı maliye nezâreti tarafından şurâ-yı ümmete 'arz olunmuştur.

İngiltere ile akd olunan ticaret ahidnamesinin tedkıkına memur olan komisyon 'ahidnâme'yi imza eden Mösyö Poyegertiye'ye muhalif raide imiş.

(Poyegertiye bundan evvel) maliye nazırı idi. Şimdi yalnız millet meclisinde a 'zâdır  
**İngiltere**

### **Londra 12 Mart**

Mösyö Galedeston bugün kraliçe ile mülâkat eyledikten sora vükelâ meclisinde hazır bulundu.

### **Londra 13 Mart**

Darü'l-fünûna dair tanzim olunan lâyiha hakkında verilen karardan dolayı Mösyö Gale-deston vükelânın isti'fa eylediği Komen Meclisi'ne beyân eylemesiyle kabul olundu.

Sahib-iimtiyaz  
Ve Başmuharrir Tevfik

### **İ'lânât**

Edip meşhur Kemâl Bey'in  
Manzum ve meşhur âsâr-ı edebiyye ve siyasiyyesini şâmil.

### **(Evrâk-ı Perişan)**

Birinci cüz'iyi ziya-yi ve Selâhaddin Eyyûbi

İkinci cüz'i Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'i Selim-i evvel tercüme-i halini havidir

Yarım mecidiye fi ile her yerde satılmaktadır

Dördüncü ve beşinci cüz'iyi dahi derdest-i tab'idir.

Acar kaza 'unvânıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile bahçe kapısında Hasan Ağa ile köprübaşı barakasında satılmaktadır.

TEVFİK

Ekrem Bey Efendi'nin âsâr-ı edebiyesinden nağme-i sahi ile Atala tercümesi ve Mütebahat-ı Hakimiyye fiât-ı mahsusalarıyla Bahçe kapısı'ndaki Acem dükkânında satılmaktadır.

### **Ta'âşşûk –ı Talât Ve Fitnat**

Bu hikâye-i latifenin dördüncü tab'i olduğunu erbâb-ı mütâl'aya ihtar ederiz.

### **Kâinat**

Nâm-ı tarih-i 'umûmi müellifi Ahmed Mithad Efendi'nin 'ilmi ve edebi on beş yirmi beş ciltten ibaret olan medvanâtı Bahçe kapısında tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Aleksander Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından olan tercüme olunup tenbagücü Hasan ve Celil ağa dükkânlarıyla hakkaklarda Tophaneli Ahmet Efendi dükkânında ve barakasında satılmaktadır.

Arif Bey merhumun bir ciheti Nur-ı 'Osmaniyye Caddesine diğer cihetleri Valide Mektebi Sokağı'na nazır ve etrafı esâsi muhakem ve muntazam duvar ile mahât olan konak arsası içinde bir hamam ve bir kaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusan mimâr ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münasip bir tarzda on parçaya taksim olunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiât pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idâresi me'mûru Mösyö Melesk' e mûra'acat etmeleri i'lân olunur.

Yelken ve kürek ve tente takımlarıyla iki çifte güzel yapılmış bir sandal kırk altın mukabilinde bir hissesi iki mecdiye ye ve yüz hisseden ibaret olarak piyangoya konulduğundan isteyenler Sirâc gazetehanesine müracaat etmeleri ilan olunur.

En güzel tarzda yapılmış Pars ma'mulatından bir armoni mekanik baharında altışar hevâdan on sekiz hevâyı havi üç sandık şilânderiyle ile 30 lira mukabilinde hissesi yarım liraya ve altmış hisseden 'ibaret olarak piyangoya konulduğunda hisse almak isteyenlerin sirâc gazetehanesine gelmeleri ihtar olunur.

Bu piyano gerek el ile ve gerek makine ile çalınır.

Sirkeci'den Bâb-ı 'Ali'ye olan caddede yani açılan kitapçı dükkânında matbu'ât-ı cedide-i 'Osmaniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmet Mithat'ın te'lifâtı ve sâir nürsideyân edabânın âsârı satılmaktadır.

**Numro** **Perruquier Matordeli** **Numro**  
**27** **Beyoğlu'nda Hacı Polo Çarşısı'nda** **27**

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokular satar.

Baştaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır. Dökülmekten muhafaza eder. Bir nevi su dahi verir.

**Ala Parisienn(Beyoğlu'nda Haco Polo Çarşısında)** **Numro 9**

Mektupluk kâğıtlık enva'ıyle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuttur.

Mekteb-i fûnûn harbiye münşeât hocası Miralay 'İzzetli 'İsmail Bey'in te'lifi olan mübâni'l-i inşâki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edebiyye ve ta'rifatı şamildir. İkinci cildi dâhil tab' edildiğinde yirmişer kuruşa her yerde satılmaktadır.

**Numro** **Emtia Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası** **Numro**  
**45** **45**

Mektupluk kâğıtların enva'ıyle zarfları. Mendile sürmeğe ve yüz yıkamağa mahsus güzel kokular. A'lâ yüz sabunları buharı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri-İngiliz kibritleri

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numara 2 Pazartesi

17 Mart Celâli Merkez

Tahrir ve gazetehane Bâb-1

‘Ali caddesinde Başmuharrir:

Tevfik Muharrerât-1 Siyasiye bu mahale bu name yazılır.

Posta ücreti verilmemiş mektuplar fed olunur.

## YEVMI GAZETE

**SİRÂC**

**1290**

1 nüshası 20 paradır.[18  
Muharrem 1290] Abone

ve i‘lânât peşin para ile-

dir. Müdür Sirac: Mülk

seneliği 120,6 aylığı 65,  
3 aylığı 33 kuruştur.

Taşralılar için seneliğine  
20 kuruş posta ücreti  
alınır.

(Âdi i‘lân satırı 100, İ‘lânlarının satırı 20 para)

### Şu‘ûnât

Generâl Agnatif evvelki gün devletlü Halil Şerif Paşa hazretlerinin devlethanelerine ‘azimetle mülâkat eylemiştir. Evvelki gün ba‘zı tebdilât sözleri şayi‘ olduysa da aslı çıkmadı. Sarp kapu kethüdâsı Mösyö Feristic geçen Pazar günü Bâb-1 ‘Âli'ye ‘azimetle sadr-1 ‘azam hazretleriyle mülâkat etmiştir. General Agnatif tarafından geçen akşam verilen bir ziyâfetin de vükelâdan ba‘zı zevât hazır imiş. Kasımpaşa iskelesine işleyecek olan vapurlar Perşembe günü müşteri taşımaya ibtida ve O gün Kasımpaşa'dan mecânen haylice adam nakl eylemişlerdir.

Tütün tüccarından on mu‘teber zât Bâb-1 ‘Âli'ye bir layiha takdim ederek inhisârın ilgâsını istid‘a ile senevi bir milyon yirmi bin lira temetta’ göstermişlerdir. Gösterdikleri şerâ‘it in ma‘kul olduğu rivayet olunuyor. Menâfi‘i haziney-i mureb olacak böyle bir teklifin ise devletçe kabul edileceğinden şüphe etmeyiz.

Üsküdar'dan İran ve Afgan tarîkiyle Hind'e kadar bir şimendifer inşasına Baron Royetr namında bir zat Bab-1 ‘Âli'ye teklif etmiş ve sermâye sahiplerini de kendisinin tedârik eyleyeceğini bildirmiştir.

Lâ terkinin kolunca buna dâir olan haritayı Ajans Heva Telgraf kampanyasının direktörü sadr-1 a‘zâm hazretlerine takdim eylemiştir.

Tramvay'ın Aksaray dan Samatya cihetine işlemeyen arabaları gayet nizâmsız bir halde hareket eyedikten başka pencerelerinde cam ve içlerinde döşeme olmaması ve kumpanyanın bu kayıtsızlığı şâyân-ı ta'accübdür. Tramvay şirketi ticaretini ziyâdeleştirdikçe ahalinin istirahatı her neye mütevâkif ise icrâ edeceğine bilâkis sermâyeyi yoluna koydukça keyf-i maişâ durunması zihinlere hayret veriyor.

Acaba Samatya'ya giden ahali İstanbul ahalisinden ma'dud değil midir ki köprüden aksaray'a işleyen muntazam arabaları gibi bu tarikda araba kullanmıyor? Yoksa Samatya ahalisini iz'ac etmek için mi bu arabaları işletiyor? Sayesinde temetta' ettiği bir halkın rahatla gidip gelmesi tramvay şirketinin en evvelki vazifesi olduğu hatırandan çıkarmamalıdır.

(Levenat Herald)

Parga namıyla yazdığımız makale ba'zı zevâtın canını sıkımsı bugün Sirâc aleyhinde ba'zı gazetelere bendler vereceklermiş.

Matbu'at böyle şeyler için açıktır. Şu kadar var ki olunacak bahs edeb dâhilinde olursa cevap verilir. Aksi takdirinde ise mukabele olmazdan gelir.

'İbret'in muhakemesi için dün yine mahkeme-i ibtidâiyyete gidilmiş fakat mahkeme müdde'î 'umûmi makamında matbu'at kaleminden gönderilen me'm'ûrdan ka'idet-i vekâletnâme istemesi üzerine olmadığını beyân etmiş onun için da'vaya bakılmamış.

Vak'a da'vaya mem'ûr olan zât-ı Hanki tarafından vekil olmuş ya'ni ibtidâki şâyi a üzerine divân-ı ahkâm adliye nâzırı ibhetlü devletlü paşa hazretleri canibinden mi yoksa hey'et-i vükela namınâ Bâb-ı 'Âli'den mi ta'yin edilmiş, elinde bir sened-i resmi olmadığı için mahkeme da'vayı görememek de ma'zurdur.

Rusya'ya tabi' Kırgız müslümanlarının iflâsı fariza-i hac etmelerine vaktiyle Rusya tarafından memana'at olunmasından 'Ali Paşa zamanında vuku' bulunan ihtar üzerine müsa'ade edilmişti. Müşârün-ileyhi'n vefatından sonra Moskovlar eski yasağı ifâ ile hacca gitmek isteyen müslümanları men' ettikleri sûret-i sahîhada rivâyet olunuyor.

Bu hususta Bâb-ı 'Ali'nin 'Ali Paşa zamanında ki ka'ideye ittiba' ile yasağın bertaraf edilmesine teşebbüs eylemesine muntazırdır.

Selânik'den Üsküp'e kadar temdid olunan Demiryolu hattının mürûr eylediği tarîka göre birkaç mahaline (tünel ) yapılmış ve bunlardan üçü Selanik'le Vardar arasında ve biri dahi Demirkapı ile Köprülü beyninde vaki' bir kayanın tahtına inşa kılınmış ise de bu kere Üsküp' le metropça arasında hafri lâzım gelen (tünelin) mesâfe-i dulu haylice imtidâd eyleyeceği kazılacak yer dâhil kayalık olmayıp toprak bulunduğundan burasının inşâsında ihtimâm edilmek lâzıme-i haldendir.

Hasılât-ı darü'ş-şafaka ya aid olmak üzere yarın ki Salı akşamı Çarşamba gecesi sadr-ı 'azâm hazretlerinin taht-ı himâyetlerinde Gedik Paşa Tiyatrosu'nda fevkâ'l- 'ade olarak oyun icrâ edilecek ve biletlerin fiâtı bir mecdiyeden yüz 'Osmanlı altınına kadar —fevkâ'l- 'ade olmak hasebiyle— süret-i mahsûsada kumpanyası ve şehir emanet behiyyesi ma'rifetiyle tevzi' edilecek imiş.

Geçen de Sofya' da vuku' bulan hadisede zimüdhal buldukları cihetle İstanbul'a getirilerek istintakları icrâ kılınan Bulgarlardan yirmi beş neferinin bu kere Diyarbakir'e iclâ edildikleri ve bunların taht-ı istintakda bulunan refiklerinin dahi bugünlerde nefî olunmak üzere buldukları işitildi.

İtalya kralının yevm-i velâdetine tesâdüf eden Cum'a gününün akşamı İstanbul'da bulunan İtalya sefiri tarafından vükelâ hazerâtiyla seferadan ba'zılarına mükemmel ziyâfet verilmiştir.

Sirâc'ı birinci numaradan i'tibaren birbiri içinde ve bu hacette sekiz sahifiden 'ibâret neşr etmek maksadında idik. Fakat vaktiyle yetiştirilmesi için mevcut makinesini bu tasvirin husûlüne müsâ'id olmadığından hem büyütüldüğü halde idâre etmek ve hem de inşallah yazın sabahlı akşamlı iki nüsha neşr etmek için mahsusan Londra'ya çarğlı ve gazetenin iki tarafını birden tab' eden bir makine ısmarladık. Yakında gelir. Biz de şimdiki tasvirimizi o zaman ibrâz ederiz.

## SİRÂC — MART 17

### Zabtîye'nin Islahı

İlk numaralı nüshamızda zabıtânın ıslahı için bir teşebbüs olduğunu haber vermiştik. Bu nüshamızda da mütalala'mızı söyleyelim:

Mâ'lûmdur ki zabtiyye Berlin'de de meskûn olan halkın can ve malca her türlü muhatarastan selâmetine hizmet etmek için icad edilmiştir.

Biraz daha izâh lazımsa şöyle diyebiliriz ki 'asker vatan-ı 'umûmiye düşman hariciden muhafaza için olduğu gibi zabtiyye de her şehri her kasabayı hatta iki evli bir köyü harici ve dâhili eşrânın ef'al-i mazarrasından muhafazaya ve mütehassırlarını tahriye, ele geçirilenleri Bâb-ı 'adâlete teslime, kabahat ve cinâyetleri sabit olanlar ki, habse me'murdur. Bundan başka vazifesi olsa da bu asıllardan müteşe'ib teferrûattandır. Ondan hariç her ne iş görürse zâiddir.

Biz de ki mevcut usûl-i zabtiyye ise Avrupa polis usûlüyle tabâne muhaliftir.

Ezcümle polis neferâtının ‘alel-seviye kâmil, terbiyeli sahib-i dikkat afîf fatîn Memleketin halini, halkın etvârını adaletin muktezîyatını, me’muriyetinin ehemmiyetini ve o ehemmiyetin ta’yin ettiği vezâifi takdir edebilir adamlardan olması lâbiddir.

Çünkü ‘abâdın selâmetini hizmetkâr olanlar bu evsâf-ı cami’ olmak lazım gelir. Bu evsâf-ı cami’ olanlar ise öyle yüz-yüzelli kuruşa değil lâ akl dört-beş yüz kuruşa hizmet edilebilir. Nümûnesi ise altıncı dâirenin istihdâm ettiği bazı hademelerdir. Onların içinde öyle nâmuslu, öyle terbiyeli o derece dikkatli vazife şinas adamlar var ki ancak polis olmaklığa şayestedir. Eğer polis ıslah edilecekse ibtidâ neferâtından başlamak ya’ni bu yolda neferât bulmak icâb eder. Yoksa başka türlü her ne yapılsa hiç hükmü olamaz.

Bugün ki gün zabtiyyemizde Türk-Kürd-Çerkes-Arnauvud-Çıtak-Pamak-Boşnak-Tatar-Arab hâsılıbirçok cins ve milletten adam mevcut olduğu gibi bunların ekserisi de bin türlü hizmet-i sefileden gelmiş ya’ni hiç bir kesbe kadir olamadıkları için zabtiyye olmuştur.

Vak’a içlerinde birkaç seneden berü ‘asâkir-i muvazıfeden mahrec ba’zı adamlar da görülüyorsa da ‘askerlik başka zabtiyyelik başka olmasından farkları yalnız adâb-ı ‘askeriyyeyi muhafazadan ‘ibaret kalıyor.

Bir de maksadımız Kürdden-Çerkesden-Arnauvuddan-Tatardan zabtiyye olamaz demek değil mevcut zabtiyyelerin zaptîyeliğe mahsus olan evsâf-ı haiz olduklarını beyân etmektedir.

Denilirse ki bu sayılan evsâf-ı haiz olarak hizmet-i mülkiyyede de pek az adam bulunur. Buna ne çare bulmalı?

Biz de deriz ki bir zabtiyye mes’ûl olduğu cânı mütehhim yahud medyuna bâhapse veyahud derdest edib de zabtiyyeye götürürken mu’âmele-i bardede mi yoksa refkiyyede mi bulunmalıdır?

Hâlbuki i zabtiyyelik vazifesini bilmeyenler tarafından lâıksız harekette bulunanlar pek çok kere görülmüştür.

Bir de meselâ zabtiyye nöbet beklerken ne sigara içebilmeli ne türkü söylemeli ne de gelip geçenden sa’at sorabilmelidir. Çünkü bir işe me’mûr olan adam iş arasında bir de eğlence aramak isterse vazifesini lâıkiyle takdir etmemiş demek olur. Hususan dakikayı hesap etmek lazım gelen bir me’mûr sa’ati başkasından sorarsa vazifesini kimden soracak?



Acaba bunların ıslahı nasıl kabil olabiliyor? Bize kalırsa şahıs değişmedikçe hiçbir zaman da kabil değildir.

Saniyen polisten maksad ve karakollardan murâd nedir? Memleketimizde bu da henüz keşf olunmamış mu'amma gibidir.

Meselâ Ayasofya meydanda bir karakol var. İçinde beş-on nefer bulunuyor. Bir daneside kapısında nöbet bekliyor. Gâhice sekizi-dokuzu kolda geziyor. Oradan Sultan Mahmud türbesine ve Sultan Mahmud türbesinden de Parmak kapıya ve Parmak kapıdan Hasan Paşa Hanına kadar üç karakol var ki her birinin ara yeri biner ikişer bin adım mesâfededir. Ya şu iki karakol arasında gece vakti bir kat' tarîk bir câni gizlenmek güç müdür? Hususan memleketimiz gibi selâs-ı virane selâs-ı dolambaç sokaklardan 'ibâret girdili çıktılı bir şehirde böyle karakollarla emr-i inzibât ve binâen aleyh selâmet-i 'abâd kabil olabilir mi?

Avrupa'dan iktiza ettikçe herşeyi celb ediyoruz. Herşeyi alıyoruz. Birkaç hükûmetin nizâmâtını getirtip işimize geleni kabul etsek ve fi'iliyâtını irâe için birkaç da polis me'mûr celb eylesek de usûl inzibâtı öğrenmiş olsak fena mı olur?

Hususan birkaç müste'id adam bulup da polis usûlünü tahsil için Avrupa'ya göndersek iyi olmaz mı? Zira bizim bildiğimiz öyle karakol beklemek için değil her cadde de her sokak da kırk-elli adım da bir yani iki nokta arasında vuku' bulacak hanede bizden birinin dakikasında vakıf olabileceği kadar yakın birer dane bularak müttasıl dolaşmak için icad edilmiştir.

Okçular baş'ında bir hadise vuku'a gelse Parmak kapı yahud Hasan Paşa Hanı karakolu nerden tutup da adam gönderecek? Fakat dediğimiz yolda nokta usûlü ittihaz edilirse ve onlar da birbirine ses işittirecek bir halde bulundurulursa o zaman zabtîyyenin mahsenâtı müşahede edilir. Yoksa böyle yirmi dört saatin on sekizini karakolda ve aynısını bir kaç bir yerde dolaşmakla geçirmek usûlü mevcut oldukça ne inzibât kabil ve ne de bu usûl dâhilinde icra olunacak ıslahattar hiçbir menfa'at hâsıl olur.

### **Hüdâvendigâr Gazetesine**

Hadika'nın (Biz hiç mi okumayacağız) 'unvanlı bendine zeyl edilen bir mektupta taşra naiblerinden birinin bir fetvada ta'andi ta ile (Ta'nad) yazdığı haber verilmiştir. Hüdâvendigar bunu sahib-i mektupla Hadikanın cehline vererek bir takım güfte güllere mübâderetden sonra (Ta'nad) lafzının terd-i ma'nasına borcunu ödememekte

ısrar edenler hakkında zibanzeyd bir ıstılah fıkıı olduğunu beyân eder ve te‘dimizi Bâb-1 meşyihata tavsiye eyler.

Biz bu mektubu Ramazan'da neşr etmiştik. Hüdâvendigar zi‘lka‘de de görmüşdemek ki te‘dimizi tavsiye ettiği Bâb-1 fetevâ İstanbul'da Hadika'da İstanbul'da neşr edilir bir gazete iken Bursa'dan Hüdâvendigar gazetesinin iki ay sonra vuku’ bulan tecisine hiç lüzûm yok idi.

Hüdâvendigar iki ay sonraki şü ihtarını demek ki mahal tavsiyenin dikkatsizliğine verip de ibtidar etmiş. Onu da kendisi bilir. Ta‘nad bahsine gelince zevceden mefâratk arzusuyula evini terk etmiş bir kadın tarâf-1 şer‘iden zevcine verilen ita‘at i‘lâmı üzerine evine gitmemekte ısrar ederse (Ta‘nad) lafzıyla mi yoksa sahihi olan (Ta‘nad) ta‘biriyle mi yâd olunmak lazım gelir? Hüdâvendigar beyân etsin. Bir de Hadika cahil olabilir. Fakat Hüdâvendigar cehli üzerine meydana atılacak kadar idrâksiz olamaz.

## SİRÂC – MART 17

### Havâdis-i Şette

Niçüncü Tarafından Gelen mektubdur.

Sirâc nâmıyula neşrine muvaffak olduğumuz gazetenin birinci nüshasını gördüm.

Tebrik ederim. Hadika'nın kırk beş günden beri ta‘til olmaklığı bence haylice sermâye tedârikini mucceb oldu. Hadika'ya ettiğim hizmeti Sirâc gazetesine de etmek arzusundayım. Kabul buyurlarsa hafta da üç def‘a mektub yazarım.

İmza

Niçüncü

### Sirâc

Gönderilecek mektubları ma‘âl-i iftihar neşr edebiliriz. İnan Şahı ma‘iyetinde yüz elli kişı bulunduğu halde Haziran'da Viyana'ya muvaselet eyleyeckmiş. Ba‘zı rivâyete göre Şah kurşun atmakta fevkâl-‘ade mahir olmasından Rusya İmparatoru ile Asteri dağlarında ava çıkmak üzere imiş. (Gazete dekolnu) nun kavlince Almanya prenslerinden hiç biri İspanya krallığını kabul etmemek azminde imişler.

Acaba kim teklif etmiş ki?

Avusturya ve Macaristan hükûmeti şimendiferlerinin vâridâtı bütçesine nazıran bin sekiz yüz yetmiş iki senesinin yetmişbine nisbetle dört milyon dört yüz dokuz bin yediyüz altı filerin fazla hasılatı ise sene-i merkûmeye nisbet iki kat ziyâde

görülmesiyle bu sene hasılatının evvelki senelerden fazla olacağını ve buna güşâdı mukarrer olan serginin dahi yardım edeceğini Viyana gazeteleri haber veriyor.

Avusturya ve Macaristan hükûmetinin Tuna nehrinde işleyen vapurlarının bundan böyle Belgrad iskelesine uğramalarına dâir kumpanya tarafından tenbihat ikide verildiği ve vapurların Belgrad'a uğramaması ise Sırbistan ahalisinin ticaretine halice sekte irâs eylediği mahalli havadisindendir.

Kırk milyon drahmı sermayeli Avrupa bankerlerinden mürekkeb Atina'da bir vapur şirketi teşkil eylediği evrâk-ı mahalliyede görüldü.

İrlanda dârü'l-fünûnlarına dair bu kere yeniden nizam-ı vaz' olunmuş ise de devamı pek de me'mûl olunmuyormuş.

İspanya'da Cumhuriyet'in i'lân edildiği günden beri Madrid'de erbâb-ı fesâdden pek çok kisân bulunmuş ise de bunlar şimdiye kadar icrâ-yı merâma muktedir olamamışlar idi. Bu kere şehir-i mezkûrda dahi hükûmet-i-Cumhurriyye aleyhine 'isyan zuhûr ederek memleketi herc-û merc ettiği ve İspanya'nın balâd-ı sâiresinde Alankarlist ve alfons taraftarları her türlü mefasidde devam ile Cumhuriyet'in bekâsını muhâtırada bıraktıkları gazetelerde görülmüştür.

Almanyalıların zabtında bulunan (Belfor) nâm mahalın dahi birkaç haftaya kadar Fransa'ya terk-i mukarrer imiş.

Amerika Cumhur-u reisi Mösyö Grant'ın ma'âşî eslâfının aldıklarına nisbeten pek cüz'î olması cihetle şûrây-ı ümmetde evvelkilerinin aldığı raddeye iblâğına karar verilmiş ve reis-i sâni ile hâkim-i mahsûsâtının dahi had lâyıkında olmamasından ma'aşları altışar bin yüz dolara iblâğ edilmiştir.

Avrupa devletlerinin ekserisi İspanya Cumhuriyetini henüz resmen tanımamışlardır. Petersburg'dan varid olan haberlere nazaran İspanya ahalisi kar'a ile cumhuriyeti kabul etmedikçe Rusya devleti resmen tanımayacakmış.

Almanya ve Avusturya devletleri dahi bu râide imiş. Yine bir rivayete göre İngiltere ve Rusya devletleri İspanya'da kel-yevm zuhûr etmekte olan vekayi'a karşı Portekiz devleti tarafından ittihaz olunan politikayı tahsin etmekte ve Portekiz Devleti'nin tamamına ta'arruz eylediği halde İngiltere devleti muhafazaya hazır bulunduğu beyan eylemekte imiş.

### **Tebliğ Olunan Varakadır**

Ma'lakora kazası Nâibi Efendi'nin zerre mikdarı okuyub yazmağa iktidarı olmaması hukûk-ı şer'iyye ve nizâmiyyenin ve masâlih-ı 'ibadın hüsn-i muhafazasına mani'

ettiğinden ve bu dahi ulyâ-yı umûr hazerâtı indinde tecviz olunur. Mevâdın olmayacağına binâen mumâ ileyhın tedbiliyle yerine muktedir zevattan birisinin ta'yini hususuna gazete gerek vesâtını istirham eyleriz.

## TELGRAF

### Avusturya

#### Viyana 14 Mart

Efkâr-ı mu'tedile eshab-ı şûrayı ümmet hakkında mücedde olan tanzimi mukarrer olan nizâmnâme-yi cerh etmiştir.

### Macaristan

#### Peşte 14 Mart

Kont (Andraşi)'nin burada bulunması mütevâtir olan kaht-ı ricâl fikirleirni te'yid etmiştir ve bu fikirde vergiye zam olunmak tasavvuratından neş'et ediyor.

### Fransa

#### Paris 14 Mart

Rumili demir yolu hissesi yüz seksen frangdır.

Reis-i Cumhur İtalya sefirinin kralın yevm-i velâdetinden dolayı keşide ettiği zîyâfete gitmekden istinkâf eylemiştir.

### İngiltere

#### Londra 14 Mart

Burada vükelağa henüz kimse ta'yin olunmadı

#### Londra 14 Mart

Kraliçe Lord (Disrâli)'yi celb ederek yeniden bir kabile teşkil etmesini beyân etmiş. Mumaileyh ise ezhâr-ı muvaffakle beraber refekası bulunan zevât ile istişâre ederek metice-i karârı arz eylemek için ruhsat taleb etmiştir.

#### Kezâ 14 Mart

(pelmel) gazetesinin rivayetine kalırsa Kraliçe yeniden bir hey'et-i vükela teşkiline pek de muvafakat etmeyecek gibi imiş.

### İspanya

#### Madrid 14 Mart

Şehrimizde ba'zı ihtilâl âsârı nemâyandır.

Sahib-iizhar ve başmuharrir

## SİRÂC – MART 17

### İ'ânât

Edeb-i Meşhur Kemal Bey'in

Manzum ve menşûr âsâr-ı edibe ve siyâsiyyesini şâmil

### Evrâk-ı Perişan

Birinci cüz'î devr-i istilây-ı ve Selâhaddin Eyyûbi

İkinci cüz'î kath tercüme-i halini

Üçüncü cüz'î Selim-i evvel tercüme-i halini hâvidir.

Yarım mecdiye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'iyi dahi derdest-i tabi'dir.

Acar kaza 'ünvanıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 guruş fi ile Bahçekapısında Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### TEVFÎK

Ekrem BeyEfendi'nin âsâr-ı edebiyesinde nağme-i sahr ile atala tercümesi ve müntehabât hakimiyeye fiât-ı mahsusalarıyla bahçekapısındaki Acem dükkânında satılmaktadır.

Girit kazasında Mehmed 'Âtîf Efendi'nin hülâsâtü't- Tevârih nâmıyla

Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif eylediği tarih-i 'Umûminin birinci ve ikinci cildleri Bahçekapısında Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### Behram Vekil-i Endâm

Bu hikâye-i hayret efzâ zebân Fransi'den lisân-ı letâfersân-ı Türkiye tercüme olunmuş ve birkaç cüz'iden mürekkebe olmuş olduğundan bu kere birinci cüz'î tab' ve neşr olunarak Köprübaşı barakası ve Bahçekapısında tenbagücü Hasan ve Çenberlitaş'da ve direkler arasında tenbagücü Mehmed ve mercan yokuşunda Abdürrahim Ağaların dükkânlarında ve Okçubaşından sarafım Efendi'nin kıraethanesinde ve her kitâb satılan mahallerde altmış para fiât ile satılmaktadır.

Ve ikinci cüz'î yi dahi derdest-i tabi'dir.

### **Ta'aşuk-ı Talat Ve Fitnat**

Bu hikâye-i lâtifinin dördüncü cüz-i tab' olunduğun erbab-ı mütâla'ya ihtar ederiz

### **Kâinat**

Nam-ı tarih-i 'umûmi müellifi Ahmed ve Midhad Efendi'nin 'ilmi ve edebi onbeş yirmi cildten ibaret olan medvânını Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garbiyesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklarda Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü

Arif Bey merhumun bir cihet-i nûr-ı 'Osmaniyye caddesine diğer cihetleri Valide mektebi sokağına nazır ve etrafı esâs-i muhakem ve muntazam duvar ile mahât olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusan mi'mâr ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münasip bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan taleb olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fi'ât pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc (idâresi me'mûru Mösyö Melk'e müraca'at etmeleri i'lân olunur).

Yelken ve kürek ve tente takımlarıyla iki çifte güzel yapılmış bir sandal kırk altın mukabilinde bir hissesi iki mecedeyeye ve yüz hissedenden 'ibâret olarak piyangoya konulduğundan isteyenlerin sirâc gazetehanesine müraca'at etmeleri.

En güzel tarzda yapılmış Paris ma'mûlatından bir armoni mekanik behrinde altışar hevedan on sekiz hevayı havî üç sandık silânderiyle 30 lira mukabilinde hissesi yarım liraya ve altmış hissedenden 'ibâret olarak piyangoya konulduğundan hisse olmak isteyenlerin Sirâc gazetehanesine gelmeleri ihtar olunur.

Bu piyano gerek el ile gerek makine ile çalınır.

Sirkeçiden Bâb-ı 'Âli'ye olan caddede

Yeni açılan kitapçı dükkânında matbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmed Mithad'ın te'lifâtı vesâir nûrsîdegân edebanın âsâr ı satılmaktadır.

**Numro** **Perruquier Matordeli** **Numro**  
**27** **Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında** **27**

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Baştaki kepek denilen kabukları def eder. Ve saçları uzadıp yumuşadır. Dökülmekten muhafaza eder Bir nev'i suda verir.

**Ala Parisienn** **(Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında)** **Numro9**

Mektubluk kâğıtların enva'ıyle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi ve sâir şeylerin nefisi mevcuttur. Mekteb-i fûnûn Harbiye münşe'at hocası miralay izzetler İsmail Bey'in te'lifi olan mübânie'l-inşâ ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edebiyeye ve ta'rifâtı şamildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinden yirmişer kuruşa her yerde satılmaktadır.

**Numro** **Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağâzası** **Numro**  
**45** **45**

Mektubluk kağıdların enva'ıyle zarfları, mendile sürmeğe ve yüz yıkamağa mahsus güzek kokular.A'la yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri -İngiliz kibritleri ve sâir her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı vardır.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numara3 Salı

18 Mart Celâli Merkez

tahrir ve gazetehane Bab-1

‘Âli caddesinde Sahib-i

İmtiyazTevfikve başmuharrir

Muharrerât-1 siyâsiyye60,

bu mahale ve bu nâma yazılır

Posta ücreti verilmemiş

mektublar red olunur.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1 Nüşhası 20 paradır [19

muarrem1290) Abone

i’lânât peşin para iledir.

Müdür-i Sirâc: Melik

Seneliği120, 6 aylığı

3 aylığı 33 guruşdur.

Taşralar için seneliği

20 kuruş posta ücreti

alınır.

(Adi i’lan satırı100, kitab i’lânlarının satırı 20 para)

### Şu’ûnât

On bir nasyonel ya’ni (istikbâl-i ümmet) namındaki Fransız gazetesine İstanbul'dan tebdilât-ı vükelâ hakkında yazılan bir mektubda ba’zı halât-ı siyasiyyeden bahs olunarak ‘acayib ‘acayib ma’nalar verilmiş olduğu görülmüştür.

Ecnebi gazetelerine buradan öyle mektublar yazılıyor ki ta’rifi kâbil olmaz!Vak’a ‘Osmanlıların aleyhinde neşr-i ikâzib mu’tâdi olan gazetelerin kavgasınacevab vermek büyük tenezzüldür. Fakat bu türlü hikayâ-yı siyâsiyyenin şerhnâmesi hükmünde gösterilen mektuplara takdim vekâyi’ olsun cevâb vermeli, çünkü pek ehemmiyetli şeyleri havî idi. Biz tercüme edüb neşr edecek ve iktizâ eden cevâbı verecek idik. Fakat onu neşretmek yalnız Sirâc için değil bütün ‘Osmanlı gazeteleri hakkında mazar ya’ni ma’aza karnâmenin ‘avdet-i efkârını muceb olur havfiyle sırf nazar eyledik.

Hariciye nazırı sâbık devletlü Halil Şerif Paşa hazretleriyle İngiltere ve Fransa ve İtalya devletleri beyninde Trablusgarb'da bulunan konsoloshane mahkemeleri hakkında tanzim ve imza olunan layiha ya bu kere Avusturya ve Macaristan sefiri kont lodolendi dahi izhar muvaffakat eylemiştir.

Müşârü'n-ileyh hazretlerinin bu türlü imtiyâzat mazarra-i ecnebiyye'nin şân-ı devlete muvaffak yolda mahvına ettiği hizmet hizmetlerden ‘umûmâ‘Osmanlar müteşekkirdir.

Bâb-1 ‘Âli ile mösyö Baran Hiyerşi meyanesinde ‘akd edilen Rumili demir yolu muvakelenâmesini tedkîk eylemek üzere teşkil eden komisyon lağv olunarak husûs-ı mezkûrun meclis-i has vükelâda tedkîkına karar verilmiş imiş.



Cumartesi günü Bâb-ı ‘Âli’de Doktor Bartolmi Efendi'nin taht-ı ri-yâsetinde sahiye nâmına bir komisyon teşkil edilerek düvel-i müntehaba tarafından dahi lâzım gelen vekiller mevcut bulunmuşdur.

Rusya Devleti teb’asından memalik-i ‘Osmâniyye’de istimlâk arazi edeceklere dair tanzim olunan mu’ahedeyi hariciye nazırı Paşa hazretleriyle Ağnatif’in bugün imza ve te’ati eyleyecekleri mesmu’dur.

Katolik Patriği geçen gün Divân-ı ahkâm nazırı hazretlerinin konaklarına azimetle mülâkat eylemişlerdir.

Sabık Kudüs-i Şerif Patriği Divân-ı Ahkâm ve hariciye nazırlarıyla nâfi’a nazırı paşalar hazerâtının dâirelerine azimetle tebrik-i me’mûriyet etmişdir.

Selânik metropolidi hakkında ma’beti rahiblerinden ba’zılarının vuku’ bulan iştikâsı üzerine mumâ-ileyhin tahkik-i ahvâli zamanında Rum Patrikhanesi tarafından gönderilen me’mûrlar mumâ-ileyhi haklı görerek şikâyât-ı vak’anın hükümsüz olduğu teyin eylemiştir.

(Merak buya acaba kimlerden tahkik eylemişlerdir?)

Dersa’âdet Almanya sefâreti mai’yetinde bulunan (Delfi) nâm vapur esbâbının (Mülaga) şehrinde vuku’bulan ihtilâlden dolayı mahal-i mezkûrede bulunan Almanya teb’asına himâye eylemek üzere evvel tarafa me’mur olmuşdur.

Rumili demir yolu müte’ahhedi Mösyö Hiyerş huzûr-ı padişahiye mesûl ettiği hakkında ba’zı gazetelerin neşr edildikleri havadisın aslı yoktur.

Süveyş kanalından Şubat frenginin ibtidâsından yirmisekizine kadar yüz üç kıt’a sefine mürûr ederek bunlardan bir milyon sekiz yüz bin kırk bir bin frank mürûriye andığı ve geçen senenin mah merkûm hasılatına nazaran dört yüz seksen sekiz bin yetmiş sekiz frank fazla varidât görüldüğü mahaliden gelen cedvellere anlaşılmıştır.

‘Umman kumpanyasının Babil nâmındaki vapuru tersâne-i ‘âmire tarafından iştirâ olunarak mezkûr kumpan ya ya bunun yerine iki küçük vapur verilmesi masmus idüğü işidilmiştir. Babil’in yerini maliyetçe değil göreceği hizmetçe on vapurda tutmaz. Hiç değilse bedeli verilip yenisi yapıdırılsa daha iyisi olursa.

"Hadika gazetesi başmuharriri Tefvik bu def’a

"Sirâc namında bir gazete neşrine istihsât

"ruhsat eyledi. Gazetesinin birinci nüshası

"Cumartesi günü neşr olunmağa başlamıştır.

"Tefvik bu isimde bir gazeteye sahib olmağı

"bir hayli zamandan beri arzu etmekte ve fakat yeni

"Matbu'ât intişârına bilemediğimiz bir takım

"esbaba mebni gösterilmekte olan ma'nalar cihetiyle

"Nail-i ümid olamamak da idi. Gösterdiği

"Sebât-ı âkıbet münasebetinin ka'desini isbât

"eyledi. Muvaffakîyetinden dolayı kendini,

"halisâne tebrik ederiz;

"Ümid varîz ki gazetesi bi't-tabi' ihtiyar edeceği

"meslek hürriyet pürûranede terakkîyât-ı'asrîyyenin

"Hademelerinden olur

(‘İbret) Kemâl

Kemâl Bey Efendi'ye mukabele

Meslek hürriyet pürûrâneye senin ikdâm-ı mahsusunlasenin olmuşdum. O meslekde devâma ve muktezâyatına hizmete ve yenisinin hüsn-i i'tikadın kefil olduğu için muvaffak olacağımda umid ber Kemâldir.

TEVFİK

### **Basiretle Ruznameye**

#### **Mukabele**

Sirâc'ın zuhûru hakkında gösterilen mu'amele-i ahvat kârânaye teşekkür eyleriz.

Dersa'âdetde (Sirâc) namıyla bugünden i'tibâren bir gazete daha tab' ve neşr olunmağa başlamışdır. Hemen Cenâb-ı Hak erbab kalemi mevfûr ve sa'îlerini meskûr eyleye.

(Takvim-i Vekâyi')

Sirâc

Âmin

## **SİRÂC – MART 18**

### **Taşra Rüşdiyeleri**

Birkaç seneden beri ma'arifin ta'mimi mekâtibin terbedi, usûl-i tahsilin ıslahı için birçok teşebbüsler işidildi. Gazetelerde bir hayli muvaffakîyetler haber virildi. Yıldızlı kâğıdlar üzerinde türlü türlü medhiyeler yazıldı. Fakat neticesi çıkmadı!

Bosna'nın salnâmesine bakıldığı halde anlaşılabilir ki ahali-i müslimesi on beş milyondan ziyâde olan memâlik-i 'Osmâniyye'de ya'ni Anadolu, Rumili, Girid,

Cezâyir Bahr-ı Sefi dahi dâhil olduğu halde 252 rüşdiye açılmış ve bunlara 12933 şâkird devâm eylemekte imiş!

Biz mekteblerin vücûduna kâil olsak da şâkirdânın bu mikdarına sahih nazârıyla bakamayız. Çünkü salnâmeğe yazılmak için rüşdiye mekteblerindeki şâkirdânın mikdarı her sene emirnâmelerle istenildikde (ma'arifin tevsi'i ahâlinin beher dâr maifet olmaklığı hakkındaki sa'i ve iktidâmını) göstermeğe vesile arayan me'mûrlar mikdâr-ı hakikâdan ziyade yazacağı ya'ni 'aded-i şakirdan on ise on beş diyeceği şüphesizdir.

Bu hesabın sahtına i'timâd edilse bile nüfsû-ı mevcudeyi ve hususan vesa'it mülke göre bu kadar şakirdin bu kadar mektebin ne hükmü olur. Ma'arif nizâm-nâmesinin on sekizinci maddesinde ise Rüşdiye mektepleri hakkında şu sözleri muharrerdir.

“On sekizinci madde beş yüz haneyi müteceviz olan bir kasaba ahalisi sırf İslâm ise yalnız İslâm ve sırf Hristiyan ise yalnız Hristiyan için birer mekteb-i rüşdiye olacaklardır. Ve eğer ahalisi muhtelit ise İslâm için bir başka ve Hristiyan için başka birer mekteb-i rüşdiye yapılacaktır.

Ve bu cihetle muhterit kasabada mekteb-i rüşdiyesi olacak sınıf ahâlinin adedi yüz haneden ziyade olmak lazımdır. Vesâir sınıf gayr-ı müslime hakkında bu kaide câridir.”

Bu hesabca mülkün her tarafında şimdiye kadar birkaç bin mekteb-i rüşdiye yapılmak ve birkaç yüz bin şakird kabul edilmek lâzım gelirdi. Çünkü ma'arif nizâm-nâmesi seksen altıda i'lân olundu. Hani ya eser?

Vak'a seksen altı sâlnâmesine bakılırsa vilâyetde aded-i mekâtibin yüz yirmiden ve şâkirdânın ise 9850 neferden 'ibâret olduğu görülerek üç senede mevcut kadimeden fazla yüz otuz iki mekteb te'sis edildiği ve şu yapılan yüz otuz iki mekteb için seksen altı senesinden beri ve fakat 3072 şâkird arttığı anlaşılır ki nüfûs-ı mevcude ile yüzde bir nisbetini bile kabul etmeyeceği derkârdır. Ya üç senede bir mislinden ziyâde mekteb yapılmış iken şâkirdanca topu üç bin nefer aranması akla hayret vermez mi?

Evet, mekâtib-i rüşdiyyeye kibr-i mükelleliğe salâhiyyet mekâtib-i ibtidâiyye'de tahsile muvaffak olduğu hatıra getirilir. Bir kere de mekâtib-i ibtidâiyye ile usûl-i tescîlimiz göz önüne alınırsa üç senede dokuz binden on iki bine kadar fırlayış daha muceb hayrettir. Zîra hâlâ İstanbul'da bulunan mekâtib-i ibtidaiyyemiz 'umûman cehle-i kavm elinde bulunursa taşraların nasıl olmaklığı lâzım gelir? Birinci tahsit mektepleri şâkird yetiştiremezse rüşdiyelere şâkird gökten mi iner. Meclis-i ma'arifin herşeyden evvel ile cidden-i ana ve ikdâm etmekteği ve icâbatdan olan bir şey varsa o

da mekâtib-i ibtidaiyyeyi ıslah ya'ni ibtida-yı emirde okumak yazmak bilir. Mu'allimler peyda ederek ittihâz edilecek usûl-i tahsîlin ihtiyâcât-ı hazîneye göre tertib edilmesi husûsidir.

Bir de ma'ârif'in neşr mekâtibin tezyîdi için bütçede gösterilen ve vükelâdan üç dört zâtın bir senede aldığı ma'aşla hemen müsâvi olan 16180 kimse ile hiçbir şey yapılmak ve hatta mevcut hesabıyla idâre etmek bile kâbil olmadığı hatırdan çıkarılmamalıdır.

(Usûl-i tahsil hakkındaki) mülâhazâtımızı da ayrıca bir makâle ile beyân ederiz.

### **Havâdis-i Şette**

Bu kere Londra'da bir nevi ' rasad dürbünü ibda' edilerek ecsâm-ı semâviyyeyi iki yüz seksen bin kilo metre mesâfeye kadar nazara takrib ve i'lân-ı müşâhade olunan yıldızları göründükleri şekilden 128 kere büyük ya'ni otuz altı sa'atlik bir mesâfeden rûyyet olunur surette gösterdiği mahalli gazetelerinde görülmüştür.

Nefs-i Paris'de kırk nefer at kasabı mevcut imiş. Keçi bin sekiz yüz yetmiş iki senesinde dokuz yüz altmış beş bin dört yüz altmış kilogram merkeb eti ve dört bin üç yüz yetmiş kilogram estir eti satmışlar.

Rumili şimendiferlerinin ikrâmiye biletleri hiçbir yerden musaddık olmadığı cihetle fûrûhât-ı taraf-ı hükûmetten men' olunmuştur.

Paris'den mukîm 'Âli Savi Efendi'nin (Türkiye) 'unvanıyla üç seneden beri neşr ettiği sâlnâmenin serbestçe fûrûhatını ma'arif nezâretinden ruhsat verildiği mesmu'umuz olmuştur.

Zikrolunan salnâmenin 1290 senesine mahsus olan nüshası evvelkilerin iki misli olduğu gibi Türkistan'ın balâd ve nüfûsuyla ma'mûlât ve sanayi' ve bir senenin vekâyi'i siyâsiyyesi hakkında haylice ma'lûmâtı havidir.

Viyana sergisine Karub fabrikasından altı metre yedi santimetre dulunda ve yedi yüz altmış kantar naklinde çelikden ma'mûl bir topun gönderileceği gibi yeni dört metre dulunda ve bir buçuk metre katrında bin kantar naklinde bir diğer top dahi gönderileceği işitildi.

(1877'de Paris'de güşâd olunan sergiye de Prusyalılar böyle bir büyük top göndermişlerdi. Sonra muhasarasına da sevk ettiler. Bu halde ve yanında da dedeleri Ruşen ...)

Şalon'dan Sidan'a kadar, 'unvânıyla Mâreşâl Mak Mahan tarafından bir kitâb te'lif olunacağını geçen de bir telgraf haber vermişdi. Bu def'a alınan Avrupa gazetelerinde

okunduğuna nazaran mâreşâlin te'lifi imparatorluk ve imparatorluğa tarafgir olanlar hakkına hayırlı olmayacakmış.

Fransa millet meclisinde ba'zı meb' usan tarafından meşhur General Garibald aleyhinde vuku'bulan güftegülerden dolayı müverrih meşhur Lovi Bilan muma ileyh bir mektub irsâliyle izhâr-ı te'essuf etmişve Garibald'ı dahi gayet müesser bir cevâb yazmışdır.

İsveç hükûmeti'nin ikinci meclisi İsveç Kralı Oscar'ın tetvicinden dolayı vaki' olan masârifin hazine tarafından i'tâ edilmesine dâir olunan teklifi reddederek masârif-i mezkûrenin kralın tahsisât-ı zâtiyyesinden tesviyesini taleb eylemişlerdir.

(Hakları yok mu ya ?)

Fransa Hariciye Nezâreti tarafından İsviçre Cumhuriyeti'nin meclis-i 'umûmisine irsâl olunan

### SİRÂC – MART 18

bir kıt'a tahrirattan anlaşıldığına göre bundan böyle Fransa ve İsviçre'den gidib gelenlere pasaport i'tâ olunmayacakmış.

Dün Carlos tarafgirlerinden ba'zı fesede İspanya hakkındane tedbir ittihaz edeceklerine dair Paris'de bir meşrevet akd etmişlerdir.

### TELGRAFI

#### Avusturya

##### Viyana 15 Mart

Vükelâ kurasında Mösyö Herbest şimendiferlere olunan i'ânenin aleyhinde bulunmuştur.

Gazetelerin ekserisi İstanbul'da vuku'bulan tebdilâtta bahs ediyorlar.

Viyana Keza

Şûrâ-yı ümmet bütçeye ve 1875 senesinin maliye nizâmnâmesine dâir olan mübahisâta hitâm verdi.

#### Macaristan

##### Peşte 16 Mart

Kaht vükelâ maddesi buraca arzu olunuyor.

#### Pešta Keza

Vergiye dâir ba'zı lâhiyaların mübahisâtına millet meclisi tarafından bidâre olundu.

## İngiltere

### Londra 16 Mart

Mösyö (Disrâli) hey'et-i vükelâ teşkilinden istinkâf eylemektedir. Muma ileyhin istinkâfibaşvekil Galadeston'un isti'fasındaki ısrârına mani' olamamıştır.

Lord Derbi vasıtasıyla eni bir hey'et-i vükelâ teşkili me'mûl olunuyor.

### Londra 15 Mart

Lord derbi ile bir kabine teşkili mümkün olmadığı bu sabah Mösyö Disraili tarafından kraliçeye arz olundu.

### Paris 16 Mart

Mösyö Bismark aleyhinde bulunduğu için (âsamiyle Nasyonel) nâm gazete lağv olunmuştur.

(Acaba ale'l-ıtlâkı mı yoksa muhakemeyle mi?)

### Paris 16 Keza

Bu sabah neşr olunan resmi gazete Prusya askerinin Fransa memâlikini terk etmesine dair olan 'ahidnâmenin dünkü gün imzâ edilmiş oluşunu yazmıştır. Mezkûr ahidnâme mucibince Prusya tediye olunacak olan dördüncü milyarın kaç ahiri Mayıs'ın beşinde verilecektir. Beşinci milyar dört taksidi ya'ni birincisi Haziran'ın beşinde ikincisi Temmuz'un beşinde üçüncü Ağustos'un beşinde ve son taksidi dahi eylülün beşinde tediye olunacaktır. Hala Prusya askeri zabtında bulunan dört eyalet Temmuz'un birinde kamila ter edilecektir. Eylülün beşine kadar yalnız Verdon şehri Prusya askeri zabtında bulunacaktır.

## İspanya

### Madrid 16 Mart

(Enternasnoyel) nâm gazete Cumhuriyet aleyhine halkı silaha da'vet ediyor.

### Madrid 14 Mart

Yeniden bir şûrâ-yı ümmet teşkili hakkındaki teklife meb'usan muvaffakat eyledi.

### Madrid 25 Mart Keza

Dün Carlos'un İspanya toprağına girüb Virâ şehri civârında bulunduğu muhakkaktır.

## Yunan

### Atina 16 Mart

Atina'dan (Patras) kadar bir hat demiryolu inşâ etmek üzere bir cem'iyet teşkil etmiştir.

### **Tebliğ Olunan Varakadır**

Şirket vapurları bugünlere yine bir başka renge girmiş.Fesubhan Allah! Pazar günü akşam sa'at on biri çeyrek geçerek köprüden hareket eden iki numrolu vapur bu def'a yeniden ta'mir olunduğundan mıdır nedir?Tam hareket eyleyeceği zaman cenk mahareninden ziyâdece (İslim) tutarak bacasından sıcak sular dışarıya uğramağa başladı. Hava dahi rutubetli olmağla hâsıl olan buhar dumanından müşterilere halecân târi olarak herbiri bir taraftan kendini vapurdan dışarı atmağa başlamış ve derûnunda bulunan kadınların vaveylası ise ayyuka çıkub bu halde herkese havf ve haşyet 'arz olmuş olduğu halde bu kargaşayı kaptan ve me'mûrları vazife etmediklerinden ma'dâ ahaliye 'arz olan şu korkuya dahi kahkaha ile güldükleri kemâl-i istiğrab ile görülmüşdür.

Acaba şirket vapurları kaptan ve me'mûrlarının vazifesi Hüdâ göstermesin bir kaza zuhurunda ahaliye teselliye verib usûletle göstermesin bir kaza zuhurunda ahaliye teselli verir usuletle dışarıya çıkmalarına çalışub çabalamak mıdır? Yoksa böyle kahkaha ile gülüb de hiç istiflerini bozmayarak yerlerinden kımıldamamak mıdır? Akşam bu vapurun yanında diğer bir vapur olmaydı kadın-erkek çoluk çocuk evacil beşiği gibi ufacak iskeleden nasıl olur da çıkabilirdi? Ve böyle vakitte vapur memurları ahaliye iktiza eden mu'avenette bulunmadıkça acaba ne vakitbulunacaklardır? Ve ahaliye birbirini çiğneyerek çıkacağız deyü çalıştıkları ve kadın, çocuk demeyerek önüne gelen mazlumları fark ve temyize vakitleri olmadığı halde vapur me'mûrları vazifesizlik ve kayıdzılık ederlerse ne zaman mükellef oldukları vazifeyi icrâ ederler. Şu akşam ki ahalinin düçâr oldukları tehlike hâlâ hayal ve hatırımdan çıkmıyor. Hele kadınların feryâd ve figânı bir vakitte unutulur hâlâtdan olmadığı gözümün önünden gitmiyor.

Vazifesizlik yalnız şirket me'mûrlarına mahsusdur?Ve der'uh de eyledikleri hizmeti ifâ etmemek ancak şirket me'mûrlarına mi vergidir? Çok şey! İşte şirket idâresinde vuku' bulan şu hâli bildirmeye gazetenizi vasıta eyledim. Ve bu da öteden beri ittihaz ettiğiniz bî taraflığınızın olan ehemmiyetimden ileriye gelmiştir. Her halde tab' ve neşri mütevakıf re'y 'alileridir.

### **Sirâc**

Malga Diyojen gazetesi şirket-i hayriyyenin iki kulağı vardır ki birinden ahâlinin şikâyetini işittikçe öbüründen çıkarırder idi. Sahtını ise vekayi' mütevâliye üzerine yazılan sözleri işitib de aldırmmaması isbat ediyor.

Bir de şirkete söz geçirmek mahâl olduğunu ise biz şimdiki idâresinin bidâe ettiği günden beri defa'at ile tecrübe ettik.

Buna bir çare var: Vade imtiyaz müddeti hitam bulunmamak için olunan zamımın kân lem yekûn hükmünde tutulmasıdır. Mahmud Nedim Paşa Hazretleri zamanında böyle bir teşebbüs vardı. Fakat hâsıl olub olmadığını bilemeyiz.

### Galata Piyacı

#### 17 Mart

Eshâm-ı 'umûmiyye	sabah açıldı	17	61
	Akşam	16	61
Karazi General	'Osmanlı altını	22	18
Tramvay		00	19
Sosyete general		22	13
Sosyete ottoman		28	06

### SİRÂC—MART 18

Bank-ı Ottoman		16	09
1862 İstikrazı:	Frank:	471	
1865		381	
1869		340	
1872		090	
Demir yolu:	Eskisi :	182	
Yenisi :		088	

### Akçe Fiatı

	Para	Kuruşdan
'Osmanlı lirası	-----	100
İngiliz lirası	20	110
Fransız	15	087
Pul	15	89
Karamic	22	51
Beyaz mecdiye	fark: 13	01



Beşlik	05	03
Metalik		04
Bakır		118

Gelecek kupon iskontosu yüzde 3.10

TEVFÎK

### İ‘lânat

Edip Meşhur KemâlBey'in

Manzum ve menşur âsâr-ı edebbiyye ve siyâsiyyenin şâmil

### —Evrâk-ı Perişan—

Birinci cüz'i: Devr-i istilâ-yı ve Selâhaddin Eyyûbi

İkinci cüz'i: Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'i : Selim-i evvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecdiye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'i dahi derdest-i tabi'dir.

Acar Kaza ‘unvanıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci‘a7 guruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### TEVFÎK

Ekrem Beyefendi'nin âsâr-ı edebbiyesinden nağme-i sihr ile Atala tercümesi ve müntehabat-ı hakimiyye fiât-ı mahsusalarıylaBahçekapısı'ndaki Acem dükkânında satılmaktadır.

Girid fazılâsında Mehmed Atıf Efendi'nin

### —Hülâsatü'l-Tevârih — Nâmıyle

Yunan ve ‘Arab ve Fransız tarihlerinden —cem‘ ve te'lif eylediği tarih-i‘umûminin birinci ve ikinci cidleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### (Behrâm vekîl-i endâm)

Bu hikâye-i hayret eفزâ zebân-ı garsiden lisân letâfetersân Türkîye tercüme olunmuş ve birkaç cüz'den mürekkeb olmuş olduğundan bu kere birinci cüz'i tab' ve neşr

olunarak Köprübaşı Barakası ve Bahçekapısı'nda Tenbâgücü Hasan ve Çenberlitaş'da Celil ve direkler arasında Tenbâgücü Mehmed ve Mercan yokuşunda Abdürrahim Ağaların dükkânlarında ve Okçularbaşı'nda Sarafim Efendi'nin kiraethanesinde ve her kitab satılan mahallerde altmış para fiât ile satılmaktadır.

Ve ikinci cüz'i dahi derdest-i tabi'dir.

### **Ta'âşşûk-ı Talat Ve Fitnât**

Bu hikâye-i lâtifinin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütâlâ-ya ihtar edebiliriz.

### **Kâinat**

Nâm tarih-i 'umûmi müellifi Ahmed Midhat Efendi'nin ilmi ve edebi on beş yirmi cildten 'ibaret olan medvânâmı Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Aleksandır Duman'ın (Polin) nâm hikâye-i garbiyyesi bir zât tarafından tercüme-i olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkaklar da Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildi nin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve onbirincisi dahi derdeste tab'dır.

Afif Bey merhumun bir cihetli Nûr-ı 'Osmâniyye caddesine diğer cihetleri Valide mektebi sokağına nâzır ve etrafi esâsi muhakam ve muntazam duvar ile muhât olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su haznesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusa mi'mâr ve mühendis vasıtasıyla ve gayret münâsib bir tarzda on parçaya taksim olunmuş olduğundan taleb olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan harikası ile her parçanın fiat pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc (idâresi me'mûru MösyöMelki mürâca'at etmeleri i'lân olunur).

Sirkeci'den Bab-ı 'Âli'ye olan cadde de yeni açılan kitabcı dükkânındamatbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemâl Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmed Mithad'ın te'lifâtı ve sâir nûrsidegân edebânın âsârı satılmaktadır.

**Perruquier Matordeli**

**27**

**Beyoğlu'nda Hacı polo çarşısında**

**27**

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sabun satar. Başdaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır. Dökülmekten muhafaza eder.

Bir nevi' su bile verir.

**Ala Parisienn (Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında)**

**Numro9**

Mektubluk kâğıdların enva'ıyle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesair şeylerin nefisi mevcuddur.

Mekteb-i fûnûn harbiye münşe'at hocası miralay izzetleri İsmâ'il Bey'in te'lifi olan Mübâniî'l-inşâ ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edibe ve ta'rifâtı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinde yirmişer kuruşa her yerde satılmaktadır.

**Numro**

**Emti'a Gümrüğü Karşısında İngilizMağazası**

**Numro**

**45**

**45**

Mektubluk kâğıdların envâ'ıyle zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular alâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri – İngiliz kibritleri vesâir her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı vardır.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numro 4 Çarşamba  
19 Mart Celâli Merkez

1 Nüshası 20 paradır. (20  
Muharrem 1290)

Tahrir ve gazetehane Bâb-1  
'Âli caddesine Sahib-i imtiyâz:  
Sirâc: Tevfk ve Başmuharir:  
Muharrerât-ı Siyâsiyye'ye  
bu makale ve bu nama  
yazılır. Posta ücreti ve posta  
ücreti yatırılmamış mektup  
lardan alınır. Havadis için  
muhârrire müraca'at edilir.

## YEVMI GAZETE

**SİRÂC**

**1290**

Abone ve i'lânât peşin  
para iledir. Müdür-i  
Melik Seneliği 120, 6  
aylığı 65, üç aylığı 33  
kuruştur. Taşralar için  
seneliğine 20 kuruş posta  
ücreti alınır. (Adi i'lanı  
satırı 100, Kitap İ'lanla-  
rının satırı 20 para)

### Şu'ûnât

İngiltere elçisi Sir (Albot) ile İtalya sefiri Mösyö (Barbalani) evvelki gün Bâb-1  
'Âli'ye giderek sadr-ı a'zam hazretleriyle mülâkat etmişlerdir.

Almanya sefiri geçen gün hariciye nazırı paşa hazretleriyle Bâb-1 'Âli'de mülâkat  
eylemiştir.

İran şahının gelecek Haziran'da Berlin'e azimetle Almanya imparatoru ile görüşmeleri  
musammim olduğundan müşârü'n-ileyh mâh-ı mezkûrun âhirinde Viyana sergisine  
gitmeye karar vermiştir.

### Yine Ma'arif

Ma'ârif nezâreti tarafından hükmî (----) nizâm-nâme'ye istinâden izinsiz kitâb neşri  
hakkında iltizâm olunan usûlün ne kadar (-----) ne derece terakkî (----) ne mertebe  
intişâr ma'ârif'e mani' olduğuna da'ir iktizâ eden sözlerin cümlesi birkaç gazetede  
tafsilâtıyla fûrûatıyla berâber söylemiş idi. Te'sir etmedi. Yine de etmeyecek gibi  
görünür.

Ma'mafih biz de lüzûm görüldükçe bu bâbda tecdid-i mübâ hiseden geri  
duramayacağız. Hadikanın salnâmesi için bi'z-zarûre nezâret-i müşârü'n ileyhe  
mürâca'at ederek ruhsat istemiş dik. Me'zûniyet-i lâzıme'yi yarım sa'atte verdiler.

Ta'aşşûk-ı Talat ve Fitnat'ın mü'ellifi bu kitâbın cüz'i hamsiyle eczâ-yı sâiresi için  
bundan yirmi beş gün evvel ma'arif nezâretinden ruhsat istemiş hâlâ alamıyor.

Bu müsâvâtsizlik neşr-i ma'arifçe lüzumu kadar himmet ve hüsn-i niyete delâlet edemediği gibi yalnız makâm-ı i'tirazda kaim olan ashâb-ı kalemin intişar âsârını teshil ile ma'ârife dâir bir şey söylemeyen zevâtın yazdıkları şeyleri aylarca sürünceye düşürmek matbu'âtça ma'arif nezâretini pek de memnun edemeyecek bir mesleğin revaç ve ta mimine hizmetten başka bir netice vermez zannederiz.

### **Dârü'l-Mu'allimât Talebâtına**

Hadika'da yazdığım makaleye ve yevmi gönderdiğim gazetelere memnuş olmuş ve memnuniyetinizin tebliğine mu'allimlerinizden hamiyetşi'ar bir zata tevdi' etmişsiniztebşîr eyledi.

Biz her zaman söylüyoruz ki gazeteler vatan ve memleketin sa'âdetine hizmetkârdır. Vatanı ihyâ edecek şeyleri ne kadar kesretli ne kadar mükemmel görürlerse kendileri için en mübârek en mes ud sevinç hâsıl ederler. Aksi halinde herkesden ziyâde keder ederler.

Sizler ki bugün kü günde (Hadimetü'l-beyt) olan zevceler gibi değil bîhak (Hadimetü'l beyt) olacak zevceler ve valideler yetiştirmek için tahsil-i 'ulûm ve ile iştilal ediyorsunuz. Bu halinizi işitib memnun olmamak kâbil olur mu? Burada da tekrar ederiz ki vatan ve milletin murâd-ı atisi sizin ikdâmınızla hâsıl olacaktır. Çalışın ki bir an evvel vatan müstefid olsun.

Sirâc gazetesinden her gün beş nüsha tahsis ettik. Vatan ve milletin terakkîsini arzuda Sirâc ile hemşi'âr olan 'İbret gazetesinin de birkaç nüsha tahsis etmesini ihtar ederiz.

### **Akıl Ermeyen Şeylerden Biri Daha**

Mal'ûmdur ki 'Osmânlı Devleti'nin nehâs meftuş sim halis, altın olarak dört cins meskûkâtı ve her birinin menfavet vezn ve kıymeti vardır. Devlet ahz ve i'tâsında tahsisatında bu dört nevi'den istedeğini verir. Efrâda kezâ birbiriyleolan mu'amelâtında bu dört nevi'le tesviye-i umûr eyler. Fakat hazineye gümrüğe postaya varaka-i sahihaya bakır veremez. Buna sebep ne?

Bakırda kıymet yoksa devlet niçin tedâvüle çıkarmış?

İkmâl-i küsûr için mi? Pekâlâ ikmal-i küsur için kesilmiş bir sikke kıymete noksan mı yahud bunun bütün bütün kıymetten arınma mı olur? Had zâtında kâğıt paradan da kıymetsiz midir?

Bir de gümüş yirmilik ve kırklıklar var. Onlar da ikmâl-i kusûr için kesilmiştir. Onları da kabul etmemeli.

Ya acaba onları gümüş olduğu için kabul edip de birini bakır olduğu için kabul etmemek hangi hangi kaide-i servete tatbik olunmuş? Bize kalırsa mu'amelâtınca müşkilâta uğramamak hükûmetin en evveki vazifelerinden biridir.

Halbu ki fevka'l-ade işi olub da bir yere mektub gönderecek yahud tesviye-i musallihâtı için makamattan birine istid'anâme takdim eyleyecek bir adım pul yahud arzuhal kâğıdı almak için kırk para çıkarıyor. Postacı — hayır bu bakırdır. Alamayız, cevabını veriyor.

İş sahibi — canım (--?--) Başka param yok, şimdi al da sonra bi'l-hassa gelir değiştiririm diye kassamlar ediyor. Yine kabil olmuyor.

Peki, al sana bakır olarak elli para vereyim şu kâğıdı yahud pulu ver, diyor. Hayır, nizâm müsa'id değil, sarrafa git, biz ziyâde para da alamayız, bakır da kabul edemeyiz, nizâmı da biz vaz' etmedik, ne yapalım böylece kabule me'muruz diyor. Herif hiddetinden me'mura çıkıyor.

Vak'a bir me'mûra göre nizâmdan ayrılmamak vazife şinâslığa delâlet edeceği için memnun olacak hallerdendir. Fakat böyle bir iş sahibinin böyle bir ednâ bir sebeple te'hir-i masallihâtını muceb olmak da fevkâ'l-ade can sıkacağı hatıra getirilmelidir. Binâen aleyh mu'amelât-ı nasi teshil maksadıyla ihdas edilen bakır parayı mu'amelât-ı nâsi teshil maksadıyla ihdas edilen bakır parayı mu'amelat-ı nâsi tas'ibe âletetmemelidir.

Murâdımız hâşâ ta'rîz değil. İzâh-ı merâmıdır. Fakat her ne lisânla arz-ı ahvâl edilse gazetelerin esâetine hükm edilir. Terbiyesizdirler. Vazifelerini bilmiyorlar. Azıcık müsa'ade görürlerse şımarıyorlar deniyor.

Halbu ki gazetelerin ne için icâd edildiği (Nasılsa!) bu sözleri (--?--) hatırdan çıkarılır.

## SİRÂC — MART 19

### İstidrâd

Ma'lûmdur ki gazeteler efrâd ile hükûmet beyninde bir vasıtaadır. Âmal halkı hükûmete ef'al hükûmeti halka bildirmek en mukaddes vazifeleridir. Yoksa yalnız Prusya'da bir geçidden iki başlı bir ulak doğmuş. Yahud Paris'de bu sene kış pek şiddetli imiş. Berudet saferden yirmibirdir ki aşağı inmiş gibi vezâif-i asliyyesini

vezaif-i asliyyesi zannetmekden icâdına müsa'âde olunan bir şeyin hükûmetinibilmemek çıkar. Fakat bunu da a'zâmandan kimsenin ne dediği var ne de hatırına gelir.

Yalnız ba'zı mahafil a'zâma dâhil olup da bir iki sözden sonra söyleyecek tükendiği vakitte — Efendim filân gazete şöyle bir halt etmiş.(Bizce her zaman merduddur. Kabul edemeyiz.) Mukaddemesiyle söze başlayanlar var. Hem de bugünlerde pek kesretli görülüyor. Lâkin a'zâm onlar maksadlarını bildiği için yalnız dinliyorlar. Ehemmiyet vermiyorlar. Orasını da idrâk etseler fenâ olmazdı.

Vak'a bir gazete şahsiyyat ile uğraşırsa onu herkes hatta o makalesini tertib esnasında mürettebi bile takbih eylemek tab'idir.

Çünkü âdab matbu'âtı ihlâl edecek bir hareketi hiç kimse tahsin edemez.

Hele matbu'âtın vasıta-i necât olduğunu bilenler feva'l-'ade muğayyer olurlar.

Fakat mu'âmelatnase dâir gördüğü yolsuzlukları bildirip ıslahına çare aradıklarına herkes memnûn olur.

Meselâ insan hizmetkârının ifâ-yı vazifede ihtimamını ve hususan bulunduğu evin noksanını bilerek ikmâline teşebbüs ettiğini gördüğü vakit nasıl memnun olursa gazetelerin de bu türlü ihracatına teşekkür etmek lâzımdır.

Çünkü gazeteler buldukları milletin terakkisine, ma'arifetine, ticaretine, sa'âdetinehizmetkârdırlar.

### **Ta'accûb Olunur!**

Bir hey'et-i hükûmet veyahut ahalinin her türlü ihtiyacâtının husûlüne kâfil olan vükelâ-yı ümmet daima ma'ârıza ve nifak ve sürûş ve nezâ' ile vakit geçirir ve birbiriyle müttesil fikir ve re'y aleyhinde bulunmağı maksad edinirse acaba o heyetin mensub olduğu halka barındıkları vatanına ne fâ'idesi ve menfaati olur?Ve bir hey'et böyle teşebbüs ve güşâgüş halinde bulunursa ve hükûmetin selâmet-i istikbâline emniyet edilebilir mi?

Dâima sulh ve müsâlemet halinde bulunmağı tavsiye eden her he'yet terk-i şafak ile vatanın asayişini ticâret ve sanayi'in terakkisini düşünmeyi hatırına getirmiyor. Henüz (---) harbden kurtulmuş ve milyarlarla tazmin vermeğe zaman olan bir millet rahat ve selâmetle vatanın harabını i'mara ve ticaret ve sanayi'ine arz olan sekteleri bertaraf edib evvel ki haline irca'a çalışmak için hükûmetin başucuna getirdiği me'murları bu halde görürse artık istikbâllerinin selâmetine mutma'in olabilirler mi?

Şûrâ-yı ümmet a'zâları sağlı sollu yok: Kırmızılı matlı [1]yok: Bilmem neli, firkalara münkasım olmuş her biri mensub olduğu firkanın amâlini düşünür.

Diğereine düşmân-ı mutlak gibi her ne söylese zıttını iltizâm eder!

Böyle bir güşâgüş dâimi halinde bulunan vükelâ-yı ümmet halkının menfa'atine ne yolda hizmet edebilecek? Arasında emniyet ve ittifak olmayan bir hey'ete idare i umuru halk teslim edebilir?

Reisin ihtiyarlık belini bükmüş vükelâ ise beynlerinde uyuşmak kabil olduğunu herşeyden iyi bildikleri halde yine me'mûriyetlerinde yakalarını temenni etmektedirler.

Bu gidişle vatanımızın zir ve zir olacağını pek yakın gördüğümüzden eğer hâl-i hatırımız biraz vakit daha bulunduğu berzahda kalırsa o zaman Cumhuriyet aleyhinde ırmaklar almaz kanlar dökülecek, yürekler dayanmaz canlar yanacaktır.

Yine bir çâre valideler zâr û nüzûr olub ağlayacak!Yinebirçok eftal sefil ve serkerdan olacak!Yinebirçok zevceler matem esvâbı giyecek! Giyecek emâsebeb olanlara gece gündüz la'net eyleyecek.

Andiyondans

### **Havâdis-i Şetti**

İsviçre'de bulunan ruhban takımı papa ile olan münâsebat-i ruhaniyelerini kat' etmek istedikleri ve buna ba'zı muta'assıb papaslar mesaj

[1]Livetr denilen Lion ahalisine (roj) ya'ni kırmızı ve Marsilya halkına (blue) ya'ni mavi cumhurcu ıtlak olunur.

Göstermemek istemişler ise de nâil-i muttalib olacakları me'mûl olunmaktadır.

İsviçre'de eski Katolikler tesmih olunan ruhbanlar ( ki efkâr-ı cedide sahibi ve papanın ma'sûmiyet da vasına muhalif olan tâkattır.) bu babda hükûmet tarafından himâye edildikleri cihetle bir millet kilisesi te'sis etmek arzusunda imişler. Bu fırkaya tarafdar olan bir İsviçre'de Roma'ya tabi' olmamak şartıyla bir serbest patriklik kürsüsünü ihdâsını teklif ile bu teşebbüs fiile getirilirse sâir Katoliklerin dahii ibret olacaklarını beyân ediyor.

Muvakkat komisyonun tanzim ettiği raporun şûrâ-yı ümmete takdim edildiği zaman tebrîk irâd eylediği nutuk müesseri Almanya sefiri Kont Dornim tebrik etmiş. Ve bu hal seferâ-yı sâirenin ta'accübünü muceb olmuştur.



Fransa şûrâ-yı ümmet a'zâlarında ba'zılarının vefat ve ba'zılarının isti'fa etmelerinden dolayı yerlerine iktiza eden meb usların intihabı Nisan ın on beşine ta illik olunmuş sebebi muvakkat komisyonun o zamana kadar ancak tekmil hizmet edebileceği imiş. İspanya'da elli tabur gönüllü asker teşkil etmek için iktizâ eden meblâğı İspanya bankasıyla sâir bankaların cumhura ikraz eyleyeceklerini gazeteler haber veriyor. İspanya idare-icumhuriyyesi tarafından eyâletlere irsâl kılınan beyânnamedir. İspanya he'yet i idâresince vücuda gelen buhran ve Madrid'de ve ne sâir yerlerde asâyiş-i ammeyi ihlâl etmemiştir. Zamânenin elca'ât-ı tabi'iyyesine kimsenin arzusu mukavemet edemez. Bu cihetle halk emniyet-i kâmile ile şûrâ-yı ümmetin kararına intizâr etmelidir. Memlekette zuhur eden fırka-i muhtalife beyninde bir ittifak husûli için vesâil lâzımeye teşebbüs olunmuştur. Erken veya geç ne vakit olsa fikir adaletin kendilerine lâyük olan mevki'i tutturacağı tabi'idir. İspanya ahaisi zekâvat-ı fatrîyye ile mütehallik olduğunun delâlini ibrâz eyledi.

### SİRÂC – MART 19

Bi'l-cümle hükûmet-i merkeziyyenin vazifeleri istirahat-ı 'ammeyi halden vekaya ve tevatür bulunan tahdiş izdihanı muceb olan (--?--) tezkib ile her türlü endişeleri izâleye çalışmaktadır.

Cumhuriyetimiz tehlikeden azâdedir.

(orası pek me'mûl olunamaz.)

Tramvay bugünlerde yine adam kasablığına başladı. Bir günde bir sa'atte iki adam öldürmüş! Ertesi gününde yine birine çiğnemiş!Ve üçü de ahirete gitmiş!İbret de okuduk.

Garabet şûrâsındaki arabacılar mahkemeye gidiyormuş! Ne cezâgörecekler? Farz edelim ki katle bedel kal'a bend olsunlar. Ne hükmü olur? Tramyav meydanda iken hergün adam çiğnenecek her çiğnenen ölecek. Her çiğneten arabacı hapse gidecek! Bu halde İstanbul halkının beş senede selâsını ahirete selâsı hapse me'mûr olacak! Başka türlü değil

#### Hatıra

Ma'lûmdur ki Fransa'da (Givtin) denilen alet katil on altıncı Loui asrında ya'ni devr-i inkılabdan evvel Givtin namında bir dam icâd etmişdi. Bununla Fransa'da yüz

binlerle ma'sum yüzbinlerle müstehak i'dam adamlar kesildi. Fakat en sonunda mucidi olan hürmetli Mösyö Givtin cenablarını da katletti. Ondan sonra hizmetine maine verdi. Tramvay da adam öldürmek de hemen Givtin derecesini bulduğu için önünde hat intihası galiba bu memlekette mucidi olan Mösyö Karapanos cenâblarını ahirete me'mur etmek olacaktır.

Fakat şahsını bilmez isek de işitiyoruz. Biçâre otuz-otuzbeş yaşında genç bir adam imiş. Kendi vücudunu kaldırmadansa eseri olan menhus arabaları kaldırsa da yerine Beyoğlu arabaları gibi o minibüs götürse fenâ olmaz. Çünkü karşıda hiçbir kaza olmadı.

## TELGRAF

### İspanya

#### Madrid 17 Mart

(Dün Karlos İspanya toprağına girmemiştir)

#### Madrid 17 Mart

Her tarafta (Karlister) efkâr-ı mu'tedile ashabıyla beraber askerle muharebe etmiş ve muzafferiyet asker tarafından kalmıştır.

### Sırbistan

#### Belgrad 17 Mart

Prens (Şabac)'a gitmiştir.

### Fransa

#### Paris 17 Mart

Almanyalıların Fransa toprağını terk etmeleri hakkında kalem alınan nizâm-nâmeden dolayı Mösyö (Tir)'i her taraf fırka ashabını tebrik ediyor. Yeniden şûra-yı ümmete ta'yin kılınacak meb'usânın gelecek teşrin-i evvelde intihab kılınması mukarrer imiş.

### Kezâ

#### Paris 17 Mart

Hey'et-ivükelâ Almanyalılarla Fransa toprağını terketmek üzere kalema alınan nizâm-nâmenin akd ve imzâ olunduğunu şûrâ-yı ümmete bildirdi.

Bu tebşîr hey'etinin mahzûtiyetini muceb olarak yaşasın Cumhuriyet diye ibrâz-ı mesret ettiler. Mösyö (tir)'e umuman teşekkür olunmak için kar'a keşidesine karar verildi.

## İngiltere

### Londra 17 Mart

Başvekil(Galaveston) Lordlar kamarasına me'mûriyetinde kaldığını beyân eyledi.

### Londra 17 Mart

Rûş hale bakılırsa Mösyö (Galavestın) un başvekâlette bekâsı me'mûl olunuyor. Fakat parlemontonun tecmi'ini biraz zaman te'hir eyleyeceği dahi maznundur.

## İtalya

### Florans 17 Mart

Sabık İspanya kralı (Amede) buraya muvassaletinde ahali tarafından fevka'l'ade hürmet-i fa'ika ile kabul olunmuştur.

## Keza

### Roma 17 Mart

Mısır'la (Berendizi) arasında bir hat deniz teli vaz' ve temeddidi şûrâ-yı ümmette tasvib olundu.

## Mecburen Tashih

Üçüncü numronun birinci sahifesinde

Sütûn	Satır	Hata	Savâb
1	3	halat	hayalat-ı siyâsiyye
1	17	avdet-i efkârını	avdet-i ahkâmını
2	26	ümid berkemal	ümidim berkemâldir
3	4	Ali Savi	Ali Su'avi

Bundan başka ba'zı nüshalarımızda imza baş aşağı ve bir takımında da (Monte Cristo)jî'lânı ters basılmış olduğundan erbâb-ı mütâla'nın aflarını temenni ederiz.

## Matbu'at Kaleminden Gelen

### 'İlân-ı Resmîdir

Birkaç aydan beri Köprübaşı ile esvak ve pazarda bir takım satıcılar ve sarraflar ellerinde fûrûhat olunmakta olan Rumili demiryolu eshamının ikrâmiyeleri numroları hiçbir mevâkı'ı resmiyyeden maksad olmadığı gibi mezkûr numroların aslı olan kumpanya senedi dahi iş bu numroları çıkaranlarda bulunub bulunmadığı meçhul idiğine ve bundan başka mezkûr numroların kar'aları çekilip de hükmü kalmamıştı.

Dahi satıcılar yedinde fûrûhat okunmakta bulunduğuna bina en bu hal satanlardan soruldukda mezkûr numroları çoğaltmak arzıyla bunları dahi aralarına koymakda olduklarını beyan etmekte iseler de bunları dahi diğerleri meyânında fûrûhat ile halk azrâr edilmekde ve düvel-i sâire ve hususan memleketinde keşide olunmakta bulunan kar'aların numroları dahi buralarda satılmakta ve buraları herkes almakda bulunacağı zabtîyye müşiriyyet haliyle senden eş'ar kılınmış. Ve böyle esas memnu' olduğundan bu memnu'inin devâm-ı cereyânı zamanında icâbının icrâsı müşiriyyet müşârü'n-ileyhe bildirilmiş olmakla keyfiyyet i'lânına ibtidâ kılındı.

### **Galata Payaçesi**

#### **18 Mart**

Eshâm-ı 'umûmiye	sabah açıldı.	28	60
	Akşam	28	60
Karazi General:	'Osmanlı altını	20	18
Tramway		60	18
Sosyete general		20	13
Sosyete ottoman		65	06
Bank-ı ottoman		18	09
1863 istikrası		368	
1865		378	
1869		336	
1872		094	
Demiryolu: Eskisi:		183	
	Yenisi:	077	

## SİRÂC – MART 19

## Akçe Fiyatı

	Para	Kuruştan
‘Osmanlı lirası	----	100
İngiliz lirası	25	110
Fransız	14	087
Pul	20	89
Karamic	20	51
Beyaz mecrediye	fark : 11	01
Beşlik	10	03
Metalik	----	04
Bakır	----	117

Gelecek koyun iskontosu yüzde 320

TEVFİK

## İ‘lânat

Edib-i Meşhur Kemal Bey'in

Manzum ve meşur asâr-ı edebiye ve siyâsiyyesini şâmil

## —Evrâk-ı Perişan—

Birinci cüz‘i devr-i istilâyı ve Selâhaddin Eyyûbi

İkinci cüz‘i Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz‘i Selim-i evvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecrediye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz‘iyi dahi derdest-i tabi‘idir.

Acar kaza ‘unvanıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci’a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

TEVFİK

Ekrem Beyefendi'nin asâr-ı edebiyyesinden nağme-i sihr ile Atala tercümesi Müntehabât-ı Hakimiyye fiyat-ı mahsusalarıyla Bahçekapısın'daki Acem dükkânında satılmaktadır.

Girid fazılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülâsatü't-Tevârih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem‘ ve te'lif eylediği tarh-i ‘umûminin birinci ve ikinci

cildleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil ağa Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

(Evrak perâkende nâmıyla) neşr olunan Mecelle-i Edebiyye 3 kuruş fi ile her yerde ve mevzu'larda satılmaktadır.

### **Ta'aşşûk-ı Talat Ve Fitnat**

Bu hikâye-i latifenin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütâla'aya iktar ederiz.

### **Kâinat**

Nam-ı tarih 'umûmi müellifi Ahmed Midhat Efendi'nin 'ilmi ve edebi on beş-yirmi cildten ibâret olan medvenâmı Bahçekapısı'nda tenbagücü Hasan ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Aleksandr Duman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânları ile hakkâkler de Tophaneli Ahmed Efendi dükkânlarında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Cristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdest-i tabi'dir.

Mekteb-i fûnûn harbiye münşe'at hocası miralay izetler Süleyman Beyin te'lifi olan Mübânii'l- inşa ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edibe ve ta'rifâtı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinde yirmibeşer kuruşa her yerde satılmaktadır.

Arif Bey merhumun bir ciheti nur-ı 'Osmâniyye caddesine diğer cihetleri Valide mektebi sokağına nazır ve etrafı esâs-ı muhkem ve muntazam duvar ile muhat olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusa mi'mar ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münâsib bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan taleb olanlara toptan ve ya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba'amız da bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idâresi me'mûru Mösyö Melk'e müraca'at etmeleri i'lân olunur.

Sirkeci'den Bâb-ı 'Âli'ye olan caddede yeni açılan kitapçı dükkânında matbu'ât Cedide-i 'Osmâniyyeden Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmed Midhat'ın te'lifâtı vesâir nursidegan edebânın asârı satılmaktadır.

Beylerbeyi'nde istavroz mahallesinde Çınar sokağında yirmi sekiz numroda bir babhane karem ve selâmlık on oda ve tahtında bir bâb attar dükkânı ve bir mikdar

bahçe ve bostan ve âb-ı deryaya nezâretli hane satılık olmakla hane tahtında bulunan attar Hacı izzet Ağa'dan sûal olunması.

### **Perruquier Matordeli**

**27** **Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında** **27**  
Alafranga her yerde saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Başdaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır dökülmekten muhafaza eder. Bir nevi' su dahi verir.

**Ala Parisienn(Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında)** **Numro9**  
Mektubluk kâğıtların enva'ıyle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuttur.

**Numro** **Emti'a gümrüğü karşısında İngiliz Mağazası** **Numro**  
**45** **45**  
Mektubluk kâğıtların enva'ıyle zarfları mendile sürmeğe ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular âlâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri, İngiliz kibritleri vesâir her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı bulunur

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numara 5 Perşembe  
 Celâli 20 Mart Merkez  
 Tahrir ve gazetehane Bâb-ı  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-ı siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâma  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş Mektuplardan  
 olunur. Havadis için  
 muharrere Müracca’at edilir.

**YEVMI GAZETE**  
**SİRÂC**  
**1290**

1. Nüshası 20 paradır.  
 [21 muharrem 1290]  
 Abone i‘lanat peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirac: Melik  
 Seneliği 120,6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 için seneliği 20 kuruşposta  
 ücreti alınır. (Adi i‘lânsatırı  
 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 20 para)

**Şu‘ûnât**

İtalya Kralı tarafından sadr-ı a‘zâm hazretleriyle Ferid Paşa hazretlerine (Sent Moris ve Lazer) neşâtının Gazan kardonu ve hariciye müsteşarı Aleksandr Kara Todor Efendi ile Divân-ı Hümâyün tercümânı Sadullah Beyefendi hazretlerine Gazan kardon (Ditali) nişanından birer kıt‘ası i‘tâ kılındığı mesmu’dur.

Mand gazetesi tebdilât-ı vükelâ hakkında neşrettiği bendde garib garib mütâla’alar serd etmiştir.

Ebhetlü devletlü Mahmud Nedim Paşa hazretlerinin ma‘aşlarından on bin kuruş tenkîh edildiği rivâyet olunur.

Hasılâtı mekteblerine ait olmak üzere Yahudi milleti geçen Pazar akşamı Ortaköy’deki Ermeni tiyatrosunu isticâr ederek (Berigan) haydudlar namında bir oyun icrâ etmişler.

Oyunu icrâ eden aktör ve aktrisler kâmile-i Yahudi imiş. Hâsıl olan para 620 lira diyorlar.

**Sirâc**

Memâlik-i ‘Osmâniyye’de bulunan akvâm-ı gayr-ı müslime içinde terakkî-i ma‘ârifçe Yahudiler en geri kalmış idi. Avrupa’da teşkil eden Cem’iyet-i İsrâiliyye’nin ikdamât-ı mütevellie ve fi’iliyessiyile onlarda hayli terakkî eylediler. Şimdi Hasköy’de, Kuzguncuk’da, Ortaköy’de mükemmel mektebler fûnûn-ı lâzımeği tahsile kâfi



kitaplar peydâ eylediler. Biz hâlâ bin yıllık sarf ve nahv hatta iki bin iki yüz sene evvel Yunanistan'da yapılmış muntakî okumak için yıllarca 'ömür telef ediyoruz!

Bununla beraber hâlâ Kâmus'dan bir lügât tahrişinin ve yahud her neye dâir olursa bir bahisde münazaranın yolunu bilemiyoruz.

Artık tahkîk şimdiki usûl-i ma'ârifden bir semere hâsıl olacak ne de ma'ârif nizâm-nâmesinin ahkâm-ı tamamıyla icrâ edebilecek. Bari bu işi devlet millete terk etse de akvâm-ı sâirede olduğu gibi biz de kendi çocuklarımızı kendimiz okutmak için mektepler yapsak kitaplar tedârik etsek elbette iki üç sene içinde onlara tevaffuk ederiz.

Binâen aleyh usûl-i tahsil mekteplerimiz hâl-i hazırında kalırsa Yahudiler değil dünyada ma'arif hususunda bize Tevfik etmedik bir kavim kalmayacaktır.

Yine tekrar ederiz ki millet-i İslâmiyye bugün garbda müttehız usûl-i ma'ârifî kemâl-i iftihar ile kendi lisânına nakle hazırdır. Bunun için on paradan on bin altına kadar para verecek erbâb-ı hâmiyyete de mâlikdir.

Moskov darü'l-fünûnu tarih hocası Mösyö (Galaynski) bu kere İstanbul'a muvasalât eylemiş ve buradan dahi Atina'ya 'azimet eyleyeceği işitilmiştir.

(Lâbirte) yani Hürriyet nâmında olan Fransız gazetesinin İstanbul muhabirinden olarak derc eylediği mektub da dahi devlette müte'allik ve (on bir nasyonel)'in makalesine mümâsil bir takım rivâyât-ı garbiyye görülmüştür.

Lâbirte Fransa matbu'âtı içinde haylice ehemmiyetli bir gazete olduğundan neşriyâtına Avrupa'ca sahih nazarıyle bakılmak zaruri gider.

Acaba bizim Mösyö Nakes (1) böyle şeyleri niçin tekzibetmez? Ya Paris seferâtı?

Sisâm'da vuku' bulan harekât-i arzdan mesâb olanlar haklarında ifâedilen mu'âmele-i müşfikadan dolayı mahtutîyet padişâhî-yi hâvi makâm-ı sadâretten Sisam Bey'ine bir kıt'a emirnâme irsâl kılınmıştır.

Ruscuk'da Bulgarlarla Rumlar beyninde tahdis eden vuku'atı tahkîk için me'mûriyet-i mahsûsa ile mahâl-i mezkûre 'azimet eden zât-ı ikmâl me'mûriyetle İstanbul'a avdet etmiştir.

### **Ford-ü Bosfordan Hûlâsa**

Bulgaristan'ı efsade me'mûr olan komitenin meb'usânın merkez içtimâ'i Rusçuk'daki Moskov konsolosu (Maşenin)'in hanesi olduğunu avukat mösyö İspanopla namında bir zat beyan etmiş idi.

Rusya devleti gibi bir mu'azzam devletin konsolosuna böyle bir şey isnâd etmesi Rusçuk ticaret mahkemesi reisi AmasyanEfendi'nin hiddetini mucceb olduğu gibi konsolosun vuku bulan iltiması üzerine mumaileyhi İspanopla ticaret mahkemesine kabul olunmamakta imiş.

Mösyö İspanoplo'nun yine evvelki gibi mahkemeye kabulünü evvela hükûmet-i seniyyeden saniyen ticâret nezaret i celilerinden istid'a eyleriz.

### **Sirâc**

Acaba bu Amasyan Efendi ticâret mahkemesi riyasetine Rusya devleti tarafından mı me'murdur ki konsolosun tatbi bi için avukat kovuyor?

Rusya devletinin yalnız bu konsolosu değil Tuna sevahiline me'mûr olan konsolosları kâmilâ bu haldedirler. İspanyol yalan mı söylemiş?

Hele bu iş sahih ise Tuna valisi hazretlerinin sükûtuna da ta'accüb ederiz.

Çünkü Tolcu mutasarrıfı sa'adetli İsmail Beyefendi'nin Tolcu'nun izâline oranın Moskov konsolosuna memaşût etmemesi ba'is olmuştu.

Ümid varız ki sadr-ı lâhak hazretlerinin hamiyet vatanperverâneleri bu türlü se'yâtın devâmını mani' olur. Zira Moskov konsoloslarının harekâtına iğmâd-ı kabil değildir.

Galos'dan (Konstantinopolis) gazetesine yazıldığına göre Galos islesinden yeni şehre kadar bir demiryolu inşasını de'uh de kumpanya 'amiliyât-ı hafriyyeye başlamakda imiş.

Yine mektub-i mezkûrun rivâyetine göre evrakımızın gümrüğünün nizâmsız halde bulunması ticârete hayli sekte irâs eylemekte imiş. Hatta mahâl-i mezkûr ahalisini buna dâir hükûmete bir şikâyetname vermişler.

Beytü'l-hamddeki manastırlar şimdiye kadar Rumların tasarrufunda iken bu def'a oranın katolikleri zabt etmekle Rumlar telgraf ile patrikhaneye şikâyet etmişlerdir.

Bu da birkaç günden beri hadis olmasın bir meseledir. Bakalım ne netice hâsileyleyler?

### **İskenderiye Havadisi**

Mısır mâliyesi yüzde on bir faizle

[1]Bu zat vaktiyle Bâb-ı 'Âli'de matbu'ât müdürü idi. Şimdi de vazifesi Avrupa gazetelerinin düne müte'allik yazdığı şeyleri tekzibden ibârettir.

## SİRÂC – MART 20

Ayrı kumpanyadan ikişer milyon lirâlık bir istikrâz akdi teşebbüsündendir.

Hadise Mısır-Viyana sergisini gördükten sonra Fransa'ya gidecek düyûn-ı gayr-ı muntazamâyı tesviye etmek için pek büyük bir istikrâz ad eyleyecektir.

İspanya'dan alınan havadise nazaran Karlistler vesâir erbâb-ı ihtilâl eksik olmamakta ise de hükûmeti tahvif edemiyorlar. Hükümet, Karlistlerin ihtilâlini def' etmek için meb'usan meclisinden on milyonluk bir istikrâz ve elli fırkadan mürekkep olarak kırkbeş bin neferden ibâret bir asker teşhizini talep eylemiş.

İspanya Cumhuriyeti henüz külliyâ imha olunamayan ihtilâller mazarratından sâlim ise de ahali bu kadar telâş güşâgüşden sonra muhtaç oldukları istirahat hâlâ nâil olamadılar.

Madrid'de hükûmet başında bulunanlar ile Cumhuriyet'in fark-ı muhtelifesi erbâb-ı beyninde nifak ve âdem-i muvaffakât bir karardır. Bir takımı şimdiki meclisin dağıtılarak cumhuruna muvaffak bir şûrâ-yı ümmet te'sisini talep etmişler ve bunun üzerine vükelâ-yı hazire akd-ı meşveretle şûrâ-yı ümmette Cumhuriyet taraftarları tekessür etmek için şerâit-i intihabı tevsi' eylemişler. Ya'ni Cumhuriyeti arzu eden gençlerin intihâb edilmesi masadıyla yirmi yaşında bulunanlara kadar herkesin intihabına müsa'ade göstermişlerdir.

### Havâdis-i Şetti

Almanya Hükûmeti Fransa'dan milyarlarla para aldı. Hâlbuki hükûmetin alan ihtiyacı bertaraf olmadı. Bu kere vergiye zam edilmesi için asilzâdegân kurrasına bir lâyiha i'ta olunarak müzâkeresine şürûh olunmuştur. Ahalinin fakr û zarûreti derece-i nihâyeye varmıştır. Çünkü bir taraftan vergi rüsûma zam edilmesinden bir taraftan da ve tedâvülde bulunan akçenin nedretinden herkes ne yolda alışveriş edeceği şaşırıp hayret içinde kalmıştır.

Harb bilyesinde beli bükülmüş bir halkı bu surette rencide etmek zâhir medeniyetin muktezîyatından imiş.

Bismark'ın tavrı ve 'azâmeti, asilzâdegânın kibri, gururu imparatorunun şeyhûhatı, veliahdın vakarı başvekil ile ve refekasının mihman devlette tekâsülü hâsıl bin türlü

halât-ı acibeden halimizi neyi intaç edecek bilemeyiz? (Nur gazetesinin bir birlikten aldığı mektubdan halâs)

Mösyö Bismark ile Parlemontonun efkâr-ı mu'amid ile ashabı beyninde olan ihtilaf gittikçe teşyid eylediğinden bahsetmekte ve bir takımını da haksızlık Bismark tarafında olacağına beyân eylemektedir.

Mösyö Tir geçen gün irâd eylediği bir nutukda Mösyö Ganita'nın körlüğüne telmih için bin yedi yüz otuz dokuz buçuk isrâf eylemiştir!!!

İmparatorluk taraftarlarından ba'zı meb'usan bir müddekten beri Napolyon zamanında başvekil bulunan ma'hud-ı ruhanın riyaseti altında bir cem'iyet akd ederek Cumhuriyet aleyhine bir beyannâme tertibiyle iştigal eylemekte imişler.

Hatta Bonaport taraftarlarından ba'zı gazete muharirleri dahi bu cem'iyete dâhil imiş.

Fransa Cumhuru asakîr-i için her ay fabrikalar harbiye nezâretine elli bin adet şasbo teslim eylemekte ve idâre-i bahriyye için dahi muktezi olan her türlü mühimmat gürm-i tâm ile tedârik edilmekte ve yakında levâzım-ı harbiyenin pek mükemmel surette hazır olacağı me'mul olunmakta imiş.

Fransa'da ahali iki fırka olarak bunlardan bir takımını da bunun hilâfında bulunarak hey'etin dağılmamasını emel eylemekte olduklarından dâima kayl ve kâl eksik olmamak da Mösyö (Tir) ise birbirine muhalif olan şu iki fikrin birincisini iltizâm ve fakat doğrudan doğruya merâmını beyândan ihtiraz eylediğinden yalnız bu iki fırkanın beynlerini te'life ikdâm eylemekte olduğunu ve aleyhinde bulunan otuzlar komisyonu reisin kesr-i nüfuzuna sebep olur ise o zaman bu zıddîyetin vücudu kalkması kabil olacağını Pos gazeteleri yazıyor.

Mösyö (Tir)'in şûrâ-yı ümmete her geldiği zaman irâd ettiği nutuklardan meb'usanın bizâr olduğu gibi fesahat makâli sayesinde her fırka ashabının efkârına galebe eylediği cihetle bâd-ı mâ şûrâ-yı ümmete gelmeden evvel irâd edeceği nutkun neye dâir olduğunu tahrir beyân eylemesini bundan bir ay evvel meb'usandan bir takımını talep eylemiş idi.

Bu posta ile alınan ferâyesiz gazetelerinin rivâyetine göre (otuzlar) komisyonu tarafından bu hususa muvaffakat olunarak tebrik vazifesi tahdîd olunmuş ve bundan böyle şûrâ-yı ümmetle gelmeden evvel irâd edeceği nutkun ta'lik ettiği hususa tahriren beyân etmesine ve hilâfında bulunur ise mes'ul tutulmasına karar verilmiştir.

Japonya'da hizmet-i sabk eden Avrupalılara mahsus olarak Japon devleti tarafından mahsus bir nişân ihdâs edilmiştir.

Japon devleti öteden beri Hristiyan mezhebinin men'î hakkında ittihâz eylediği tedâbir-i şedideyi bertaraf eylediği gibi kanûn-ı kadim mucebince Hristiyanlığı neşr ile müttehim olanların dahi sebilini tahliye eylediği Fransa konsolosu tarafından telgrafla bildirilmiştir.

### **Rusya Medeniyeti**

1869'da Rusya'dan Amerika ya hicret eden nüfusun mikdarı beşyüz seksen kişiden ibâret iken yetmişde 736, yetmiş bir de 1005 ve yetmiş iki de 4137 nefere bâliğ olmuş ve şimdi ise bunun yirmi misli tezâyid eylemiştir.

İngiltere memâlikinde bu sene icrâ olunan tahrir-i nüfus da bundan evvelki tahrire nisbeten ahalsi iki milyon beş yüz elli yedi bin dört yüz altı nefer arttığı anlaşılmış ve 'umûman İngiltere'de 31.628.338 nüfûs mevcut olarak bunun 11.058.934'ü zikr, 11.653.332'si nisvân imiş.

Nefs-i Londra'da 3254260 nüfûs olub bunun bir milyon yüz yirmi üç bin yüz elli biri erkek ve bir milyon yedi yüz otuz bir bin yüz dokuzu kadın imiş.

Asyâ-yı vasıtada Moskovların itihaz ettiği mesleği İngilizler haffiyen tahkîk ederek icâb eden tedâbir-i man'aya teşebbüs etmişlerdir.

Rusya devleti tarafından geçen de İngiltere devleti nezdine gönderilen Kont Şavalofun ikdamât-ı siyâsiyyesi demek bir emniyet bahş olmamaış

İsveç Kralı İkinci Oscar'ın resm-i tetvici

## **SİRÂC – MART 20**

Gelecek Temmuz'da icrâ olunacağından o vakte kadar müşârü'n-ileyh memleketi devr ve ahalinin ahvâlini tahkîk etmek azminde bulunduğu Avrupa gazeteleri rivâyet ediyor.

Dün gece sa'at iki de Kumkapı musallasında bir harîk zuhur etmiştir.

Sisâm'ın şark cihetinde vaki' bir dağda birinin zuhur ederek sekiz on kadar hayvan telef eylediği cihetiyle kendisinde de itlâfı için ahalden mahsusa avcılar tertib edilerek cebele gönderildiği mahali havadisindedir.

Selânik vilâyetinde zuhur eden hayvan hastalığı münâsebetiyle İtalya'ya gönderilen yük ve deri vesâire karantinalarda tevkîf edildiği gazetelerde görülmüştür.

Fırka-i âtiye Avusturya gazetesinde naklen fârid ve fard-ü bosforda okundu.

Macaristan'ın şimâl cumhuriyetlerinde sıbyan mektepleri müfettişi bir palanganın sıbyan mektebine girib mu'allimiyle bervec-i atı mücâviyede bulunur.

Müfettiş—Coğrafyanın mı? Hangi coğrafyanın? Coğrafya dediğiniz şey ne oluyor?

Müfettiş — Bu lakırdıyı söylemekden hicâb etmelisiniz. Henüz coğrafya ne demek olduğunu öğrenemediniz mi?

Mu'allim — Bunu öğrenecek kadar aylık almıyorum.

Müfettiş — Beher şakirden ne alıyorsunuz?

Mu'allim —Senede bir kutu buğday

Müfettiş— Kaç şakirdiniz var?

Mu'allim—Altı. Fakat dördü benim oğlumdur.

‘İbret

(Bizim mekteb hocalarına coğrafya nedir diye sorulsa hiç olmazsa papatya gibi bir nevi' nabat olduğunu bilâ te'mil beyan ederlerdi.)

## TELGRAF

### Avusturya

#### Viyana 18 Mart

Prusya'da nerede görülmektedir. Parlemonto bu ayın nihayetine doğru ta'til olunacaktır.

### İtalya

#### Roma 18 Mart

Bu sene tertib olunan bütçenin 197 milyon frank aylığı görünür.

### Rusya

#### Petersburg 18 Mart

Asya-yı vasıttadan gelen haberler vahimdir.

### Amerika

#### Washington 18 Mart

Vükelâ kabinesi Mösyö (Riserson)'u me'mur beyninde ika ile Mösyö (Botolin) tedbiline karar vermiştir.

### Yunan

#### Atina 17 Mart

Evvel baharda kral ile kraliçe Petersburg'a gitmek tasavvurundadır.

### **İ‘Timâd Ettiğimiz Bir Zâtın Tebliğ Ettiği Varaka Olur**

Geçen akşam ahbabdan birine ‘azimeti tasdim ederek sa‘at bir raddelerindeyalnızca bendehanelerinden çıktım gideceğim yer İhsaniye mahallesinde olduğundan mutasarrıflık merkezi olan atık bâb-ı müşîri etsâlinde vaki‘ Fitnaklı mektebi önünde geçer iken sokağın bir köşesinde bir karanlık peyda olmaya başlayıp bunun kelp olabilmesi ihtimâliyle eğer ki fütûr etmedimsedeo karaltı yavaş yavaş insan hey’etinde teccessüm ederek şahsi ve heyeti mehûlum olan herifin biri önüne çıkarak elini birdenbire sa‘atimin kordonuna saldırması üzerine ne olduğunu, neye uğradığımı bilmeyib can korkusuyla elimde bulunan bastonu hemen merkumun boynu köküne vurdum. Bereket versin ki o esnada bulunduğum mahale takribâ kırk elli adım mesâfesi olan sokakdan biri zuhur eder etmez (El-hâin haf) hükmünce merkum derhal firâr etti. Bu hal üzerine bendeniz de hareket ve nefes almağa mecâl kalmadığı gibi şimdiye kadar böyle bir felâkete uğradım cihetle aklım başımdan gitmiş olduğundan biraz vakit sonra kendimi toblayib mahal-i maksuda gidebildim. E şimdi böyle mi olmalı? Bütün Üsküdar ahalisinin ‘arz ve cân ve milletin hüsn-i vekaya ve muhafazasına mutasarrıflık hey’ett-i merkez müstakîl bulunduğu halde merkezin burnunun dibinde böyle bir halin vuku’una acaba nasıl istiğrab edileceğinin beyânı ile beraber iki numrolu iki gazete-i mu‘tebere gerek zabtıye ıslahatı ‘unavanlı bendinin cidden ve hakîkaten ne derecelerde muvaffak nefsü'l-emr olduğunu tasdik eder ve bu varakamın tab’ ve neşrini temenni eylerim.

### **Anpandasda görülen bir i‘lân**

Simâsı lâtif familyası mu‘teber ayda üç bin frank irade mâlik yirmi beş yaşında bir delikanlı elli bin frank (Çinli) bir kız ile tezvic arzusundadır. Kendisi mütevekkil bir adam olduğundan alacağı kızın hüsn-i haline şehâdet istemeyib yalnız elli bin frankı olmasını şart koyuyor.

(Hakikate mütevekkil imiş.)

### **Diğer Tahf Bir İ‘lân**

Kısa boylu adamların boynu uzatmak ve simâlarını dahi istedikleri şekle koymak üzere Amerika'da bu kampanya teşkil eylemiştir. İstek edenler muhabere edebilir.

Acaba kamburlara bir çar yok mu?

## İhtar

Sirâc'ın ilk nüshasında neşr ettiğimiz (Parga) bendine karşı Parga hissedarânı tarafından hakayıkla ruznâmeye derc edilen varakanın cevâbını bugün 'ibret gazetesi verecektir.

## Muhavere

Bir aktörle bir aktrist beyninde

—Matmazel! Yaşamaktan ne anladınız?

— Bana mı soruyorsunuz?

—Evet, size soruyorum

— Benim ömrüm pek tuhaf geçti

—Nasıl?

—Yarısı ben ötekine berikine göz ederek yarısı da öteki beriki bana göz ederek.

TEVFİK

## Galata Payaçesi

### 19 MART

Eshâm-ı 'umûmiyye	sabah açıldı	30	60	
	Akşam	30	60	
Karazi General:	'Osmânlı altını	24	18	
Tramway		30	20	
Sosyete general		18	13	
Sosyete ottoman		34	32	02
Bank-ı ottoman		17	15	09
1863 istikrâzı: Frank: 370				
1865		380		
1869		337		
1872		10	094	
Demir yolu	eskisi :	3	183	
	yenisi :	1	088	



## SİRÂC – MART 19

### Akçe Fiyatı

	Para	Kuruşdan
‘Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	25	110
Fransız	20	087
Pul	20	89
Karamic	20	51
Beyaz mecdiye	fark : 10	01
Beşlik	10	03
Metâlik	20	03
Bakır	30	118

Gelecek kupon iskontosu yüzde 20 - 3

### İ‘lânât

Edib-i Meşhur Kemal Bey'in

Manzum ve menşur âsâr-ı edebiye ve siyâsiyyesini şâmil

### —Evrâk-ı Perişan—

Birinci cüz‘i devr-i istilâyı ve Selahâddin Eyyûbi

İkinci cüz‘i Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz‘i Selim-i evvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecdiye fi ile her yede satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz‘iyi dahi derdest-i tabi‘dir.

### Baraka-i Zafer

Yine edeb-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsafa takliden feth-i kostantiniyye hakkında baraka-i zafer nâmıyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zât tarafından tab‘ ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab‘ ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrak-ı perişan satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza 'unvanıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

#### TEVFİK

Ekrem Beyefendi'nin âsâr-ı edebiyesinden nağme-i sihr ile Atala tercümesi ve müntehâbât-ı hakimiyye fiyât-ı mahsusalarıyla Bahçekapısı'nda ki Acem dükkânında satılmaktadır.

Girit fazılâsından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülasâtü'l-Tevârih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif eylediği tarih-i 'umûminin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

(Âsar perâkende nâmıyle) neşr olunan mecele-i edebiyeye 3 kuruş fi ile heryerde mevzi'lerde satılmaktadır.

#### **Ta'aşûk-ı Talat ve Fitnat**

Bu hikâye-i latifenin dördüncü cüz iyi tab olunduğunu erbab ı mütala aya ihtar ederiz.

#### **Kâinat**

Nâm-ı tarih-i 'umûmi meellifi Ahmed Mithat Efendi'nin ilmi ve edebi beş yirmi cildten ibâret olan müdevvenânı Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Aleksandr Duman'ın (Polin) nâm hikâye-i garbiyesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânlarında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Cristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birinci dâhi derdeste tabi'dir.

Mekteb-i fûnûn Harbiye münşe'ât hocası miralay izzetleri Süleyman Bey'in te'lifi olan mübâni-i'l-inşâ ki edebiyatın mesâil-i gamzesini gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edebiyeye ve ta'rifâtı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinde yirmişer kuruşa her yerde satılmaktadır.

Afif Bey merhumun bir ciheti Nûr-ı 'Osmâniyye caddesine diğer cihetleri Valide mektebi sokağına nâzir ve etrâfi esâsi muhkem ve muntazam duvar ile muhat olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusan mi'mar ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münâsib bir tarzda on parçaya taksim olunmuş olduğundan taleb olanlara toptan ve ya parça parça

satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idaresi me'mûru Mösyö Melk'e mürâca'at etmeleri i'lân olunur.

Sirkeci'den Bâb-1 'Âli'ye olan cadede.

Yeni açılan kitapçı dükkânındamatbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemâl Bey'in evrâk-1 perişânıyla Ahmed Mithat te'lifât-i ecel kazâ vesâir nûrsidegân edebânın âsâr-1 satılmaktadır.

Beylerbeyi'nde İstavroz mahallesinde Çınar sokağında yirmi sekiz numarada bir bâbhâne harem ve selâmlık on oda ve tahtında bir bâb attar dükkânı ve bir miktar bahçe ve boston ve âb-1 deryâyâya nezârethâne satılık olmakla hane tahtında bulunan attar Hacı İzzet Ağa'dan sûal olunması.

<b>Numro</b>	<b>Perruqier Matordeli</b>	<b>Numro</b>
<b>27</b>	<b>Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında</b>	<b>27</b>

Alafrânga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Başdaki kepek denilen kabukları def' eder. Ve saçları uzatıp yumuşatır. Dökülmekden muhafaza eder. Bir nevi' su dahi verir.

<b>Ala Parisienn(Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında)</b>	<b>Numro9</b>
--	---------------

Mektubluk kâğıtların enva'yle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuttur.

<b>Numro</b>	<b>Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası</b>	<b>Numro</b>
<b>45</b>		<b>45</b>

Mektubluk kâğıtların enva'yle zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular â'lâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri – İngiliz kibritleri vesâir her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı vardır.

---

Sirâc Matba'asında Tab' olunmuştur.

Numara 6 Cumartesi

Celâli 22 Mart Merkez

Tahrir ve gazetehaneBâb-ı

‘Âli caddesinde Sahibi

İmtiyaz: Tevfik ve başmu-

harrir Muharrerât-ı siyâsiyye

bu Mahale ve bu nâme

yazılır. Posta ücreti

verilmemiş Mektuplardan

olunur. Havadis

muharrere Mürâcca‘at edilir.

1. Nüshası 20 paradır.

[23 muharrem 1290]

Abone i‘lânât peşin para

iledir. Müdür-i Sirâc: Melik

Seneliği120, 6 aylığı 65,

3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar

için seneliği 20 kuruşposta

ücreti alınır. (‘Adi i‘lânâtı

100, Kitap i‘lânlarının satırı

için 20 para)

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

### Şu‘ûnât

Hamiyet fatîriyyesi fezâl-i diniyye ile tezyin etmiş olan hoca Sadık Efendi evvelki gün vefat etmiştir. “Radiyallahû anh” ya‘ni millet kendisinden razı idi Cenab-ı hak da razı olsun, hükmünü itmâm edince hâme-i san’ kadim şahane-i mevt eylemez bir lahza te‘hir-i zaman.”

Amenna fakat müşârü'n-ileyh ‘Ali Paşa asrında ya‘ni geçen gün müşirliği‘âde olunan devletlü Hüsnü Paşa hazretlerinin zabtîyye müşirliği hengâmında ba‘zı cevâmi‘de mesâil-i siyâsiyyeden bahs ile o zamanın siyâsetini amme-i müslimi‘ne tebliğ edildiği için zulme-i ‘akâye mefî edilmiş ve geçen sene afv û merhamet padişâhiye mazhar olarak beş ay evvel İstanbul'a avdet eylemiş idi. Akka ma‘lumdur ki (--?--) hevâ ve müvezziyet ve haşerât ile meşhurdur. Biçâre adem (bunu da mı takdire verelim? Nefi mukadder idiyse Akka'ya göndermek farz mı idi?) Orada mübtelâolduğu ale'l-mehlikeden ‘akîbet-i irtihâl dâr-ı beka eyledi. Varsın sebep olanlar teller takınsın.

Vâsita üzerine na‘aşı Anadolu kavağı üzerindeki şehidliğe dakkan edilmiş cenâzesinde beş altı yüz kadar orası hazır imiş.

Ahkâm-ı adliyye nâzırını abhetlü devletlü Paşa hazretleri geçen gün icrâ cem‘iyyetine inerek musâlihın suret-i cereyânını mı‘ayene buyurmuşlar.

Memâlik-i ‘Osmâniyye de tasarruf edecek ecnebiler hakkındaki layihâya İtalya sefirinin de muvaffakât eylediği mervidir.

İnhisârın lağvını isti‘a ve hazineye senevi bir milyon yirmi bin lirâ irâd arz eden tütün tacirleri iskelelerde tütünün kantarından kırk para resim almağı da lâyhalarına derc etmişler.

Memâlik-i ‘Osmâniyye’de senevi kırk milyon kantar tütün hâsıl olmadığı cihetle yalnız kırk milyon kuruş bu yüzden alınacak demek olur.

(yirmi bir imza ile vârid olan varakadır.)

Biz geçek ‘ibret’e ve gerçek basirete havâdis öğrenmek için müşteri olmuştuk. Sevm galebata öğrenmek için değil, eğer bunlar bu bahsi sürüb gidecek ise mürüvvet buyursunlar da mübahaseye mahsus ayrı nüsha neşr etsinler. İsteyenler onu istemeyenler berikini alsın vesselâm.

Selânik körfezinde bulunan Edirne nâm (--?--) vapur iktiza eden mahalleri ta‘mir olunmak üzere İstanbul'a gelecek havasına konulmuş ve yerine Avlonya'da bulunan eser-i tezhit vapuru gönderilmiştir.

Hoca Bey şehr-i emiri Mösyö (Novoselski) ile Rusya kumpanyası amirali (Çihaticof)'a mecidiye nişânının birinci rütbesinden murassa‘ birer kıt‘ası i‘ta kılındığı lâ Türki yazıyor.

(Tuna gazetesinde görülen bir havadis)

(İngiltere sefiri) Devletlü Mosoros Paşa hazretleri evvel ki Cuma günü Londra'ya mütevecciha Ruscuk dan merûr etmiştir.

(Fa‘tebiryayâ evveli'l ebsâr)

İzmir gazeteleri Vilayette hırsızların çoğaldığından bahisle me2murun hükümetin emri i inzibata ehemmiyet vermediklerini ve şu birkaç gün zarfında haylice fenalıklar zuhura geldiğini beyan ediyorlar.

Beytü'l-ham'daki manastırların idâresini Katoliklerin Rumlar'dan aldığı hakkında şayi’ olan havadis bî esâs imiş.

‘Atideki fikrayı Selanik den neşr olunan Rumili gazetesinden okuduk. Keçi koyun merkeb gibi ufak tefek hırsızlıklar bu havalide hiçbir zaman eksik olmuş değil.

Şimdilerde bârgir at gibi hayvanat çalınmaya başlamış hatta usturumca kaimakamın ikâmet ettiği hanenin Selânik ahırından bir esbi çalınmış olduğu işitildi. Sahih ise hırsız şimdi cin tuttu. Kaimakam Bey atını çalan adamı elbette tutub tedib eder.

(Bize kalırsa hırsız cin tutmaz. Belki kaimakam Bey'in atı çalındığı için cinnetleri başına çıkmıştır. Memalik-i mizde öyle me murlarımız var ki atları değil kendileri çalınsa heberleri olmaz. Teşekkür etsin ki kendisini çalmamışlar.

### Yine Tütün

Acaba inhisar idresi gazetelerin ihtaratını yazacak şey bulamadığımızı hamil ile birkaç satırlık yer doldurmak için akla geldikçe yazılır mı kıyas ediyor? Onu iyi bilmeli ki biz hazinenin menfa'atini inhisar me'mûrları gibi zi menfa'ât olduğumuz için değil kuvve-i maliyeyi vatanın ruhunu müşâbesinde bildiğimiz için bî hak arayanlardanız.

Devlet inhisârı ne için ittihâz eyledi? Birkaç kişiye onar onbeşer bin kuruş ma'aş vermek yâhud birkaç yüz adamı uçurtur der, yüz kuruşla kayırmak için mi? Eğer böyle olsa idi birkaç bin kişiden 'ibâret olan tütüncü esnâfını kesbinden mahrum etmeye ne hacet yine bu kadar adam besleyebilirdi. Demek ki devlet bu kafideyi fayda mülâhaza ederek kabul eylemiş.

Adam beslemek için değil hâlbûki idâre-i inhisâriyyenin ma'kûlâtı kabul etmemekliği hazineyi me'mûl ettiği istifâdeden mahrum edecek gibi görünüyor!

Çünkü idare-i inhisâriyyeye me'mûr olanlar tütüncülüğe vâkıf olmak gerekdir. Yoksa Bafra tütününün pis kokusuyla Bohça tütününün nefis kokusunu i'tikâdımızca âlet-i şammesi olanların kâfesi tefrîk eyleyebilir. Onun için inhisâr idâresine me'mûr olanların tütün cülûğün her cihetine vâkıf olmaları iktizâ eder.

Tahkikîmıza göre bir Tuma ve diğeri Bodos nâmında iki adam inhisâr idâresi şehri kırkar altın ma'aş vermekte ve bunları tütünlerin harman edilmesinde kullanılmakta imiş. Ve (--?--) tütünlerin arzu olunduğu kadar

## SİRÂC — MART 22

Nefis ve bir düziye çıkarılması uğurunda erbâbına hatta birkaç yüz altın dahi verse lâyıktır. Çünkü inhisârın 'alet-i gaibesi menfa'at ise önünde muhtâc-ı ileyh erbâbını istihdâmdır. Biz Tuma ile Bodos'un Tütüncülükde erbâb olduklarını tasdik etmekle berâber şimdiki buldukları hizmette ya kasden ve yâhud bilmediğimiz bir sebebdan dolayı kusur etiklerini söylemeye mecburuz.

Bunlar o adamlar idi ki biri ihtisâb diğeri gümrük karşısında iki dükkâna mâlik ve ellerinde her vakit mevcut olan tütün beş-altı nevi'den 'ibâret iken dükkânlarına gidildiği vakit yirmi beş kuruşlukdan üç yüz kuruşluğa kadar yirmi beş nevi' tütün irâe ederlerdi. Yine tahkikîmıza göre inhisar idâresinin debboyunda elli atmış cins ve her cinsden yirmi otuz nevi' tütün mevcut imiş. Hatta eskiden dükkâncıların mâlik olamadıkları derecede nefis tütünler varmış. Ya niçin satılığa çıkan tütünler altı yedi

nevi'den ibarettir? Acab sinyör Tuma ile Bodos Ağa'yı vaktiyle beş altı cins tütünden yirmi beş nevi' tütün çıkarabilmeye muvaffak eden mahâret serbest ahz ve i'tâ ile berâber mahv olub gitti mi?Hele kıymetlerinin metnu' olmasını tavsiye edecek kadar idrakleride mi kalmadı.

Şunu söylemek isteriz ki bu adamların ve bunlar gibi sâir müstahdem tütüncülerin her biri vaktiyle müstakîla kuruş kazanmaya alışmış olduklarından hiçbirinin inhisârdan hoşnud olmayacaklarından şüphe yoktur.Mademki bunlar san'atlarındaki mahâret-i tecrübiyelerine güvenilerek kabul edilmiştir. O halde kırkar lira değil belki yüzer lira ile tavzif ve itma' etmelidir ki inhisârda göreceği işde muvaffak olabilsin. Zirâ bunlar vücûdunu zâ'id gördükleri bir şeyin bekâsına değil elbette ve elbette efnasına hizmet eyleyeceklerdir.

İhtimâl ki buralarını inhisâr idâresi hatıra getirmemiştir. Fakat biz ki maliyemizin faidesini aramakla müftehiriz. Bunu değil intihisâr bu halde devâm ederse onun bile mahvı esbâbını düşünürüz.

Bir de şûrâsını söylemeye lüzûm görürüz ki evveleri bir tütüncü dükkânına gidib de istediğimiz cins ve nevi'den tütün aldığımız halde şimdi niçin istemediğimiz cins ve nevi'den almaya mecbur olalım? Burada tekrar ederiz ki halk tütünlerin fiyatından çekinmiyor. Yalnız nefis ve metnu' olmasını ve binâen aleyh (-?-) tütünü olmasını istiyor.

Tütün içenlerin mutalıbı bu eğer inhisârın da maksadı istifâde ise 'âdeta bir tütüncünün destegâhını muhafazaya ve müşterilerini memnun edecek surette tütün bulundurmaya çabaladığı gibi cidden çabalaması lâzım gelir. Yoksa ihtimâli yokdur ki zarar etmesin. Bu seferlikde bu kadar söyleyelim. İktiza ederse yine ihtardan geri durmayız.

## **Girit'den Tahrirât-I Mahsûsa**

### **Hanya Fi 18 Muharrem**

Taht-ı imtiyazınızda olarak (Sirâc) nâmında bir gazete çıkarmaya muvaffâk olduğunuzu bugün istişâr eyledim. Tebrik ederim.

Zirâ idâre-i tahrîriyelerinden bulunduğu müddetçe Hadika'ya arasıra mektup gönderdiğim gibi şimdiye Sirâc gazetesine göndereceğimi va'ad ederim.

Bu hafta zarfında cüzdânımda sebt eylediğim ba'zı fukarat ve havâdis siyâsiyye-i mahaliye iş bu tahrirât-ı aciziyye zeylan tahrir ve tarâf-ı hamiyetmendânelerine tesyir kılındı.

Şöyle ki ateş-i ihtilâl muntakı olduktan sonra bir buçuk sene kadar cezârenin idâresi icâbât-ı hâliyle ve ihtiyâcât-ı mahalliye rehber makamında ona katılmış olduğu halde müsemmer ve müfîd bir yola girmişidi. (Zan ve kıyâsım yanlış değilse) idâre-i mezkûre olmedetten sonra her ne sebebe mebni ise bihak ta'rif ve tevcihi acizlerince müşkul ve müte'assır diğer bir takım yollara saptırıldı. Hele idâre-i lâhika her ne halde bulunur ise bulunsun fenâdır diyemez isek de iyidir deyim de müdâhi olmaya da mecbur değiliz (Meğerki medha şayân bir şey müşâhadesine muvaffak olabilelim) Her ne ise hatırıma şu beyit geldi. Söyleyeyim de bakalım sözü nerde kesebileceğim.

Hasretkeş 'âlimdir o millet ki cihanda

Başında adalet gibi bir devleti vardır.

Öte dünyada sevilir ne kadar şeyler var ise onlardan birisi de idâre-i 'âdile ve müstakîmedir. Bunun da husûlü me'murların ehliyet ve kabiliyetine mütevâkıfıdır. Bilmem ama akıl (---) şurasını pek kavî derk etmekteyim ki mevkiyetin büyüğü her me'mûriyetin ehli bulunub ona ihâle olunmaktadır. Zirâ ehliyetsiz bir me'mûrun vücûda getirdiği fenalıkları sonradan yirmi otuz me'mur yirmi otuz tabur asker.... ıslâh edemediği emsâl-i adidesiyle müsbittir. İşte asıl sözü burada kestik. Şimdi başka bahse girişelim.

Buraca en evvel serbestçe ifâde olunabilecek madde (ahali nâmına olarak iki üç aydan beri mütevelliyâ belediye reisi Hacı Ali Efendi'nin hakkında sokaklarda duvarlarda yapıştırılan ve atılanşikâyetnâmelerle bunların müretteb muhâripleri olduğu şüphesiyle haps olunan ba'zı kimsenin havaidisidir.

Bu şikâyetnâmelerin münderecâtında öyle zan ve şüphe ile adam hepsini muceb olacak bir şey yok imiş. Yalnız reis-i merkûmun rivâyet olunan ihtilâsâtının meydana çıkarılmasıyla beraber kendisinin bi hak mecazâtını istid'âdan ve bunun şimdiye kadar böyle keyîf mâişan hareket edip de suâlsiz kalması mücerred müşâvir Hamdi Bey'in zîr cenâh himâyesine sığınmış olmasından nâşi idüğü ifadesini hâvi imiş.

Bu ifadâtın zamanında Müşâvir Bey'den dahi 'âdem-i hoşnud imâ olduğundan ihtimâldir ki haps olunanlar bu sebebe mebni haps olmuş olsunlar. Çünkü bizim bildiğimize kalırsa adam hapsetmek tahkikat ve tedkikat-ı mükemmele ile tanzim olunmuş elde bir mahkemenin mazbatası mevcut olmaya mütevakıfıdır.(O da istitif olunmaz ise). Yoksa öyle zan ve şüphe üzerine haps olunamayacaktır zannedirim.

Mektubcu Mustafa Efendi reis-i merkumun hesapları görülmemesi tarafını iltizâm eder. Vali Paşa'ya bu yolda re'y vermekde idiyse de vech-i meşrûh üzre şikâyetnâmelerin ardı arkası kesilmediğinden Vali Paşa dahi artık rey'i dinlemeyerek



nihayet reis-i merkurumun muhasebesini rivâyet eylemek üzere ikdamca mahsus bir komisyon tarafından tanzim olunan mazbatayı dahi meclis i idareye havale etmiş imiş. (Bakalım oradan da ne hüküm çıkacaktır?)

Du'âvi hususâtı dahi pek ağır ve ( --?-- ) bir halde cereyân etmekde olduğunu ma'ruz-ı şikâyette ifâde edenler pek çoktur. Hele bu suretle oylarla çiftini çubuğunu terk edib nefis-i şehirde sürüklenen ba'zı erbâb zira'at daha ziyâde söylenmekte imiş. Hâsılı öyle rivâyet olunuyor ki beş altı yüz kadar i'lâm-ı terâkim edib ve belki de bunların tahriri için hâlâ kalemle kâğıd ihzârı külfetini bile ihtiyar eden olmamıştır.

İhtimâl ki meclis reisi pek âlâ bir zât olsun lâkin işlerin bu derece terâkim ve tahaccûm etmesi yerine ondan daha muktedir ve konuşinas bir zatın ta'yin edilmesini icâb ettirmez mi? Müşârû'n-ileyh Müşâvir Bey memleketimizin eş zenginlerinden olub da öyle ma'âşa filâna ihtiyacı olmadığından ( --?-- ) dahi oldukça hadd-i kemâle yaklaşmış.

## SİRÂC — MART 22

Bulduğundan Ziya ve Ömer'in güftegüsünden kurtulmak üzere bi'l-isti'fa köşe-i istirahatata çekilmesi tasavvurunda bulunduğu gibi mûmaileyh mektubcu efendi dahi memleketinde bulunan emlâkine nezâret etmek için her sene gidib dört beş ay müddet ikamet eylesesini sıfat-ı me'mûresine yakıştıramadığından yakında isti'fa edeceği söylenmektedir.

Yanya gazetesinin Parga'ya dair olan mütâla'asını gördük. Parga denilen mahal sâir kazalara mikyas değilmiş!

Üç yüz haneyi ve tahminen bin beş yüz nüfûsu müştemil adeta bir çiftlik imiş! Ve bu da şûrâ-yı devlet a'zâsından 'atûfetl'ü Rauf Beyefendi ile şürekâsı uhdesinde imiş! Bu cihetle sâir çiftlik arazileri gibi alınıb satılmasında mesağ nizamı var imiş! Bu cihetle mir müşârû'n-ileyh — nefis-i Penga arazisince olan — hak tasarrufunu istediği adama fariğ olurmuş!!!

(Parga çiftliğini) gerek Hristaki Efendi gerek başkaları isterlerle alabilirlermiş! Şu kadar varmış ki kal'alarla (idâre-i siyâsiyye) satılmazmış!

Yanya gazetesi bu mu'âmelâtıyla bir olsun. Bir haftadır Parga hakkında İstanbul gazetelerinin münderecâtına baksın da hiç olmazsa Parga'nın ne demek olduğunu anlasın.

Aferin gazete! ‘üvânını haiz olduğu bir vilâyetin icrâsında olan Parga kazasını çiftlik eyliyor. Ha garibi şu ki Yanya'yı da Moskov zannetmiş. Çünkü (Kalelerle idâre-i siyâsiyye) istisna edib de üç yüz haneden ibâret olan bin beş yüz nüfusu demirbaş hükmüne koymuş! Vak‘a bir vakitler Rusya'da (Sırlar) arazi ile beraber satılırdı. Fakat şimdi bu usul orada da câri değildir.

Ne tuhaf şey! Parga Hristaki Efendi'ye yahut başka birine satılmış! Ne âlâ ecnebileşen tasarruf-ı emlak etmelerine dâir devletin meydana koyduğu lâihayı Yunan Devleti de kabûl ve imzâ etti. Bu halde Mösyö Singaruş yahud (--?--) yerinde Yunanistan'ın icrâ-yı merâmına da vesat edecek! Fakat devlet bu kazayı Yanya gazetesi gibi çiftlik tanımadığı cihetle (Vaktiyle her nasılsa ellerine geçmiş olan) hissedârândan otuz altı bin liraya iştirâ eyledi. Anlaşıldı mı efendimiz. Anlaşılmadıysa yine irâde Yanya gazetesinindir.

Strasburg'da Sabatiye nâmında bir edib Fransız lisânının edebiyatını ilerletmekte tâife-i nisânın müdahil-i kilyesi olduğu hakkında irâd ettiği bir nutukdan dolayı Prusya hükûmeti tarafından Strasburg'dan tard edilmiştir

Gazetelerin rivâyetine göre mûmâ-ileyh Sabatiye'nin Alman ve Fransa tâife-i nisâsını mukayese ile Fransız nisvânını ahlâk ve ma‘rifetçe Almanlarla tercih eylemesi Prusyalıların azametine dokunmuştur.

Rusya ve Prusya devletleri hududunda Alman ve Rus askeri beyninde bir münaza‘a vuku‘bulmuş: Almanya gazeteleri munaza‘aya sebep Moskov askerinin Prusya hududunu tecavüz eylemesidir.

Kabahat hangi taraf askerinde olduğunu tahkik için Prusya ve Rusya devletleri asker zabıtalardan komiserler intihab olunarak bir meclis akd eylediler.”deniyor.

Prens Frederik Şarl Alzas ve Loren eyâletlerine azimetle Fransa hududunda bulunan istihkâmâtın harice mühim olan noktalarını mu‘âyene ve iktiza eden yerlerinin tahkimini emr edecekmiş.

İnebolu'dan hareketle dünkü gün İstanbul'a vâsıl olan Rusya vapuru esna-yırahde bir kaza savuşturmuş: Yolcunun biri tarafından henüz boyanmış olan kazgan siperinin üstüne atılan sigaradan rugan tutuşarak etrafı sarmağa ve vapur halkına dehşet bahş olmağa başlamış ise de kaptan ve taifelerin ikdâmıyle itfâ edilmiştir.

## İspanya ve İtalya

Gazete Dokolini'nin Viyana'daki muhabirinden alarak neşr ettiği bir mektuba göre Kral Amede'nin İspanya tacını terk etmesinden dolayı İtalya ve Avusturya devletleri beyninde olan münâsebat-ı siyasiyenin te'yidi Viyana muhafil ricâlininde me'mul olunmakta imiş.

İtalya Kralı Viktor Emanuel'in İspanya krallığı mahdumuna kabul ettirmekten maksadı İtalya ve İspanya arasında olan revâbıt-ı ma neviyyeyi tesbit ile İtalya yı saltanat halinde ika ve Fransanın tesiri nüfûzunu bu suretle kesr etmek ve bina en aleyh İtalya ile İspanya saltanatı ikâ eylemek idi.

Şimdi ise Kral Amede'nin terk-i saltanât etmeğiği âmâl-i mebhusenin tebdilini mucab oldu.

Gerek Fransa'da ve gerek İtalya'da âmâl-i halk her ne surette bulunursa bulunsun neticesi İtalya saltanatı hakkında hayırlı olmayacaktır.

Eğer ki Cumhuriyet usûlü şu iki memlekette devam eylerse İtalya üzerine te'sir-i nüfûz etmeleri tabi'idir.

Kazîyye bir aksi olub da Fransa ve İtalya hükûmetleri Burbun familyası ellerine geçerse o zaman İtalya'nın İstiklâline hâlel gelmek zarûri gibidir. Çünkü Papa ile İtalyanlar beynindeki nifak şu iki hükûmeti - papayı tatbib için -. İtalya işlerine müdahaleye mecbur edecektir.

Binâen aleyh mu'avenet-i hariciye ile dâhilen rahatını ika etmek için italya hükûmeti Almanya ve Avusturya devletlerinin dâire-i ittifakına girmeye muhtaçdır.

Eğer düvel-i salise böyle bir ittifaka karar verirlerse o zamanın muvazene-i siyâsiyyesi bir dereceye kadar tezelzelden sâlim olabilir.

Binâen aleyh İspanya'nın Vak'a-i ahiresi Avusturya ve Almanya arasında -İtalya dâhil olduğu halde- ileride hüsn-i netice hâsıl edecek bir ittifak husûlüne sebep olacaktır.

## TELGRAF

### İngiltere

#### Londra 19 Kezâ

Mösyö Galadestan Vindsar sarayında kraliçe hazretleriyle bir mülâkat etmiştir.

### Avusturya

#### Viyana 19 Mart

Bugünlerde Bursa'nın mu'amelâtı bu keredir. Şâyân-ı havadis yok.

**Macaristan****Peşte 19 Mart**

(Diyet) meclisi tarafından yeni vaz'

**SİRÂC –MART 22**

olunan vergi takdir olunmuştur.

**İspanya****Madrid 19 Mart**

Şûrâ-yı ümmet seksen tabur gönüllü asker tanzim ve tertibini kabul eylemiştir.

İspanya kraliçesinin mahmudu olup Viyana'da tahsil de bulunan prens Alfons'un validesi tarafından da'vet olunduğuna dair şâyi' olan havadis bî esas imiş.

TEVFİK

**Galata Payaçesi****Mart 21**

Eshâm-ı 'umûmiye	Sabah açıldı	09	21
	Akşam	11	61
Karazi General	'Osmânlı altını	27	18
Tramvay	80 19		
Sosyete General	İngiliz lirası	21	13
Sosyete ottoman		27	06
Bank 1 ottoman		20	09
1872		---	93
1863 istikrazı	Frank:	370	
1865		380	
1869		338	
Demir yolu: eskisi		183	---
	: yenisi	088	

**Akçe Fiyatı**

	Para	Kuruştan
Osmalı lirâsı	-----	100
İngiliz lirası	15	110

Fransız	14	087
Pul	15	89
Karamiç	25	51
Beyaz mecrediye fark	10	01
Beşlik	00	305
Metalik	00	308
Bakır	00	119

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

### **İ‘lânât**

Edin Meşhur Kemal Bey'in manzum ve menşur âsâr-ı edebiyye ve siyâsiyyesini şâmil evrâk-ı perişân

Birinci cüz‘i devr-i istilâ ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz‘i Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz‘i Selim-i evvel tercüme-i hâlini havidir.

Yarım mecrediye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz‘i dahi derdest-i tabi‘dir.

### **Barakâ-i Zafer**

Yine edib müşârü'n ileyhın bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsafa takliden feth-i Kostantîniyye hakkında barak-izafer nâmıyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zât tarafından tab‘ ettirilmişti. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab‘ ettirilerek yine eski fiyâtı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar Kaza ‘unvanıyle beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci‘a - 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Ekrem Beyefendi'nin asar-ı edebiyyesinde nağme-i sahr ile Atala tercümesi ve mütehabat ı Hakimiyye fiyat ı mahsusalarıyle bahçekapısındaki Acem dükkânında satılmaktadır

Girit fazılasından Mehmed Atıf Efendi nin Hülâsatü't-Tevarih namıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem‘ ve te'lif eylediği tarih-i ‘umûminin birinci ve ikinci cildleri Bahçekapısında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### **Ta'aşuk-ı Tal'at ve Fitnât**

Bu hikâye-i lâtifinin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütâlâ'aya ihtâr ederiz.

### **Kâinât**

Nâm-ı tarih-i 'umûmi müellifi Ahmed Midhat Efendi'nin 'ilmi ve edebi on beş - yirmi cildten ibâret olan mu'edvenâmı Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı baraksında satılmaktadır.

Muharrerat-ı nâdirenin onuncu cildi sekizinci ve dokuzuncu cildlerde Aynalıkavak mu'ahedesiyile Rusya çarı Petervan'ın vasiyetnâmesi münderic olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sâbika ve hâziranın âsâr-ı perakendeleriyle tab'iyet ve konsolosluk nizâmnâmeleri derc olunub zîrdeki mahallerde dörder kuruşa fûrûhat olunmaktadır.

Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'da Celil Ağa Köprübaşı barakası ve kâfe-i kıra'athanelerde bulunur. 5

<b>Numro</b>	<b>PerruquierMatordeli</b>	<b>Numro</b>
<b>27</b>	<b>Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında</b>	<b>27</b>

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar.

Baştaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır dökülmekten muhafaza eder.

Bir nevi' su dahi verir.

<b>Ala Parisienn(Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında)</b>	<b>Numro9</b>
--	---------------

Mektubluk kâğıdların enva'ıyla zarfları herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuddur.

<b>Numro</b>	<b>Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası</b>	<b>Numro</b>
<b>45</b>		<b>45</b>

Mektubluk kâğıdların enva'ıyla zarfları mendile sürmeğe ve yüz yıkamağa mahsus güzel kokular âlâ yüz sabunları şekerlerle İngiliz kurabiyeleri, İngiliz kibritleri vesair her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı vardır.

Numara 7 Pazartesi  
 Celâli 24 Mart Merkez  
 Tahrir ve gazetehaneBâb-1  
 ‘Âli caddesinde sahib-i **YEVMI GAZETE** ile dir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 İmtiyâz: Tevfik ve başmu- **SİRÂC** Seneliği 120, 6 aylığı 65,  
 harrir Muharrerât-ı siyâsiyye **1290** 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 bu Mahale ve bu nâme için seneliği 20 kuruşposta  
 yazılır. Posta ücreti ücreti alınır. (‘Adi i‘lânsatırı  
 verilmemiş Mektuplardan 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 olunur. Havadis için 20 para)  
 muharrere Mürâcca‘at edilir.

### Şu‘ûnât

Cebel-i Lübnan'a vali olacaklar me'mûriyetleri beş sene mümted olması ve bunun hitâmından evvel azl ve tedbil olunmaması Cebel'e dâir düvel-i mu‘azzama ile akd olunan şartnâme ahkâmından olduğu halde bu kere bâb-1 ‘Âli nin müddet-i mezkûreyi üç seneye tenzile muvaffak olduğunu Beyoğlu gazeteleri yazıyor.

Luid kumpanyasıyla Varna ve Ruscuk demiryolu idâresi beyninde bu kere ba‘zı islahat icrâ kılınarak tarîk-ı mezkûrla Avrupa'ya gidecek yolcular on iki sa‘at evvel matlûb olan mahale muvaselet eyleyecekler imiş.

Geçen de Ruscuk da vuku‘a gelen hadisede medhal olarak mahsusa teşekkül eden komisyonda itham olunan Bulgarlar padişaha arzuhal takdim ederek muhakeme ve istihtaklarının tekrar icrâsı için bir komisyon teşkilini istirham etmişlerdi.

( Fâr : )

Hocabey'le İstanbul arasında bir hat deniz teli temdid olunmak üzere İngiliz kumpanyasının imtiyaz aldığı mesmû‘dur.

Matbu‘ât idâre-i behiyyesinden basirete gönderilen tenbihe ahirdir.

Basiret gazetesi ihtârnameyi derc ile beraber me‘mûr olan bahsi lisân-ı edibe yakışmayacak surette tekrar etmiş olduğundan bu babda ısrar edecek olur ise ta‘til edileceği ihtar olunur.

### Mütâla'a

Bir mes'elenin teşrih-i hakikatı için gazetelerce mübâhirenin memnu'attan olmadığı ma'lumdur. Fakat şurasını mülâhaza etmek iktizâ eder ki gazetelerin en mukaddes vazifesi âdâb-ı 'umûmiyye muhafaza ile halkın terbiyesine hizmet iken her tutturulan bahisde teşrih-i hakikat veya esas bahsine ri'ayet şöyle - dursun hatta edebe değil edepsizliğe misâl olabilecek surette idâre-i lisân ediliyor.

Bizce en ziyade müceb te'essüf olan hâl şudur ki matbu'ât idâresi gazetelerin ba'zı hususâtda lisân-ı ta'rizini tahtid ile uğraşırken şimdi bir de en evvel ki vazifemizi terk ettiğimiz cihetle matbu'ât idâresini terbiye dersi vermeğe mecbur ediyoruz. Bunun içinde ki matbu'ât kalemi bir gazeteyi kapattığı zaman gönderdiği beyânnâmede (âdâb-ı 'umûmiyyeye muğayir harekette bulundu) diyordu. Biz ise bu ta'biri (--?--) görerek terk etmeğini ihtâr ediyorduk! Hâlbuki bugün matbu'ât kalemi böyle bir bahis için gazete ta'til edecek olsa (edeb-i 'umûmiyyeye hizmet ettimi) desin? Biraz da insâf bir o kadar da vazifemize ri'ayet edelim mu'tarız muhak nâmını edepsizce tahvil etmeyelim.

Sadr-ı esbak Nedim Mahmud Paşa hazretleriyle Avusturya gazetecilerinden birinin mülakatı

Mahmud Paşa —Viyana gazetelerinin benim aleyhimde lisân-ı şiddet isti'mâl etmelerinin hikmeti nedir?

Gazeteci — Rusya politikasını tezvice olan temâyülünüz üzerine olmalıdır.

Mahmud Paşa —Ben terekküm hem de vatan perver bir terekkim. Bu hâl ile millet ve devletimin 'adevi olan bir devletin nasıl olur da politikasına temâyül edebilirim?

Makâm-ı sadaret de bulunduğum müddetçe devlet müşârü'n-ileyha hakkında gösterdiğim 'âlâlim dostu ve muhabbete sebep ise iki devlet beyninde câri olan sulh-ı musafatın bekası maksadı idi. Düvel-i sâire hakkında ittihâz ettiğim meslek müsâlemet hakkında kârâneyi bu devlet hakkında da 'âyâliyle icrâ eyledim. Eğer benim Rusya devleti politikasını tezvic eylediğime elde bir hacet varsa fihâ yoksa bir şüphe zannile hâkim olunamaz.

Gazeteci —Ya Bulgar mes'elesine ne buyurursunuz?

Mahmud Paşa — Bu mes'ele Rusya devleti tarafından mı meydana çıkarıldı? Bulgar me'selesini öteden beri Bâb-ı 'Âli'yi işgal etmiş ve pek çok def'a mevzu' bahis ve müzâkere olmuş mesâilden idi. Devlet-i 'Âliyye'nin mezâhib sâire erbâbı hakkında mebzûl olan inayet 'adet'tikârânasinden bu milleti dahi müstefid binâen-aleyh mes'eleyi bu suretle halletmeğe ikdam eylediler.



Bulgar mes'elesinin bu suretle mahv olması Rusya devletinin emel ve maksadını keskin bir kılıçla kat' edercesine kesüb attığından mesâil-i şarkîyye 'adedinden şunun olsun çıkmasına sebep olduğuma izhar izhar-ı memnuniyetle beraber hiçbir vakitte Rusya'nın amâline alet olmadığını beyân ile iftihar ederim.

( Nay Ferî Pers )

### **Uragir Gazetesi**

Geçen gün Fardo Bosfar'dan naklen yazdığımız bir makale ile o babdaki mütâla'amıza Uragir Gazetesi hiddet ederek Sirâc için şu sözleri söylemiş:

“Sirâc nâm 'Osmânî gazetesi bâlâda zikr olunan cümleyi Fardo Bosfor'dan tercüme ettikten sonra şunu da ilâve etmiştir.”

Dediği cümle şu:

Acaba bu Amasyan Efendi ticâret mahkemesi riyâsetine Rusya devleti tarafından mı me'murdur ki konsolosun tatyibi için avukat koyuyor?

### **Yine Uragir**

Sirâc efkâr-ı garazkârânesini daha ileri sürerek şunu dahi 'ilâve etmiştir.

O da şu olacak:

Rusya devleti'nin yalnız bu konsolosu değil Tuna sevâhiline me'mur olan konsolosları kâmilâ bu haldedir. İspano polü yalan mı söylemiş?

### **Uragir (--?--) Mütâlâ'ası**

“Bu cümlelerin gayet ağır olduğu âşikâr olub bir dost hükûmet hakkında bu türlü kullanılması afvolunmaz zannederiz.

Amasyan Akandi'ye gelerek yalnız şunu beyân

## SİRÂC – MART 21

ederiz ki bu türlü politik bir mes'elede müdahili olan bir zatı hükümet i siyâsiyyenin emrine ihtiyaç görmeksizin mahkemeye kabul etmemeğe hakkı vardır.

### Sirâc

Sirâc her türlü efkâr-ı garazkârânenen müberrâ olmakla her türlü maksadı serbestçe beyân etmekle mükelleftir.

Efkâr-ı garazkârâne Uragir gibi okuduğunu anlamakdan aciz ve fakat bir Ermeni nâmını gördüğü için 'uruk gayretine lerze-i hiddet 'ârız olan gazetelere yakıştır. Binaen aleyh (Garazkârlık) Uragir'in endâmına muvaffak bir libâsıdır.

Galiba birbirlerinin halini tecsis etmek için İstanbul gazetelerinin ba'zısına hasbi casus olmaklık divân-ı şitânetden tevcih olunmuş bir me'muriyet olmalı ki Uragir ifâdemizin şiddetini beyân ile kendi ta'birince (Bir dost hükümet hakkında bu türlü lisân kullanılması affolunmaz) diyerek matbu'ât idâresini za'imince ikâz etmek istiyor! Acaba dost hükümet dediği kimdir? Rusya mı? Ya acaba Uragir gazetesi? Moskov gazetelerinin Devlet-i 'Osmâniyye hakkında i'tiyâd ettikleri lisânı işitmemiş mi? Rusya devleti bize dost ise Devlet-i 'Osmâniyye onlara düşman mıdır ki Petersburg'da Moskovo'da basılan gazeteleri aleyhimizde bin türlü lakırdı söylüyor? Uragir onlara niçin bir şey söylemiyor.

Saniyea (Amasyan) Efendi Ruscuk da politika me'mûru mu? Yoksa mahkeme reisimi ki (Hükümet-i sâniyyenin emrine ihtiyaç görmeksizin mahkemeye kabul etmemeye hakkı olsun?

Devlet-i 'Osmâniyyenin kava'id-i siyâsiyyesini bilenlere göre 'umûr-ı müslimedendir ki küçük büyük hiçbir me'mûr değil musaddır evamîr olan Bâb-ı 'Âli'ye hatta üst tarafındaki müraca'ât etmeksizin ma'iiyyetindeki bir kâtib veyahut bir hizmet hakkında bile mu'amele-i tardîyeden bulunmaz. Buralarını Uragir bilmezse müsteshabı olan (Amasyan) Efendi bilmek gerektir. Eğer bilmemiş olsa idi Bâb-ı 'Âli öyle bir adamı bir mahkemeye reis değil hatta kapıcı etmezdi. Salisa zerre kadar idrâki olanlar bilen bilir ki bir adamı mahkemeye kabul etmemek o adamı nazâr-ı kanunda kaiden mahkûm olmaklığıyla meşruttur. Yoksa şüphe üzerine bir adamı bir ticâret mahkemesi değil dünyada hiçbir mahkeme yoktur ki reddedebilsin. Eğer (Amasyan) Efendi, Uragir dediği gibi (hükümetin emrine ihtiyâc görmeden böyle birisine bulduysa yakında fi'ilinin cezasını göreceğini şimdiden tebşir ederiz.

Bu kadar söz söylemekliğimiz me'seleyi mühim gördüğümüz içindir. Yoksa Uragir gibi ma'iyetine lisân-ı tercüman olan bir gazeteye mukabele Sirâc için büyük tenezzüldür.

### **Fardo Bosfor'dan Hülâsa**

Ruscuk ticâret mahkemesi reisi (Amasyan) Efendi tarafından avukat Mösyö Spanopoli hakkında vuku'bulan mu'amele-i tahkîriyyeye dâir Ruscuk muhabirinizden olarak derc ettiğiniz mektub fevkâ'l- gaye te'essüfümü mucceb oldu.

Vakı'a şahsen muma ileyh Spanopoli'yi tanımadığım halde uğradığı şu mu'amele-i garazkârânedan dolayı hakikaten me'yûs olduğumu kendisine iş'ara borçlu oldum.

Bu Amasya Efendi'nin mukaddemâ Selânik vilayeti ticaret mahkemesi reisi bulunduğu anda (Di'l-hevah 'Âli vecihle) (--?--) eden hizmeti inkâr olunamaz ise de şimdi bir Moskov me'mûruyle manastırdaki dostlarından ba'zılarının iğfâlâtına ferîkte olarak ırz ve nâmusu lekelenmemiş ve devlet ve vatanına hizmet için yaratılmış bir fâmilyanın yetiştirdiği gerçekten haysiyetli bir adam hakkında icrâ eylediği mu'amele-i atıf ve âzârın mu'ma-ileyhin devletin kavânin ve nizâmâtına ne surette ittiba' edib ne yolda davranmakta olduğunu meydana çıkardığı gibi Moskov me'mûrlarının öteden beri meramlarını tezvice olan gayret ve ikdâmına da delâlet eyleyebilir.

Muhibbiniz

Bir Bulgar

### **Sirâc**

Bu (Amasyan) Efendi'nin kim olduğunu şimdi anladık. Uragir gazetesi nâfile telâş etmesin. Zirâ bu Amasyan Efendi'nin zıkr-i cemilleri daha bir sene evvel 570 numrolu basirette Selânik vilâyetinin o zaman ki ahvâl idâresini ma'rûf neşr olunan mektub da ibârât-ı âtiye ile (--?--) etmiş idi.

Mu'amelâtın lisân-ı Türki üzre cerayân-ı lâbid olan ticâret mahkeme-i 'Osmâniyyesinin reisi Amasyan Efendi Türkçe ifâde ve istifâde-i merâm etmek ehliyet kâfiyesinden müberra olmakla lisânları 'Osmânlı lisânı olan teb'a-i Devlet-i 'Aliyye'nin Fransızca icrâ-yı muhâkemâtına ve mahkemeyi haftalarla ta'til eden reisi ile a'zâ münâkaşatına müsamahayla bakılır mı? Kezâ kezâ bu kezâ

### Hâvâdis-i Şetti

Perzerin gazetesinden okuduk.

Mât kazasına tabi‘ Yan karyesi sakinlerinden Fatma nâmında bir hatun bir müddetten beri Kalkandan kazasında serseri gezmekte iken ‘ale'l-‘usûl Dire'ye oradan da müta'lakanına verilmek üzere Mat'a gönderilmiş.

Meğerse mezbûre hafifetü'l-şü'ur olmakdan nâşi on sene evvel (--?--) ederek bu ana kadar nerede olduğu öğrenilemeyip zevc ve birader ve akrabası hayatından kat‘ ümid etmişler iken hükûmet vasıtasıyla bu kere bulunarak müta‘allıkat ve havişânına teslim olunuşu akrabasının pek ziyâde serverini mucceb olduğu mahalinden ilerliyor.

Mart'ın ikisinden itibâren güşâdı gününe kadar Viyana sergisine dühûlü men‘ edilmiş geçen de Avusturya başvekili Fransa ve İngiltere sefirleriyle birlikte sergiyi gezmek üzere üzere kapısına kadar gittiklerinde kapıcı dühûl yasak olduğunu beyan etmesiyle gülerek ric‘at etmişlerdir.

Hive ve etrâfını gezib haritasını ve şâyân-ı i'tinâ mahallerinin resmini olmak üzere Petersburg coğrafya cem‘iyyeti tarafından iki mühendis ile birkaç a‘zânın bu günlerde evvel tarafa gidecekleri Moskov gazetelerinde görülmüştür.

Rusya Devleti Bahr-ı Hazar'daki donanması meyânında bulunan (Nasreddin Han) ‘üvânlı vapuru İran Şahı'nın regvine tahsis etmiştir.

Rusya Devleti'nin Hive hanlığını zir hükmüne almaklığı İngiltere Devletiyle kat‘ münâsabât ile garbda çıkarmak için değil Asya-yı vasıtada neşr ve maarif ve medeniyet eylemek maksadıyledir!

Hatta buna dâir İngiliz gazetelerinin Berlin muhabirleri tarafında yazılan mektublarda Rusya Devleti kâffe-i hususâtında te'enni ve te'emmül üzere hareket etmeyi acele iş görmeye tercih etmiştir.

Prens Gorçakof ise meslek müsâlemetkârıde metbu'anın hâl ve şânına ve tavır ve meşvârına taklidden ayrıldığı ve bu yolda istifade de eylediği cihetle Asya-yı

### SİRÂC — MART 24

vasıtada dahi bu yolda davranacaklarında iştibâh yoktur.

Devlet-i müşârü'n-ileyha Karadeniz mu'ahedesinin lağvına da bu yolda bir te'enni ve fırsacıyâne bir hareketle nâil olmuştur.

Binâen aleyh İngiltere Devleti kat‘ muhabereyi i'lân etmedikçe Rusya kabinesi te'enniden ayrılmayacağı gibi Asyaca olan fütûhatından da İngiliz Devleti'nin hiddet

ve şiddetini tahrik ederim ki havf ve telâşıyla el çekerek tevsi'i hudud eylemek efkârından fariğ olacağı da hatırdan çıkarmalıdır.

Matrod İspanya kraliçesinin mahdumu Prens Agonsdok dö Manpansiye'nin kızıyla izdivâç edeceğinden pederi tarafından mûma-ileyhaya 20 milyon frank (çeyiz) verilecek imiş.

### **İstanbul Mahperimizin Birinci Mektubu**

Şundan bundan:

Meşhudatımdan mesmu'atından size birkaç garibe nakledeyim.

Sirâc'ın zuhurundan beri inhisar idâresi veya ta'bir-i ahirle tütünlerin fenalığı hakkındaki ihtiratınıza idâre-i inhisâriye hadis imiş! İdâre meclisi tarafından aleyhinizde bir mazbata kaleme alınmış Bâb-ı 'Âli ye takdim ettirilerek Sirâc gazetesiyle muhakeme işitilmiş! Ne buyursunuz? Bana kalırsa idâre-i inhisâriye halka parasıyla (---?---)(Ki inanmazsınız diye bugün Süleyman Paşa Hanı etsâlindeki tütüncüden beş dirhemine üç kuruş beş para verdiğim tütünden çıkan iki dirhem tuzu mektuba (effeyledim).Gazetelerin bu bâbdaki ihtârât-ı menfa'atçıyâne ve muhakkasıyle hareket eylese hazineyi müstefid halkı memnun ederdi. Buraları kim düşünür? Artık bir idârede bir bir gazeteyle galebe etmesin mi? Muhakim açık ve hatta reji mes'elesi için 'ibret'te taht-ı muhakemede bulundurulmuyor mu? Vaktiyle ona güldünüzse işte şimdi sizin de başınıza geldi.

Ne ise oradan da geçelim.

Memleketimizde garib garib mukalledilikler görülmedik yolda modalar zuhûr etmeye başladı. Prusya'da asker zabıtaları senelerce mekteplerde fûnûn-ı harbiye mütalâ'asıyle vakit geçirdiklerinden gözlük takmaya muhtaç olurlar. Onun için ekseri zabıtanı gözlüklüdür.

Buna takliden İstanbulda'da ba'zı alafranga zabıtlarımız gözlük takmakda idi. Bununla beraber yakışmıyor da diyemem. Leibsika'da da Amerika'da olduğu gibi mekteb hocalarının ekserisi tâife-i nisâdan buldukları gece ve gündüz hasbü'l-meslek okumakla iştilal eyledikleri cihetle bi't-tabi' kuvve-i basirelerine zayıf gelerek gözlük isti'mâline muhtaç olurlar.

Onun için Almanya'da (--?--) gözlüklü fakat kızlara değil kadınlara tesadüf olunur. Başkalarında görmemiştim.

Dün de onu gördüm, Bahçekapısı'ndan Sirkeci iskelesine doğru gelirken bir arabaya rast geldim içinde gayet genç bir hanım oturmuş bir (pensne) ya'ni burnunda bir

gözlük vardı. Bir de dikkat edeyim ki yanında oturan bir hemsini de takmış. Anladım ki bizim memlekette bu hal akis ederek modalaşmış. Fakat Leibsika'da kadınlar hoca oldukları için lüzum-ı sahih üzerine takıyorlar. Burada darü'l mu'allimat henüz o kadar mu'allim yetiştirmede. Farz edelim ki yetiştirmiş olsun daha mektebler yapılib kadın mu'allimler me'mur edilmedi ki hatta farz-ı iştigal ile gözlerine zayıf 'arz olsun.

Hâsılı bunu moda olarak ittihaz olunduğuna yakîn hâsıl ettim. Çünkü ikisi de pek genç idi.

Ma'mâfih gözlükde fena olmuyor ha onu da söylerim. Bir kat daha letâfet bahş oluyor.

Tramvayın Yusuf Paşa tarikını bir kere gidibgörseniz halkın çektiği sıkıntıyı anlarsınız. Tramvay geçerken at araba değil insan güç geçiyor.

Sâhib-i imtiyazın mukavelesi icâbınca yollar tesviye olunmaksızın araba işlemeyecek idi. Hani ya onu deldi mi? İstanbul halkı biri bahri kumpanyaların hükûmet-i keyfiyelerine mi ittiba'eyleyecek? Buralarını şehr-i emânetinin nâzır-ı tedkîkını havale etmek isterim.

Geçen gece Çatalca'dan gelen demiryolu katarı Ahırkapı'da bir ineği hard û haş etti. Fakat kabahat ne bekçide ne de şimendifer de ne de inektedir. Akşamları bekçisi vapurun geleceğini bildiği ve çünkü memleketimizde Allah'a emanet mandıra yahut inek ağılı hükmünde olduğu cihetle inek falan geçmesin diye güzergâhlarını sedâ ediyor. Bekçi fener yakarken bir inek gelir orada bulunan mu'azzeb çocuğun biri siperi kaldırıp ineği içeri alır. Fakat öbür taraftan sarığını hıyanet kaldırmaz. O aralık vapur gelir, bekçi de halden bîhaber olmasıyla vapuru durduramaz. Biçâre hayvan cayincât ararsa da bulamayarak bir tarafa durur. Vapur geçerken sıkıştırıp ezer.

Geçen sene İzmir gümrükçüsü esbak Raşid Efendizâde Emin Bey'in Rıf'at Paşazâde Sa'id Bey'in mahzeninde bulunan dokuz bin bu kadar liralık (--?--) çalınmış idi.

Bunun sârkını da ele geçirmek için o zaman zabıta müdürü bulunan Yanya divan temyizi reisi izzetli Kâzım Bey Efendi fevkâ'l-'ade ikdam etmiş ve hatta bugün sârk olduğu tebyin edenin istintak edilmesini tekraran söylemiş olduğu halde muvaffak olmamışdı. Habu ki bu sirkatin haricden olmayıp dâhilden birinin eliyle olduğu ednâ te'emmül ile deanlaşılailirdi. Rıf'at Paşa merhumun zamanında beri o hânedâna hizmet ederek (--?--) ve istikametlerine efendilerinin emniyeti ber kemâl olan birkaç namuslu ağanın beyhude yere istintaklarda mahbus köşelerinde sürünmesi yanlarına kaldı çünkü sârkı geçen gün sarrafın biri yakalanmış numroları mazbut imiş.

Demek ki Kâzım Beyefendi bulamadı diye ta'in edenlerde bulamamış kendi kendine bulunmuş.

Vak'a Emin Bey'in parası meydana çıktı. Ama o bir çâre namuslu adamların namusu nereye gitti? Beyefendi nin hemşiresinin evine (içine makineye müte allik alet vardır diye)bıraktığı köhne bir sandıkda Rıf'at Paşa hizmetkârlarının kerâmeti mi vardı ki konslid olduğunu bilib de çalışsınlar? Ama ne faide ki bizde usûl-i istintak hâlâ ıslah edilemediğinden nâhak yere birçok adam bir seneden beri süründü durdu. Buralarını da divân-ı ahkâm nazırı hazretlerinin müslim olan amâl-i hakkaniyet pervaranelerine havale etmek kâfidir. Bu haftalık bu kadar bundan böyle ve adım-ı vecihle haftada hiç olmazsa iki kere olsun ifâ'yı vazifeye çalışırım.

Demirnikâb

## TELGRAF

### Avusturya

#### Viyana 20 Mart

(Arşidük Şarl Loui) ile tezvicetmek üzere prenses (Bregans) nişanlanmıştır. Millet bankası iskantosunu yüzde bire tenzil etmiştir.

Lehli meb'usan kamaraya da'vet olunmuştur.

### İngiltere

#### Londra 20 Mart

Başvekil (Galadeston)'un refekası kâmilâ me'mûriyetlerinden ikâ olunmuştur.

### Fransa

#### Paris 20 Mart

Şûrâ-yı ümmet Almanlarla terk-i arazi hakkınızda yapılan nizâmnâmeyi kabûl ve tasdik etmiştir. Rum ili şimendiferi hisseleri yüz seksen frangdır.

Sağ taraf a'zâsı Mösyö (Tir)'in kayd-ı hayat şartıyla riyâsette kalmasını şûra-yı ümmete teklif eyleyecektir. (Don Karlos)'un Fransa toprağından teb'idine karar verilmiştir.

İspanya Cumhuriyetine ıslaha ve evedât-ı harbiye verilmeyecektir.

### İspanya

#### Madrid 20 Mart

Kortes meclisine (Şûrâ-yı ümmetdir) 191 kar'a-i intihabiyye ile Mösyö (Satıran) reis nasb olunmuştur.

**Yunanistan****Atina 20 Mart**

Mösyö (Riza) isti'fa eylediğinden yerine Mösyö (Manas) ta'yin kılınacaktır.

TEVFİK

**Galata Piyacı****Mart 23**

Eshâm-ı 'umûmiyye	sabah açıldı	61	13
	akşam	61	13
Karazi General :	'Osmânlı altını	18	31
Tramvay		19	90
Sosyete general,	İngiliz lirası	13	22
Sosyete Ottoman		07	2
Bank-ı Ottoman		09	20
1872 istikrâz-ı frank		93	25
1863		370	
1865		380	
1869		339	
Demiryolu : eskisi		183	
	: yenisi	88	

**Akçe Fiyatı**

	Para	Kuruştan
'Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	15	110
Fransız	87	14
Pul	89	15
Karamiç	51	15
Beyaz mecrediye	fark :	01
Beşlik	00	305
Metalik	00	308
Bakır	00	119

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00



### **İ'ânât**

Edib-i Meşhur Kemal Bey'in manzum ve menşur âsâr-ı edebiye ve siyâsiyyesini şâmil evrâk-ı perişân

Birinci cüz'i devr-i istilâ ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz'i Fatih tercüme-i hâlini

Üçüncü cüz'i Selim-i evvel tercüme-i hâlini hâvidir

Yarım mecdiye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'i iyi dahi derdeste tabi'dir.

### **Barakâ-i Zafer**

Yine edib-i müşârü'n- ilayhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsafa takliden feth-i Konstantiniyye hakkında barak-i zafer nâmıyle kaleme aldığı risâle geçende bir zât tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza 'ünvânıyle beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

TEVFİK

Ekrem Beyefendi'ninâsâr-ı edibiyyesinden nâğme-i sahr ile Atala tercümesi ve müntehebat-ı hakimiyeye fiyât-ı mahsusalarıyla Bağca kamarasında ki Acem dükkânında satılmaktadır.

### **Kâinat**

Nâm-ı tarih-i 'umûmi müellifi Ahmed Mithad Efendi'nin 'ilmi ve edebi on beş yirmi cildten 'ibâret olan medvenatı Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Muharrerât-ı nâdirenin onuncu cildi sekizinci ve dokuzuncu cildlerde Aynalıkavak mu'ahedesiyile Rusya Çarı Petro'nun ve sabitnâmesi mündere olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sabıka ve hâzîranın âsâr-ı perakendeleriyle tab'iyet ve konsolosluk nizâmnâmeleri derc olunub zirdeki mahallerde dörder buçuk kuruşa fûrûhat olunmaktadır.

Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'da Halil Ağa Köprübaşı barakası ve kâffe-i kiraethanelerde bulunur.

**Numro** **PerruquierMatordeli** **Numro**  
**27** **Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında** **27**

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar.

Baştaki kepek denilen kabukları def eder ve saçları uzatıp yumuşatır, dökülmekten muhafaza eder.

Bir nevi su dahi verir.

**Ala Parisienn(Beyoğlu'nda Hacı Polo Çarşısında)** **Numro9**

Mektupluk kâğıdların enva'ıyla zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuttur.

**Numro** **Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası** **Numro**  
**45** **45**

Mektupluk kağıdların enva'ıyla zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular. Âlâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri, İngiliz kibritleri vesâir her nevi sarı vedemir karyolaların enva'ı vardır.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numara 8 Sali  
 Celâli 25 Mart Merkez  
 Tahrir ve gazetehane Bâb-1  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-1 siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâme  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş Mektuplardan  
 oluşur. Havadis için  
 muharrere Mürâca‘ât edilir.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1. Nüshası 20 paradır.  
 [26 muharrem 1290]  
 Abone i‘lânât peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 Seneliği 120, 6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 için seneliği 20 kuruş posta  
 ücreti alınır. (‘Adi i‘lân satırı  
 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 20 para)

### Şu‘ûnât

İnhisâr idâresinin Sirâc aleyhinde ikâme-i da‘avi teşbisinde olduğu bizim (Timurunkab) tarafından haber verilmiştir.

Sirâc'ın şimdikiye kadar inhisâr idâresine vuku‘bulan ihtarak meydanda olduğu gibi tütünler bu halde devam edib de maliyece matlub olan fâideye sekte geldikçe inhisâr halkındaki vesayası yine bu merkezde olacağından her ne zaman isterlerse muhatemeye hazır olduğumuzu i‘lân ederiz.

‘İbret'in alan ne yolda hâkim olunacağı meçhul olan muhakemesine rejnin vücudu kalktıktan sonra başlanılmış idi.

Sirâc'ın muhakemesi de inhisârın mevcut olduğu bir zaman kadar tesâdüf etmesi zaten (‘umûman tiryakilerin şehâdetiyle) münbit olan kolumuzun mahkeme huzuruna dahi sübûtiyle inhisârın ya ıslahını veyahut feshini müceb olacağı için şu muhakeme fikrini iltizam eylemesinden dolayı inhisâr idaresinin emanetdarıyız. Bununla beraber bugün yüz seksenlik diye aldığımız bir tütün dünkü yüz sekesenliğe benzemediği için harmancı ustalarının tebdilini yine ihtardan geri durmayız? Anlaşıldı mı?

TEVFİK

### İ‘lân-ı Mahsûs

Hoca Sadık Efendi merhumun mu'ellifat-ı siyâsiyyesinden (er-ricâl ale'l-nisa) ayet-i kerimesinin tefsirini mutazammın ‘ilim tedbir-i menzil hakkında mahlure tarzında

tedvin ettikleri kinâyı müşârü'n-ileyhin hayatında ba'zı evsafı birkaç nüsha olarak yazmışlar idi.

Eğer ki bu risâlenin elde bulunan nüshalarından bir kıt'ası Sirâc matba'asına irsâl buyurulur ise merkumun ahlakımız tarafından dahi hayr ile yâdını ve binâen aleyh milletimizin istifâdesini muceb olmak üzere tab' ederek kâğıdı bahasına neşr edeceğimi va'ad eylerim.

Muharrir

Zat-ı padişâhının Viyana Ekspozisyonuna gitmek arzusunda oldukları ve fakat zaman-ı teşrifleri ma'in olmadığını Fardobosfor beyân ediyor.

Dün gece meclis-i has vükelâ Kâmil Paşa hazretlerinin konaklarında içtimâ' etmiş imiş.

Belgrad iskelesinin serbest liman ittihaziyle merkez imâretin Belgrad'a nakli mukarrer imiş.

Ecneblerin tasârruf-ı emlâk-ı nizâmnâmesi İtalya sefiri kont Barbolani de imza eylemiş.

Tesviye-i tarîk münâsebetiyle sokağa kalb edilerek dört beş seneden beri şehr-i emâneti tarafından başlanmış olduğu halde nâ tamam durmakda olan sadr-ı a'zâm Kemankeş Mustafa Paşa türbesiyle medresesinin ikmâline teşebbüs olunduğunu müşahâde eyledik. Allah etmâmını müyesser eyleye.

Köprülü merhumun türbesi tramvay münâsebetiyle köprüye çekilmiş ve türbenin direkleri dikilib evvel ki gibi telden bir tâk yapılması kalmış idi. İki senedir hâlâ bitmedi. Bunu tramvay şirketi yaptıracaksa o yaptırmayacaksa şehr-i emâneti yaptırsa da Devlet-i 'Osmâniyye'nin müceddedi olan bir zatın makberesini bu halde bırakırsa iyi olur.

Sırp imâreti Sırbistan'da ikâmet eden ecneblerden dahi efrâd-ı ahâli misilli vergi talep eyleyeceği Sırbistan'da mukim düvel-i ecnebiyye konsoloslarına resmen bildirdiğini (Noval perslir) nâm Viyana gazetesi haber veriyor.

Beyoğlu'nda mukîm düvel-i ecnebiyye teb'asından vergi alacak olsak hiç olmazsa altıncı daire..... olurdu. Fakat biz hala.....tahtı (Hükûmet-i meçhul bir ka'ide ile) vergiden müstesnâ etmişiz. Her türlü yazımızı bî çare taşra halkına yükletmişiz!

Ahkâm-ı adliye nâzırı Paşa hazretleri evvelki gün mekteb-i sanayi'î teşrifle her bir dairesini mu'ayene buyurdıkları mesmû'dur.

(Lâ Terki)

Müşârü'n-ileyh hazretleri mekteb-i sanayi'i şimdi değil zaman-ı ma'zuliyetlerinde de dâima teftiş ile muhtaç-ı ıslah gördükleri ahvalin intizâmını tavsiye ederlerdi.

Cebel-i Lübnan mutasarrıfı Rüstem Paşa hazretleri mâh-ı hâlin yirmibirinci günü Hoca Bey tarîkiyle gelmek üzere Petersburg'dan hareket eylemiş olduğundan önümüzdeki Perşembe günü İstanbul'a muvaselet eyleyeceği varid olan hususu telgrafnameden anlaşılmıştır.

Mısır sarrafı 'atûfetlü Bağsus Bey tarafından dârü'l-şafakaya beş yüz aded 'Osmânlı altını i'ane olduğunu lâ terkî yazıyor.

Ma'lumdur ki Hasan mes'elesini devlerin şan ve haysiyetine muvaffak hal etmeyi bu mes'elenin en ehmmiyetli bir vakitte ya'ni Ali Paşa'nın zaman-ı hayatında Büyük Rüşdü Paşa hazretleri bir lâyiha-i mufassala ile meclis i meclis i Has ın nazar ı dakikına arz etmiş idi. Arası bir zaman geçti. Ali Paşa vefat etti. Mahmud Nedim Paşa hazretleri de layiha i mezkure mefadına mutabık surette hal eyledi.

Dün matba'ada oturuken elinde bir risâle 'abusul vech bir papas içeriye girer şunu tercüme ile şunu gazetenize karsanız sütunu için iki lira hediye ederiz. Elli sütunluk bir şeydir buyurdular. Vak'a yüz lirâ fena değilse de bir kerede yazacağımız şeyi anlamak iktiza eylediğinden bakalım dedik. Bir de açalım ki Hasan meselesini devletin merzîsine muvaffak hâl etmeye sebep olduğu için müşârü'n-ileyh Rüşdü Paşa hazretleri aleyhinde saraya.....

### SİRÂC – MART 25

Akif Paşa merhumun dediği gibi papası (Anf ve Azamize terdifen) def' ettik. Bilemeyiz ki bu türlü risâleler kitablar gazetelere yazdırılan bend-i mahsuslar mes'eleyi yeniden tazeleyebilir mi?

Hele şaşarız ki Avrupa'dan vaktiyle gönderilen Hürriyet muhbir gazetelerinin ve hasılı yeni 'Osmânlılardanberi 'amm-ı cüz'i bastırıp da gönderse dühûlü memnû' idi. Fakat Fransızca her ne olursa serbestçe girebilir. İşte koca bir vezir aleyhinde yazılmış risâlede girmiş! Yasak yalnız yerince kitablara mı aittir? Sorarız.

### Havâdis-i Şetti

Beyoğlu harikından kalma arsalarda ki ba'zı kapıların ağızları açık olduğu ve geceleri gelib gençlerin-oralarda gaz olmaması cihetle- tehlikede buldukları haber veriliyor. (Altıncı dâirenin dikkatini tavsiye ederiz.)

Bükreş'ten 22 Mart tarihinde alınan bir telgrafnâme Tuna üzerinden Ruscuk ile bir koy beyninde bir köprü inşası için imâret tarafından Bâb-ı 'Âli'nin re'yine müraca'at olduğunu ve epeyce sermâyeli bir banka teşkiline mebusânın muvaffakat eylediğini bildiriyor.

Böyle bir köprü mevaradâtı teshil için lâzımsa da politika nokta-i nazarından bakılırsa ehemmiyeti görüleceği şüphesizdir.

Papa tarafından mansniyor Brase Kudûs i şerif Lâtin Patriği ta'yin olunmuştur.

Fransa şûrâ-yı ümmetinin Martın yirmi dokuzundan itibaren Haziran'ın on ikisine kadar ta'tilin kara verildiği telgraf havadisindendir.

İran Şahı gelecek Nisan'ın on beşinde zuhurundan hareketle doğruca Petersburg'a azmet edecekse de ne kadar tevkîf edeceği ma'lûm değilmiş.

Ba'zı rivâyete göre şah (Galiba İskender'den dolayı olmalı) Atina'yı da göremek efkârına imiş.

Geçen Cumartesi günü Almaya imparatorunun yevm-i velâdetine musâdîf olduğundan sefir Mösyö Gödel, Lüksemburg lokantasında ba'zı mu'teber Almanyalılara bir ziyâfet vererek imparator nâmına bâde nûş olunmuştur.

Müşârü'n-ileyhin velâdetinin yetmiş altıncı senesidir.

Marsilya postası Akdeniz de zuhûr eden fırtına sebebiyle mi'adı şaşırarak bugün izmir'den hareket etmiştir.

Yarın İstanbul'a muvaseleti me'mûldür.

Rusya imparatoriçesi italya'da bulunduğu müddetçe merasim teşrifatına icrâsını kabul etmeyecekmiş.

### İspanya

İspanya'da ihtilâlin devâmını arzu edenler tarafından dün Karlos taraftarlarınamu'avenet eylemek üzere Londra'da açılan i'âne defteri gibi bu kere dahi Paris'de bir defter açılarak birkaç gün zarfında yirmi-otuz bin frank terâkim etmiş ve para ile mumâ-ileyh Karlos'un toplayabileceği haşerata aslıha ve elbise tedârik etmek üzere bulunduğu gibi bir taraftan da adam toplamakda imiş.

İspanya'ya fırka fırka yapılmış olan dün Karlos tarafgirânının yalnız üç bin kişiden 'ibâret oldukları gibi bunlardan nisfindan ziyâdesinin ellerinde silâha bedel uçları sarı demirli birer dilenci değneği bulunarak bununla muharebe eyledikleri ve karşılardaki cumhur neferâtı ise bunlara nispeten pek mükemmel bir halde buldukları cihetle kariben eşkıyanın külliyyen vücudunu mahv eyleyeceklerinde iştibâh olmadığı Madrid evrak havadisinde mündericdir.

(Vaktiyle İstanbul'u zabtirmek üzere ellerinde sopla ile on iki bin Bulgar, Edirne kapısı haricine kadar gelerek kal'a duvarını görünce avdet eyledikleri meşhurdur.

İspanya sabık kralı Amede 'unvan-ı kadimî olan Dokdağos lakabını ihtiyâr eylemiş ve pederi olan İtalya kralı Viktor Emanuel Roma'ya muvasaletinde mumâ-ileyh genereal vekili nasb eylemiştir.

Fransa millet meclisi tarafından teşkil edilen muvakkat komisyonun i'tâ ettiği lâyiha üzerine vükelâdan ba'zılarının isti'faya mecbur olduklarını Patrî gazetesi yazıyor.

Fransa ve Prusya muhaberesinden dolayı Alsas ve Loren halkına irâs eden zarar ve hasara mukabil ve ba'zı ebniye-i nefisenin i'mârı için Almanya hazinesinden tahsis olunan meblâğın miktarı otuz altı milyon yedi yüz bin dolar ya'ni yüz otuz yedi milyon altı yüz bin frankı mütecaviz imiş.

### **Ma'rûf bir imzâ ile aldığımız mektubdur.**

Mekteb-i mülkiyenin ıslahı zamanında bir komisyon teşkil buyurulduğu haşm-i mesretle gazetelerde görüldü. Mekteb-i fûnûn harbiye'den ikmâl-i ma'arifle çıkmış ve Avrupa mekteblerinin görüb müddet-i medide bulunmuş olan zât-ı 'âli vekelât penâhinin mülkiye mektebine de muhtaç olan ıslahata muvaffak olacaklarından iştibah olmamakla buna umuman teşekkür olunur. Mekteb-i mülkiyenin tahsilâtça ıslahından sonra esas 'itibarını tezyid ve çıkan şükürdânı iktidâra medâr-ı a'zâm ad olunacak ba'zı hususlar daha olduğundan ve bunu da bizzât tecrübe eylediğimden âcizâne arz ve ihtarına cür'et eyledim. Şöyle ki mezkûr mülkiye mektebi ibtidâ güşâd olduğundan bazı Bâb-ı 'Âli de ve kâffe-i devâir-i resmiyye aklamı mütehayyızânından ve 'ulûm-ı şitâdan me'zun, ulemadan pek çok kimselere rağbet ve devam etmişlerdi. Çünkü mektebin nizâm-nâmesinde şehadetnâme ile çıkanların derecesinde bulunanlar bile içer bin kuruş ma'aşlık ka'imakamlıkda ve mahkûmamühtehhim veya 'alil olmadıkça başta bırakılmamaları meşrât ve münderiç idi. Vak'a birinci ve ikinci def'alarda çıkan efendilerin ekserisi münâsib

me'mûriyetlere ta'yin buyurulmuşlar ise de sonraları nizâmına riâyet şâkirdâne mu'avenet cihetleri sene be sene noksan bulmakla devama da rağbet eden azalub hele aklâm-ı mütehayyizilerinden kimse devâm-ı rağbet etmeyerek mektebin şân-ı sâiki zâyi' olmak derecesine gelmiştir. Çünkü devam edecek zevâtın seni yirmi beşten yukarı olmak lâzımedendir. Bu halde bulunanlar sahib-i servet olsalar mektebe devam etmeyecekler. Ya kalemlerince ma'aşlarının dün olmasından veyahut idârece düçâr-ı zarûret olmalarından rağbet ederler. Halbu ki üç sene kâr ve kesbini terk ile mekteb-i mezkûre devam ve hasr edib nihâyetinde şehâdetnâme ahziyle çıkanlar bir takım sefâlet ve hakaret görüyorlar ki hakikaten te'essüfü vesâirleirnin tefzini muceb oluyor. Meselâ şahâdetnâmesini olan efendiler Bâb-ı 'Âli'ye celb ile münâsib bir me'mûriyet ile kayrılmak zamanında yedlerine birer emirnâme-i sâmi i'tasıyle vilâyetlere gönderiliyor.

Bunlar ise mektebde buldukça üç sene mütamâdiyen mevcudlarını sarfdan başka me'mûriyete gidiyoruz diye bir takım elbiseler yaptırırlar. Hurçlar, sandıklar ve yataklar ve bir de hizmetkâr alırlar giderler. Bu da lâ akıl haline göre üç binden beş bine kadar baliğ olur.

Bunu da mevcudu olmayanlar borç ediyorlar. Nihayet hangi vilâyette ise varırlar. Emirnâmelerini valilere verirler. Çoğu şimdilik açık me'mûriyet yoktur vuku'unda icâbına bakarız cevabını alırlar. Biçareler garibül'- diyordur. Nereye gitsinler, zarûri bir han odası tutarlar bir mâh iki mâh geçer. Me'muriyet vermezler. Parası da kalmaz başlar eşyalarını satmaya. Altı ay geçer, eşyalar da biter. Başlarlar hancıya borç etmeye, borç çoğalır, kendileri de sâil kıyafetine girer. Oradan altı ay bir sene ve ba'zen iki sene de geçer, nihâyet bir kazânın kaimakamlığına ta'yin etmek üzere meckis-i idârelere celb edib tebşir i me'mûriyetle kaviy kefil isterler. Şimdi burasını mütâla'a ve insâf etmeli ki kendisini garib olub akçesi ve eşyası kalmayan ve hancıya borçlu bulunan bir kaimakam medârı gayr-ı ma'in emvâl için kefil bulabilir mi? İşte o halde iki taraflı bir müşkül içinde kalır. Kefil bulamam dese nizama me'mûriyet vermezler. Dönüb İstanbul'a gelmek murâd etseler hancılar bırakmazlar. Artık İslâm Hristiyan göz aşinâlığı onlara yalvararak ve el etek öperek bir kefil bulabilirler ise me'mûriyet verilir.

Gelelim yine akçe bahsine bu zatlar on beş yirmi bin nüfusu şâmil bir kazada amirlik edecek ve kâffe-i mes'ûlât-ı resmiyyeye karşı bir sıfat-ı mümtâze ile kaimakam bulunacak öyle eski püskü elbiseler ile uşaksız, yataksız gidemez, ya elbise bir takım eşya ve bir de hizmetkâr lazımdır. Bunlar da paraya muhtaçtır. Ne yapsınlar, başlarlar



gidecekleri kazâdan tüccar veyahut esnâf kimi bulabilirler ise onlardan veya sâireden akçe istikrâz ederler. Bu halde seri'an kazâ ahalisine duyurulur. Gelecek kaymakamın fakir hâli ahalice anlaşılır. E şimdi bunda olan te'sirât ne dereceye kadar olabilir.

İşte ıslaha muhtaç ve mektebin hâlâ ve istikbâlâ şerefini arttıracak olan esbâbın en büyük mü'tenâsı ve burasıdır zannederim.

Mekteb-i mezkûr güçşadı olunalı on altı sene oldu. Beher sene birbiri üzerine otuzar şâkird çıkmış olsa dörtyüz seksen nefere baliğ olur. Lâ akl bunlardan dört beş vâli ve yirmi kadar mutasarrıf olmak me'mûl idi.

Halbu ki vali şöyle dursun çend neferi güç hâl ile mutasarrıf olabilmişlerdir. E bunca masarîf-i ihtiyârıyla açılan mektebden bu kadârca mı istifâde olunmalı, eğer ki ahali ve erbâbı yoktur sûali varid olunur ise burası da tamamıyla tasdîk olunamaz. Zira bunlar birdenbire vali olmayacaklar. Ya derece derece tecrübe ile olacaklar. Nitekim mekteb-i harbiyeden çıkan zabıtân yüzbaşılıktan başlayıp müşir oldukları emsâl-i mehasin işitmelidir.

Hâsılı komisyona me'mûr zevât-ı kirâmın cümlesi ashâb-ı fetânet ve ma'arifden ve 'umûr-ı mülkiyeye ve me'mûriyetin hâl ve şânına vâkîf erbâb dirâyetten olduklarından bu babda ıslahât-ı mükemmele icrâsına muvaffak olacaklarını kaviyyen ümid eder ve sür'atle bekleriz.

(Bu babda olan mülâhazamızı ileriye ta'allik eyledik.)

### **Erbâb-ı Hamiyetten Bir Zâtın Varakası**

Birkaç yüz senede bir dünyaya tek gelenlerden olub bütün ömrünü 'umûm-ı insâniyye sarf eden ve hatta biri yoktur. Daha yaşamaya kabiliyeti olan vücudunu bu uğurda feda ederek ahirete giden merhum Hoca Sadık Efendi (Rahmetullahi aleyh ve radıyallahû anh)'ın vefatına dair Sirâc gazetesine yazmış olduğunuz bend ile kaderdaşlığınızın derecesi tebyin etti. Tahsin ve tes'id ile beraber gazetenizin iş bu nüshasından bir 'adedini indî acizânemde meth-i nesh ve mu'tebere olarak hıfz edecek olduğumdan teşekkürân iş bu varaka-i acizânemi taraf-ı vâlâlarına takdim eyledim. Tebriken i'lâna himmet buyurmanızı temenni ederim efendim.

## TELGRAF

### Avusturya

#### Viyana 22 Mart

Tarâf-ı devletten şûrâ-yı ümmete arz kılınacak nizâmnâmeye a'zânın muhalefet etmeyerek kabul eylemesi me'mûl olunuyor.

### Macaristan

#### Peşte 22 Mart

Kara tarafından ta'yin olunan komisyon demiryol hakkında kaleme aldığı layihâyı takdim etmiştir. Lâyiha-yı mezkûrede münderiç olan mevaddan en başlısı Macaristan taraflarının tarîk-ı mezkûr için akçe ikrâz eylemesini istediklerinden Almanya taraflarına müraca'at olunması hakkındaki fikradır.

### İspanya

#### Madrid 22 Mart

Efkâr-ı mu'tedile ashabı arasına nifak girmiştir.

### Kezâ

#### Madrid 22 Mart

Şûrâ-yı ümmet tarafından dâimi surette kalmak üzere bir komisyon teşkil olunmuştur. (Bornoriko)'da esaret maddesi lağv edilmiştir. Memleketin her tarafında asâyiş berkemâldir.

### Rusya

#### Petersburg 23 Mart

Hive üzerine sevk olunacak askerın levâzımına fevkâl-'ade i'tinâ oluyor.

TEVFÎK

### Galata Piyacı

#### Mart 24

Eshâm-ı 'umûmiyye	sabah açıldı.	21	18
	Akşam	21	13
Karazi General :	'Osmânlı altını	18	30
Tramvay		19	70
Sosyete General.	İngiliz lirası	13	24
Sosyete Ottoman		07	4
Bank-ı Ottoman		09	20

1872 istikrazı frank	93	1
1863	372	
1865	382	
1869	324	
Demiryolu: eskisi	184	
: yenisi	077	

### Akçe fiyatı

	Para	Kuruştan
Osmanlı lirâsı	----	100
İngiliz lirâsı	10	110
Fransız	17	087

### SİRÂC – MART 25

Pul	15	89
Karamic	10	53
Beyaz mecrediye	15	01
Beşlik	05	03
Metalik	10	03
Bakır	20	118

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

### İ‘lânât

Edib-i meşhur Kemâl Bey'in manzum ve mensur âsâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyesini şâmil evrâk-ı perişan

Birinci cüz‘i devr-i istilâ ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz‘i Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz‘i Selim-i Evvel tercüme-i halini hâvidir.

Yarım mecrediye fî ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz‘iyi dahi derdest-i tabi‘dir.

### **Barakâ-i Zafer**

Yine edib maîşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kâbilden olarak evsafa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında barakâ-i zafer namıyla kaleme aldığı risâle geçende bir zât tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar Kazâ'ünvâniyle beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile köprübaşı barakasinda satılmaktadır.

### **TEVFİK**

Ekrem Beyefendi'nin'asâr-ı edebiyyesinden nağme-i sahr ile Atala tercümesi ve Müntehabât-ı Hakimiyye fiyat-ı mahsusalarıyla Bağca kamarasındaki Acem dükkânında satılmaktadır.

### **Kâinat**

Nâm tarih-i 'umûmi müellifi Ahmed Mithat Efendi'nin 'ilmi ve edebi on beş yirmi cildten 'ibaret olan medvenâtı Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasinda satılmaktadır.

### **Muharrerât-ı Nâdirenin Onuncu Cildi**

Sekizinci ve dokuzuncu cildlerde Aynalıkavak mu'ahedesiyile Rusya Çarı Petro'nun vasiyetnâmesi munderiç olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sabika ve haziranın âsâr-ı perakendeleriyle tab'iyet ve konsolosluk nizâmnâmeleri derc olunub zirdeki mahallerde dörder buçuk kuruşa fûrûhât olunmaktadır.

Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'da Celil Ağa Köprübaşı barakası ve kâffe-i kiraethanelerde bulunur.

### **Ta'aşşûk-ı Talat ve Fitnât**

Bu hikâye-i lâtifinin dördüncü cüz'i tab' olunduğu erbâb-ı mütâlâ'aya ihtar ederiz.

Bebek verâsında nestebiyeye Karakolhânesi karşısında numrolu Küçüksu önüne ve Beylerbeyine nezâret-i Bahriye vesâir cihette nezâret-i beriyyesi olan ve derûnunda on altı oda ile hamam matbahı ve harem kapısı ve diğer gârgir dört oda ile erkek aşçısı matbahı ve kiler ve kapı ve yedi sekiz hayvan alır, ahır ve arabalık ve samanlık ve odunluk derûnunda yetmiş bine kasib eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmere ve âlâ İngiliz yolunda tanzim kılınmış mükemmel ve muntazam Bahçeyi şâmil köşk

mahsus ileri olarak kirâya verilecek vasıtın kılındığı halde teb‘a-i müslimeye parça parça satılmak üzere idâresi ve muntazam haritası olduğundan bütün bütün fûrûhat olunacağından gerek kereste ve gerek satın almasına râğbet buyuran zât-ı Sirâc idâre me'muru tarafından mürâca‘at olunması ve pazarlığının kiminle olacağından ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i‘lân olunur.

Küçük Bebek'de Bostan arkasında numroda küçük sevadan Beylerbeyine kadar nezâret-i bahriyyesi olan derûnunda harem ve selamlık iki dâire yirmi beş oda ve mükemmel erkek aşçısı mathabıyla harem matbahını dört hayvan olur. Ahır ve arabalık ve samanlık ve otlak ve kiler derûnunda pek çok eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmereyi şâmil on bin zirâ'ı mütecaviz muntazam bahçe ve iki kuyu ve hamam ve hamkânı müstemil bulunan hem kiraya ve hem de fûrûhat olunacağından râğbet buyuran zevât Sirâc idâre me'mûru tarafından münaca‘ât olunması ve pazarlığı kiminle olacağı ondam tahkîk buyurulması ihtar ve i‘lân olunur.

Girit fazılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülâsatü't-Tevârih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden- cem‘ ve te'lif eylediği tarih-i ‘umûminin birinci ve ikinci cildleri Bahçekapısı'nda Hasan Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.<sup>24</sup>

<b>Numro</b>	<b>Perruquier Matordeli</b>	<b>Numro</b>
<b>27</b>	<b>Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında</b>	<b>27</b>

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Baştaki kepek denilen kabukları def‘ eder ve saçları uzatıp yumuşatır dökülmekten muhafaza eder. Bir nevi‘ su dahi verir.

<b>Ala ParisiennBeyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında</b>	<b>Numro9</b>
--	---------------

Mektubluk kâğıtların enva‘ıyla zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuttur.

<b>Numro</b>	<b>Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası</b>	<b>Numro</b>
<b>45</b>		<b>45</b>

Mektubluk kâğıtların enva‘ıyla zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular âlâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri, İngiliz kibritleri vesâir her nevi‘ eşya bulunur.

Numara 9Çarşamba  
 26 Mart Celâli Merkez  
 Tahrir ve gazetehaneBâb-1  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-1 siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâme  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş Mektuplardan  
 oluşur. Havadis için  
 muharrere mürâca‘at edilir.

**YEVMI GAZETE**  
**SİRÂC**  
**1290**

1. Nüshası 20 paradır.  
 [27 muharrem 1290]  
 Abone i‘lânât peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 Seneliği120, 6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 için seneliği 20 kuruş posta  
 ücreti alınır. (‘Adi i‘lânsatırı  
 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 20 para)

Ma‘arif nezâreti tarafından bu kere matba‘alar hakkında yeniden bir nizâmnâme kaleme alınarak Bâb-1 ‘Âli'ye takdim edildiğini lâ terkî rivâyet ediyor.

Bizim tahkîkımıza göre bu nizâm-ı matba‘a güşâd edecekler hakkında imiş ya‘ni matba‘a açacak adamdan bir resim istihsâl olunacaktı.

**Asya-yı Vasiti**

Petersburg'dan dünkü gün vârid olan bir telgrafnâme Hive üzerine sevk olunacak ‘asâkirin mühimmât-ı seferiyyesinin amâde olduğunu ve sevk olunan ordunun mayıs ibtidâsında üç kola taksim edilerek Hive hududuna gönderileceğini ve birbirinden ba‘id olarak üç koldan hareket eyleyeceklerini ve Hive Hanı tarafından Bozaki Kırgızlarının Rusya aleyhine tahrik olunmasının hükmü olmadığını beyan ediyorlar.

Aynaroz'da tahkîki lâzım gelen ba‘zı husûsat için Rum patriki tarafından ta‘yin kılınan komisyonun riyâseti Karagoar Ârastaki Bey'e ihale olduğunu terkî yazıyor.

Cumartesi günü Levant Herald'ın Şu‘ûnât sütûnunda okuduk.

Dün öğleden sonra Galatasarayının önünde bir zabıtaya Beyoğlu caddesine girecek olan hanımlara (Yasak var) diye salı vermiyordu.

Me'mûl ederiz ki Beyoğlu'nun en güzel bir caddesindeki kaldırımların fenalığı polisi bu yasağa mecbur etmiştir.

Zira kaldırımların bozukluğu hanımların ayağını inciteceğinden polisin emr-i muhafazada olan mezid ‘inâyetinden neş‘et etmiştir.

Bizde tahkîk ettik ki bu yasak ba'zı arabalı hanımlara nazende beylerimiz tarafından vuku'bulan mu'amele-i (--?--) üzerine imiş!

Ne garibdir!Memleketimizde kendini bilmez ba'zı beyfendilerimizin şunun bunun ırzına göz dikerek eliyle diliyle ettiği tecâvüzlerden eğer kabilsen kendilerini men' etmek lâzım gelirken bu yasağı kadınlara tahsisde ne fâ'ide var. Biz deriz ki bu yasağı kadınlara tahsis edib de Beyoğlu'na salı vermemek 'umûman 'Osmânlı kadınlarının haşa terbiyesiz nâmussuz olduklarını (--?--) hükmünü alacağı için gayet isabetsiz ve yenilmiş bir tedbirdir.Eğer kasten terbiyesizlerini tefrîk edib de gönderilmeli bir de veli ve veliye veyahut zevcleri tarafından müsa'ade edildiği halde polisin man'a nece olabilir?

Memlekette Tantân'ın rezaleti kadar Şenâ'ate kimse kail olmaz. Birkaç rezil erkekle birkaç rezil kadın için'umûman erbâb-ı 'afetin işinden gücünden mahrum olmaklığı lâyıık değildir.

Bu senede galiba leylek İstanbul'a gazete mahkemesi getirmiş!

Türki'nin rivâyetine göre altıncı daire 'ibret aleyhinde da'vaya kıyam etmiş!Sebebi dealtıncı dâire tarafından alınan rüsûmun nerede sarf edildiğini 'İbret'in sormaklığı imiş.

Rum patriki Efendi mai'yetinde â'zâdan birkaç zat bulunduğu halde hariciye nazırı Paşa hazretleriyle mülûkat etmiş ve Rumili'nde bazı mahallere ta'yin olunan piskopos ve metropolitlerin lazım gelen beratlarını dahi istihsal eylemiştir.

Bir müddettir memâlik-i 'Osmâniyye'de seyahat eylemekte bulunan (Bavyera) prensi (Leipold) bu kere İspanyol'a muvaselet eylemiştir.

İzmit demiryolunu mu'ayene eylemek üzere nafi'a nâzırı Raşid Paşa hazretlerinin tarik-ı mezkûr başmühendisî beraber olduğu halde dün sabah İzmid'e 'azimet etmiştir Amiral Hobart Paşanın vâlidesi irtihâl eylediğini telgraf haber veriyor.

Sabah akşam çıkmakta olan Levanet Herald gazetesi havadisın kalitesinden dolayı asıl ve esası olmayan bir takım tebdilât ve icra'âtı vuku' bulmuşçasına derc ve i'lân eylediği kemâli ta'accüble görülüyor. (Levenat Tayms)

Mudanya'dan Bursa'ya kadar temdid ve inşâsı mukarrer olan demiryolu Kemal Germi ile ilerlemekte olduğu istihbar kılınmıştır.

Mart'ın ibtidâsından beri Süveyş kanalından otuz beş kat'a sefine geçmiş beş yüz seksen bin frank mürur-ı resmi alınmıştır.

### **Akıl Ermeyen Şeylerden Biri**

Postanenin gazetelerinden aldığı ücrettir. Ta'rifeleri mucabince her gazete nüshasından karib ve ba'id müsâvi olarak bütün memâlik-i 'Osmâniyye için beş para ücret alınıyor. Buna hiç kimsenin bir diyeceği olamaz.

Fakat meselâ Edirne'ye haftada beş gazete gönderilirse otuz para alıyorlar. Buna da sebep beşlik pul olmaması imiş. Bu cihetle posta me'mûrları havadan bir nüsha 'ilâve ederek altı i'tibâr ile otuz para alıyorlar!Ve bununla postaneye açıkdan beş para kazandırıyorlar.

Fakat şunu suâl etmeye hakkımız yok mu ki bu gazeteler Hoca Nasreddin'in kazanı gibi muttasıl doğurur da bir kere de ölmez mi? bir kere de havadan zam edilen nüsha gibi nüshası gerçekten tenezzül edilib yirmi para alınsa olmaz mı? Postahane hakkından ziyâde para almayı düşüneneğine halkın ziyân etmemesi için beşlik Pol icâd etse ne olur? Varidatına sekte mi gelir!

Hele daha garibi şurası ki meselâ bir gazeteden haftada bir memlekete sekiz kişi nâmına fark gazetesini gönderiliyor. Nizâma kırkbeşlik vermekliğimiz icâb ederken niye kırk sekiz beşlik veriyoruz. Çünkü ayrı ayrı sekiz nâme gittiği için yirmibeşer para i'tibar olunamaz. Otuzar para alınır mı. Biz kırkını bir araya bağlayıp bedelini öyle vermek istiyoruz, onu da kabul etmiyorlar.

Bu cihetle biz de başka türlü bir çâre düşündük vekillerimiz olan vilâyete müşterilerimizin esâmisini göndermek hafta da yüz gazete gitmek icâb ederse (--?--) bir paket ..... bir nâme göndermekde ve yedine on iki buçuk ..... vermekteyiz. Vekil peyda edemediğimiz memâlikden.....

### **SİRÂC – MART 26**

Göndermekteyiz. İşte hesap sayesinde posta ücretinden on kuruş tenezzül ederek seneviyesine taşralar için kırk kuruş almaktayız.

Hele buradan Bağdad'a beş paraya giden bir gazete nüshasının postahanedan Hamidiye türbesine şehir postasıyla on paraya gitmesine eğer akıl erdirmek mümkün ise söylesinler biz de kani' olalım.



### **Bir Varaka**

İnhisâr idâresi gazetelerin yazacak pek çok şey bulabileceklerini bildiği cihetle dediğin gibi kıyas etmiyor. Belki idâre-i mezkûrenin fikrine muhalif olan ihtara hiddet ediyor.

Sahiha onu bilmeli ki inhisâr me'mûrları hazinenin menfa'atini iyice aramakta ve vatanın ruhu müşâbesinde olan kuvve-i maliyenin tekessürü için iktiza eden fedâkârlıktan geri durmamaktadırlar.

Şunu sorarız ki idâre-i inhisâriyenin şehriye vâridâtı ne miktardır. Devlet inhisârı fayda için ittihaz eyledi. Ve o faideyi görüğü için lağv etmedi. Birkaç kişiye on beşer bin kuruş ve birkaç yüz adama üçer-dörder yüz kuruş ma'aş vermedikçe idârenin teşkili mümkün olamaz. Bu kadar adam pir aşkına hizmet edemez.

Birkaç kişiden ibâret olan tütüncü esnâfın kesbinden mahrum edilmesiyle hazinenin menfa'ati hâsıl oldu. Yine tekrar ederim ki birkaç insafsız tütüncünün istifâdesinden hazine-i devlet ile aç ve bir lokma ekmeğe muhtaç birkaç yüz fukaranın istifâdesi ulu değil midir?

İdâre-i inhisâriyye ma'kulâtı kabul etmemekte ve bu cihetle hazineyi me'mûl ettiği istifâden mahrum edeceği görünmekte imiş.

Bu kadar ukalânın inzimam re'y ve kararıyla te'sis eden bir idârenin veyahut nizâmât-ı mevzu'asının ma'ful olmamasına bir aklın idrâkine ta'accüb etmemek kabil-i imkân değildir.

İnhisar idâresine me'mûr olanların kâffesi tütüncü esnafındandır. Tütünün her cihetine lâyıkiyle vâkıfdırlar. Tuma ile Bodos meşhur tütüncü olduklarından kendilerine bu hizmet verilmelidir.

Bunlara idâre-i inhisâriyye kaç cins tütün çıkarmaya emrederse o kadar çıkarabilirler.

O vazife idâre büyüklerininindir.

Bu ikisinde şu kadar kusur bulabilirim ki o kadar kuruş ma'aş aldıkları halde idâreye ba'zı mertebe efkârca mu'avenet etmezler. Belki de ederler de idâre kabul etmez.

Bunu pek de me'mûl etmem. Çünkü ma'aştan başka keselerine bir şey girmiyor.

**Sirâc**

Meğer tımarhaneler hakkında da saçma irâd edecek kadar adamlar bulunmuş.

**Havâdis-i Şetti****İskedurun'dan Mektup**

Yollar kürt eşkıyasından geçilmez bir haldedir. Emniyet-i amme günden güne mensâb olmaktadır.

Geçen gün tüccardan biri nâmına gelmekte olan üç katar esbâbı eşkıya gasb eylemiştir.

Hükûmet-i mahalliye ise bu türlü ahvâle ehemmiyet vermemektedir. Bu halin devamı buraların da ticâretin inkızarını muceb olacaktır.

(Kurye Duryan)

Dün akşamüzeri gazetemize tertib esnâsında alığımız bir telgraftır.

Bâb-ı 'Ali caddesinde Hadika muharriri Tevfik Bey'e

(Malakara)

Katli maddesine dair bir şey yazılmaması.

Hüseyin

Biz ne ma'lakara'da bir Hüseyin Efendi yahud bey yahud ağa ve ne de bir katli veya i'dâm bildiğimiz için bu telgrafdan hiçbir şey anlayamadık.

Ma'lakara'da bu zat her kimse ve dediği katli her ne ise onu ya mektubla veyahut telgrafla tafsil etsin.

Geçen Şubat'ın yirmialtıncısından Martın dördüne kadar Avusturya demiryolları hasılâtı bin sekiz yüz altmış iki senesinin bu ayları hasılâtından fazla olub geçen sene dört milyon dokuz yüz yetmiş üç bin dört yüz bir filorin iken bu sene beş milyon yedi yüz on altı bin altı yüz filorine baliğ olduğu Viyana gazetelerinde görülmüştür.

**Mektup**

Amasyan Efendi'ye dâir neşr ettiğiniz mektubu Fardbasgor'dan almıştınız. Uragir fara niçin bir şey söylememiş de yalnız size tevcihe hitab etmiş?

### Sirâc

Bu da tuhaf bunu bizden mi sormak lâzım gelir ya? Uragir'in maksadını ne bileleim.

Fakat aklımıza bir şey geldi; bari zahmet edib bizden sormuşsunuz onu söyleyelim. Fardobosgorun sahibi olan Giryakopolo meşhur düvelisttir. Şimdiye kadar düelloda elli yedi kişi şişlemiş kendisiyle düello etmek isteyen herkes cesâret edemez. Uragir gazetecisinin hatibidir ki ona lakırdı söylesin sonra düello teklif ederse ne yapar? Ama denirse ki reddeder orası başka lakırdı.

### Levanet Herald'e Okuduk

Japonya ahalsinin Avrupa medeniyetini memleketlerine ithale olan temâyülleri nihâyet (--?--) olduğundan hatta postadan i'tibâren sene-i milâdiye usûlü üzere devâirin mu'amelâtında tarih-i şems isti'mâl olunmasına karar verilmiş ve fakat milad-ı İsa'dan i'tibar olmayıp birinci (Mikado)'nun tarihi esas tutularak bu sene kânun-i sâniden iki bin beş yüz elli üçüncü sene i'tibâr edilmiştir. İşte Asya'nın ta öbür ucundaki bir hükûmet doğru ve sahih olan bir tarihi kabul ve ittihaz eylediği halde Avrupa'nın ortasında bulunan bir hükûmetin hâlâ ayları ve seneleri eski usûlde câri olmasına ve bu yüzden erbâb-ı ticâret vesâirce derkâr olan mazeretin ber taraf edilmemesine ta'accüb olunur.

### Sirâc

Buna da biz de ta'accüb etmekteyiz. Devletlü Cevdet Paşa hazretleri mahsus bir risâle ile Şehr-i Romanın sefâmeti ve celâlinin sıhhatini isbat ile birinin terk diğerinin kabul edilmesini ihtar eylemiş idi. Yine kabul olunmadı.

(Tunus) nehri kenarında vaki' Aksay şehri dilinde cereyan eden (Bozgotay) deresinde Mösyö (Senda) nâmında biri hayvanını sular iken mezkûr derecede bir parça altın bulub (Korkaf) şehrine avdet etmiş ve mezkûrparçayı mezkûr (Karkof) sancağının kaymakamına ibrâz ederek orada işletmesi için me'zûniyet almışve bir kumpanya teşkiliyle (âcelü't-tecrûbe mezkûr dereden sekiz çuval kum alarak ba'de'l- tasfiye Amerika ile Sibiry'a'da çıkanlardan halis iki yüz elli miskal vücuda gelmiştir.

( Ceride-i Askeriyye )

Almanya'da el-yevm zâdegân ve şûrâ-yı ümmet ve parlamento namıyla üç heyet meşveret mevcut olduğu halde yine masalih-ı 'abad ve memleket lâyük olduğu derecede sür'atle cereyan etmiyor! Çünkü bu üç heyetin birine olan rekabet ve adaveti tasavvur olunacak suretten müberradır.

Zâdegân kamarasının a'zâsı fevkâl- gaye geri 'azimet ashabından bulunmaları cihetle (Güya asalet mentaraf bir hasise imiş gibi) içlerine efraddan a'za kabul etmemektirler. Hatta bu mes'ele altı yedi aydan beridir meclis halkını fevkâl-gaye işgal etmektedir.

Şûrâ-yı ümmet a'zâsı ise mesn ve muhtelü's- şu'ûr adamlardan 'İbâret olarak hiçbirinin söz söylemeye canı istemez. Farizâ ihyânâ şevke gelib de söylemiş olsa dahi lakırdıları dinlenmez.

Parlementoya gelince bu iki meclisin hiçbir kararını görmüyor ki efkâr-ı 'ammeye muvaffak mı değil mi hükm edebilsin. İşte Almanya'nın 'umûr-ı siyâsiyyesi bu haldedir

(Nur)

İngiliz gazetelerinin ba'zıları dün Karlos taraftarlarının cumhur askerlerine galebe eylediklerine dâir neşrettikleri havadis telgraf hatlarından bir takımının Karlistler tarafından zabt edilmesi üzerine halka velvele vermek için neşredilen sahte havadisten ileri geldiğini Tayms gazetesi rivayet ediyor.

### **Muhabere-i 'Aliyye**

#### **Mehmed Hamdi İmzalı Mektup Sahibine**

İki mektubunuzu da aldım teşrif buyurun da yazacağınız şeyler üzerine konuşuruz.

#### **(Rast-ı Güftar) İmzalı Mektup Sahibine**

Biz şirketleirn halini yaza yaza bıktık, onların vücudu kalkmadıkça halkın rahatına çare yoktur. Her ne yaparlarsa saklıyorlar. Lirâyı isterlerse seksen yedi kuruş otuz paraya da alabilirler.

#### **İmzasız Mektup Sahibine**

Hepsi bitti de Bursa kaplıcalarının ıslahını mı ihtar etmek kaldı.

**(Tahammülsüz Bir Adam) İmzâlı Mektup Sahibine**

Tahammülü olmayan adamın bizim memleketimizde ne işi var?

**(Cenap) İmzâlı Mektup Sahibine**

Sorduğunuz kitabı Beyoğlu kitapçı dükkânlarında bulabilirsiniz? Buradakilerinde biz de aradık bulamadık. Daha bir müşkülünüz varsa aniden halledelim!

**TELGRAF****Avusturya****Viyana 24 Mart**

Teşkili kararlaştırılan İskonto Bankası'nın müzakeresinde hazır bulunmak üzere Macaristan vükelâsı komisyona da'vet olunmuştur.

**İtalya****Roma 24 Mart**

Sicilya'da (Kasariye) nâm mahalde ahalice bir karışıklık zuhûra geldiği bildirilmiştir.

**Rusya****Petersburg 24 Mart**

Londra'da basılan Tayms gazetesi muhbirinin Hive'ye sevk olunacak neferât beraber bulunması men' olunmuştur.

**İspanya****Madrid 23 Mart**

Portoriko'da esir ahz ve i'tâsını men' eden zam lâyihasını kabul ettikten sonra şûrâ-yı ümmet ta'til edildi.

### **Madrid 24 Keza**

İspanya'da günden güne çoğalmakta olan internsyonal â'zâlarının heyecanlarına karşı karşı hükûmet tarafından tedâbir-i şedideye teşebbüs edilmiştir.

### **Madrid 24 Mart**

Eyâlet-i cenûbiyye halkı arasında heyecan olduğu haber verilmiştir.

Vükelâ meclisi tecmi' ederek her ne surette kabil ise ara-i memleketin devamına i'tinâ olunmasına karar verilmiştir.

### **İngiltere**

#### **(---?---) 24 Mart**

Cumartesi günü bankadan 489000 lira irâd olunmuştur.

### **Fransa**

#### **Paris 24 Mart**

Maliye nazırı bin sekiz yüz yetmiş dört senesinin muvazene defterini bugün şûrâ-yı ümmete 'arz eyledi. Bunda gelecek senenin yekün masrâfı 2523 ve varidâtı 2526 milyon hesap olunmuştur.

Sene-i hazireye nisbeten masrâfı yüz otuz sekiz milyon fazlalıdır. Harbiye tahsisâtına 39 milyon frank zam olunmuştur.

Mösyö Lion Say arazi ve nüfûs üzerine ve kapılarla pencerelere tarh ve vaz' olunan vergi ve rüsûmun tezyîdini veya tenne vergisinin tenzilini şûrâ-yı ümmete teklif etmiştir.

### **Bir Zatın Tebliğ Ettiği Varakadır.**

(---?---) 'adidede müteferrîk âsâr-ı Henrorani ihlâfa yadigâr bırakmak ve inşâd-ı tevârihe mürâca'at etmek zamanında bir model ve ma'yar olmak üzere pek çok şûrâ-yı şehir teş'arın müntehab ve masnu' tarih-i mıs râları cem' ve tertib ile (tezkire-i şu'arâ) kılıklı (Müntehâbâtı't- Tevârih) isminde bir mecmu'a tab' olunacağından şûrâ-yı asrımızdan âsârını ikna eylemek arzusunda bulunan.....mezkûr mecmu'aya derc

edilmek üzere müntehab tarihlerinin ta‘miyeyi ifâde eden mısırâlarıyla beraber gerek Sirâc gazetesine ve gerek ceridehâneye irsâline himmet buyurmaları mercudur.

### TEVFÎK

#### Galata Paya‘esi

#### Mart 24

Eshâm-ı ‘umûmiyye sabah açıldı	5	61
Akşam	20	61
Karazi general	4	19
Tramvay	75	19
Sosyete general ingiliz lirası	25	13
Sosyete ottoman	00	07
Bank-ı ottoman	20	09
1872 istikrazı frank	20	93
1863	371	
1865	382	
1869	324	
Demir yolu: eskisi	184	
: yenisi	077	

#### Akçe Fiyat

	Para	Kuruştan
‘Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	10	110
Fransız	25	087
Pul	10	89

Karamiç	10	51
Beyaz mecrediye Fark :	15	01
Beşlik	02	03
Metalik	13	03
Bakır	00	119

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

### **İ'lânat**

Edib-i meşhur Kemal Bey'in manzum ve mensur âsâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyesini şamil evrâk-ı perişân

Birinci cüz'î devr-i istila ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i hâlini

Üçüncü cüz'î Selim-ievvel tercüme-i hâlini havidir.

Yarım mecrediye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'î dahi derdeste tabi'dir.

### **Baraka-i Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsafa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında barakâ-i zafer nâmiyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zat tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza 'unvânıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasinda satılmaktadır.

TEVFÎK



### **Muharrerât-ıNadire'nin Onuncu Cildi**

Sekizinci ve onuncu ciltlerde Aynalıkavak mu'ahedesiyle Rusya Çarı Petro'nun vasiyetnâmesi tedric olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sâbika ve hazıranın âsâr-ı perakendeleriyle tab'iyet ve konsolosluk nizâmnâmeleri derc olunub zirdeki mahallerde dörder buçuk kuruşa fûrûhat olunmaktadır.

Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'da Celil Ağa Köprübaşı barakası ve kâffe-i kıraathânelerde bulunur.

### **Ta'aşûk-ıTalat ve Fitnât**

Bu hikâye-i latifenin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütala'aya ihtar ederiz.

### **Hayret EfvâYı Rivayat**

İş bu hikâye-i garibenin bu kere tab' ettirilen cüz'i evveli Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'dan Celil Ağa ile Köprübaşı'nda barakada üçer buçuk kuruş fiyat ile satılmaktadır.

Müsta'melatın bargirli (--?--) ile genç bir reis binek bargiri ehven fiyatla satılacağından Ayasofya-i kebir civarında Yereyatan mahallesinde dârü'l-mu'allemât karşısında on sekiz numrolu konağa müraca'at buyurulması

Sirkeci'den Bâb-ı 'Âli'ye olan caddede yeni açılan kitabçı dükkânında matbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmet Mithat'ın te'lifatı ecel kaza vesâir nursidegân edebânın âsârı satılmaktadır.

Arif Bey merhumun bir cihet-i nûr-ı 'Osmâniyye caddesine diğer cihetleri valide mektebi sokağına nâzır ve etrafı esâsi muhkem ve muntazam duvar ile mahât olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusa mi'mar ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münâsib bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idâresi Mösyö Melik'e müraca'at etmeleri i'lân olunur.

Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste tab'dır.

Mekteb-i fûnûn Harbiye münşe'at hocası miralay İzzetli Süleyman Bey'in te'lifi olan Mübâni'l-inşâ ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edebiyeye ve ta'rifatı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinden yirmişer kuruşa heryerde satılmaktadır.

Girit fazılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülâsâtü't-Tevârih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif edildiği Tarih-i 'umûmiyye'nin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Numro	Perruquier Matordeli	Numro
27	Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında	27

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Baştaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır. Dökülmekten muhafaza eder. Bir nevi' su dahi verir.

### **Ala Parisienn (Beyoğlu'nda Hacı Polo Çarşısında) Numro9**

Mektupluk kâğıtların enva'ıyle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuddur.

Numro	Emti'aGümrüğü Karşısında İngilizMağazası	Numro
45		45

Mektupluk kâğıtların enva'ıyla zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular, âlâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri – İngiliz kibritleri vesair her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların envâ'ı vardır.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.



Numara 10 Çarşamba

27 Mart Celâli Merkez

Tahrir ve gazetehane Bâb-1

‘Âli caddesinde Sahibi

İmtiyaz: Tevfik ve başmu-

harrir Muharrerât-1 siyâsiyye

bu Mahale ve bu nâme

yazılır. Posta ücreti

verilmemiş mektuplardan

alınır. Havadis için

muharrere mürâca‘at edilir.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1. Nüshası 20 paradır.

[28 muharrem 1290]

Abone i‘lânât peşin para

iledir. Müdür-i Sirâc: Melik

Seneliği 120, 6 aylığı 65,

3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar

için seneliği 20 kuruşta

ücreti alınır. (‘Adi i‘lânâtı

100, Kitap i‘lânlarının satırı

20 para)

### Şu‘ûnât

Sırp imâretinin senevi devlete i‘tâsına mükellef olduğu vergiyi posta olan ifâ eylemediğinden dolayı Bâb-1 ‘Âli'den sırp beyine şedid bir kıt‘a emir nâme-i sâmi irsâl buyurulduğu mesmu’dur.

(Saksvimar) dukalığı veliahdı olub memâlik-i ‘Osmâniyye’de seyahat eylemekte bulunan (Dûk dö şarl) bu def‘a İzmir’e gelerek hükûmet-i mahalliye tarafından hakkında ihtirâmât-1 faika icrâ kılındığını ve oradan Kudüs-i şerife müteveccihen ‘azimet eylediği gibi yakında İstanbul’a dahi geleceğini gazeteler yazıyor.

Sırp Beyi Milano memleketi devre çıkararak alan makarr imârete‘avdet etmediğini Sırp gazeteleri yazıyor.

Memleketinin sene-i sabıka vergisi Kapı Kethüdâsı tarafından maliye hazinesine tamamen i‘ta kılınmıştır.

Geçen sene ifâ-yı Hac için her taraftan yalnız Cidde iskelesi tarikiyle giden haccacın miktarı kırk bin üç yüz sekiz nüfûsa baliğ olmuştur.

(Karadan gidenlerin adedi bu cümleye dâhil değildir.)

Sisâm haziresine nüzûl eden şiddetli yağmur arasında Sisâm beyinin ikamet eylediği haneye saika isabet etmiş ise de hane halkına zarar dokunmamıştır.

Mütevâtir olan istikrâzın akdine henüz karar verilmemişse de bugün kü meclis-i hassada karar verilecektir.

Baron Hosman dahi istikrazı için bir lâyiha vermiştir.

Kudüs'ten 22 Mart tarihiyle kurye devriyâne gelen bir tahrirat me‘aline nazaran taraf-ı hükûmetten Rumların ikamet eylediği hanelerden sekizinin tahliyesi emr olunmuş ve ashâbı ise evlerine tahliye etmek istemedikleri cihetle habse atılarak eşyaları da zabtîyeler ma‘arifetiyle başka yerlere nakl edilmiş ve keyfiyet arz-ı mahzar ile makam-ı sadârete bildirilmiştir.

(Acaba sebebi nedir?)

### **Posta ve Varakâ-i Sahiha**

Acaba memleketimizde postamızın intizam altına alındığı varakâ-i sahihâmızın milyonlarla kuruşlar getirdiğini görmeyecek miyiz? Kim bilir?

Acaba Londra'da Fransız, İtalyan, Moskov, Alman, Avusturya, Yunan hâsılı filâl filân nâmındaki hükûmetlerin postaları var mı? Hususan devletin postası dururken biz de İzmir Selanik'e Varna'ya Trabzon'a mektup taşıdıkları gibi orada da Liverpool'a Manchester'a mektup taşırlar mı?

Londra'da bir posta var. Bütün İngiltere'de dört bini (takriben yetmiş dört para) ücret mukabilinde mektub götürür. Londra ise ittisa'ca İstanbul'un beş-altısı kadar üç milyon nüfûsu havî bir kusûr-ı ‘azim iken her yerine on sekiz para ile mektup isâl olunur.

Meşhuda olanların rivâyetine göre postanın harekâtına dikkat edilse bir saniye tevkîf etmediği anlaşılır. Sür'ati o derece isâlâtı ise hayrı tebhiş (--?--) bir raddede imiş. Yevmi postahanedan kutulardan alınıp isalat dâiresine birkaç bin çekçek [1] mektup nakl edilir ve tahdid olunmaz derecede sür'atle tefrîk edilerek muvasallere i'ta ve şimendiferlere taksim ile mahallerine isâl olunmuş.

Bizde ise bir mektub günlerce (isbatına muktederiz de söylüyoruz). Musul koltuğunda postahane köşesinde kalmak hemen ka'ide hükmüne girmiştir.

Hele taşra postahaneleri ta'rifi nâ kabil bir tezbezib içindedir. Mektup gönderirsek mahalini bulamaz. Gazete gönderirsek posta müdürleri açık okur! Okuduktan sonra olsun gönderse ya haber bir köşeye atar kalır. Bundan başka taşra postahanelerinde ba'zı kere pul bile bulunmuyor. Çünkü tükenirse postacının nesine gerek kesesine dokunacak değil di düşünsün. Ama ashab-ı ticâretten birinin acele bir işi düşüb de mektub gönderecekmiş o hususda da posta me'mûruna bir şey gerekmez!

Ama biçârenin yüz bin kuruşluk bir ticareti içine oynayacak telgraf varsa da ifşâsı işine elvermez ki yazacağı şeyi telgrafla bildirsün. Hem altmış paralık bir pul yapıştırarak göndereceği mektuptaki tafsilâtı telgrafla verecek olsa kaç yüz kuruştan çıkması lâzım gelir? Ama buraları posta me'mûrunun nesine lâzım pul yok ve's-selam. Şimdi böyle bir memlekette postalar ileri gider mi?

Ebhetlü devletlü Mahmud Paşa hazretlerinin hengâmında hem tasrifçe hem de inzibât-ı idârece taşra postaları için bir tedbir ittihaz olunarak postalar telgraf merkezi bulunan yerlerde telgraf me'mûrlarına havale edildi. Bundan hem me'mur ma'aşınca tasarruf hem de idârece emniyet hâsıl oldu. Biz şimdi postahaneden altı yedi bin kese alıyoruz. Bu kadar dağdağa bu kadar tatar bu kadar me'mûr yoktur. Gürültüde topu ele geçen para yedi bin kere olursa böyle postaya posta denilebilir mi?

Memleketimizde yalnız berâcenci postası senevi beş on bin kesenin ağzını mühürlüyor. Taşdığı yerler ise sade sevâhil-i 'Osmâniyye'den 'ibaret gibidir.

Bir memlekette yalnız beracenci postası senevi bu kadar kuruşlar devr etsin ve nihayet yirmiden ziyâde me'mûru olmasında bizim binlerle adam ile postamız topu attı yedi bin kese kazansın. Onu da masrafı yesin insan böyle postaya postamız var diyebilir mi?

İşte seksen altı senesinde olunan muvazene defterinde (vak'a geçen senenin muvazenesinde iki üç kat terakkîettiği görülmüşse de muvazene-i mezkûrenin sonra ne hale girdiğini bildiğimiz için seksenaltı muvazenesini mevzu' bahis eyledik.) Postamızın vâridâtı 6804 kese gösterilmiştir.

Ve yine o sene ya'ni 1868 senesinde Fransa'nın neşrettiği bütçede para hasılatı 81.752.000 frank ya'ni yedi yüz on bin sekiz yüz seksen altı ama dikkat edilmeli. Yedi yüz on bin sekiz yüz seksen altı kese merkum bulunmuştur.

Nasıl nisbet kabull ediyor mu?

Bizim postahane bu hesapça Fransa postahanesinin bir köy şubesi İngiltere postahanesinin köşe başlarına müte'allik mektub kutusu hükmünde bulunuyor. Vah vah!

İdâre-i hazıreden şu posta mes'elesinin halkın tesri' muhaberatıyla hazinenin istifadesini mucib olacak yolda hâlini me'mûl eyleriz.

Gelelim Varakâ-i Sahihâya:

Herkesçe müsellemtandır ki bizde varaka-i sahiha en ziyade eshâm ve (--?--) için sarf olunur. İkrazat ve istikrazat derece-i sâniyede kalır. Fakat karşı tarafa şöyle (--?--) ) nikâh ile Baksalon'da günde ne milyonlar devr edildiği görülsün. Bunlar hep Kambiyal üzerinde cereyan ediyor. Devletin ise bu yüzden senede milyonları heba olub gidiyor. Bunun sebebi de varaka-i sahihanın hali hazırı pul usûlüne tahvil edilmemesidir.

Zirâ her tâcir istediği resim ve surette kendine mahsus send yaptırmış, onu bırakıp da şimdi bizim baş tarafı koca mahalle muhtarı mührü gibi kapkaraca bir damgalı kâğıda ya'ni her vakit taklidi kâbil olan bir şeye yazar mı?

Fakat küçük bir pul olsa kendine mahsus olan varakaya yapıştırılmaz mı? Çünkü hayn hacette mahakeme müraca'atında da'vasına bu hal ile bakılmamak devletin nizâm mevzu'u iktizâsındadır.

Hususan bunun i'mal ve isti'mâlince devlet pek çok fayda pek çok sühûlet görür.

Bizim yine seksen altı senesi bütçesinde varaka-i sahiha hasılatı 19.000 kese olarak muharrerdir. Fransa'nın yine o sene ki bütçesinde varaka-i sahiha ve kontorato hasılatı olarak 433.675.316 frank ya'ni üç milyon iki yüz bu kadar bin kese

## SİRÂC – MART 27

(ki Devlet-i 'Osmâniyye'nin 'umûman varidatına mütekabirdir) gösterilmiştir. Bize de o senenin kontraatak hasılatı olan 2000 keseyi on dokuz bine zam edersen yirmi bir bin kese eder.

Biz buna bir de Fransa'nın nâm ile aldığı paranın yukarı ki yekûnuna kaldığı halde insan için hayret içinde kalmak mahaldir.

Çünkü aralarındaki fark ba'de'l- mücerred gibi kalıyor. İnsan nasıl hayrette kalmasın?

Vak'a Fransa'da gerek posta ve gerek varakâ-i sahihâ ve kontoratadan bu miktar şey hâsıl olması hürriyet-i ma'arif hürriyet-i sanayi' hürriyet-i ticâretten gelirse de biz de bunların fikdâniyle beraber ednâ bir tedbir ile şimdikinin beş on misli hasılat almak o kadar müşkül bir şey olmadığı cihetle bu hususu da idâre-i hazîrenin nazır-ı tedkîkına irâe etmeye hasbü'l- vaziyeye mübâderet eyledik.

İnhisârın kutular içinde çıkardığı iki yüz ellilik tütünleri gördük. Kıyımları hâlâ karmakarışık bir haldedir. Hele renklerini ta'rif edemeyiz. Çünkü pek metnu demek ki bu kadar ihtar hiç fayda etmemiş!

Hele kutuların üzerine imâle-i nikâh edilse hayrette kalmamak mahaldir.

Bir tarafında Türkçe şu ibâre muharrer:

(Der sa'âdet Duhan inhisârı idâresi) altında Fransızca şöyle yazılı (Rejide Tabak dö Konstantinapol).

Öbür tarafın da da şöyle yazılı:

(iki yüz ellilik tütün)

Altında da Fransızca şu ibâre muharrer

(Kalite dö 250 piyasatr)

Hani ya Rumca? Hani ya Ermenice? Hani ya Bulgarca? Hani ya Yahudiye?

Memâlik-i 'Osmâniyye'de Müslümanlardan sonra şu dört millete Fransızların takdimi neden lazım gelsin? Yoksa milel sâireyi inhisar idâresi insan yerine mi koymuyor? Yahud Fransızca memleketimizde Türkçe'den sonra 'umûmi bir lisân hükmünde midir ki elsene-i sâireyi tahrire ihtiyâcgörülüyor? Memleketimizde bir milyon Fransız mı var? Eğer inhisar idâresi "Kutuların üzerini altı lisânı havi bir lügât mecmu'ası mı yapalım?" diyecek olursa biz de o halde yalnız Türkçe'yi yazmayıp da bir de Fransızca 'ilâvesindeki hikmeti sorarız? Hele efraddan bir kumpanya böyle yapacak olsa kimsenin diyeceği olamaz. Fakat devletin ta'yin ettiği bir hey'et Türkçe'den sonra şu dört milleti hiç hükmüne koyub da Fransızca yazarsa ta'accüb edilmez mi? Sebebi sorulmaz mı?

İnhisar bizim menâfi' hazine namına olan ihtiratımızı —istiklâline dokunduğu için— kabul etmedikten başka aleyhimizde dai'vaya kıyam eyledi. Bizde Devlet-i



'Osmâniyye'yi teşkil eden şu dört millet nâmına inhisar idâresinden elsene-i mezkûreyi yazmamaklığından dolayı bi hak da'va ederiz. Bakalım ne cevap verecek.

Geçen gün hatıramıza geldi de hesap eyledik. Mahmud Paşa hazretlerinin on bir ay imtidâd eden eyyâm sadâretlerinden İstanbul'da el-sene-i adidede neşr olunan gazetelerden topu üç gazete ta'til edilmiş.

Hâlbuki geçen Şa'ban'ın evasıtında zilhiccenin nihayetine kadar on altı gazete ta'til ve içinde altı taneside külliyyen lağv edilmiştir.

Hele zilka'denin onundan zilhiccenin ibtidasına kadar on gazete ta'til eyledi ki hiçbir zaman da emsâli görülmemiştir.

Bu hesaptan matbu'âtın ne zaman daha serbest bir halde bulunduğu anlaşılır.

Binâen aleyh devletlü Halil Şerif Paşa hazretlerinin Hariciye nezâretleri zamanında teşkil eden matbu'ât komisyonunun matbu'âta kâfil olacak olan nizâmnâmeyi bir an evvel tanzim etmesini arzu eyleriz.

Vak'a matbu'ât şimdi de edeb ve vazifesi dâhilinde serbest bir haldedir. Fakat böyle müsa'adeler yahud tazyîkler memleketimizde zât ile kâim olduğu cihetle ne vatana hizmet kabil oluyor ne de gazeteler ittihaz edeceği tarıkı biliyor.

### **Zavadis-i Şetti**

Havyar hanında sâkin tüccardan birisinin uşağı geçen de çorbacısının kasasını kırarak bin beş yüz adetd 'Osmânlı altınını alarak sıvışmış ise de taraf-ı hükûmetten derdest edilmiştir.

Beyoğlu'ndaki kumarhanelerden bir kaçı hükûmet tarafından basılarak kapatılmıştır.

(‘İbret'in muvaffakiyetlerinden biri de budur)

## **SİRÂC — MART 27**

Mar'aş'da gayet saik ve karasakallı ve bıyıkları kulaklarına kadar uzun bir kadın bulunduğu vezâife-i nisâda şimdiye kadar haylice toyluları görülmüşse de bu kadarı

meşhud olmadığından bunun ne kısma mensub olduğu bilinmek için İstanbul'a getirilerek mu'ayene edileceği kuryede görülmüştür.

Viyana'da güşâd olunacak sergiye eşya vaz' edenlere mükâfat nişânı verilmeyeceği telgraf haberlerindedir.

Bahriye mektebi talebesine fûnûn-ı bahriyenin 'ameliyâtını ta'lim için Akdeniz'de manevra icrâ etmekte bulunan Hüdâvendigâr nâm fırkateyn birkaç aydan beri Girit sularında gezmekte bulunduğu halde bu kere İstanbul'a gelmek üzere hareket eylemiştir.

Mekteb-i Sultanı talebesinden bir Bulgar bir Rum çocuğuyla münaza'a ederek yüzünü bıçakla yaralandığından mektepten tard olunmuştur.

(Çekirdekten Panislavizm taraftarı imiş).

## İspanya

Karlist taraftarını geçtikleri memleketleri yakıp yıkmakta ve 'ırz ve nâmusâ tesallît eylemekte olmaları cihetle 'âmmenin ve hatta bir dereceye kadar krallık taraftarlarının bile nefretini kazandıkları ve hükûmet-i Cumhuriyye bunların harekâtını mani' olmak için her türlü tedâbire teşebbüs eylemiş olmasından yakında bu musibetten memleketin kurtulması me'mûl idüğü 25 Mart tarihiyle Madrid'den vârid olan bir telgraftan anlaşılmıştır.

İsveç ve Norveç hükûmetinde memâlik-i 'Osmâniyye limanlarıyla Karadeniz'e işlemek üzere cesim bir vapur kumpanyası teşkil eylediği ve bu kumpanyanın hisse sedatı Bank-ı Ottoman tarafından neşr olunmak mukarrer olduğunu gazeteler yazıyor.

Nis şehrinde ikamet üzere bulunan Lord Derbi geçen de bir kabine teşkili için Londra'ya davet olunduğu halde bu kere Lord Galadeston'un mensubûnda ikası üzerine tekrar Nis'e avdet eylediğini telgraflar haber veriyor.

Meşhur (Lantern) gazetesi ya'ni Fenar gazetesi muharreri Henri Roşforek düçâr olduğu alet mezimeden dolayı menfâsına i'zâmı biraz daha te'hir olunmuştur.

Prusya Devleti'nin Paris sefiri Mösyö Tir ile mülâkat ederek Almanya imparatoru parlamentonun güşâdı münâsebetiyle irâd ettiği nutuk da Fransa milleti hakkında olan has tevcihinden bahsettiğini ve bunu sûret-i mahsusada tebliğe me'mûr olduğunu ifâde etmiştir.

(İspanya Nasyonal) gazetesi tahdiş-i izhânı muceb olacak neşriyatta bulunduğu için külliye lağv ve (Pari Jornal) nâm gazete dahi Mösyö Tir'in keyfine hizmet etmediği için elden satılması men ve yalnız müşteriler yine tevzi' eylemesi emr edildiği ve (Esperans Nasyonal) ya'ni ümid-i ümmet gazetesi de bu yolda bir emir almış olduğu halde sonradan külliye lağv olduğu Fransız gazetelerinde görülmüştür.

Cumhuriyet gibi her şeyin azâdı tam halinde bulunmasına müsa'id bir idâre keyf-i mâişâi gazete ta'til eylemek ve tuhaf tuhaf emirler vermek yolunda bulunursa sâir hükümetlerin ne yapması lâzım gelir?

Bunun sebebi ba'zı erbâb-ı siyâset, Paris'in hâlâ'örf askeri altında bulunduğuna vermek istiyorlarsa da Fransızlar 1848 kavaninini kabul eyledikleri cihetle 'örf askerinin bi't-tabi' hükmü kalmamıştır. Bununla beraber Paris hakikâtü'l-yevm 'örf askeri altında tanımak istiyorlarsa Versay'ın bu ka'ideye idhâli kâbil olmayacağından acaba bir Fransız gazetesi de Versay'da herşeyden bahsetse kapatırılacak mı?

Pelmelgazetesinin rivâyetine göre Napolyon'un bu kere bir vasiyatnâmesi zuhûr ederek nükûd olarak mevcut olan 3 milyon lirasını zevcesi Ojeni'ye ve yalnız Fransa tâc-ı saltanâtını oğluna terk eylediği anlaşılmıştır.

## TELGRAF

### Avusturya

#### Viyana 25 Mart

Macaristan'da güşâdı mukarrer olan iskonto bankası müzâkerâtına meclis-i vükelâda karar verilmiştir.

İmparator dahi hazır bulunmuştur.

### Macaristan

#### Peşte 25 Mart

Hükümet tarafından kiliselerin emlakı müsadere olunmasına karar verilmiştir.

## İspanya

### Madrid 25 Mart

Karlistler (Lerida) (Jerino) kasabalarını istilâ ederek (Lakasandorjer) şehrini dahi muhasara etmişlerdir.

## Fransa

### Paris 25 Mart

Bu sene tanzim olunan bütçenin üç milyon fazlası zuhur etmiştir. Müceddedan vaz' olunacak vergiden senevi otuz dokuz milyon frank hâsıl oluyor.

## İngiltere

### Londra 25 Mart

İran şahı Mayıs'ın yirmi yedisinde Rusya devleti sefirleriyle (Anrelido)'ya kadar beraber gelerek oradan imparator tarafından me'mûr olan Mösyö (Vestiçkof) istikbâl eyleyecektir.

Müşârû'n-ileyh iki gün Mesve Dö Vaken iki gün Petersburg'da ikamet eyleyip ba'de Berlin'e 'azimetle Almanya imparatorlarıyla mülâkat edecektir.

TEVFİK

## Galata Peyaçesi

### Mart 26

Eshâm-ı 'umûmiyle	sabah açıldı	61	22
	Akşam	61	23
Karazi General:	'Osmânlı altını	9	14
Tramvay		20	00
Sosyete General: İngiliz lirası		13	23
Sosyete Ottoman		07	3
Bank-ı Ottoman		09	25
1872 istikrazı		94	1

1863 frank	371
1865	381
1869	325
Demiryolu: eskisi	184
: yenisi	088

### Akçe Fiyatı

	Para	Kuruştan
<b>SİRAC— MART 27</b>		
'Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	10	110
Fransız	10	087
Pul	10	89
Karamiç	10	51
Beyaz mecdiye	fark: 10	01
Beşlik	10	03
Metalik	12	03
Bakır	00	119

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

### İ'lânât

Edib-i meşhur Kemal Bey'in manzum ve mensur âsâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyesini şâmil evrâk-ı perişan

Birinci cüz'î devr-i istilâ ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'î Selim-i evvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecdiye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'iyi dahi derdeste tabi'dir.

### **Baraka-i Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kâbilinden olarak evsâfa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında baraka-i zafer nâmıyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zât tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza 'unvânıyle beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasinda satılmaktadır.

TEVFÎK

### **Muharrerât-ıNadire'nin Onuncu Cildi**

Sekizinci ve onuncu ciltlerde Aynalıkavak mu'ahedesiyile RusyaÇarı Petro'nun vasiyetnâmesi münderc olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sabıka ve haziranın âsâr-ı perakendeleriyle tab'ıyyet ve konsolosluk nizâmnâmeleri derc olunub zirdeki mahallerde dörder buçuk kuruşa fûrûhat olunmaktadır.

Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş da Celil Ağa Köprübaşı barakası ve kâffe-i kıraethanelerde bulunur.

### **Ta'aşşuk-ıTalat ve Fitnât**

Bu hikâye-i lâtifenin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütalâ'aya ihtar ederiz.

### **Hayret Efzâ-yı Rivyat**

İş bu hikâye-i garibenin bu kere tab' ettirilen cüz'i evveli Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'dan Celil Ağa ile Köprübaşı'nda barakada üçer buçuk kuruş fiyat ile satılmaktadır.

Müsta'mel bargirli araba ile genç bir râis binek bargiri ehven fiyatla satılacağından Ayasofya-i kebir civarında Yereyatan mahallesinde darü'l- mu'allimât karşısında on sekiz numrolu konağa müraca'at buyurulması.

Sirkeci'den Bâb-1 'Âli'ye olan caddede yeni açılan kitabçı dükkânında matbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmet Mithat'ın te'lifâtı ecel kaza vesair nursidegân edebanın âsârı satılmaktadır.

Arif Bey merhumun bir ciheti nur-1 'Osmâniyye caddesine diğer cihetleri valide mektebi sokağına nâzır ve etrâfi esâsi muhkem ve muntazâm duvar ile mahat olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusa mi'mar ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münâsib bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idâresi Mösyö Melik'e müraca at etmeleri i'lân olunur.

Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste tabi'dir.

Mekteb-i fûnûn Harbiye münşe'at hocası miralay İzzetli Süleyman Bey'in te'lifi olan Mübâni'l-inşâ ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edebiyye ve ta'rifatı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinden yirmişer kuruşa heryerde satılmaktadır.

Girit fâzilasından Mehmed Atif Efendi'nin Hülâsatü't-Tevârih nâmıyla Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif edildiği Tarih-i 'umûminin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Beyn-i varisinde Nestibe Karakolhanesi karşısında 3 numrolu küçüksü önüne ve beylerbeyine nezâret-i bahriye vesâir cihette nezâret-i beriyyesi olan ve derununda on altı oda matbahı ve harem kapısı ve diğer gârgir dört oda ile erkek aşçısı matbahı ve kiler vakbu ve on hayvan alır. Ahır ve arabalık ve samanlık ve odunluk derûnunda yedi bine karib eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmere ve âlâ İngiliz yolunda tanzim kılınmış mükemmel ve muntazam bahçeyi şâmil köşk mahsûlü ayrı olarak kiraya verilecek vasıtın kılındığı halde teb'a-i müslime ve gayr-ı müslimeye parça

parça satılmak üzere irâdesi ve muntazam haritası olduğundan bütün bütün fûrûhat olunacağından ve gerek kirâsına ve gerek satın almasına râğbet buyuran zat Sirâc idâre me'mûru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığının kiminle olacağını ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.

Küçük beyninde Bostan arkasında 26 numroda Küçük Sudan beylerbeyine kadar nezâret bahriyesi olan ve derûnunda harem ve selâmlık iki dâire yirmi beş oda ve mükemmel erkek aşçısı matbahıyla harem matbahı dört hayvan alır. Ahır ve arabalık ve samanlık ve otluk ve kiler derûnunda pek çok eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmereyi şâmil on bin zirâ-ı mütecaviz muntazam bahçe ve iki kuyu ve hamam ve camekânı müştemil bulunan hem kiraya ve hem de fûrûhat olunacağından râğbet buyuran zevât Sirâc idâre me'mûru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığı kiminle olacağı ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.

### **Topal Şeytan**

İş bu hikâye-i garibenin üçüncü cüz'i dahi bu kere tab' olunub tuhaflığı derecede hayret bahş ve mütâla'aya şâyân bulunduğundan bi'l-cümle kiraethaneler ile kitap satılan mahallerde ve gazete mevzu'larında yüzer paraya fûrûhat edilir.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.



Numara 11 Cumartesi

29 Mart Celâli Merkez

Tahrir ve gazetehane Bâb-1

‘Âli caddesinde Sahibi

İmtiyaz: Tevfik ve başmu-

harrir Muharrerât-1 siyâsiyye

bu Mahale ve bu nâma

yazılır. Posta ücreti

verilmemiş mektuplardan

oluşur. Havadis için

muharrere mürâca‘at edilir.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1. Nüshası 20 paradır.

[30 muharrem 1290]

Abone i‘lânât peşin para

iledir. Müdür-i Sirâc: Melik

Seneliği 120, 6 aylığı 65,

3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar

için seneliği 20 kuruş posta

ücreti alınır. (‘Adi i‘lân satırı

100, Kitap i‘lânlarının satırı

20 para)

### İhtar

Hadika müddet-i ta‘tili olan altmış günü ikmal ile dünkü gün neşr olunmaya başlamıştır.

Günlerin müsa‘adesi olmadığı cihetle Mayıs'ın onbeşine kadar yalnız Cum‘aları neşr edilecek ve Sirâc müşterilerine mecânen birer nüshası gönderilecektir.

Ziver Beyefendi'nin afvıyla atufetlü Fevâid Beyefendi serkarna ta‘yin buyurmuşlardır.

Devletlü Şerif Paşa hazretlerinin tedâbir-i siyâsiyyeleri cümlesinden hudûdan memâlik-i ‘Osmâniyye'ye tecavüz eden Yunan eşkıyasına mani‘ olarak Yunan devletiyle bir mu‘ahede akdi derdest eyledi. Tebdil-i nezâret cihetiyle şimdiye kadar imza olunamadığından bir iki güne kadar hariciye nâzırıyla Yunan sefâreti tarafından bi'l-mukabele imzâ edileceğini gazeteler rivâyet eyliyor.

Evvel ki gün Baron Hirş Rumili demiryolları için isticvâb olunmak üzere meclis-i hassa celb edildiğini Levânet Herald yazıyor.

Cebel-i Lübnân mutasarrıfı Rüstem Paşa hazretleri Perşembe günü İstanbul'a muvaselet etmiş ve o gün Bâb-1 ‘Âli'de sadr-ı a‘zâm hazretleriyle mülakât eylemiştir.

Müşârü'n-ileyh önümüzdeki hafta mahal me muriyetine müteveccihen İstanbul'dan hareket eyleyecekmiş.

Akdi mutasavvur olan yirmi beş milyon liralık istikraza henüz karar verilmediği rivâyet olunuyor.

Diğer bir rivâyete göre bu istikrâzı i'tibârı 'Umûmi 'Osmâni bankasıyla Bank-ı Ottoman derûhde etmiş imiş. (istikraz hakkındaki mütâla'amızı bir makale ile beyan ederiz.

Taşralarda bulunan Bulgarlar kendilerine Rum milletinden metropolid istedikleri halde Bâb-ı 'Âli tarafından Fermân-ı i'tâ kılınacağı Bulgar ekserakına resmen tebliğ olunması üzerine dünkü gün Bulgarlar tarafından Ortaköy'de bir meclis-i meşveret akd edilmiştir.

Bâb-ı 'Âli ile düvel-i mu'azzama beyinde Cebel-i Lübnan mutasarrıflığı (--?---) müddeti hakkında tanzim olunan mazbata Almanya ve Avusturya ve Rusya ve Fransa ve İngiltere ve İtalya sefirleri ile bi'l-mukabele hariciye nâzırları tarafından bugün imza kılınacağı mukarrer imiş.

Saltanât-ı 'Osmâniyye'nin Londra sefiri Mozoros Paşa hazretleri Londra'ya vasıl olmuştur.

### **Politika**

Avrupa'nın İspanya'dan başka politikaca hâli hazırım şiddetli bir boranın sükûnetiyle hâsıl olan durgunluğa teşbih edebiliriz.

Her hükûmet kendi işiyle meşguldür. Fransa fark-ı adide ashabının temâyülâtına meydan vermeyerek Cumhuriyet'i idâme edecek vesâil ile beraber şân-ı azametini i'âde ya'ni bin sekiz yetmiş cerihâsının intikamı için bir yattan mühimmât-ı harbiyesini ikmâl ve bir yandan da tazminât-ı harbiyesini günü gününe ödeyerek düşmanını mülkünden def' etmekliğe çabalamaktadır.

Bunun için bütçesini tevsi' vergisini tezyid rüsûmunu teksir etmek gibi tedâbirin hiç birinden geri durmadığı gibi muhafaza-i vatan uğrunda nükud hayatını bile râikan etmek şî'arı olan Fransa halkı dahi hükûmetin bu türlü tekâlif-i mütevelliyesinden asla şikâyet etmemektedirler.

Vak'a bugün Fransa Cumhuriyeti'nin reisiyle erkân-ı sâiresi Cumhuriyet fevâ'id esâsini tamamıyla mevki'i fi'ile çıkarmayarak ba'zı mertebe mu'amele-i müstebidane de bulunmakla beraber bunların krallık imparatorluk zamanları vükelâsı gibi sârık ve hâin değil hakikaten emin ve afif ve vatanları hakkında âmâl-i hayriyye ashabından buldukları cihetle alınan paralar Fransa'nın ikbal ve azâmetine müceb olacak esbaba sarf olunacağı bildikleri için halkça endişe edilmektedir.

Eğer Fransa krallık ve imparatorluk tarafdârânının mefasıdına meydan sermayerek Cumhuriyetin ikasına muvaffak olursa şimdiki ikdâmı sayesinde az zaman içinde Prusyalılar taraflarından açılan cerihanın (--?--) muvaffak olacağı şüphesizdir.

Fransa Cumhuriyeti bugün mağlub olduğu devletin tekâlif-i ahdiyesini tamamıyla nasıl ifâ ederse galebanede Fransayla olan ahdini o suretle ifâ ettirmek istiyor.

Meselâ Almanyalılar Fransa memâlikini kâmilâ terk ettikleri halde 'asâkir-i mevcûdesinden iki yüz elli bin neferini tenkîh eylemeleri 1871 Haziran'ın on dokuzunda akd olunan mu'ahede ahkâmından olduğu ve şimdi ise Almanlar Fransa'nın (Maran) ve (Hütmar) eyâletlerini tahliye eyledikleri cihetle bu hesabca 'asâkir-i mevcûdesinden elli bin neferini tenkîh etmeliği lâzım geldiği halde Prusyalılar bu ahde ri'âyet etmeyerek alan bir neferiyle tankîh etmemişlerdir.

Fransa Hâriciye Nezâratı tarafından ileride bir hadise ika'ına sebep vermemek üzere 'askerce iktiza eden tenkihatın icrâsı Almanya sefirine ifâde kılınmış ise de henüz semeresi görülememiştir. Fransızlar mağlubiyet üzerine değil muhafazâ-i nâmus için her türlü teklifi kabul ve ifâ ettikleri halde Almanların kendi hazinelerine fâideyi komşularınca emniyeti muceb olacak bir 'ahdi ifâ etmemesi biraz çirkince görünür.

İngiltere'nin Avrupa politikasınca hâli evvel ki mevki'dedir.

Ma'hud Alabama mes'elesinin İngiltere'nin maddi ve manevi aleyhinde olarak hallolunması Amerika halkının memnûniyetini ve binâen aleyh müddet-i riyâseti hitam bulan General Grant'in de fevkâl-gaye hiddet ve vükelâ hakkında nefretlerini celb eylediğinden Mösyö Galadeston'la refekasına hizmetlerinden çekilmekten başka bir tarîk olmadığı cihetle geçen de isti'fa etmişler idi. Muhalifi olan istanlî takımı ise Mösyö Galadeston'un.....

## SİRÂC – MART 29

sindeki temâyülü beğenmekle beraber bugün İngiltere'de kendisinin dahi takdir-i 'âmmeyi muceb olacak surette hizmete muvaffak olamayacağını bildiğinden ve husûsa vaktiyle Lord İstanbul hizmetten çekildiği zaman hasmı olmakla beraber Mösyö Galadeston'u kendi yerine yine kendisi tavsiye etmiş olmasından bulunduğu mevki' rahatı hasmâsına terk ile mihâm umûru der'uhde ve lisân-ı ta'rizi hasmâsına havale etmek istediğinden baş vekillik için olunan teklifini reddetmiş ve birkaç günler riyâset-i vükelâ sahipsiz kalması üzerine tekrar Galadeston'un başında kışlamış idi.

Bu hafta alınan İngiliz gazetelerinin mütalâ'atına bakılırsa Mösyö Galadeston me'muriyetinin bu suretle tecdidinden memnun olmayarak yine isti'fa etmek 'azminde imiş.

Zira Mösyö Galadeston hassasının muttasıl harekâtını tahkîk ile uğraşmakta olduklarını bildiğinden me'mûriyetinden infikâsı fevkâl-'ade arzu etmekte haklıdır.

İspanya'dan birbirini müte'akıb vâzrid olan telgraf haberlerine bakılırsa hey'et-i hükûmet gittikçe başını belâya sokmaktadır. Eşkîyanın askere olan galebesi ise yine hey'etinin tedbirsizliğinden neş'et etmiştir.

Çünkü Cumhuriyet'in i'lânıyla beraber asâkirin dağılmasına müsa'ade edilmek lâzım gelmezdi.

Zirâİspanya'da da aynîyle Fransa gibi birkaç hanedânın taraftarı bulunduğu cihetle hükûmetin 'askersiz bulunduğu zamanda erbâb-ı fesâdın meydana çıkacağı ve belki de galib olabilmesi mülâhaza olunmalı idi. İşte cumhurun köklü 'asker tertib edememesi erbâb-ı fesâdın ümidini kat kat tevsî' ederek teşbid harekâtını muceb oldu. Bakalım neticesi nereye varacak?

### Havadis-i Şetti

Ma'arif-i 'umûmiye nâzırı Paşa hazretleri İstanbul'da bulunan 'ümme-i Osmaniyye mektebelerini ayrı ayrı mu'ayene eylemekte imiş.

Evvel ki akşam Avusturya ve Macaristan sefiri (Lodolf) tarafından Bavera prensesine bir ziyâfet keşide kılınmış ve almanya elçisi ile madamesi dahi hazır bulunmuştur.

‘Umman kumpanyasının Babil vapuru tersâne tarafından alındığını geçen de yazmış idik.

Gazetelerin rivâyetine göre bu vapur ileride ‘aziziye kumpanyasına verilerek yemin veyahut Trabzon tarafına işlettirilecekmış.

(Beyoğlu gazetelerinin en mühim havadisı)

Bâb-ı ‘Âli kurbunda biri ecnebilere ve diğeri aklâm efendilerine mahsus iki lokanta inşâsı masum imiş.

Nes (Lipold) ile birâderi Hocabey'e müteveccihen dünkü gün buradan ‘azimet eyledikleri haber alınmıştır.

Ma’ârif nâzırı Paşa hazretleri tarafından Fenarda kâin Rum milleti mektebine Türkçe ‘ulûm-ı metnu‘aya dâir yüz cild kitab ihda kılındığı Beyoğlu gazeteleri yazıyor.

Anadolu demir yoluna yakında birkaç kol daha ilâve olunacak ve bunlardan biri Bursa'dan Karahisar sahibe ve diğeri İzmit'ten Eskişehir'e ve oradan da Konya'ya temdid edilecekmış.

Devlet-i ‘Osmâniyyenin Newyork şebenderi olup biraz vakitten beri İstanbul'da bulunan Oskanyan Efendi geçen akşam Ortaköy Ermeni tiyatrosunda Amerika'nın ‘ahvâl-i ‘umûmiyesi hakkında bir nutuk irâd ederek iki buçuk sa‘ât sürmüş ve Samâ'in ise fevkâ'l- gaye mahzûz olduklarından tekrârını temenni etmişlerse de başka bir geceye ta‘allik etmiştir.

Bursa Ermeni metropolidi Bartolame'nin yerine yine mahal ikametine i‘zâm olunması için millet-i merhum patrikının riyâseti tahtında akd olunan meclis tarafından Bâb-ı ‘Âli ye bir kıt‘a takrif-i takdim olunmuştur.

### **Levanet Herald'de Okuduk**

Çarşı-yı kebire girecek olanlardan onar parça dühûliye alınması mukarrer olduğunu işittik.

Bunun mâliye hazinesine senevî haylice fâidesi olacağı melhuzdur. Çünkü bu çarşıya yevmi seksen bin kişiden ziyâde tüccar vesâirenin girib çıktığı gibi derununda otuzdan ziyâde hanla beş bin kadar dükkân mevcut olarak İstanbul'un kâffe-i sekinesi alacakları eşyâyı buradan iştirâya mecburdur.

Bu halde yalnız nüfûs başına onar para istihsal kılınacağı misilli çarşıya girecek olan arabalardan dahi beşer kuruş ve hele sabahtan akşama kadar çorapçı dükkânlarında oturarak gelib geçen kadınlara sarkıntılık eden beyefendilerden dahi birer kuruş dühûluye alınmalıdır.

(Biz çarşıya girenlerden böyle bir dühûluye alınacağını duymadığımız gibi devletin de böyle bir niyette bulunduğunu aklımız kesmek. Çarşı, köprü gibi hazinenin mâli değil ki böyle bir resim dühûl alınabilsin. Biz yalnız Sirâc'da değil Hadika'da da söylemiş idik ki devlet İstanbul halkından vergi almaklığın çaresine baksın Yoksa böyle onar para veya birer kuruş ile bir şey hâsıl olmaz).

İzmir'deki İngiltere konsolosu mösyö (Gomberbac) Avusturya Louid kumpanyasının (Ongariya) nâm vapuru derûnunda isrâ-yı zenciye bulunduğunu haber almasıyla vapura giderek merkumları tahlis eylediği ve mûma ileyh şimdiye kadar üç def'a böyle esir halâs eylediği emparsiyâl da görülmüştür.

İskenderiye'de (Granfeld) kumpanyası tarafından derûhde edilen rıhtımın inşasına mübâşeret kılındığı İskenderiye gazetesi yazıyor.

İran Devleti tarafından İstanbul sefiri ta'yin kılınan sabık Londra elçisi Muhsin Han bugünlerde İstanbul'a muvaselet eylemek üzere imiş.

İskenderun'dan celb ve Adana'ya giden yollarda biraz vakitten beri hayduklar zuhûr ederek yolcularla tüccârı haylice müntesır eyledikleri ve oralarca emniyetsizliğin gittikçe ziyâdeleştiği halde ve me'mûrin mahalliyeinin hâlâ vazife edinmedikleri edildiği mahalli havadisindendir.

İtalya Devleti tarafından Galata'da Tumtum

## SİRÂC— MART 29

sokağında yeniden bir posta merkazi güşâd olunması masum imiş.

Yunan bandıralı bir gemiden izmir'e elli varil barut çıkarılmakta iken gümrük me'mûrları tarafından zabt edildiği mahalli gazetelerinde görülmüştür.

İtalya sefiri tarafından yarın akşam mükemmel bir ziyafet keşidesi masum imiş.

Dünkü gün Fransa kumpanyası Aralık postası olarak Marsilya'ya bir vapur çıkarmıştır.

(Şalondan Sidane) ‘unvânıyla Fransa Muharebesi'ne dâir Makahon'un kaleme aldığı risâleye (mes) vak‘ası dahi derc edilecekmış.

Lafrans gazetesinin beyânına göre mareşalin bu vak‘ayı ‘ilâveden garzı ihanetle müttehim olan Mareşal Baze'nin bir dereceye kadar berâetine hizmet içinmiş. Çünkü Baze'nin mahkeme huzurunda ihânetine hükm olunursa kurşuna dizilmesi lâzım geliyormuş.

Fransa'nın yetmiş üç bütçesinin açığını kapatmak üzere yüz milyon frank da Paris vergisine zam eylediğini bu hafta aldığımız monitör yazıyor.

Paris de hafi bir cem‘iyyet ‘akd eylediğini polis haber alarak a‘zâsından beş altı kişiyi ele geçirdiği telgraf haberlerindedir.

(Mont Vale Riyane)'de vaki‘ Fransa'nın Kartuç fabrikasının bir tarafı ateş alarak otuz nefer telef ve altmış kadarı da mecrûh olduğu bu kere gelen gazetelerde görülmüştür.

## TELGRAF

### Avusturya

#### Viyana 26 Mart

VükelâViyana'dan (Novi)'e kadar inşâ kılınacak olan demir yolu mukavelenâmesini şûrâ-yı ümmete takdim eyledim.

#### Viyana 26 Mart

Asilzâdegân kamarasında bir meclis ‘umûmi-i ‘aleni ‘akd olunmuştur.

Yeniden meb‘usân intihâbı hakkında kaleme alınan nizâmnâme bir taraftan reddolunmayarak kabul olunmuştur.

### Macaristan

#### Peşte 26 Mart

İskonto bankası hakkında kaleme alınan nizâmnâme kamaraya takdim olunmuştur.

## İngiltere

### Londra 26 Mart

Almanya sefiri (Brenstorf) irtihâl etmiştir. Osma

## Fransa

### Paris 26 Mart

Rumili demiryolu hissesi yüz seksen franktır.

## İspanya

### Madrid 26 Mart

Eğer nizâmât-ı ‘askeriyye derhâl tanzim ve ıslah olunmaz ise Mösyö (Gastelar) isti‘fâ eyleyeceğini bildirmiştir.

### Madrid 26 Mart

Kabine a‘zâsı ta‘yin olunacak zabıtân-ı ‘askeriyyenin intihabı hususunda ittifak hâsıl edememiştir.

Karlistler (Ripolli) şehrini dahi zabt eylediler.

## Yunan

### Atina 26 Mart

Estatyol sefâretinden ma‘dâ bi'l-cümle sefâretlerin lağv olunması masmum idüğü rivâyet olunuyor.

### Paris 26 Mart

Şûrâ-yı ümmetin Nisan'ın başından Mayıs'ın on dokuzuna kadar ta‘til olunması rivâyet ediliyor.

### Londra 25 Mart

Şehremini tarafından vilâyat şehreminlerinden iki yüz kişiye mükemmel bir ziyâfet keşide kılınmıştır.



### Muhârebe-İ Aleniyye

(Rah) imzalı mektub sahibine insan olan yüzüne maske tutub da halka lakırdı söylemez. Biz meydanda yaşayıb açık lakırdı söylüyoruz. Nikâb altına gizlenerek lakırdı söylemek çalı arkasına geçib de ebnâ-yı sebile kurşun atmak gibi (---?---) kâridir.

(Ben saygısızım) imzalı mektub sahibine

Saygısızlık ba'zı ahvâlde işe yarayabilirse de şi'âr edinmek lâzım gelmez. Birinci nüshâmızda bir kere söylemiş idik. Başka gazetelerde o kadarı da görmedik ya!

### TEVFİK

#### Galata Peyaçesi

#### Mart 27

Eshâm-ı 'umûmiyye	sabah açıldı	22	61
	Akşam	18	61
Karazi General:	'Osmânlı altını	22	19
Tramvay		80	18
Sosyete General:	İngiliz lirâsı	23	13
Sosyete Ottoman		1	07
Bank-ı Ottoman		25	09
1872 istikrâzı		3	93
1863 Frank			371
1865			382
1869			325
Demiryolu: eskisi			184

**Akçe Fiyatı**

	<b>Para</b>	<b>Kuruştan</b>
‘Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	00	110
Fransız	07	087
Pul	15	89
Karamiç	10	51
Beyaz mecrediye fark:	13	01
Beşlik	00	03
Metalik	04	03
Bakır	20	118
Gelecek kupon iskontosu yüzde 00		

**SİRÂC — MART 29****İ‘lânat**

Edeb-i meşhur Kemal Bey’in manzum ve mensur âsâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyeni şâmil evrâk-ı perişân

Birinci cüz’i devr-i istila ve Şelahaddin Eyyûbi

İkinci cüz’i Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz’i Selim-i evvel tercüme-i halini hâvidir.

Yarım mecrediye fî ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz’i dahi derdest-i tabi‘dir.

### **Baraka-i Zafer**

Yine edib müşârün- ileyhibundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden alarak evsafa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında Baraka-i zafer nâmıyla kalemealdığı risâle geçen de bir zât tarafından tab'ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab'ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişûn satılan yerlerde satılmaktadır.

Beylerbeyinde İstivraz mahallesinde Çınar sokağında yirmi sekiz numrada bir bâb hane harem ve selamlıkan edâ ve ve tahtında bir bab atlar dükkânı ve bir miktar ve baştan ve âb-ı deryaya nezaretli hâne satılık olmakla hare tahtına bulunan Hacı İzzet Aga'dan sual durması

Arar Kaza 'ünvanıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğimiz faci'a---7 kuruş fî ile Bahçekapısı'nda Hasan Aga ile Köprübaşı barakasinda satılmaktadır.

TEVFİK

### **İzhâr-ı İbâret**

nâmıyla Fransa tecrüme olunan Hakikatü'l- ibret amiz birkıssa bu kere tab'ettirildiğinde bir mecdiye çarigi fî ile Bahçekapısı'nda tenbagücü Hüseyin Ağa ile Köprübaşı barakasinda ve Şehzadebaşı'nda tenbagücü Mehmedve Çenberlitaş'da Acem Halil'in dükkânlarında satılmaktadır.

(Letâif-i hikayat ve garâib rivâyet)'ın tecdid-i tertibiyle (cüz'idân) kıt'asında fakat on altı sahife olarak birinci numradan neşrine başlanmıştır. Her on beş günde bir nüsha.....gönderilecek âsâr..... kabul ve tab' edilir. Beher nüshası iki kuruşa tenbagücü Acem Hasan Ağa vasıtasıyla her yerde satılır.

### **Ta'aşşûk-ı Talat Ve Fitnat**

Bu hikâye-i latifenin dördüncüzü'yi tab' olunduğunu erbâb-ı mütala'aya ihtâr ederiz.

## Hayret Efrâzı Rivayet

İş bu hikâye-i garibenin bu kere tab‘ ettirilen cüz‘i evveli Bahçekapısı’ndan Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş’da Celil Ağa ile Köprübaşı’nda barakada üçer buçuk kuruş fiyat ile satılmaktadır.

Sirkeci’den Bâb-1 ‘Âli’ye olan caddede yeni açılan kitapçı dükkânındamatbu‘ât cedided-i ‘Osmâniyye’den Kemal Bey’in evrâk-ı perişâniyle Ahmed Mithat’ın te’lifatı ecel-i kaza vesâir nursidegân edebânınâsârı satılmaktadır.

Afaf Bey merhumun bir ciheti nur-ı ‘Osmâniyye caddesine digercihetleri valide mektebi sokağına nâzır ve etrafı esası bir hamam ve birkaç taş oda ve mahsen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusa mi‘mâr ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münâsib bir tarzda onparçaya taksimolunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı vetanzim olunanharitası ile herparcanın fiyat pusulası matba’amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc Palaresi me’mûru Mösyö Melik’e müraca‘at etmeleri i‘lân olunur.

Aleksandr Domon'in (Palin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmet Efendi dükkânında ve barakada satılakta idüğü.

Monte Krista’nun ikinci cildinin onuncu cüz‘i dahi neşr olunmuş ve on birinci dahi derdest-i tabi‘dir.

Girit fazılâsından Mehmet Atıf Efendi’nin Hülâsatüt-Tevarih namıyla Yunan ve Arab ve Fransa tarihlerinden cem‘ ve telif eylediği tarih-i ‘umûminin birinci ve ikinci cildleri Bahçekapısı’nda Hasan ve Çenberlitaş’da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasındasatılmaktadır.

## Muharrerât-ı Nâdire'nin onuncu cildi

sekizinci ve dokuzuncu cildlerde Aynalıkavak mu‘ahedeniyle Rusya Çarı Petro'nun varyietnâmesi mündere olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sabıka ve hazırânın âsâr-ı perakenderiyle tab‘iyyet ve konsolosluk nizâmnâmeleri dere olunub zîrdeki mahallerde dörder buçuk kuruşa fûrûhat olunmktadır.

Bahçekapısı'da Tenkagücü Hasan Aga ve Çenberlitaş'da Celil Ağa Köprübaşı barakası ve kâffe-i kırâethanelerde bulunur.

Ma'ârifî-i nezaret celilesiyle ruhsatla Yusuf Efendi'nin sene-i sabıkada tab' ve neşr eylediği takvimler hakkında gösterilen hüsn-i kabulünün cihetle sâl-i cedide mahsûl olarak bu def'a daha muntâzam surette ve üç kısım bi't- taksim kısım-ı evveli(...?...?) takvim olub sâirlerinden naksanı bulunmadığından başka çok şeyler zâm olunmuş ve kısım-ı sâniide eyyâm-ı sa'id ve (...?...?) cetvelleriyle beher mâhın ahkâmını ya'ni vuku'ı muhtemel olan vuku'atı derc olunmuş ve kısım-ı sâliste dahi ahvâl-i devletten bahisle bi'l-cümle hükümdarının esâm yevm-i milâd ve cülûsları ve veliahdların ve vükelâtın esânisi nüfûs-ı âhâlisi, asâkiri, tershanesi, ahvâl-i maliye ve tüccariyesi ve mevâd-ı saire-i mahsusâları düvel-i sairede bulunan seferâ ve me'mûriyet saltanât-ı seniyye-i ve sâire ve nihâyetinde dahi meskûkat-ı düvel ve fevâik setvelleri ve Rum ili demiryolu tahvilâtının ve düvel-i sâirenin piyango biletlerinin kıymetli adedi ve kazanılacak meblâğı iş'ar olunan cetveller i'lâve olunmuş ve'l-hasıl âlân misli görülmemiş ve fatta bahsi münderc bulunan asâr-ı cedideden olub gayet dün kaha ile ya'ni üç buçuk kuruşa satılmakta olmakta ileride daha ikmaline taziyâne-i şevk ve gayret niyetiyle ve müellifler dahi ibrâz eylediği şu hizmetine mükâfat almak üzere bu def'a dahi ashâb-ı ma'ârifden kabul buyrulacağı ümid olunur.

### Topal Şeytan

İş bu hikâye-i garibenin üçüncü cüz'i dahi bu kere tabi' olunub tuhafılığı derecede hayret bahş ve mütâla'aya şâyân bulunduğundan bi'l-cümle kiraethaneler ile kitap satılan mahallerde ve gazete mevzi'lerinde yüzer paraya fûrûhat ediliyor.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numara 12 Pazartesi  
 31 Mart Celâli Merkez  
 Tahrir ve gazetehâne Bâb-ı  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-ı siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâma  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş mektuplardan  
 alınır. Havadis için  
 muharrere mürâca‘at edilir.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1. Nüshası 20 paradır.  
 [2 Safer 1290]  
 Abone i’lânât peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 Seneliği 120, 6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşrular  
 için seneliği 20 kuruş posta  
 ücreti alınır. (‘Adi i’lân satırı  
 100, Kitap i’lânlarının satırı  
 20 para)

Perşembe günü Serkarna ta’yin buyrulan Fevâid Bey'in afvıyla sefernalık hizmeti yaverân hassadan Binbaşı Hüsâmeddin Beyefendi'ye tefvîz buyrulduğu itilmiştir.

### Dünkü Tevcihât

İşkadra eyâleti valiliği ve fikrâ-i ‘askeriyye kumandalığı hassa ordu-yı hümâyünü reisi erkânı sa‘adetli ‘Âli Sa’ip Paşa hazretlerine.

Zabıta mektupçuluğu Yanya mektupcusu sabık izzetli Zâhir Efendi'ye Yanya vilâyeti mektupçulugu rütbe-i sâlise ile Tuna vilâyeti tahrirat müdürüesbak rif‘atli Cemal Bey’e tevcih buyrulmuştur.

‘Asâkir-i şahânenin elbiseleri tebdil ya‘ni şekilleri başka kılığa tahvil edecekmiş.

Nafi‘a nâzırı Paşa hazretleri İzmit demiryolu mu‘ayne ile İstanbul'a avdet etmişlerdir.

Pazar günü Avusturya ve Macaristan elçisi tarafından keşide kılınan ziyâfette sadr-ı a‘zâm hazretleri ve vükelâdan ba‘zı zevât ile düvel-i ecnebiyye seferâsı dahi mevcud imiş.

Hazine-i Hümâyûn'dan Viyana sergisine gönderilecek mücevherât ile bir takım nefâis-i atikayı memâlik-i ‘Osmâniyye eşyâsına tahsis kılınan dâireye vaz’ ve nezâret etmek üzere hazine-i hümâyûn me'mûrlarından bir zâtın ta'yin buyurulduğu FardaBosfor rivâyet eyliyor.

(Ceride-i muhâkim) ‘üvânıyla on altı sayfa üzerine müretteb olarak haftada bir kere divân-ı ahkâm nezâreti tarafından bir gazete neşr edileceği ve muhakemeye müte'allik nizâmat ile i'lânât derc olunacağından erbâb-ı muhakem için sicil-i vekâyi' ehemmiyetini hâiz ve nezâretinin icrâ cem'iyeti reisi sa'adetlü Ziya Beyefendi hazretlerine havâle buyurulduğu gibi ba'de'l-masnuf hasılatının mekteb-i sanayi'e 'aid olacağını mesmu'umuz olmuştur.

### **Zabtıyye Müşiriyetine İhtar**

Biz de 'usûl-i istintak bir dereceye varmış ki hatta işkenceyi ezânı bilegeçmiş. Mademki zabtıyyenin ıslahı derdest-i icrâdır. Bu hususun da nazar-ı i'tinâyâ alınması labiddir.

Bağırhak müstentâklar elinde esir olan bir iki adam biliyoruz ki hikâye ettikleri ahvale yürekler tahammül etmez.

### **Devlet İstikrarsız Yaşayamaz**

İnsanın nefs-i alimeden hıfz'ı hayat edebilmesi kabil olmamak kanan tabi'iyyesinden istinbâz ile 'ale'l-müzmenesi maliyenin def'ıyla devletin hıfz'ı hayat etmesi de istikrarsız mütevakıf olduğunu umûr-ı siyasiyye ve fen servette hizakatle şehri tiyâb olan müteveffi fevâid Paşa te'mil ederek “Devlet İstikrarsız Yaşayamaz” ka'idesini birinci sadaretinde meydana koymuş idi.

Vak'a mâliyesi rahnedûrdan bir devlet için bundan başka ilaç olmadığını yalnız akla değil bilha dahi tasdik eyler.

Fakat bidâyetzuhurudan bulunduğumuz asr nısf-ı arine kendi kuvvet ve servetiyle hıfz-ı hayata kadar tiyat olan dinç sağlam bir devletin birdenbire ve hemen hâsıl ederek iltica muhtaç olmasının hikmeti nedir?

Ma'lümdür ki bir hastanın i'âde-i sıhhati için me'mür dan tabibler evvel emirde hastanın zamanı sıhhatini tahkik ile mizâcına vukûf-ı tâm hâsilettikten sonra tertib eyleyebileceklerinden acaba on beş yirmi seneden beri devletin hıfz-ı hayatı için böyle bir ilacın lüzûmunu iddi'a eden etta-yı siyaset devletimizin vücudunu terki eden bunca merâbı' serveti teşrih etmişler midir kibundan başka devaya müraca'at edilmemiş!

Bir devlet için istikraz ilâcına müraca'at iki halde caiz olabilir. Yani ya vuku'ı nlabid olan harb veya hümenabı' servete müraca'ata meydan olmamak şartıyla maliyece hâsıl olan fevka'l-'ade bir buhranı de'f etmek zamanlarıdır. Devletimiz Karadağ, Şam, Girit gibi bir ihtilal-i dâhiliyyeden başka karim vak'asından beri muhabere geçirmedi ki 1854'deki beş milyon İngiliz lirası istikradan sonra sahih üzerine olduğunu kabul edelim.

Devletimiz şu yirmi sene zarfında maliyesince hâsıl ettiği bozukluğu ıslaha meydan bulamayacak kadar buhran içinde kalmadı ki erbâb-ı menâbı'ı servetimize müraca'at edecek zaman bulamayarak istikrâz akdine muhtaç olduklarını i'tirafa mecbur olalım.

Devletimizin intizâm idâresini der'uhde edenler maniyesinde olan müzayakayı bertaraf etmek için lâyük olduğu derecede ıslahat ve tenkihâta teşebbüs edib de semeresini görmemeleri üzerine istikrâz akdine mecbur olmadı ki lüzûmunu teslim edelim.

Devletimizin intizâm-ı ahvîlini der'uhde edenler bir takım israfât ve masârifin önünü alıp da varidat-ı hazineyi hüsn-i idâre etmek için her türlü teşebbüsünde bulunarak nevmid olmadılar ki tesviye-i umûr için istikrâz etmekten başka tedbir olmadığını tasdîk edelim.

İstikrâz tedbirine yine müraca'at eden zât sağ olup da sarmalı idik ki "Devlet İstikrâzsız yaşayamaz" ka'idesinine esasa istinâden iddiâ ediyorsunuz? Bir devlet her türlü ihtiyacını borçla bertarâf eder. Her yarasının iltiyamını istikraz merheminden bekler. Her dahiyeye istikraz seddiyle mani' olmak ister. Her vak'ada istikrâza müraca'at eyleser ne zamana kadar hıfz-ı hayata muvaffak olur? Sizin ale'l-ıtlak meydana koyduğunuz ka'ideye eğer devlet ittiba' edib giderse on sene içinde varidâtın nısf-ı miktârını beyân-ı fa'iz yirmi seneye kadar 'umûmunu birden



yiyeceğini cihetle ondan sonra devlet bu ka'ideden ne tarîk te'min ile istifade edebilir?

Acaba ne cevap ile mukabele buyururlardı! Şunu söylemek isteriz ki ölmüşleri hayr ile zikr etmeye dinen mükellefiz. Hususa kendisini müdafa'adan yevm-i haşre kadar mahrum olan bir adama dünyada ta'aruz etmek herkese yakışsa da gazetecilere yakışamayacağından maksadımız tedbir-i sahiha

### SİRÂC — 31 MART

zannıyla meydana koyduğu fikrin sekametini göstermektir.

Hususa devletin istikrarsız yaşayamaz demek Fevâid Paşa gibi hakikaten fatîn bir adama hiç yakışmazdı. Çünkü Fevâid Paşa riyâset-i idâreye geçtiği zaman devletin on beş milyon lira borcu vardır. Terkettiği zaman ise borç seksen milyonu geçmiş idi.

Fevâid Paşa en 'âdi bir tedbir ile bulduğu borcu hatta bir senede ödeyerek maliyemizi ıslah ve hazinemizi lebriz eyleyebilecek kadar müsa'it bir vakitte riyâset eylediği halde hiçbir tedbir servetemübaderet etmeyerek yalnız darphane istikraz müraca'at ve birkaç sene içinde divan devleti sekiz- on misline iblağ eylerse bu gün bu tarîka müraca'at edenlere ne diyebilmeli?

Müteveffik devlet istikrarsız yaşayamaz ka'idesini varsa ihlâfına olsun tasdik ettirmek için bu kadar hazine-i servet-i ağzı mühürlü terk ile yalnız istikraza müraca'at eylemiş.

İdâre-i hazireden şûrâsını ümid varız ki devlet istikrarsız yaşayamaz değil istikraz ile yaşamaya muhtaç olan bir devletin her türlü tedâbir-i siyâsiyye ve maliyesini şaşırarak akûbat-ı şedideye düçâr alacağını te'mil ile bu fenalıkdansonra inşallah istikraza bedel menabi'servetimize müraca'at eylerler.

Biz öyle menâbi' servete malikiz ki lâıykılıca bir teşebbüs, lâıykılıca bir tedbir ile az zamanda pek çok istifâde edebiliriz.

Mesela beş kıt'anın hiçbirinde bizim mülkdeki kadar nefis tütün hâsıl olmazken zira'nı rahmedâr etmekle bereber yüzbin kere alabiliriz. Fransa meliki ise (Kaporal) denilen gayet murdar bir tütünden başka cins tütün hâsıl etmezken 2 milyon keseden ziyade para alıyor. Acaba bizde bir milyon kese de getirmezmi?

Biz müsekkerâtdan kırk-kırk beş bin kese para alırız. Fransa iki milyom keseden ziyade alırız. Acaba rüsûmunu tezyid edersek (---?----) devlete â'lâya harb mı edecek?

Mülkü yalnız bizim Rumu ili kıt'asıyla müsait olan Fransa'da ormanlardan yüz bin keseden ziyâde varidât hâsıl oluyor. Anadolu'da Rumuli'de bütün Avrupa devletlerini idâre edecek ormana malik iken aldığımız para on beş bin keseyi işitmiyor. Acaba hüsn-i idâre edersek derûnundaki (--?---) özümze mi hücum edecek!Vâridât-ı hazıremiz kadar hasılat getirecek ma'denlere mâlik iken aldığımız para on beş bin keseye varmıyor. Hâlbuki mülkünde demirden başka ma'deni olmayan İngiltere milyonlarla istifâde ediyor.

Tabi'atın bahşettiği bu kadar vesâil servet eğer hüsn-i idâre olunursa hakikat Avrupa devletleri içinde devletimizin servet ve iktidar cihetiyle emsâli bulunmaz. Ma'arif ve sanayi' tedbirleri zira'at ve ticâreti muceb olacak vesâit teşvîkiyye yine başka...

### **Maksadımız Yanlış Anlaşılmaz! İnşallah**

#### **Havadis-i Şetti**

Yüz seneden beri Londra'da ticaretle meşhur olan (Pitir Lavson) mağazası bu kere on sekiz milyon frank deyn ile izhâr-ı iflâs etmiştir.

Paris hayvanat bahçesinde 1776 senesinde (Markiz) hazinesinden götürülmüş bir papağan olarak bunun âlân bir hayat bulunduğu mahâl-i evrâkında görülmüştür.

(Bu hesabca iki imparator üç kral üç Cumhur görmüş)

Karlist eşkıyası demiryol katarlarını yoldan çıkararak derûnunda bulunan yolcu vesâireyi katl ve telef eylediklerinden bundan böyle eşkıyanın buldukları mahallere demiryolu arabasının işlettirilmesini hükûmet men' etmiştir.

Fransa şûrâ-yı ümmetinin lağvını müsted'i Mösyö Tire seksen bin iki yüz yedi imzalı bir kıt'a arz-ı mahzûrun takdim olunduğunu gazeteler rivayet eyliyor.

Zâbitân-ı askeriyeden olub da vefat edenlerin cenazesinde neferât-ı 'askeriyenin bulunması Avrupaca ka'ide hükmüne girmiş idi. Bu kere bu usûl-i mezkûrenin ümerâ-yı askeriye i'ade ve ikasını hükümetinden isti'a etmişlerdir.

Matrod İspanya Kraliçesi İzabellâ'nın vaktiyle verdiği nişanları takmaları için ümerâyı askeriyeye ve me'mûrin-i mülkiyeye cumhur riyâseti tarafından emir verilmiştir.

(Fransa'da Cumhuriyet i'lân olduğu zaman Napolyon'a mensub caddelerin ismini değiştirmek ba'zı ebniye-i emiriyyedeki armalar koparılmak gibi en sonra düşünülecek şeyler en evvel kaldırılmış idi. İspanya'da Karlistlerin fesâdı günden güne ilerliyor. Bunun men'ine bir çare bulamayıp da nişan men'etmeye hakikat ta'accüb olunur.)

Dün (Karlos)'un Londra'da bulunan taraftarları muma ileyhi düçâr olmadığı zarurettten kurtarmak için bir istikrâz akdine çalıştıkları halde şimdiye kadar mufavvak olmamışlar idi.

Her hafta gelen İngiltere gazetelerinin rivâyetine göre bu istikraz Londra asilzâdegânı tarafından ta'ahhüd olunmuş olduğundan muma ileyhe lüzûmu kadar para tedârik eyleyecekmiş.

Viyana'd haftada bir kere tab' olunan (Garb de ztranjere) bundan böyle Tuna nâmıyle yevmi neşr olunacakmış.

Aynaroz ceziresinde ba'zı tahkikat icrâsı için Rum patrikanesi tarafından gönderilecek meb'usana reis ta'yin olunan Gregor Erstaki Beyin istinkâfına mebni mösyö Kalyadi intihab olunmuştur.

Viyana sergisine konulmak üzere geçen Cumartesi günü hareket eden Terisne vapura dört yüz elli sandık memâlik-i 'Osmâniyye eşyası teslim olunmuştur.

### **Süveys'den Tahrirat Fî 28 minh**

Bu senenin hac mevsimine dâirtarafgize ba'zı havadis i'tâsını va'ad etmişidim. İşte bu bâbda istihsâledebildiğim ma'lûmatın tahrirve tesiriyle ittihaz va'de mübaderet ederim. Şöyle ki 1872 senesinde Hind denizinden bir ay hac Cidde'ye 387 ve 14 nefer uğramış olup bunların 8767 neferi malez cinsinden ve 5620 neferi Hindli bulunmuş ve Acem körfezinden 2132 ve 'Umman denizinden 871 ve ceziretü'l-Arab'ın bahr-ı Ahmer sevâhilinden 3329 ve Afrika kıt'asının yine bahr-ı mezkûr sevahilinden 1170 ve Süveys kanalı tarîkiyle 919 ve 18 neferi vârid olmuş ve iş bu erkâm-ı ahirenin 5417 nefer-i 'Osmânlı ve 5756 nefer-i Mısırlı ve 505 nefer-i Çerkes

ve 7244 neferi mağribi bulunmuştur. Yenbu'adan girenlerin miktarı ise henüz meçhuldür. Ve Cidde'ye vârid olmuş olan haccac

### SİRÂC— MART 31

Merkumun 34.471 neferi 89 kıt'a vapur ve 12 kıt'a yelken sefinesiyle ve 6327 nefer-i bahr-ı Ahmer'e mahsus kayıtlardan 300 para (sembuk) kayıklarıyla gelmişler ve Hindistan'dan kâin (Ranpar) hâkimi ise hasatı istikr etmiş olduğu (Dakka) nam vapur ile gelmiş ve hâkim muma ileyh Hindistan'ın en ziyade ağnıyasından ve ashâb-ı servet ve sâmândan bulunmuştur. Afrika sevâhilinin vâridleri ise akıl kalidir.

Hülasu-i kelâm 1873 senesi mâh-ı firârinin sekizinci ve dokuzuncu ve onuncu ve onbirinci günlerinde cebel-i Arafat'ta tevkîf ve ictima' etmiş olan zevâir ve (...?...?) aded ve miktarı bervech-i zîr zabt ve tahrir kılınır.

Medine'den gelenler 2700 Mekke'de20500 gelenler tüccar 6500 kafile-i haccac, Mısır6000, kafile-i haccac Şam 6900, 4000 haccac Yemen, 16500 mekke havalisinden 4000 tüccar 8500 Badiyeneşin ahaliden 8000 haccaniyet ederek gelmiş deveci4900 Medine havalisinden 3200 Necd ile Bağdat ve havalisinden 12800 Cidde ile Mekke arasındaki kâin beka' ve Amakin'den 5000 tüccar 50000 bahren gelmiş olanlar 160.000 yekûn.

Bu sabah dahi Bâbil vapurlarıyla 742ve kevfiyet nâm vapur ile 747 ki cen'an 1489 nefer haccac buraya amenna ve salema avdet ve muvaselet eylemiştir.

(Vekayi'i Mısriyye)

### TELGRAF

#### Avusturya

#### Viyana 28 Mart

Bugün bankada görülen tenzil fiyat Berlin bankası iskontosunun terkîsinden ileri gelmiştir.

Altmış bin milyon filorin olmak üzere Viyana nâmına piyango tahtına bir istikraz akd olunmasını şûrâ-yı ümmet kabul etmiştir.

**Macaristan****Peşte 28 Mart**

İskonto Bankası nâmıyla te‘sis olunacak banka hakkında meclise takdim olunan layiha kabul olunmuştur.

**İngiltere****Londra 18 Mart**

(Gal) eyaletinde ta‘til işgal eden kömür ma‘denleri ‘amelesi işlerine başlamışlardır.

**İtalya****Roma 28 Mart**

Mâliye nazırı Mösyö (Sellâ) me‘mûriyetinden isti‘fa etmiş ise de kral kabul etmemiştir.

**Fransa****Paris 28 Mart**

Masalih Karlist eşkıyası hududu tecâvüz ederek Fransa toprağına girmiştir.

**İspanya****Madrid 28 Mart**

(Don Karlos) krallık hakkını mahd‘umâna terk ile verasetten isti‘fa edeceğini işa‘a ediyor.

**Mümeckin****Bükreş 28 Mart**

442 kar‘a-i intihabiyye ile yeniden bir istikraz ‘akdine şûrâ-yı ümmette karar verilmiştir.

**Tebliğ Olunan Varakadır**

Basiret bugünlerde (Mahzenü'l-bekâ) veya (mecmu‘ü'l-şikâya) nâmını aldı ve esfâi

İşte mâ temennâmelerinde biri de 887 numro nüshasında münderc 21 numrolu şehir mektu budur ve mektubun hülâsa-i meâlide şudur. Muharrir mektub-ı ‘atık Ali Paşa câmi‘i şerifini ziyarete gitmiş. Havalisinin altı yaşından câmi‘ kapısına yarım sa‘atte

varmış. (Mübalağa değil ha) Çünkü havluda hadsiz hesapsız kuyular, uçurumlar (--?---) dağlar, tepeler, dereler. O gün geçid vermez bir raddeye gelmişler. Ve hele insan, hayvan pislikleri. Kedi köpek laşeleri !!! Artık buralarını hiç sormayın !!! Zira muharrer eşverâ-yı hiddet ve ziyâde te'essüf etmiş. Adeta hüznünden, te'essüfünden, te'sirrinden ağlamış. Belki o hiddetle size de bir şey söylerse sonra ben karışmam.

Ben bu mektubu okurken düşündüm. Hülyada bu kadar hadsiz hesapsız (--?--) mutlaka 82 harîk kebirinden evvel elbet herkesin hanesinde birer (--?--) var idi. Yangında sonra tanzim edilen harita üzerine vuku'bulan taksimde pek çok hanelerin kapıları kaybolmuş idi. Bakınız bu kadar kapı nerede imişdi kimsenin haberi yok !! Hepsi Atîk 'Ali Paşa cami'nin havalisine karar etmiş !!

Neme lâzım buraları bana ait değil. Ben yalnız geçit vermeyen pislikleri, kedi köpek laşeleriyle, dereleri, tepeleri merak ettim. Hasbü'l-me'mûriyye yanıma birkaç adam alıp doğru cami'i şerif mezkûr havalisine girdim, gezdim.

Basirete verilen gibi değil meşhudâtımı (--?--) vecihle size yazdım.

Şöyle ki 'Atık 'Ali Paşa cami'i şerifinin havalisine sedefciler kapısından girdim. Altmış iki adımda Kurşunhane kapısına, oradan on üç adımda tavuk pazarı kapısına, oradan yirmi sekiz adımda cami'i şerif kapısına vardım, mübalağaetmeyeyim. Avluyu terbi'a dolaşmaklığım (yarım dakika) sürmedi. Avluyu değil te'essüf edecek belki memnûn olacak surette tertemiz buldum. Değil ki bir aded kapı belki de bir çukur bile göremedim. Hayvan ölüsü değil hatta derisi bile yoktur. Acaba bu pislikler dereler tepeler nerede dedim. Anladım. Yığıntılar denilen, hani yangından evvel avluya nâzır birkaç ev var idi. Onun virâneleri ortasına yığılmış taşlar imiş. Hamd olsun bu virânelerin bizde duvar dibinde bir kuyu gördüm, ağzı iki adet kebir taş ile mesdur idi. Oradan cami' karşısında vaki'abdesthânelerin halini gördüm. Basiretin orada hakkı var. Muradım basiret eğer ki böyle bir takım mübalağalarla evkâf-ı memleketin tanzifatını cevami' şerifelerin halini çürütecek ise çünkü herkesin viranesini 'Atık 'Ali Paşa vakfı yaptıramayacağından ve böyle sahte sözlerin cevabından idare kat'a çekinmeyeceğinden (Basiret) söyle mübalağalarla gazete namına çıkardığı varakpare i acıbanesini bir takım nakat mübalağat ile (-----) etmiş olur.

Tekrar ederim ki ‘Atık ‘Ali Paşa cami‘i şerifi temaşâları, lağımları bozuktur. Çirkâb birikib ta’fin ediyor. Taraf-ı evkafdan temyiz ettirilmesi lâzımdır. Bu kadar. Başka bir şey yoktur. İşte halk. İşte cami i şerif havalisi.

Müdür-i Tanzifat

Mehmed Tevfik

TEVFİK

### Galata Peyaçesi

#### Mart 98

Esham ı umumiyle	sabah açıldı	28	61
	Akşam	18	61
Karazi general :	Osmanlı altını	28	19
Tramvay		25	19
Sosyete general :	İngiliz lirası	23	13
Sosyete Ottoman		6	07
Bank ı Ottoman		25	09
1872 istikrâzı		1	94
1863 frank			370
1865			380
1869			325

### SİRÂC—MART 30

Demiryolu: eskisi	3	184
: yenisi		088

**Akçe Fiyatı**

	<b>Para</b>	<b>Kuruştan</b>
'Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirası	00	110
Fransız	12	087
Pul	15	89
Karamiç	10	51
Beyaz mecdiye fark:	15	01
Beşlik	00	03
Metalik	04	03
Bakır	20	118

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

**İ'lânât**

Edib-i meşhur Kemal Bey'in manzum ve mensur âsâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyesini şâmil evrâk-ı perişan

Birinci cüz'î devr-i istila ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i haline

Üçüncü cüz'î Selim-i evvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecdiye fî ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'iyi dahi derdeste-i tabi'dir.

**Baraka-i Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsâfa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında Baraka-i Zafer nâmıyle kaleme



aldığı risâle geçen de bir zât tarafından tab‘ ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab‘ ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişan satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza ‘unvânıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci‘a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda satılmaktadır.

### TEVFİK

Fransa ve Prusya muhaberesi tarihinin bu kere altıncı cildi dahi tab‘ ve neşr olunub sâir cildleriyle beraber bir mu‘tad Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa dükkânında ve Çenberlitaş'da ve Celil Ağa'nın dükkânında ve Köprübaşı'ndaki barakada ve sahaflar çarşısında satılmakta olduğu ve yedinci cildi dahi derdest-idüğü i‘lan olunur.

### İzhâr-ı ‘İbret

nâmıyle Fransızca'dan tercüme olunan Hakikât-ı ‘İbret âmiz bir kasa tab‘ ettirildiğinden bir mecidiye çârîği fi ile Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hüseyin Ağa ile Köprübaşı barakasında ve şehzade başında Tenbagücü Mehmed ve Çenberlitaş'da Acem Celil'in dükkânlarında satılmaktadır.

(Letâif-i Hikâyat ve Garâib-i Rivâyet)'in tecdid-i tertibiyle (cüz'idan) kıt‘asında fakat on altı sahife olarak birinci numrodan neşrine başlanmıştır. Her on beş günde bir nüsha çıkarılır. Gönderilecek asâr ma‘a't-teşekkür kabul ve tab‘ edilir. Beher nüshası iki kuruşa Tenbagücü ‘Acem Hasan Ağa vasıtasıyla her yerde satılmaktadır.

### Ta‘aşşûk-ı Talat ve Fitnat

Bu hikâye-i latifenin dördüncü cüz‘i tab‘ olunduğunu erbâb-ı mütala‘aya ihtar ederiz.

### Hayret Efvâ-yı Rivâyet

İş bu hikâye-i garibenin bu kere tab‘ ettirilen cüz‘i evveli Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'dan Celil Ağa ile Köprübaşı'nda barakada üçer buçuk kuruş fiat ile satılmaktadır.

Sirkeci den Bâb-ı ‘Âli'ye olan caddede yeni açılan kitabçı dükkânında matbu‘ât cedide-i ‘Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmet Mithat'ın te'lifâtı ecel kaza vesâir nursidegân edebanın âsâr-ı satılmaktadır.

Arif Bey merhûmun bir cihet-i nûr-ı ‘Osmâniyye caddesine diğerk cihetleri valide mektebi sokağına nâzır ve etrafı esâsi muhkem ve muntazam duvar ile mahat olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğı halde mahsusa mi‘mar ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münasib bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba‘amızda bulunduğı cihetle görmek isteyenler Sirâc (idaresi Mösyö Melik'e müracaat etmeleri i‘lân olunur.

Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıylahakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz‘i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste-i tab‘dır.

Girit fâzılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülâsâtü't-Tevârih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem‘ ve te'lif eylediğı Tarih-i ‘umûminin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Bin verâsında Nestiyye Karakolhanesi karşısında 3 numrolu Küçüksu önüne ve beylerbeyine nezâret-i beriyyesi olan ve derununda on altı oda matbahı ve Haremkapısı ve diğerk gargir dört oda ile erkek aşçısı matbahı ve kiler ve kabı ve on hayvan alır ahır ve arabalık ve samanlık ve odunluk derununda yedi bine karib eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmere ve âlâİngiliz yolunda tanzim kılınmış mükemmel ve muntazam bahçeyi şâmil köşk mahsulü ayrı olarak kiraya verilecek vasıtın kılındığı halde teb‘a-i müslime ve gayr-ı müslimeye parça parça satılmak üzere iradesi ve ve muntazam haritası olduğundan bütün bütün fûrûhat oluncağından gerek kirasına ve gerek satın almasına rağbet buyuran zât Sirâc idâre me'mûru tarafından müraca‘at olunması ve pazarlığının kiminle olacağının ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i‘lân olunur.

Küçük Bebek'de boston arkasında 26 numro da Küçük Sudan beylerbeyine kadar nezâret-i bahriyyesi olan ve derûnunda harem ve selâmlık iki dâire yirmi beş oda ve mükemmel erkek aşçısı matbahıyla harem matbahını dört hayvan alır ve ahır ve arabalık ve samanlık ve otluk ve kiler derûnunda pek çok eşcâr-ı müsemmere ve

gayr-ı müsemmere-yi şâmil on bin zirâ'ı mütecâviz muntazam bahçe ve iki kuyu ve hamam ve camekânı müştemil bulunan hem kiraya ve hem de fûruhat olunacağından râğbet buyuran zevât Sirâc idâre me'mûru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığı kiminle olacağı ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.



Numara 13 Salı

1 Nisan Celâli Merkez

Tahrir ve gazetehane Bâb-1

‘Âli caddesinde Sahibi

İmtiyaz: Tevfik ve başmu-

harrir Muharrerât-1 siyâsiyye

bu Mahale ve bu nâme

yazılır. Posta ücreti

verilmemiş mektuplardan

alınır. Havadis için

muharrere mürâca‘at edilir.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1. Nüshası 20 paradır.

[3 Safer 1290]

Abone i‘lânât peşin para

iledir. Müdür-i Sirâc: Melik

Seneliği 120, 6 aylığı 65,

3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar

için seneliği 20 kuruş posta

ücreti alınır. (‘Adi i‘lân satırı

100, Kitap i‘lânlarının satırı

20 para)

### İhtâr

Kemal Bey'in Vatan yahut Silistre nâmında tertib ettiği faci‘a bu gece birinci def‘a olarak ‘Osmânlı tiyatrosunda icrâ edilecektir.

Padişah'ın Viyana sergisini teşrif veya âdem-i teşrifleri meşkur olduğu (Liberte) yazıyor.

Beyoğlu gazetecileri Avrupa hükûmetlerinin ‘umûman matbu‘ât nizâmatını celb ile şûrâ-yı devlete takdim edeceklerimiş. Ta ki matbu‘ât nizâmnâmesini gazeteleri vatan ve millet hizmet ettirecek sûrete tanzim olunsun.

Viyana sergisine serbestçe girib çıkarak eşyâ-yı mevzu‘a ya dâir mükemmel ma‘lûmat almak üzere şimdiye kadar Avrupa'nın her tarafından bin yirmi nefer gazete muhabiri geldiğini ve bunlara sergi komisyonu sûret-i mahsusâda bilet verdiğini Viyana gazeteleri yazıyor.

Acaba İstanbul gazetecileri de hiç olmazsa bir araya gelib de bir adam göndermeyecekler mi? Ne gezer. Avrupa gazeteleri yazar, onlar yalan yanlış tercüme eder.

Sayelerinde geçindiğim vatandaşlarımın Sirâc hakkında olan rağbetlerini idâme için elimden geldiği ve kudretim yettiği kadar her türlü vesâite gayret edeceğim gibi sergide ya bir muhabir tedârik veyahut inşallah kendim bi‘z-zat giderek ma‘lûmât-ı kâffeye vereceğimi va‘ad eylerim.

Protestan merkez cem'iyeti veya ta'bir-i ahirle (Cem'iyet-i İnciliye) tarafından bugünlerde din-i İslâm aleyhinde bir risâle dağıtılmaktadır. Acaba nasıl oluyor ki bu türlü neşriyat ulemâ-yı kirâm hazerâtının eline geçmiyor.

Acaba neden iktizâ ediyor ki hilâfet-i İslamiyye'nin payitahtında Diyânet-i İslamiyye'nin ibtâlîne dâir neşr olunan şeyler zabıtaca haber alınamıyor.

Tulab nâmıyla on beş günde bir kere neşr olunmak üzere bir 'ulûm gazetesine ruhsat verildiği işitilmiştir.

### **Posta Nezâretine İhtâr-ı Mahsus**

Şehir postası matba'amıza yevmi yirmi otuz ve daha ziyâde mektub isâl etmektedir.

Fakat ba'zıları açık ya'ni yırtılmış geliyor. Bir kere kazaya hamil ettik fakat tekrar ettiği için kaza ihmaline meydan kalmadı. Lâzım gelenlere tenbih edilmesini ihtar ederiz zirâ 'ayıbdır.

Sirâc

Mısır'ın Hadiv postası vapurlarından birinin fırtınaya tutularak fena halde zedelenmesi cihetle izmir'e dar yetiştiği ve yolcuları aktarmak için telgraf çekerek buradan bir vapur istediği işitilmiştir.

Dün gelen Marsilya posta vapuru görülmeye sezâdır.

Çünkü bu vapur mesajeri Maritim kumpanyasının Çin'e mahsus olan vapurlarından olarak gayet cesim ve denize dayanır surette yapılmıştır. Kumpanya vapurlarının selametini yolcuların emniyetini aradığı için işte böyle herhalde i'timâd olunur vapurları böyle tehlikeli günler için saklıyor. Yolcuların rivâyetine göre bu kadar cesim ve hatta yeni ta'mir olunmuş iken yine yolda birkaç limanda tevkîfe mecbur olmuş.

Kim bilir fırtınada zedelenen Mısır vapuru nasıl şeydir.

Dün Karlos'un feciet-i vefat eylediği şuyu' bulmuş ise de bunun esası olmadığı müehhara alınan haberlerden anlaşılmiştir.

Kurye Doryan gazetesi İşkodra'dan alıb neşr eylediği bir mektub da (Kastrani karyeli bir çoban koyunlarını otlatıp tarlasında demetlediği tütünü sirkat etmesinler

diyegözetirken karye-i mezbûre ahali-i müslimesinden bir i tütünleri sirkat eylemekde olduğunu görünce üzerine tüfenk boşaltarak merkumu harb ile dağa firâr etmiştir.

Bunun üzerine mecruhun akrabası bunu ele geçiremeyeceklerini anladıklarından öfkelerini karye-i mezkûr Hristiyan muhtarından alarak merkumu ve oğlunu ve uşağını katl ve telef etmişlerdir.

Katiller ba'zı mahalden tesahib olundukları için bu madde huzur-ı mahkemede ihkak hak olunmayub güşagüşde bırakıldığını beyan ediyor.

### **Sirac**

İşkodralılar mertlikle-amertlik katille-mas'um ne demek olduğunu bildikleri için bir fi'ilin sahibini bulamamaları üzerine öçlerini başkasından almak denâetini hiçbir vakit irtikâb etmezler. Böyle taş arkasına gizlenerek bahadırıâne girmeyi şî'ar eden Karadağlılardan beklemeli.

(İbret'de görülen faideli bir makale)

### **Ahlâk**

Çok kimseler görüyoruz ki bir kimsenin beytüngâhına girecekleri vakitte hemen ulu orta vesselâmü'l-selâm girmiyorlar. Hiçbir kere sahib-i beyitten istinza etmekde tenezzül etmiyorlar. Halbu ki bu pek büyük saygısızlıktır. Bu saygısızlığı ilim ahlak aşvarı mertebe takbih eder. Çünkü insan kendi hanesinde açık saçık bulunur yahud kimseye ifşası câiz olmayacak bir işi olur. Hem insanın bir hali olur ki değil başkalarına kendine bile sakîl görünür. Şimdi kabul veya âdem-i kabul meçhul bulunduğu halde ba'zen içeriye girilince sahib-i hanenin müte'ezzi olması tab'idir.

Onun için kimse diğer bir zâtın beytüngâhına gireceği vakitte sahib-i beyitten istizân etmelidir. Eğer kabul olunursa girmeli, kabul olunmazsa 'avdet etmelidir.

Bu ka'idenin 'âdi ma'arifeleri olan kimselere değil pek teklifsiz görüştüğü ahabede şümûlü vardır.

Bir de var ki ma'azallah bir kimsenin hanesine hırsız girmiş yahud ondan harîk zuhur etmiş o gibi vakitlerde şer'a istizânın lüzûmu olmadığı gibi akilâi dahi münasebeti bulunamayacağı bedihi ve âşikârdır.

Şimdi ihtimâlin haricinde değildir ki (--?--) biri ve hem cahilânesine ihtimal ki bize kalırsa şöyle desin “Senin ahlak diye telkîn ve tavsiye eylediğin şeyi Fransızlar (Anze) usulüdür. Ya'ni Fransızlar

## SİRÂC –1 NİSAN

girecekleri vakitte sahib-i haneden istidân edib ondan “antre” cevabını almadıkça içeriye giremedikleri gibi işte seninde şu usûlü milletimiz meyanesine ta'mim etmektedir.

İşte biz - her husûsda hâdi ve mürşidimiz olan Kur'an-ı Kerim'in şu ayetlerini sokarız. Bak Kur'an ne diyor. (Sure-i Nur- ayet 27) Ey ehl-i imân sâkin olduğunuz hanelerinizden başka hiçbir haneye girmeyiniz. Ta ehl-i beyte haber vermekle beraber istizân edib de onlardan izin almadıkça bu husus hakkımızda hayırlıdır.

Me'mûldür ki tefekkür edib hakkımızda ıslah olan 'ame edeceksiniz (28) İmdi eğer onlarda size izin verecek bir adam gelinceyedek. Ve eğer size gidiniz denilirse el hac yahud tevkîf etmeyüb rücu' ediniz. Bu rücu' hakkımızda daha nâfi'dir.

Kübâr-ı müfessirinden -câriallahü'l-alâmedir ki“mesâil-i diniyyeden hayli mes'ele halkın nezdinde şerayi'mensuha gibidir. Zira ebvâb dinin hayalisinden geri çıkmayı terk ettiler. İşte bâb-ı istizânda bu cümledendir.

Kezlik musafaha (el tutuşmak)da bu kabildendir. Musâfaha hakkında pek çok hadis-i şerife varid olan eserler için ayrıca bir bâb tahsis etmiştir. Ezcümle cenâb-ı peygamberdir ki bir kimse müslim karıdasıyla musâfaha edib de onun elini tehziz ederse günahları dökülür.”

Musâfahanın adabından bir ide esnâ-yı musafahada başparmak tutulmaktadır. Aleyhi's-selâtü ve's-selâm Efendimiz der ki;“Musâfaha edeceğiniz vakitte başparmağı tutunuz. Zira bir damar vardır ki o damardan muhabbet münteşir olur.”

Ba'zıları revafaza teşbih lâzım gelir deyü musâfahanın gürâhtına kail oldularsa da teşbih ile müşabehet meyânesine fark vardır deyü cevap verildi. Ve fukahadan fehistanî merhumatının siyak kelâmından istinbat ederek der ki musafanın

iktifasından musafahanın mekruh olmayıb belki senet kadime-i mütevâtire olduğuna işâret vardır.

Fakat şuraya dikkat olunmalı ki bunlar icrâ kılınacağı vakitte mahzâ adâb-ı diniyyemizden olmak üzere icrâolunub hiçbir tarafa taklid etmek kasd ve niyetinde bulunmamak lazımdır. Ta ki teşbih bulunmasın. Anfâ zikr ettiğimiz bahisde bir mu'teriza tesâdüf olunmağı ihtimâlin haricinde görmediğime istiğrâb olunmasın. Çünkü bir zât hikâye eder ki bir gün dişleri dökülmüş bir zâta tesadüf eyledim ki dişsizliğinden teşekkî ve diş taktırmaya şer'in müsa'ade olub olmadığından istiksâr ederdi. Bendeniz dedim ki altından ve gümüşden diş taktırmaya şer'an müsa'id olduğu keteb-i fikhide reşide-i mütala'am olmuştur. Bunun üzerine öte tarafından cahileden birisi insanı parçalayan canavar gibi üzerime saldırarak ve nefes aldıkça büyüyen ejderha gibi gittikçe hiddetimizden olarak güyâ şer'î siyâsetin za'm cahilânesiyle aleyhine söz söylemeyi cihad-ı ekber sayardı ve derdi ki memleketimizde diş taktırmak usûlü henüz birkaç sene zarfında şeyve' bulmuş bir bid'at iken nasıl keteb-i fikhîyyede buna dâir bir mes'ele bulunacakmış? ... (Eûzü billâhi en ekûn mine'l-cahilin) bu adamın sözünden dahi anlaşılacağı gibi -laf anlar takımından bulunmadığı mülâbesesiyledir cevap etmeyüb samt ve hamuşuyu kanûn-ı hikmete muvaffak görmüş idim. Her ne ise biz herifin sözüne kulak asmayıb istifsâr-ı hâl eden zata keteb-i fikhîyyenin "Lis" faslına müraca'ât etmesini tavsiye eyledik ve din karındaşımın şüphesiz hale 'âcizâne muvaffak olduğum cihetle her ne kadar şa'le-i mesrûriyet nasihemden lam'an ederse de doğrusu herifin sözleri de ciğergâhıma te'sir etmiş idi.

Van mu'teberânından İstanbul'da bulunan bir zâtın tebliğ eylediği varaktır.

Sâir memalik-i mahruse ahali gibi biz dahi havadis ve ihtiyacât-ı vataniyyemizi 'arz ve ihbar eylesek acaba muhbirliğimizi gazete-i mu'tebereniz kabul eder mi?

Vak'a memleketimiz İstanbul'dan uzak olub ta Irak ve Rusya memâlikine kârib bir nokta-i ba'ideye tesadüf etmiş ve postası gayr-i muntazam bir halde bulunmuş yerlerden olmakla sâir muhbirler gibi muntazam surette her hafta mektub göndermeyeceğimi ileri de sebatsızlığıma hamil olunmamak için şimdiden 'arz eylerim.

Bari yukarıda postamız gayr-ı muntazamdır dedik ibtidâ onun halinden bidâ edelim ki bu yoluna girince muhabirimiz dâhi yoluna girmiş olur.



Memâlik-i mahrûsenin ba'zı yerleri demiryollar ve şoseler ve tramvaylar gibi sâr terakkî ve medeniyeten arasına behermend olduklarını işittikçe ve memleketimizde bunlardan mahrum kaldığını gördükçe tahsir ve iştiyakını hukemâmın elde değildir. Fakat gâh bize de birgün nöbet gelir diyerek müteselli ve gâh demiryolu ve şose ve tramvay falan filan gibi şeylerden vazgeçdik bâripostamız yoluna girerse ondan gayrı bizce ni'met ödleğiz deyib me'yûs müte'essûf olmakda biz doğrusu memleketimizce teşebbüs değil belki vakti gelmiş geçmiş hükmünde bulunan iş bu posta hususunun şimdiye kadar âdem-i nizâm ve tertibinden nâşi 'arz-ı te'essûf etmekden kendimizi geri alamıyor zirâ ma'lûmunuzdur ki taşralarda bir insan mektubunu ve gazetesini vaktiyle alamadığı halde her ne sa'attan olur ise olsun adeta mahbus gibi me'yûs olmaktadır. Bu havaliden haberdar olanlara hâfi değildir ki memleketimiz şu yakınlarda hasbü'l- mevkî' ticaretce epeyce ilerlemiş olup hatta şimdiye kadar yüzelli ikiyüz kadar tacir yetişib her tarafla 'akd-ı mu'âmelâta şürû' eylemiş iken ruh-ı ticaret 'unvânına şayeste olan ta'atı mekâtibat hususunu tamamıyla ifâ eder. Muntazam bir posta henüz mevcut değildir. Mesela Erzurum'dan Van'a kadar gerek tüccâr ve gerek hükûmet postası hâlâ zabtîyye ma'rifetiyle gelib gitmektedir ki bunun tüccarca ne kadar mahruzu olduğu cüz'i bir mülâhaza ile ma'lûm olabilir çünkü hükûmetin ya varaka-i sahiha veyahut tapu kuyudâtı veya kuyûd defterleri gibi bir şeyler olur da mezkûr zabtîyyenin rikâbında bulunan bir bargire bunca sâkıl humûle tevdi' edilir ise tabi'i olarak evrak ve emanât-ı tüccârîye vakit ma'iyetinde vasıl olamayacağı bedahettedir. Zirâ hükûmetin bu misillü evrakı daima eksik olamaz. Benâberin Van'dan İstanbul'a kadar bir yolcu on sekiz nihayet yirmi gün zarfında vardığı halde posta mektupları yirmi altı günde ve ba'zen yirmiyedi günde vâsıl olabilmektedir. Tüccarımız bu halleri görüb müsta'cel bir mektubu olur da gidecek yolcuya verib gönderecek bulunur ise o yolcu derhal gümrükte tutulub mektub-ı mezbur için cezâ-yı nakid ahz edilmektedir.

Buradaki tüccarlar diyorlar ki mektumuzu zabtîyye postası yirmi beş ve yirmi yedi günde götürüyor. Biz ise işimizi vaktiyle gördürmek için yolcu ma'arifetiyle gönderdiğimiz mektuplardan cezâ-yı nakdi alınacağı yerde memleketimizin her hafta bir buçuk ve iki kata ve ba'zen daha çok posta mektupları olur iken niçin mahal-i sâire gibi tanzim bir posta teşkîl olunub hem devlet ve hem de tüccar istifade ettirilmeyib vak'a burası câ-yı te'mil bir şey olup da ma'mâfih tasfir-i efkâr gazetesi nazarıyla baktığımız mu'teber gazeteniz şu hususu iktiza eylediği vacihle telgraf ve

posta nezâret behiyyesinin peş-i nazâr-ı dikkat ve himmetine tekrar irâe eylerse husûl-i matlubde şüphemiz kalmaz.

Viyana'da neşr olunan (Gazetede Ztranje)'ye (de) imzasıyla İstanbul'dan mektup yazan muhabirinin Bâb-ı 'Âli 'aleyhinde yazdığı makalâttan dolayı buraca tahri olunacağı gibi bir dost devlete karşı mülkünde bu misüllü neşriyât-ı i'tibâr eden bir gazeteye Avusturya konununun müsâ'id olub olmadığı sefâret-i 'Osmâniyye vasıtasıyla Avusturya kabinesinden suâl eylediği ve gazete aleyhine ikâme-i da'va mukarrer olduğu işitilmiştir.

Hatta gazetede Ztranje'nin bu hafta gelen son nüshasında buna dâir bir fıkrada görmüştük.

### **Muhaberât-ı Aleniyye**

(Ali Rıza) mühürlü mektub sahibine siz şirketi ne zannediyorsunuz? Makinist gider kaptan topmaz halat eskir idâre-i (Nafi' alâşır ki) yenisini vermez bundan ne kaptan ne de makiniste hiddet etmeli elbette böyle kuşun böyle kuyruğu olur. Geçen gün de demiş idim ya inşallah sadrazam hazretleri zam edilen müddet-i feth eyler de bir an evvel şu şirketten onlar bir idareye diyecek yok...

(Hakkı) imzalı mektub sahibine Sirâc gazetesinin üç aylığına rağbet buyurmuşsunuz. Teşekkür ederiz fakat bizim Kasım Paşa'ya gider adımız olmadığı ya'ni otuz üç kuruşluk bir alışverişde yüz yirmi kuruş kayık parasını bizim müdür nasılsa gözüne kestiremediği için yine evvelki gibi elden satan mevzu'lardan olmanızı ihtar ederiz. Hem onlar da müstefid olmuş olurlar.

(Nuzi) imzalı mektub sahibine iki mektubunuzu da aldık. Ayakapısı iskelesi için doğrudan doğruya vapurlar idâresine (Hacı Vosvos) namındaki kitab için ma'arif nezâretine doğrudan doğruya ihtar buyursanız daha müteessir olur. Çünkü Sirâc'ı ne içeri vapurlarının me'murları ne de ma'arif nezâreti okumaya tenezzül etmezler ki hatta semeresini göresiniz.

(M.Ş) imzalı mektub sahibine Beyoğlu'nda gezen kadınlara dâir yazdığımız mütala'aya İbret'in zeyl ettiği muhakeme neden Sirâc'ın makâsı aleyhinde oluyor?

Hem (bir sebep mücbir tahtında olduğu halde kadınların gezib dolaşması şer'an ve i'tila maun ari olamaz)'ı nereden çıkardınız da şeri'at nisvanın (mestûr) olduğu halde sokakta gezmesini men' eyler mi?

(Ali Rıza) imzalı mektub sahibine. Bir Hadikayı sokakta ötekinden berikinden Sirâc satın alanlara mecânâ vereceğiz demedik Sirâc müşterilerine dedik yoksa mücerred (abone)'lerimize mi demeli idi ki anlayabilesiniz. Öyle ise işte dedik inşallah hâl-i müşkül buyurdunuz.

(Vatan ve milletini sever bir muttasıf kâtib) imzalı mektub sahibine

Islah-ı maliye hakkında göstermiş olduğunuz tedâbir-i tenkihiyye pek beca'dır. Zannetmeyin ki mektubunuzu neşretmekde bir mahzûr mütala'a eyledik. Biz vatan, milletimizin selâmetini her şeye tercih edenlerden ve bu mensûbun husûlüne hizmeti farz-ı ayn tanıyanlardanız. Medâr-ı iftihârımız ancak vatan hizmetkârlığıdır.

Islahat-ı mülkiyye ve maliye hakkında vuku'bulacak ihtar etmez ise ne matbu'ât idâresi ne de vükelâ hazerâtı mani' olur. Mektubunuzu pek acele yazıp göndermiş olduğunuzdan ba'zı şeyleri unutmuşsunuz. Biz ise zaten bu hususa dâir bir bend mufassal yazmak tasavvurunda olduğumuzdan karîben neşrettiğimiz vakit görürsünüz.

Zat-ı ahalinizi görmeyi merak etmedim. İmzanızı görmek kendinizi görmekten ziyâde ve birer ihtarınız ise şî'ar hamiyetinize delâlet ediyor.

Belki vatanın hayrına milletin selametinde dair düşündüğümüz şeyleri imzanızı muhafaza ihtar buyurmanızı arzu ederiz. Var olsun sizin gibi erbâb-ı hamiyet

Muharrir

## TELGRAF

### Fransa

#### Paris 28 Mart

Paris şehrinin 'örfi askeri halinden çıkarılması şûrâ-yı ümmen Nisan'ın dokuzundan Mayıs'ın on dokuzuna kadar ta'til eylemeğe karar verilmiştir.

### Amerika

#### New York 28 Mart

Bu sene pamuk mahsulünde feyz me mul olduğundan Avrupa ya üç milyon yedi yüz altmış dört bin sekiz yüz seksen sekiz balya pamuk gönderileceği tahmin edilmektedir.

## **İngiltere**

### **Londra 28 Mart**

İspanya'da yeniden bir şûrâ-yı ümmet intihâb ve ta'yin olunmadıkça İngiltere devletinin İspanya Cumhuriyeti'ni tasdik edemeyeceğini (Fomon) başvekil Malkon Hanı resmen kabul etmiştir.

Kamarasında Lord (Anklid) beyân etmiştir. Ta'rikası Süveys kanalı hakkında İngiltere Düvel-i sâire ile muhaberede olub hatta bu madde hakkında dersa'âdet sefirine dahi iktiza eden ta'limatın irsâl kılındığını Lord Anklid hey'ete bildirmiştir.

## **İspanya**

### **Madrid 29 Mart**

Karlist eşkıyası (Parga) şehrini zabt etmişlerdir.

### **Madrid 29 Mart**

Hükûmet-i mahaliyye tarafından ittihaz olunan tedâbir-i şedide ile eşkıyanın önü alınacağından şüphe olmadığı bildiriliyor.

Cumhur askeri beyninde şureş ve heyecan görülmektedir.

Mareşal (Serano) 'umûm ordular kumandanı ta'yin kılınmıştır.

### **Paris 29 Mart**

Rumili demiryolu eshâmı 180 frankdır. İspanya sefiri isti'fa etti. Mösyö (Oranza)'nın ta'yin kılınacağı mütevatirdir.

İran devleti tarafından me'mûriyet fevka'l-âde ile Avrupa'ya i'zâm kılınan Malkon Han bugünlerde buraya gelmek üzere imiş.

### **Marsilya 29 Mart**

Karlistler eşkıyası için i'ane defteri güşâd eden iki gazetenin 'aleyhine hükûmet mahalliye tarafından ikâme-i da'va olunmuştur.

**Paris 20 Mart**

İmparator hanedanından her kim olursa olsun Cumhur tarafından me'zûniyet verilmedikçe Fransa toprağına ayak basamayacaklarını Mösyö (Döfor) şûrâ-yı ümmete 'arz etmiştir.

TEVFİK

**GalataPiyacı****Mart 31**

Eshâm-ı 'umûmiyle	sabah açıldı	32	61
	Akşam	29	61
Karazi General:	Osmanlı altını	31	19
Tramvay		80	19
Sosyete General: İngiliz lirâsı		25	13
Sosyete Ottoman		8	07
Bank-ı Ottoman		24	09
1872 istikrâzı		20	94
1863frank			372
1865			380
1869			382
Demiryolu : eskisi		18	400
: yenisi			088

**Akçe Fiyatı**

	Para	Kuruştan
Osmanlı lirâsı	----	100
İngiliz lirâsı	00	110

Fransız	10	087
Pul	01	89
Karamiç	10	51
Beyaz mecrediye fark	07	01
Beşlik	00	00
Metalik	00	00
Bakır	20	118

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

### **İ'lanât**

Edib-i meşhur Kemal Bey'in manzum ve mensur âsâr-ı edibe ve siyâsiyyesini şamil evrâk-ı perişân

Birinci cüz'î devr-i istila ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'î Selim-ievvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecrediye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'î dahi derdeste-i tabi'dir.

### **Baraka-İ Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsafa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında baraka-i zafer namıyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zat tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Fransa ve Prusya muhaberesi tarihinin bu kere altıncı cildi dahi tab' ve neşr olunub sâir cildleriyle beraber bir mu'tâd Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa dükkânında ve Çenberlitaş da ve Celil Ağa'nın dükkânında ve Köprübaşı'ndaki barakada ve sahaflar çarşısında satılmakta olduğu ve yedinci cildi dahi derdest idüğü i'lan olunur.

### **İzhâr-ı İbret**

namıyla Fransızca'dan tercüme olunan Hakikat ibret âmiz bir kıssa bu kere tab' ettirildiğinden bir mecrediye çariği fi ile Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hüseyin Ağa ile Köprübaşı barakasında ve şehzade başında Tenbagücü Mehmed ve Çenberlitaş'da Acem Celil'in dükkânlarında satılmaktadır.

(Letâif-i Hikayat ve Garaib-i Rivayet)'in teccid-i tertibiyle (cüz'idân) kıt'asında fakat on altı sahife olarak birinci numrodan neşrine başlanmıştır. Her on beş günde bir nüsha çıkarılır. Gönderilecek asâr mâ'a't-teşekkür kabul ve tab' edilir. Beher nüshası iki kuruşa Tenbagücü Acem Hasan Ağa vasıtasıyla her yerde satılır.

### **Ta'aşşuk-ı Talât ve Fitnat**

Bu hikâye-i lâtifinin dördüncü cüz'i tab olunduğunu erbâb-ı mütâla'aya ihtar ederiz.

### **Hayret Efzâ-yı Rivâyât**

İş bu hikâye-i garibenin bu kere tab' ettirilen cüz'i evveli Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'dan Celil Ağa ile Köprübaşı'nda barakada üçer buçuk kuruş fiyat ile satılmaktadır.

Sirkeci'den Bâb-ı 'Âli'ye olan caddede yeni açılan kitabcı dükkânındamatbu'ât-ı cedide-i 'Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmet Mithat'ın te'lifâtı ecel kaza vesâir nursidegân edebânın asâr-ı satılmaktadır.

Arif Bey merhumun bir cihet-i nur-ı 'Osmâniyye caddesine diğer cihetleri valide mektebi sokağına nazır ve etrafı esâsi muhkem ve muntazam duvar ile mahat olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsusa mi'mar ve mühendis vasıtasıyla ve gayet münasib bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba'amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idâresi me'mûru Mösyö Melik'e müraca'at etmeleri i'lân olunur.

Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'ü dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste-i tab'dır.

Girit fazılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülasatü't-Tevarih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem ve te'lif edildiği Tarih-i 'umûmiyyenin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Bin verâsında Nestiyye Karakolhanesi karşısında 3 numrolu Küçüksü önüne ve beylerbeyine nezâret-i bahriye vesâir cihette nezaret beriyyesi olan ve derûnunda on altı oda matbâhı ve Haremkapısı ve diğer gârgir dört oda ile erkek aşçısı matbâhı ve kiler ve kabı ve on hayvan alır ahır ve arabalık ve samanlık ve odunluk derûnunda yedi bine karib eşcâr-ı müsemmere ve gayr ı müsemmere ve âlâ ingiliz yolunda tanzim kılınmış mükemmel ve muntazam bahçeyi şamil köşk mahsulü ayrı olarak kiraya verilecek vasıtın kılındığı halde teb'a-i müsleme ve gayr-ı müslemeye parça parça satılmak üzere irâdesi ve muntazam haritası olduğundan bütün bütün fûrûhat oluncağından gerek kirâsına ve gerek satın almasına râğbet buyuran zât Sirâc idâresi me'muru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığının kiminle olacağından ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.

Küçük Bebek'de boston arkasında 26 numro da Küçük Sudan beylerbeyine kadar nezâret-i bahriyyesi olan ve derûnunda harem ve selamlık iki dâire yirmi beş oda ve mükemmel erkek aşçısı matbahıyle harem matbahı dört hayvan alır ve ahır ve arabalık ve samanlık ve otluk ve kiler derûnunda pek çok eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmereyi şâmil on bin zira'ı mütecaviz muntazam bahçe ve iki kuyu ve hamam ve camekân-ı müştemil bulunan hem kirâyaya ve hem de fûrûhat oluncağından râğbet buyuran zevât Sirâc idâre me'mûru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığı kiminle olacağından ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.



Numara 14 Çarşamba  
 2 Nisan Celâli Merkez  
 Tahrir ve gazetehane Bâb-1  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-1 siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâme  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş mektuplardan  
 olunur. Havadis için  
 muharrere mürâca‘at edilir.

**YEVMI GAZETE**  
**SİRÂC**  
**1290**

1. Nüshası 20 paradır.  
 [4 Safer 1290]  
 Abone i‘lânât peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 Seneliği 120, 6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 için seneliği 20 kuruş posta  
 ücreti alınır (‘Adi i‘lân satırı  
 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 20 para)

Matbu‘ât-ı İdâre-i behiyyesinden aldığımız emr-i mahsusdur.

Bâb-1 ‘Âli

Nezâret-i Celile-i Hariciye

Matbu‘ât Odası

Aded 33

Servet ve me‘mûriyet memleketin cümle-i vesâit asliyesinden olan demir yolların memâlik-i şahânedeki tekessürü zamanında tesbit buyurulan inşaatın ikmâli niyet-i hayriyyesi üzerine istikrâz-ı ahir ‘akd olunmuş ve bu misilli esbâb mühimme-i ‘ümerânın muhtaç olduğu masarîf fevkâl-‘ade için husûsa ihvân-ı şerâit ile edilecek istikrazın fevâid-i fi‘iliyyeden başka bir neticesi olmadığı ka‘ide ve tecrübe müslim bulunmuş iken (Sirâc) gazetesi (devleti istikrassız yaşayamaz) vahemesini güya hükûmet-i seniyyece düstûrül-amel olmuş bir ka‘ide suretinde gösterecek 12 numrolu nüshasında yazdığı makalede teşebbüsât hayriyye-i saltanat-ı seniyye hakkında taklid-i izhan edecek bir takım mülâhazat derç etmiş olduğuna ve bu nevi‘ neşriyât ise muceb mes‘uliyet olacağına bina bir daha böyle bir harekette bulunacak olur ise ta‘til olunacağı ihtar olunur.

Fî 3 safer sene 90 ve fi 20 Mart sene 79

Tercümân-ı Divân-ı Hümâyun  
 Sa‘dullah

### Sirâc

İstikrâz için yazdığımız makalenin hatimesini nasılsa tertibde unutmuş idik. O ise ifâdât-ı ‘atiyyeyi havi’idi.

İşte devlet bu kere inşaat-ı ‘umûmiyyenin ikmâliyle varidâtı teshil için bir istikrâz-ı cesim akdine mecbur olmuştur ki bu yolda edilen istikrazlardan millet ve memleket müstefid olacağı için hakikaten teşekkür ediliyor.

Aldığımız emr-i mahsusa gelince vak’a bir gazete fikren bir büyük hatada bulunabileceği cihetle onu te‘dibden evvel bir kere tenbih etmek şî‘âr adaletten bulunduğu cihetle matbu‘ât idâre-i behiyyesinin bu bâbda vaki‘ olan mürüvvet-i hatapuşane ve ihtâr-ı himâyetkârânesine teşekkür ile beraber gösterilen yoldan ayrılmaya sa‘i edeceğimizi beyân ederiz.

Bu akşam Beyoğlu'ndaki Fransız tiyatrosunda hasılat-ı (akabiyen) nam Ermeni Kız mektebine aid olmak üzere mekteb-i mezkûr şakirdânı tarafından bir (konser) icra olunacaktır.

Bu mektebin müesses ve müdir-i‘arz refekâmızdan Panosyan Efendidir ki vatan ve millet uğrunda şimdiye kadar pek çok hizmet ve gayret ibrâz eylemiştir.

Erbâb-ı gayret ve hamiiyetin her teşebbüs-i hayırda ibtidaları şükran yerine küfrân görmesi tabi‘i gibi bir şey olduğundan Panosyan Efendi de gerek bu mektebi te‘sisde ve gerek sâir hizmet mecbûresinde bin türlü ta‘in hasvede uğramışken hiç biri azmine mani‘ olmayarak hüsn-i niyet ve ikdâm sayesinde herşeye muvaffak olmuştur.

İşte şimdi de bu mektebi Avrupa'da dan emsâlinin istirkab edebileceği bir derece-i kemale isal etmiştir.

Binâen aleyh bu gece icrâ olunacak ahenk dahi müdde‘amızı isbata bürhân olur. Herhalde muvaffakîyetini tebrik ederiz.

Şüphe etmez ki vatandaşlarından bir kısmın bu yolda olan terakkîlerini müşâhade ile iktisâb için erbâb-ı hamiiyetten pek çok zevât bulunacaktır.

Hindistan balâd-ı meşhuresinde Bengal şehrinde tab‘ ve neşr olunan el-nifa’ül ‘azim nâm ‘Arabi el-ibâre gazeteden el-cevab ceridesinin olun derc edildiğini makalenin tercümesidir.

Mesmu'at-ı Mosokamız nazâran azmân-ı salefede kâbil ya'ni Afganistan emiri bulunan A'zım Han'ın oğlu Abbas Han bu günlerde Hamut nehrini geçerek Kâbil emareti mülhefâtından seyr-i abâd beldesine girmiş ve Kâbil emiri tarafından Türkistan valisi bulunan 'Âlim Han dahi müşârü'n-ileyh Abbas Han'ın mukabele ve müdafa'asına hazırlanmış ise de beri tarafından Abbas Han aleyhine hücum etmek üzere olduğu gibi General Nasır dahi bir alay asker ve dört kıt'a top ile ve kezlük Kâbil emirinin i dasından ve neviki ümerazadelerinden Abdür rahim Han dört kıt'a top ve sekiz yüz nefer bahadır ile müşârü'n-ileyh Abbas Han'ın mu'avenet ve mazaharetine hazır ve mihyâ olarak müşârü'n-ileyhin emrine çar çeşme ile intizâr ediyorlar ve lâcelü'l-câriye kendilerine bir emir ve yahud yer işâret sadır ettiği onda her taraftan Afganistan'ı ateş içinde bırakacaklarına türlü türlü nümayişler gösteriyorlar.

Bu aralık Türkistan'dan kabil'e gelmiş olan tüccarın rivâyetinden anlaşıldığı üzere geçen sene Türkistan'dan Rusya memâlikine ihrâc edilmiş olan pamuk yüzseksen altı bin deve yükünden mütecâviz olub bir senenin ihracatı ise yalnız kırkbeş bin deve yükünden ibârettir. Bunun at hakîkiyyesi dâhi Salhal tarafından pamuk zira'ına ehemmiyet verilmemesidir. Binâen aleyh zira'ın ıslah hali ile ahalinin esbâb servet ve ma'muriyetini aramak üzere bu esnada vücûh ve ümerâ-yı memleket ile Rusya devletinin me'mûrları tecmi' ederek mürettebât-ı emiriyye ve i'sâr-ı şer'iyyenin sureti te'diyye ve ifâsına dâir aralarında pek çok müzakere cereyânından sonra mahsûlât-ı zira'iyeden yalnız yüzde yirmi ahz ve istifâsı ve eğer ik zira'ın ekinlerini sulamak için suya ihtiyaçları görürlerse valiler tarafından harîklar açtırılarak çay ve derelerden mezra'a olan yerlere suyun icrâsı ve çiftçilerden birinin fakr û zarûretinden ve öküz vesâir çirt esbâb ve alâtının fikdanından nâşi müstakîlâ çift sürmeye adım iktidarı tebyin ederse hasta hasta ve evkât-ı mu'ayyenede te'diye olunmak üzere valiler canibinden karza kendilerine mikdâr-ı kâfi akçe i'tâsı hususlarına karar verilmiş ve ol vehicle kâffe-i ahalinin hatırları tatbib edilmiştir.

### Altıncı Dâire Hakkında ‘İbret’in Bir Mütala‘Asıdır

Ne kadar te'essüfe lâıyk bir haldır ki esâsen asâr-ı terakkîden ma‘dûd olması lâzım gelen ve nümûne-i imtisâl olmak için yapılan dâire-i beldeye bidâyet zuhûrundan beri mümkün olub da bir zaman halkı hoşnud edemedi.

İstanbul'da hemen hiçbir gazete bu kadar ki ulu bir tavrında olsun idâre-i belediye aleyhine şikâyetler yazmamış ola !!!

### SİRÂC— 2 NİSAN

Tarz-ı ifâdesinden kat‘a nâzır-ı bâlâyâ derc ettiğimiz ve mecbûr ibârezlerini red veya takbih etmemekle beraber tard eylemeğe mecbur olduğumuz şu otuz imzâlı varakanın esas iddi‘asını tamamıyla kabul ederiz.

Dâire-i belediye söz olsun kâğıt dolsun diye neşr-i efkâr edenlerin vehmi bir hükümet veya şa‘ibe-i hükûmet değil adeta halk tarafından oturacakları yerlerin tanzif ve tezyini için icraatle nasb olunmuş bir heyettir.

Belki hatırdadır. Tanzimât-ı belediyenin doğrudan doğruya hükûmete müte‘allik bir şey olduğunu (inşâat-ı umûmiyye) ‘unvanlı makalemizde tafsilâ isbât eylemiş idik.

Bu hale nazaran ahali adalete hukukan nizâmen hâsılı ifade kaçtır. Esbâb-ı meşrû‘iyyet var ise cümlesine tevfikân dâire-i belediyeden hesap sorar. Dâire-i belediyede böyle bir sû‘ale cevab vermez ise vazifesinin en büyüğünden tekâsül etmiş olur.

Varakada fukaranın vergi altında ezildiğine ve zenginlerin o külfetten biri olduklarına dâir bir söz var. Fukara zenginlere nisbet ne dereceye kadar ağır yük altında kaldığını bilemeyiz.

Yalnız şu kadar biliriz ki dâire tek teşebbüsâtından yalnız ashab-ı servet istifâde ediyor. Ekseri fukaranın verdiği para kendilerince hiçbir şey müfid olamaz. Şimdiye kadar her ne yapıldı ise Beyoğlu'nun ecnebi yatağı banker içtima‘ı gâhi olan yerlerine yapıldı. Hâlâ Kasımpaşa deresi kolera yetiştirmeye Ganj nehrine meydan okuyor. Halbu ki Beyoğlu'nun büyük caddesinde oturanlarla Firûz Ağa'da yahud Kasımpaşa deresi civarında ikâmet edenlerden alınan verginin nisbetinde hiçbir fark yoktur.

Fen servet tamamıyla ancak kendi idâre edebilen takımdan vatanın en müberrem ihtiyacât-ı için bile vergi alınmasını tasvib etmiyor. Dâire-i belediyenin tuttuğu

meslek ise evlâd-ı vatandan kuvvet lâ yemût ile geçinen halkın verdiği para ile Avrupa'dan buraya dökülüb gelen ve gerek hazine ve grek ticârete olan te'sirlerinin derecesi bedahette bulunan kübar Mösyölerin eğlence yerlerini tenvir ve tahrir ediyor !!!

İşte halkın şikâyeti bunlardandır. Bu kadar haklı olan şikayat ise da'va açmakla değil ancak esbâbını izâleye çalışmakla bertaraf olabilir.

Kemal

İnhisâr idâresinde me'mûrin ma'asatınca ba'zı tasarrufat ile beraber idâre-i hazirenin mu'amelatça daha muntazam bir kalbe ifrağ edileceği rivâyet olunuyor.

(Hakayık)

### Sirâc

İnhisar'dan maksad istifâde-i maliye ise şimdiki idârenin hakikat ıslahı lâzım gelir. Sirâc inhisâra dâir zuhûrundan biri pek çok söz söylediği için inhisar me'mûrları kendi noksan tedbirlerini hatırdan çıkarıp ve gazetemize garazkârlık arzu etmişler idi! İyi bilmeli ki Sirâc'ın ne Yenice'de tütün zira'ı ile şirketine burada sürülecek malı ne de idârede bulunanlar hakkında bir infi'ali vardır.

Bizim maksadımız, mademki devlet tütünü inhisar altına almıştır zarar değil istifâde etmelidir. Çünkü me'mûr beslemek için icâd edildi.

İhtârımız doğru imiş ki devlet ıslah ahvaline teşebbüs eylemiş.

Sirâc inhisârın İstanbul'a huzurunu değil bütün memalik-i 'Osmâniyye'ye şümûlünü her kesden ziyâde âr eder.

Eğer menafi'i 'umûmiyye dokutmadan hüsn-i idâre ve istifâde kabil ise zirâ fen servet eshabı inhisar halk için mazardır, deyiver. Ba'zı esbâb-ı vukuf memalik-i 'Osmâniyye'dehâsıl olan tütünlerden bir ve iki ve üç kuruşa kadar gümrük alındığı halde bundan böyle senevi bir milyon iki yüz bin lira hâsıl olacağını tahmin ediyorlar. Bu babda Bâb-ı 'Âli'ye bir lâyiha da verilecekmiş.

Evvelki gün Rusya ve İngiltere sefirleri Bâb-ı 'Âli'ye azimetle sadrazam ve hariciye nâzırı hazerâtıyla mülâkât etmişlerdir.

Geçen Mart'ın yirmi altıncı günü Süveyş'de şedid bir fırtına zuhûr ederek sefâinin kanaldan mürûrunu mani' olmuş ve bu ayın mürûriye resmî hasılâtı iki milyon frank idüğü dünkü gün gelen bir telgrâf-ı mesâilden anlaşılmıştır.

Lâ Türkî gazetesi sahibi refikımız Mösyö Bordyano yevmi neşr etmek ve Lâ Türkî kıt'asında olmak üzere şark 'unvânıyla Türkçe bir gazete neşrine ruhsat almıştır. Şimdiden tebrik ve i'lân ederiz.

İzmir demiryolunun Kütahya ve Karahisar şu'belerine nezâret eylemek üzere üç nefer a'zâdan mürekkeb bir komisyon teşkil eylediği işitilmiştir.

Viyana sergisine gönderilen eşya derûnunda Aksaray'daki Vali de cami'inin gümüşden ma'mûl bir kıt'a modeli mevcut imiş. Bu modeli Serkiz Bey İstanbul'lu bir kuyumcuya yaptırmıştır.

Fransa ile İspanya arasında telgraf muhaberât-ı münkatı' olduğu gibi bu kere Kara postasıyla giden muharrerâtı dahi (Karlisliler) zabt ile Tatar ve sürücüyü telef etmişler. Bundan söyle mahâl-i mezkûre gönderilecek mektublar deniz tarîkıyle irsâl olunacakmış.

Avusturya imparatoru tarafından güşâd olunacak sergiye sabık imparatoriçe (Ojun) ile Prens Amiryal da'vete icabeti olmayıp fakat Prens Amiryal'in 'azimeti mukarrer imiş.

Avusturya imparatoru canibinden Viyana sergisine göndermek için hükümdaranın kâffesi da'vet olurduklarından icâbet eyleyeceklerini havi cevaplar alınmış ve Rusya imparatoru ile Almanya imparatorunun birlikte bulunmaları mukarrer imiş.

### **Şehir Postasıyla Aldığımız Mektub**

Kalekapısı'nda Pirinççi Gazinosunda bir muhavere

Berşik Bey (Refik sahte bir beye)

— Efendim buyurunuz

Bendenize (ya'ni sahib-i varakaya) efendim azıcık öteye teşrif buyursanız. (Peki der çekilirim).

Sahte Bey — Efendim tütününüz âlâdır.

Şik Bey — Güzel ama şimdi bir sigara içeriz sonra yine para ile alırız. İhsân edib bundan bir paket olsun irsâl buyurmaz mısınız?

Şik Bey — Baş üstüne yarın idâreye adam gönderiniz.

Sahte Bey— Pekâlâ ama akçenin lüzûmu yoktur. İnşallah

Şik Bey — Hayır efendim para ile alınacak oldıktan sonra tabşardan da alabilirsiniz.

İmza

H.D.

## SİRÂC— 2 NİSAN

### Girit'den Tahrirât-ı Mahsusa

#### Kandiye 29 Muharrem

Mukaddema ‘İbret’in 14 numrolu nüshasında tab‘ olunan mektubumuzda memleketimizin eytam sandığı idâresi şirket usûlünden kese usulüne tahvilinden nâşi ne hâl esef-i iştimâlde bulunduğunu ve bu vecihle biçâregân eytam ve ne güne zecerred ve sefâlete düşâr edilmiş olduğunu bir nebze beyan etmiş ve bu hallere sebep olanlardan birisi o vakit merkez nâibi olan ve el-yevm manastır nâibi bulunan Tevfik Bey idüğü beyân ve şikâyet eylemiş idik.

‘İbret’in hüsn-i niyetinden ve şikâyetimizin ehemmiyet ve sahtından dolayı bu mektub derc olunduktan sonra arası beş-on gün geçer geçmez nâib mûma-ileyh azl olarak cezireden çıkdı, gitti.

Gitti ama yadigârı olan sandık mezkûrunkese balâsı hala def’ edilemedi. Bunun sebebi ise nâib mûma ileyhın hem efkârı olarak hâlâ vilâyet mektubcusu bulunan Yanyalı Mustafa Efendi vuku’bulan muhalefet ve (--?--)

Bakılsa valiler bir mektubcunun kol hodpesendânesini dinleyib de ahâlinin arzusuna ve eytamın menfa’atine muvaffak olan böyle bir hususda meyl göstermemek lâzım gelir lâkin her nasılsa bu zât gerek Ömer Fevzi Paşa ve gerek vali-i lâ hak Safvet Paşa hazerâtını ahalinin istid’a eylediği şirket usûl-i mahâsin şümûlü aleyhine sevk eylemiştir.

Eytâm bu kese idaresinden dolayı ziyâdesiyle müteezzi ve mütezarrur olduklarından geçenlerde bi'l-cümle vasilerle ahali-i sâire tarafından müttefikan tanzim ve meb’us-ı mahsusla Bâb-ı ‘Âli’ye takdim edilen mahzar üzerine ba’de icâbına bakılmak ve

sandık mezkûr şirket usûlü üzere idâre olunmak üzere ahali tarafından bir layiha kaleme alınıb gönderilmesi husûs'u Bâb-ı 'Âli'den merkez vilâyete emir buyurulmuş iken yine mektubcu Efendi (Kandiyeh ahali ısrar ederler ise kendilerine şirket usûlünün mes'uliyet ma'neviyesi teklif olunmalı ve eğer ki sandık mezkûrun kese usûlü üzere olan idâre-i lâhikası ârzuları olan şirket usûlüne tahvil edilmelidir. der imiş.

Biz bu Efendiye şûrâsını sû'âl etmek isteriz ki mezkûr sandık yirmi beş otuz seneden beri şirket usûlü üzere idâre olunmakta ve kimsenin zarfından bu idâre hakkında bir gün sadâ ve şikâyet vuku'bulmamakta iken ahâlinin hilâf-ı marzîyyesi olarak bervec-i meşruh 5 sene evvel kese usûlüne tahvil olunduğu sırada kese usûlünün mes'uliyet ma'neviyesi kimlere ta'ahhüd ettirildi ki şimdi de kendi i'tikadınca şirket usûlü muhâsen şolünün mes'uliyet ma'neviyesi ahaliye ta'ahhüd ettirilmek murâd olunuyor. Bundan mes'uliyet olmayıb icrâ'azim olduğunu ahali yakînen beklediği için bu misillü ifadat alakata kulak vermeyib icâb-ı hale teşebbüs edecektir.

Mektubcu Efendinin meslek batînisini bilmediğimiz için şûrâsını dahi başkaca sormak isteriz ki ahaliye teklif olunmasını ifâde eylediği iş bu mes'uliyet ma'neviyyeye mu'tekîd ise niçin geçenlerde çaldırıldığı rivâyet olunan iki bin lira keyfiyyetini eytâmın ısrarını müceb olan bir hali tervicde bulunduğuna'atıf edibde hâme-i ısrârını şikest etmiyor?

Bu sandığın idaresini kese usûlüne tahvil edinceye kadar nâib Bey mektûbi-i mûmâ-ileyhe hayli çalıştılar. En nihaye istedikleri hale koydular. Şimdi biçâre ahali bu kese 'usûlünün mazarrat adidesini meydana koyup yine şirket usûlüne tahvilini istid'aya kıyâm eylediler ise de nâibin kâimakâmı olan mektûb-i mûmâ-ileyh yine ma'âriz çıkıb zavallı eytâm-ı ayâdi-i müdahalesinden bir türlü kurtaramıyorlar. Lâkin şurası istiğrabdır ki ahalinin istediği iş bu şirket usûlünün nef' ve mâ'zereti ve mes'uliyeti maddiye ve ma'neviyesi ve mengel el-vücûh her bir cihat sâiresi yine ahaliye 'âid bir şey iken mûmâ ileyh mektubcu Efendi niçin ve ne hikmete mebni ise bu derece müdahale ve ma'âriza ediyor? İşte burasını bir türlü halledemiyoruz. Ahali kese usûlünden vilâyete şikâyet eder. Şikâyetlerini mektubcu Efendi çevirtir. Her gelen valiyi şirket-aleyhinde bulundurur.



En nihaye ahali tarafından mahzar-ı takdim edilir ve sandık mezkûrun şirket usûlü üzere idâre olunmak için ahaliye bir layiha tanzim ettirilmesi Bâb-ı ‘Âli'den merkez vilâyete emir verilir.

Mektubcu Efendi yine diğerk tarafdan bir mes‘uliyet-i ma‘neviye bir vezni ortaya kor ahalinin zihnini tağlita çalışırlar. Hâsılı bu derece ısrar görülmemiş şeylerdendir.

Bilmem bu zevâtın bu derece ısrarını şirket usûlünün fevâid ve mahsenâtında olan cehilinden midir yoksa başka bir mütâlâ‘a-i mahsûsâsından mıdır?

Şirketin fevâid ve mahseratını bilmez ise bir kere gözünü açıb memâlik-i mütemeddenede bulunan şirketlerin hüsn-i netâyice muvaffakîyet ve mazhâriyetlerini görsün de kendi kendine irşâd olunsun. Biz mukaddema kendisine bu ısrardan fâriğ olmasını bi'l-vasıta ihtar etmiş idik. İhtarımızı yine tekerrür ile beraber deriz ki efkâr ve etvârını tebdil etmez ise biçâregân eytâmın söz derûni te'siriyle yine yakından mecazât-ı ma‘neviyyeye düçâr olacağına hiç şüphe etmesin.

Erbah ve istirbah için memâlik-i mütemeddenede ne kadar akçe sandıkları var ise kâffesi kumpanya ya‘ni şirket usûlü üzere idare olunub durur ve memleketimizin Hristiyan sandıkları bu ihsan ve müsa‘adeye nâil olarak kemâl-i emniyet ve sühûlet üzere idâre olunur iken bi çare bizim İslâm eytâmının hakkında mazzar olan böyle bir kese usûlünün idâmesi niçin iltizam olunuyor. İşte burasının muhakemesini Sirâc'ın hame-i hamiyetine havalı ile keyyfiyetine bir kat daha kesb-i vukûf için ahali tarafından Bâb-ı ‘Âli'ye meb‘us-ı mahsusla takdim olunan atıf el-zikr mahzârın sûretini matviyyen irsâl eyleriz.

Rumili demiryolu tahvilatının iş bu seksen dokuz senesi Mart Rumi'nin yirminci Salı günü çekilen on dokuzuncu kar‘asına çıkan numrolarıyle her bir numroya isâbet eden ikrâmın mikdârını mebin cetveldir.

(Tahvil) 1

Altıyüz bin frank kazanan numro

1029827

(Tahvil)1

Altmış bin frank kazanan numro

1029826

(Tahvil) 2

Yirmiſer bin frank kazanan numro

613555 475626

(Tahvil) 2

Beher altıſar bin frank kazanan numro

1124919 1364546 164723

1374639 145330

(Tahvil) 12

Beher üçer bin frank kazanan numro

01253634 534921 0757924

01370928 906069 0624361

00613551 806054 685086

01118686 534925 6190281

( Tahvil )

Beher yirmi biner frank kazanan numro

0769908 1029828 0033270

515893 0819188 1501851

0798045 0488783 1386536

**SİRAC– 2 NİSAN**

1694049 0120344 0515892

1694050 0755935 0730073

1474362 1456603 1316310

0737019 1054333 0974525

1013673	0930191	0185085
1512973	1092883	
1054322	090194	

## TEVFİK

**İ'lânat**

Bebekde akandi burnu nâm mahalde vaki' nısf hassane şayi'a-i salihâne ve fetevâtına tab'iyetle derûnuna câr-i mâe'l-leziz hissesi bundan ikdâm vefat eden kapı çukadarı Mustafa Asım Efendi'nin 'uhde-i tasarrufunda iken fevltiyle sağire kerimesi Asiye hanım intikal etmiş ve bu kere nısf salihâne ve mae-leziz mezkûr bi'l-müzâyede üç yük kuruşda taleb-i uhdesinde taksir etmiş olmakla bundan ribâdeye taleb olanlar tarihten evvel bir güne kadar mahkeme kısmet-i 'askeriyeye menâdi Ali Ağa müraca'at eylemeleri ve şâid talebi bulunmaz ise firâğının evveline cağı mahkeme-i merkume dek i'lân olunur.

Saferü'l-hayresine 290

Edib-i meşhur Kemal Bey'in manzûm ve mensûr asâr-ı edibe ve siyâsiyyesini şamil evrâk-ı perişân

Birinci cüz'î devr-i istila ve Selahaddin Eyyûbi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'î Selim-i evvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecidiye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'î dahi derdeste tabi'dir.

**Baraka-i Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsâfa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında baraka-i zafer nâmiyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zât tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Fransa ve Prusya muhaberesi tarihinin bu kere altıncı cildi dahi tab‘ ve neşr olunub sâir cildleriyle beraber bir mu‘tad Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa dükkânında ve Çenberlitaş'da ve Celil Ağa'nın dükkânında ve Köprübaşı'ndaki barakada ve sahaflar çarşısında satılmakta olduğu ve yedinci cildi dahi derdestidüğü i‘lân olunur.

İzhâr-ı ‘İbret nâmıyle Fransızca'dan tercüme olunan Hakikât-ı ‘İbret amiz bir kıssa bu kere tab’ ettirildiğinden bir mecdiye çariği fi ile Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hüseyin Ağa ile Köprübaşı barakasında ve şehzade başında Tenbagücü Mehmed ve Çenberlitaş'da Acem Celil'in dükkânlarında satılmaktadır.

### **Kuru Çeşme**

Gazanfer Ağa Atık vakfı mah-ı lezidinden olmak üzere yarım masûr mâi-leziz satılık olub almağa taleb olan zevât ceride-i askeri basmahânesinde baş mürettib Aşer Efendiyle pazarlığı olacaktır.

‘Âşer

### **Ta‘aşşûk-ı Talat ve Fitnât**

Bu hikâye-i latifenin dördüncü cüz‘i tab‘ olunduğunu erbâb-ı mütala’aya ihtar ederiz.

### **Hayret Efzâ-yı Rivayât**

İş bu hikâye-i garibenin bu kere tab‘ ettirilen cüz‘i evveli Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'dan Celil Ağa ile Köprübaşı'nda barakada üçer buçuk kuruş fiyat ile satılmaktadır.

Sirkeci'den Bâb-ı ‘Âli'ye olan caddede yeni açılan kitabcı dükkânındamatbu‘ât cedide-i ‘Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyle Ahmet Mithat'ın te‘lifatı ecel kaza vesâir nursidegân edebânın asâr-ı satılmaktadır.

Arif Bey merhumun bir cihet-i nur-ı ‘Osmâniyye caddesine diğer cihetleri valide mektebi sokağına nâzır ve etrafi esâsi muhkem ve muntazâm duvar ile mahât olan konak arsası içinde bir hamam ve birkaç taş oda ve mahzen ve su hazinesi gibi şeyleri olduğu halde mahsûsa mi‘mar ve mühendis vasıtâsıyla ve gayet münâsib bir tarz da on parçaya taksim olunmuş olduğundan talep olanlara toptan veya parça parça satılacağı ve tanzim olunan haritası ile her parçanın fiyat pusulası matba‘amızda bulunduğu cihetle görmek isteyenler Sirâc idâresi Mösyö Melik'e müraca‘at etmeleri i‘lân olunur.

Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zat tarafından tercüme olunub tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste tab'dır.

Girit fazılasından Mehmed Atif Efendi'nin Hülâsatü't-Tevarih nâmıyle Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif edildiği Tarih-i 'umûmiyyenin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

Bin verâsında Nestiyye Karakolhânesi karşısında 3 numrolu Küçüksü önüne ve beylerbeyine nezâret-i beriyyesi olan ve derûnunda on altı oda matbahı ve Haremkapısı ve diğer gârgir dört oda ile erkek aşçısı matbahı ve kiler ve kabı ve on hayvan alır ahır ve arabalık ve samanlık ve odunluk derûnunda yedi bine karib eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmere ve ala ingiliz yolunda tanzim kılınmış mükemmel ve muntazâm bahçeyi şâmil köşk mahsulü ayrı olarak kiraya verilecek vasıtın kılındığı halde teb'a-i müslime ve gayr-ı müslimeye parça parça satılmak üzere irâdesi ve muntazâm haritası olduğundan bütün bütün fûrûhat oluncağından gerek kirâsına ve gerek satın almasına rağbet buyuran zât Sirâc idâresi me'muru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığının kiminle olacağından ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.

Küçük Bebek'de boston arkasında 26 numro da Küçük Sudan Beylerbeyine kadar nezâret-i bahriyyesi olan ve derûnunda harem ve selâmlık iki dâire yirmi beş oda ve mükemmel erkek aşçısı matbâhıyla harem matbâhını dört hayvan alır ve ahır ve arabalık ve samanlık ve otluk ve kiler derûnunda pek çok eşcâr-ı müsemmere ve gayr-ı müsemmere yi şâmil on bin zirâ'ı mütecâviz muntazam bahçe ve iki kuyu ve hamam ve camekân-ı müştemil bulunan hem kiraya ve hem de fûrûhat oluncağından rağbet buyuran zevat Sirâc idare me'mûru tarafından müraca'at olunması ve pazarlığı kiminle olacağı ondan tahkîk buyurulması ihtar ve i'lân olunur.

Numara 15 Preşembe  
 3 Nisan Celâli Merkez  
 Tahrir ve gazetehane Bâb-1  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-ı siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâme  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş mektuplardan  
 olunur. Havadis için  
 muharrere mürâca‘at edilir.

**YEVMI GAZETE**  
**SİRÂC**  
**1290**

1. Nüshası 20 paradır.  
 [4 Safer 1290]  
 Abone i‘lânât peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 Seneliği 120, 6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 için seneliği 20 kuruş posta  
 ücreti alınır. (‘Adi i‘lân satırı  
 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 20 para)

**Şu‘ûnât**

Londra'da inşa olunmakta bulunan sefin-i ‘Osmâniyyeyi mu‘ayene eylemek üzere orada bulunan me‘mûrue memâlik-i ‘Osmâniyye sevâhilini muhafaza eylemek üzere on aded deniz talebesi yaptırması sipariş olunduğunu Türkî rivayet ediyor.

Bandırma'dan Balıksir'e kadar inşâ olunacak hat ile Mersinden Adan'ya kadar yapılacak demiryolu için iktizâ eden edevatın yakında irsâl olunacağını Levant Herald yazmıştır.

İtalya sefiri Mösyö (Barboloni)'nin bugünlerde me'zûnen ve muvakaten Roma'ya ‘azimeti masmûm ise de İstanbul'dan hareket etmezden evvel Beyoğlu'nda inşâkılınacak olan hastahanenin vaz‘ı esasî resminde hazır bulunacağını Türkî yazmıştır.

Avusturya ve Macaristan vapur kumpanyası Nisan'ın beşinci cumartesi gününden itibâren Varna tarîkîyle ve Yanya gidecek yolculara sühûlet olmak üzere haftada üç vapur çıkarmaya karar vermiştir.

Teşrifât-ı hariciyye ‘atûfetlü Kemâl Bey Efendi hazretlerinin ikinci mahdumları Aziz Bey Pederinin ruhsatıyla mu‘âmelât-ı ticarîyye tahsili zamanında Galata'da mu‘teberân tüccardan (Mösyö Faro) kumpanyasına devam etmekte bulunduğu (Lâ Turkî)'de muharrerdir.

(Hakayık)

## Sirâc

Keşke büyük mahdûmunu da böyle sevk etmiş olsa idi müstefid olurdu.

Mukaddeme-i haber nâm zırhlı vapurdan daha cesim ve resânet ve metanetçe de faik olmak üzere tersanede bir sefine inşâsına mübaşeret olunmuştur.

Arşidük Şarl Loui'yi prensen Marido (Beranyan)'ın nişanlandığını Viyana evrâk-ı havâdis yazmıştır.

Geçen de Rusya imparatoru tarafından me'mûriyet-i mahsusa ile Londra'ya i'zâm olunan kont (Şevalof)'un Londra sefaretine ta'yin kılınacağına dâir bir havâdis şayi' olmuş ise de mûmâ-ileyh hakkında imparatorun başka bir tasavvuru olduğundan bu tevâtüre inanılmayacağına (Nur) gazetesi yazıyor.

Baron Rosschild'in zevcesi Viyana'ya karib (Vahrenik)'de yine bu familyadan (Natanil) Ras child'in yaptırdığı Yahudi milleti hastahanesine elli bin frank i'ane eylediğini gazeteler yazıyorlar.

İspanya'da krallığın Cumhuriyet'e tahviliyle berâber ihtilâlin önü alınamayarak devamı cihetle şimdiye kadar izhâr-ı iflâs eden sarraf ve tüccâr mağazalarının divânı iki yüz elli milyon frangı tecavüz etmiş ve ve bir takım bankerle tüccârlar ise mağazalarının mu'amelâsını kapayıb bu halin nereye netice vereceğine müterâkib bulunmuş olduğu mahalinden gelen havadisendir.

Viyana sergisini görmek üzere gidecek olanları idâreye kâfi mahâl bulunmayacağı ve bulunması bile beher oda için yevmi seksen filorin istenileceği şayi' olması üzerine Viyana gazeteleri bilâkis herkesin istedikleri gibi istedikleri yerde yanacak oda bulabileceklerini ve şimdi yüz iki lokanta mevcûd olarak bunlarda sekiz bin oda ve on üç bin yataklık bulunduğu gibi yeniden bin iki yüz odalı dört restoran daha yapıldığını ve bunlardan başka bir takım haneler bulunub istek edenlere oda icâr eyleyecekleri ve Viyana'nin yerlileri sergiyi birkaç kere gördükten sonra kimi seyyahta ve kimi seyfesine gideceğinden bunlardan hane ve dâirelerini icâr eylemek efkârından bulduklarını ve polis me'mûrlarını da gelenlerin istikmâl rahatı için her tarafa nezâret edeceklerini beyân ediyorlar.

İsmail'de müceddedân inşâ olunan Rum kilisesinin güşâdı resmini icrâ etmek için mahsusân ebrâilden da'vet olunan bir rahib Peşte'den gelen Avusturya vapuruyla mahâl-i mezkûre gelerek iskeleye çıkacağı sırada gümrükçü üzerinde hilafnizâm bir şey olup olmadığını suâl edip de hayır cevabını vermiş ve ahali dahi iskelede merkumu istikbal eylemek için birikmiş iken gümrükçü rahib merkumun üzerini tahri eyledikçe entarisinin altında kaçak bir takım tütün çıkması halkın ıstırâbını muceb olduğunu mahalinden kuryeye gelen mektub yazıyor.

'Osmânlı tiyatrosu aktör ve aktristlerinden bir takım ta'til zamanında Selânik'e gideceklerimiş.

Times gazetesinin muhabirlerinden biriyle mareşal bazen beyinde cereyan eden muhaveredir.

Muhabir — (Gravlot) muhaberesinde asker birbiriyle harb ederken ordudan yirmi kilometre uzak bir mahalde sizi bilardo oynarken bulduklarının aslı varmıdır?

Mareşal — Ben bilardo oynamasını bilmediğim gibi şimdiye kadar da oynamış adam değilim. Ve bu muharebe Almanyalılar için ne netice hâsıl ettiyse bizim için de (Emânuli ye) muharebesi ve neticeyi hâsıl etmiştir.

Öğleden biraz sonra ben askerin nizâm harb üzre bulunduğu safların arkasında düşmanın harekâtını tedkik etmekte idim ve durduğum yerde bir ordu kumandanının bulunması lâzım gelen mahâl idi.

Askerin icrâ edeceği manevrayı kumanda eder ve mareşal (--?--) dahi muhabere eylerdim.

Mûmâ-ileyh (Sen perbo) nâm mahali mevkî' ittihâz etmiş idi ve ma'iyeti fırkasının bir mikdârını (Sen Marioşen) taraflarına doğru avcı dağıtmış idi.

İttihaz ettiğim mevkî' kadar etrafı tecsis ve tahkika bir beraber diğer mevkî' yokdu.

Ta muharebe hitam bulmadıkça ben bu mevkî'i terk etmemiş idim. Ve hiçbir şey general bulunmaz ki hilâf vâki' ve iftirâ ile kumandanını ithâm eylesin. Kılıcı eline alıb da harbe dalmak hiçbir kumandanının vazifesi değildir. İşte bunu ben hilâf ka'ide (Tuvnevil) muharebesinde icrâ eyledim.



### SİRÂC—NİSAN 3

Muhabir — Lâkin efendim! Ba'zı zabitan Fransa neferâtının gündüz muharebe ederek tuttuğu mevki'i akşamüzeriterk ile geriye çekildiğini rivâyet ediyorlar?

Mareşal — Hayır afedersiniz! Gerek (Emanuliye) ve gerek Garavlot muharebesinin plânını kendim tertib eylediğimden bir vakitte tedâfi'i harekette bulunmaklığı kabul etmemiş idim.

Ve bir vakitte istihkâm altında bulunmuş iki yüz elli bin mu'allim neferden mürekkebe ordunun üzerine doksan bin kişiyle hareket etmesini hatırıma getirmedim.

Muhabir – Evet ama (Skalabrino) nâmında bir emir Mareşal Mafmahan tarafından ayın yirmi üçüncü günü bedâyet size bir mektub i'ta etmedi mi?

Ve siz şifâhaen irâe-i tarîk ederek geçebileceğiniz yolları söylemedi mi?

Mareşal — Ben bu misillü mektûb aldığım gibi böyle bir şahıs dahi görmedim ve Mareşal Makmahand'un Ağustos'un otuzundan evvelde mektub aldım. Vak'a bu tarihten sonra pek çok mektublar aldım. Bu da Almanlar'ın hud'ası iktizâsından ileri gelme şeyler idi. Ve bunları yevmiye jornalleride isbat eder. Çünkü her ne aldım ve ne yaptım ise kâffesi onlar da münderecdir.

Ben bu misillü bir vakitten beri almamışımdır. Ve yine tekrar ederim ki Ağustos'un otuzundan evvel mûmâ-ileyhden mektub almadım.

Muhabir — Efendim şimdi benim ma'iyetim doksan bin kişiden 'ibâret idi demediniz mi?Hâlbuki bu asker yüz yetmiş bin nefer değil miydi?

Mareşal — Evet yüz yetmiş bin kişi idi. Ama fakat işte yarayacak doksan bin nefer kadar ancak çıkabilirdi.

Muhabir — Fakat şu hakkı tutulan ve herkese merak veren (Rerenenih) keyfiyeti nedir?

Mareşal —Evet!Evet! Bu madde hakkında hâlâ ben dahi bu güne kadar ta'accüb eylemekdeyim.

Bir gün otururken yedinde Mösyö Bismark'ın pasaportuyla bir adamı yanıma getirdirler. Ve bana ba'zı hafıyyen ifâdesi olduğunu beyan edildi.

Bende söyle dedim. Merkum şu yolda makaleye başladı.

Ben (Çizalhers)'den geliyorum. Düşman eline geçirim hülyasıyla beraber mektub getirdim. Yalnız yanımdan prens Emparyal'in fotoğrafla alınmış birer resmi var. Ve tahtında imzâsı da mevcuddur dedi.

Ben dahi resmi elime aldım ve yazımı dahi tanıdım.

Bunun üzerine merkum tekrar kelâma başlayıb, ben imparatoriçe tarafından geliyorum. Müşârü'n-ileyh Mareşal (Kanroberi) veyahud o olamaz ise General (Borbakiyi) istiyor dedi. Mösyö Bismark ile müşârü'n-ileyhin mâ beyninde mekâtibe olduğunu bildiğimden bu maddeye müdahale etmesini istedim. (Kavnerober) bir adam gönderib çağırttım.

Benim efkârım sebât edib düşmandan mümkün mertebe 'asker telef eyleyerek mai'yetimde bulunanları vekaya eylemek idi.

Ve böyle böyle düşmanı def' ile nihayet bir fırsat bularak askerimi kurtarmak efkârında idiysem de kendi elimle telef etmeyi hiç düşünmedim. (Emanuiliye) muharebesinde neferat tahsis eylediğim saatlerde hareket ettiler. Ve bir vakitte tedâfi-i harekâtı terk eylemediler. Fakat ilerlediklerinin aslı yoktur.

Evet, bir kere dördüncü kol ordu düşmanının üzerine doğru hareket etmesini ve düşmanı iğfal eylemesini arzu etti.

Ve hatta icrâ ettiğim manevra ol kadar şedid idi ki düşman burada kayıp ve telef eylediği neferâtı bir daha bir yerde etmedi desem haklıyım. Ve bu muharebeyi düşmanın da unutmak ihtimali yoktur.

Muhabir – Biraz sükût ettikten sonra bi't-tekrar söze başlayacağı vakit ben önünü kesib şöyle dedim.

(Kanroberle) meskum yarım sa'at kadar mekâlime ettiler.

Hâlbuki mûmâ-ileyh ihtiyarlığından bahs ederek bu emre icâbet eyleyeceğini beyân etti.

Bunun üzerine General Borbaki'yi da'vet ettim.

Mûmâ-ileyh merkurmla birkaç dakika mekâleme eyledikten sonra bana gelerek gideceğini bildirdi ve sahihân kendi, o zamandan beridir hâlâ yüz bini görmedim.

Ve bu halde ne türlü ma‘lumat İstihsâl ettim ise cümlesini gazetelerde okuyarak eyledim.

Bunun üzerine biraz vakit sükût etti. Sonra şunu söyledim.

Muhabir — Bu babda imparatoriçeye ibraz ettiğiniz hürmetinizden dolayı sizi fenâ surette ihtam ediyorlar.

Mareşal — Pek âlâ! Acaba kime hürmet etmeliğim lâzım gelirdi.

Çünkü ben hükûmet-i muvakkate a‘zâsıyla muharebe ettim. Onlar benimle hiç etmediler.

Bunların hal ve şânına dâir ma‘lumâtım yok idi. Çünkü etrafımı düşman ihâta ettiğinden bu cihetle kimse ile görüşmez idik.

Bu surette ben imparatoriçeyi hâlâ vekil-i saltanat zannedirdim.

Muhabir — Bundan başka teslim olduğunuz vakit imparatorluk alâmeti olan kartalları yakmadığınız için dahi ayrıca sizi ithâm eyliyor.

Mareşal —Hayır!Hatta bunların yakılması için mahsusân General (Solye)emir vermişdim. Vakit geçer korkusuyla icrâsında muhalefet etmişler. Bundan bana ne!

Muhabir — Mes kal‘asını teslim ettiğiniz zaman mütevatir olan zahire mevcut mu idi?

Zirâ askerle ahali bir gün evvel açlığından ölmek derecesinde imiş de bu zahire ne için tezvîc olunmamış mı?

Mareşal — Olunan tahkikate göre mağazalarda üç yüz kişiyi idâreye kâfi ancak zâhire varmış.

Lâkin ahalide mevcut ve gizli bulunan zahireleri ben nasıl bilebilirim. Düşman askeri girer girmez ahali sakladıkları zahireyi çıkarıp satmaya başladılar.

Eğer mevcut zahirem olmuş olaydı ne için düşmana teslim olunmak dinâetini kabul edecek idim?

Muhabir – Alsas ve Loren eyâletlerinin dukalığa tahviliyle ‘uhdenize verilmesini Bismark'dan rica etmişsiniz aslı var mı?’ Burada mareşâl kahkaha ile güldü

Mareşal – Ne bismark ve ne de Prens Şarl bu teklif ebleh ferbeyanneyi kabul etmeyecekleri gibi benim de etmeyeceğim derkârdır.

Eğer ki bu eyaletlerin dukâlîğe tahvil olmasını iktiza etse idi korkmayınız ki beni duka ederlerdi. Çünkü onların intihâb eyleyecek adamları yanlarında mevcuddur.

### **Havadis Mühimme-İ Müteessüfe ‘Unvânıyla**

#### **Devir Gazetesi'nin Neşr Ettiği İ'Lâvedir**

Embarsiyal gazetesi muharriri Mösyö Ronek Mart'ın on ikinci günü kudurmuş olduğunu te'sirât-ı mükeddere-i ‘azime ile haber alıyoruz.

Mûmâ-ileyhin emr-i tedavisi için familyası tarafından bir takım etbâ-yı Hadika'nın celb ve cem'iyle icrâ ettirilen konsolosdan familyâ-yı merkûme mûmâ-ileyh için illetimiz buradan rû-yı necât olmadığını ve bir an evvel teslîm-i can edib kurtulması için üzerine bir mikdar su serpilmesi şî'ar merhamet-i insâniyyedendir cevabını almış olduğundan havai ve nâ hava bu karara muvaffakiyetle su serpilir serpilmez mûmâ-ileyh semt-i ahirete tevcih rû-yı ‘azimet eylemiştir.

Mûmâ-ileyh in illet-i mezbûre-i mehlikeye giriftar olması diğer bir sebebe mebni olmayıb mücerred erbâb-ı kemâlât insaniyye ashabından bir edib-i ma'ruf tarafından kendisinin bir fahriye-i vahiyeye-i şifâhiyesine etmiş olduğu mukabele-i tahririyye ve muhakkak ‘akılanesine ale'd devam birkaç gün kitab-ı Fransuviye'yi dûr ettiği halde yine bir cevab bulub mahcubiyet takat-i Fransa'dan tahlis griban etmekle muvaffak olmamasından dolayı kuvve-i dimâğiyyesi kesret te'mil ve endişesinden hâsıl olan iltihab illet-i mezkûrenin ta'arruzuna sebep müstagil olduğunu erbâb-ı ma'lûmat ihbar ediyorlar.

Vah zavallı (Ru) Vah afiyeti kudurunda mı terk-i âlem hayat eyledim.

Fi'l-hakîka mûmâ-ileyh esnâ-yı ma'lûliyetinde muktezâ-yı ‘illetini yanına giden ahbâ-yı mükedderesine saldırmakla icrâ etmiş ise de bunların içinden yalnız Amalatya gazetesi muharrerinden ma'da hiç kimseyi dinleyememiştir.

Çünkü haber veriyorlar ki Amalatya muharreri Girsamyotaki'yi damlamış olduğundan merkum dahi illet sâriye-i mezkûrenin hükmünü sokak sokak devr edib savt insana gayr-ı şebih Haraldis halkının dikkatini celb etmektedir.

Cenab-ı Hak cümleyi masûn ve mahfûz buyursun. Bu illet-i dimâğiyenin benîâdemi bilâ ta'di istila eylemesi mücerred ma'lûlün 'asabiyet-i cinsiyesi tabi'iyet maddiye-i kalbiye ile muhtelît olmasına tevkîf ediyormuş, akıl ise bunu tasdik eder.

Biz Girsamyotaki'nin dahi iş bu illet-i mehlikeye giriftar oluşunu dahi başkaca müteessûf oluyoruz.

Çünkü kendisi kemâlât-ı seniyyesini doldurmuş ve medeniyet-i vataniyye uğrunda hizmet lâ tahsî ile şapkasının rengini soldurmuş bir pir fâni olduğundan te'essûf değil bayağı tekeddür etmektedir.

Lakin sinyor Runik ol- vecihle düçâr zevâl memât olmasından çünkü kendisi henüz genç ve dinç ve idâre-i efkâr medeniyye-i garbiyyede gayet gülünç bir zât memduh bulunduğundan fevkâ'l-'âdemüte'essûf kalıyoruz.

Bu iki zât memduhdan birisinin üçe meşruh üzere tecdid hâme-i hayat eylemesi ve diğerinde olsun müteveccih bulunması hatırası değil yalnız bize âhâli-i beldemize bile kâmilâ iktisâ-yı libâs bâis ve matem ettirmiştir.

Binâen aleyh bizde vuku'at-ı mezbûrenin endişesi te'siratıyla Mösyö Ruki'yi bir muhibbimizin zevâli te'essûfünü fi'ilâ dahi göstermek üzere 'ilâvemizin etrâfını siyaha boyadık.

Mûmâ-ileyh Samyotaki'nin dahi vakit ve zamanıyla tedavi acelesi tedârikine baktırılmasını sıhhîye idâresine ve diğerlerini dolayb memlekete sû-isirâyet etmemesi hususlarını dahi belediye idaresine ihtar ederiz.

## TELGRAF

**Avusturya**

**Viyana 1 Nisan**

Bursa'da tenezzül fiyat ber devâmdır.

Akd olunacak meclis-i ‘umûmide hazır bulunacak Leh’li meb‘usları buraya vasıl oldular. Meclis-i mezkûr müzâkeresinde zuhûr edecek mübâhise ve hakkârâne bir surette olacaktır.

## **Almanya**

### **Berlin 1 Nisan**

Viyana sergisinin güşâdında Prusyalı ahdiyle zevcesinin hazır bulunacakları mütevatirdir.

## **Çin**

### **Şangay 1 Nisan**

Prens Alex'i buraya muvasalet eyledi.

### **Ruscuk 1 Nisan**

Yergökde tarh olunan yeni vergiden dolayı ahâli beyinde bir mücadele zuhûr ederek beş nefer telef ve iki nefer mecrûh ve ahaliden yedi kişi telef ve on beş kişi dahi mecruh olmuştur.

Bu hadise Bükreş'den işitilir işitilmez imdâd için mikdâr-ı kâfi asker sevk olunmuştur.

## **TEVFÎK**

### **Galata Peyaçesi**

#### **Nisan 3**

Eshâm-ı ‘umûmiyle	sabah açıldı	21	61
	Akşam	19	61
Karazi General:	‘Osmânlı altını	21	19
Tramvay		10	19
Sosyete General: İngiliz lirâsı		18	13
Sosyete Ottoman		3	07
Bank-ı Ottoman		15	09
1872 istikrâzı		3	93

1863 frank	370
1865	380
1869	365
Demiryolu: eskisi	18600
: yenisi	085

### Akçe Fiyatı

	Para	Kuruştan
'Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	00	110
Fransız	13	087
Pul	10	89
Karamiç	20	51
Beyaz mecidiye fark:	08	01
Beşlik	00	112
Metalik	00	112
Bakır	00	119

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

## SİRÂC— 3 NİSAN

### İ'lanat

Edib-i meşhur Kemal Bey'in manzum ve mensûr asâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyesini şâmil evrâk-ı perişân

Birinci cüz'î devr-i istila ve Selahaddin Eyyübi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'i Selim-ievvel tercüme-i halini hâvidir.

Yarım mecrediye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'i dahi derdest-i tabi'dir.

### **Baraka-İ Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhin bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden olarak evsafa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında Barakâ-i zafer nâmıyle kaleme aldığı risâle geçen de bir zât tarafından tab' ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab' ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza 'unvânıyle beş fasıl üzerine tertib eylediğim fâci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda satılmaktadır.

### **TEVFİK**

Fransa ve Prusya muhaberesi tarihinin bu kere altıncı cildi dahi tab' ve neşr olunub sair cildleriyle beraber bir mu'tad Bahçekapısında Tenbagücü Hasan Ağa dükkânında ve Çenberlitaş'da ve Celil Ağa'nın dükkânında ve Köprübaşı'ndaki barakada ve sahaflar çarşısında satılmakta olduğu ve yedinci cildi dahi derdest idüğü i'lân olunur.

### **İzhâr-ı 'İbret**

nâmıyle Fransızca'dan tercüme olunan Hakikât-ı İbret amiz bir kasa tab' ettirildiğinden bir mecrediye çariği fi ile Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hüseyin Ağa ile Köprübaşı barakasında ve şehzade başında Tenbagücü Mehmed ve Çenberlitaş'da Acem Celil'in dükkânlarında satılmaktadır.

### **Ta'aşşûk-ı Tal'at Ve Fitnat**

Bu hikâye-i lâtifenin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütâla'âya ihtar ederiz. Sirkeci'den Bâb-ı 'Âli'ye olan caddede yeni açılan kitabçı dükkânında matbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyle Ahmet Mithat'ın te'lifatı ecel kaza vesâir nursidegân edebânın asâr-ı satılmaktadır.



Aleksandr Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmakta idüğü.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste tabi'dır.

Girit fazılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülasâtü't-Tevârih nâmıyla Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif eylediği Tarih-i 'umûminin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş'da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### **Kırk Çeşme**

Gazanfer Ağa Atık vakfı mâi lezininden olmak üzere yarım masar mâi leziz satılık olub olmaya tâlib olan zevât ceride-i askeri basmahânesinde baş mürettib Aşer Efendi'yle pazarlığı olacaktır.

Aşer

Mektub-ı fûnûn Harbiye münşeât hocası miralay 'izzetli Süleyman Bey'in te'lifi olan mübânii'l-inşa ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edibe ve ta'rifatı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinden yirmişer kuruşa her yerde satılmaktadır.

Bâb-ı 'Âli sadaret dâiresinin karşısındaki tütüncü dükkânıyla Bahçekapısı'nda karakol karşısında 5 numrolu sarraf dükkânında beher kutusu on iki kuruşa olarak taze bamya ve bancan satılmakta ve ne suretle pişirileceğini satanlar haber vermektedir.

Menteşe matasarıfı esbak müteveffi Hurşid Paşa'nın alacaklıları her kimler ise şer'an bi'l-isbât grama hisselerini almak üzere tarihten bir haftaya kadar kassam dairesinde terke kani Sa'dullah Efendi'ye müraca'at eylemeleri ve gelmeyenler haklarından mahrum olacakları i'lân olunur.

5 safer sene 1290

Beynde Akandi burnu nâm mahalde vaki' nisf hissine şayi'a-i salihâne ve fetevâtına tab'iyetle derûnuna cari mâelleziz hissesi bundan akdem vefât eden kapı çukadarı Mustafa Asım Efendi'nin 'uhde-i tasarrufunda iken fetviyle sağire kerimesi Asiye Hanım intikal etmiş ve bu kere nisf-ı salihâne ve mâelleziz mezkûr bi'l-müzayede üç

yük kuruş da talebi uhdesinde takrir etmiş olmakla bundan ziyadeye taleb olanlar tarihten evvel bir güne kadar mahkemetü kısmet 'askeriyeye menâdi Ali Ağa müraca'at eylemeleri ve şâid talebi bulunmaz ise feragânın olunacağı mahkeme-i merkûmedek i'lân olunur.

Fî 5 saferü'l-hayrü's-sene 290

<b>Numro</b>	<b>Perruquier Matordeli</b>	<b>Numro</b>
<b>27</b>	<b>Beyoğlu nda Hacı Polo çarşısında</b>	<b>27</b>

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Baştaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır. Dökülmekten muhafaza eder. Bir nev'i su dahi verir.

<b>Ala Parisienn Beyoğlu'nda Hacı Polo Çarşısında</b>	<b>Numro 9</b>
---	----------------

Mektupluk kâğıtların enva'ıyle zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuddur.

<b>Numro</b>	<b>Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası</b>	<b>Numro</b>
<b>45</b>		<b>45</b>

Mektupluk kâğıtların enva'ıyle zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular âlâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri – İngiliz kibritleri vesâir her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı vardır.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

Numara 16 Cumartesi  
 5 Nisan Celâli Merkez  
 Tahrir ve gazetehane Bâb-1  
 ‘Âli caddesinde Sahibi  
 İmtiyaz: Tevfik ve başmu-  
 harrir Muharrerât-1 siyâsiyye  
 bu Mahale ve bu nâme  
 yazılır. Posta ücreti  
 verilmemiş mektuplardan  
 alınır. Havadis için  
 muharrere mürâca‘at edilir.

## YEVMI GAZETE

### SİRÂC

1290

1. Nüshası 20 paradır.  
 [16 Muharrem 1290]  
 Abone i‘lânât peşin para  
 iledir. Müdür-i Sirâc: Melik  
 Seneliği 120, 6 aylığı 65,  
 3 aylığı 33 kuruştur. Taşralar  
 için seneliği 20 kuruşposta  
 ücreti alınır. (‘Adi i‘lân satırı  
 100, Kitap i‘lânlarının satırı  
 20 para)

### İ‘lânât-ı Mahsus

Sirac'ın edebiyat ve fûnûna mahsus olarak bir nüsha çıkarmaklığı imtiyazı iktizâsındandır.

Binâen-aleyh bu nüsha yirmi dört sahifeden akl olmamak üzere on beş günde bir defa Mahzen-i Kanun nâmıyle ihraç edeceğimizi ve tahvil ‘unvanı için matbu‘ât nizamnâmesine istinâden matbu‘ât idâre-i behriyyesine istid‘a takdim eylediğimizden birinci numrosunun bir haftaya kadar neşri mukarrer olduğunu erbâb-ı ma‘arife ihtar ederiz.

Bu gazete biri edebi ve diğeri fenni iki kısım üzere müretteb olacaktır.

### Şu‘ûnât

Sadaret müsteşarı sabık sa‘âdetlü Kâmil Paşa hazretlerinin Petersburg sefiri ta‘yin buyurulacaklarını Levant Herald yazıyor.

Devletlü Rüstem Paşa hazretlerinin müşirlik mensurları Perşembe günü atufetlü Kâmil Efendi hazretlerinin Beyoğlu'nda vaki konaklarında kırâet olunduğu işitilmiştir.

Mabeyn-i Hümâyün ser kâtibini atufetlü beyefendi hazretleri evvelki gün Bâb-ı 'Âli'ye 'azimetle zât-ı hazret-i sadaret penâhi ile birkaç sa'at kadar mülâkkî oldukları mesmu'dur.

Evvelki gece akd olunan Meclis-i Has vükelâhkâm-ı adliyye nâzırı ebhetlü devletlü Paşa hazretlerinin devlet hanelerinde akd edilmiştir.

Ruşçuk ticaret mahkeme reisi Amasyan Efendi'nin avukat Mösyö (Spanobla)'yu ne için mahkemeye kabul etmediği vali-i vilâyet Paşa hazretleri tarafından bir kıt'a tezkire-i resmiyye ile istifsâr olunması üzerine arası on beş gün mürûrundan sonra mûmâ-ileyhin irsâl eylediği cevabda müşârû'n-ileyh hazretlerine bu madde hakkında bir güne ma'lûmat veremeyeceğini yazdığı Türkî'de görülmüştür.

Acaba sebep ne imiş Tuna gazetesi de anlayamaz mı ki?

Çıngıraklı Tatar bugün zuhûr edecektir. Bakalım ne haber getirecek?

Tuna nehrinde bulundurulması musammim olan zırhlı deniz tabyalarının bir kıt'ası bu kere bir köy önüne vaz' edildiği mahali havadisindendir.

Suriye görâmrüsûmunun bu sene iltizam edilmeyerek imamete idâre kılınmasına karar verildiğini mahalinden yazıyor.

Anadolu cihetinde inşâsı mutasavvur olan demir yoluna bidâen olunması İngiltere devleti için fevkâl'ade arzu olunmakta imiş.

Çünkü devlet müşârû'n-ileyhin Hindistanla ta'ati mu'amelatı o zaman fevkâl'-ade sühulet ve sür'atle icrâ olunacağı cihetle İngiltere hakkında bundan büyük ni'met olamaz denilebilir. Bu kere Baron (Rother) tarafından hattımız Börk inşasının ta'ahhüd olunması Londraca memnuniyyet-i 'azimeyi da'vet eylediği evrak-ı havadisde görülmüştür.

Usûl-i istintâkın yolsuzluğundan bahisle zabtîyyece derdest olan ıslahat sırasında bunun da ıslahını zabtîyye müşîriyyetine ihtar etmiş idik.

Geçen gün bunun üzerine müşîriyet müşârû'n-ileyha makamından çağırıldık ve müstentakların ıslahı zabtîyyeye aid olmadığından Divân-ı Ahkâm-ı 'Adliye nezâretine tavsiyesi lazım geldiğini anladık. Biz ale'l-'umûm usûl-i istintâkım hüsn-i surete tahvilini Divân-ı Ahkâm 'Adliye nezâret-i Celilesine tavsiye ile beraber şurasını da tekrar ederiz ki zabitanın nezâreti altına alınarak mahbesde istintak ettirdiği ba'zı

(--?--) vaktiyle mu'âmele-i tazikîyye icrâ oluyor idi. Hatta şikâyetimizde bunun üzerine idi. Yoksa şimdi olmuyor demek değildi.

Müstentâk ka'idesi yolsuz olabilmekle istintak altına alınanlara layıksız mu'amele etmek ve bir adamı şüphe altında görmekle insandan ayrı bir mahlûk olduğundan zehâb ile mu'amel-i insânîyyeyi hatırdan çıkarmak lâzım gelir.

Bir insan tevkîf olunur. Fakat her tevkîf olunana ve o câni olsun câni mu'âmelesi edilmez. Çünkü câni olmaklığına nasıl yüzde doksan dokuz ihtimal varsa câni olmamaklığına da yine yüzde doksan dokuz ihtimâl vardır.

Eğer câni ise cezâsızını kanûn-ı hâkim edeceği için kable'l-sübût hiçbir şey yapılamaz.

Fransızların zabt hizmetkârlığına asker vermek usûlünün lağvına teşebbüs ettiklerini Hadika'nın birinci nüshasında haber vermiş ve biz bu türlü hakayıkın izhârında birinci olmak lâzım gelirdik. 'İbret edelim de hiç olmazsa ikinci veye üçüncü dördüncü beşinci olmak şerefinden mahrum olmayalım demiş idik.

Bu kere mu'temedimiz olan ba'zı gazetelerde gördük ki bu husûsa hürriyet-i 'askeriyece Fransa ile beraber olan Belçika ve İtalya hükûmetleride teşebbüs eylemiş me'mûl ederiz ki saltanât-ı seniyye dahi bu usûlü lağv ile efrâd-ı askeriyyenin hıfz-ı vatan ve def'i düşman husûslarından başka bir şeye me'mûr olmadığını gösterir.

Çünkü kemâl-i nefretle görüyoruz ki bir takım zâbıtlarımız pazardan sebze ve (--?--) çeşmeden suyunu mektebden çocuğunu hizmetlerine verilen neferâta getirtmekte ve arkalarında aylıklı uşak gibi gezdirmektedirler.

Şüphe etmeyiz ki fazılâ-i askeriyyenin mertebe-i 'ulviyyetini bi hak takdir eden fehametlü devletlü sadrazam hazretleriyle 'atufetlü devletlü ser asker paşa hazretleri bu babda şu üç hükûmetin ittihaz ettiği tedbiri tasvib ve kabul eyleriz.

### Asyâ'yı Vasıtâ Havadisi

Mart'ın on yedinci günü Berlin'den Times'a yazılan bir tahriratta Kânûn-ı sâninin onuncu günü Sirdârya nehrinin kenarına yapılan kal'anın derûnunda bulunan neferat Hayvelilerin Kırgızlarla bi'l-ittifak üzerlerine gelmekte olduklarına dâir vuku'bulan şayi'a üzerine fena surette halecâna düşmüşler ve hatta akdemce etrafı tahkika gönderilen kuvvetli bir fırka düşman tarafından sular

### SİRAC— 5 NİSAN

kesilir korkusuyla avdet ederek kal'aya girmişlerdir. Bu hadise üzerine kal'a muhafızı hemen toplarının mazgallara getirilerek hazır bulunmalarını emr eylediği beyân olunmuştur.

İngiltere devleti bu günlerde kâfiristanı istilâ ile hududunu Belucistan'a kadar temeddid eylemek üzere bulunduğu ve Abdullah Han'ın Afganistan ve Türkistan'da âmâl ve efkârına muvaffak olacağını Envâlid Rus gazetesi rivâyât-ı sahihadan olarak haber veriyorlar.

Hayveliler Kırgızlarla ittifak etmek üzere her türlü teşebbüsâta mübâret eylediklerinden bu kere Kırgızlar bunlara Sakin Bey kumandasıyla imdâd olarak 5000 nefer asker gönderdikleri ve bunların Hayvelilerin kuvve-i harbiyesi bulunan mahale müteveccih oldukları Moskova'dan Viyana'ya on altı Mart tarihiyle gelen tahriratda münderecdir.

El-cevâib de görülen bir fıkranın tercümesidir.

Mekremetlü İshak Efendiyle — yalnız bir gün çıkıp ertesi gaybûbet eden— Bedir gazetesi muharreri Mithat Efendi beyninde bu günlerde cereyan eden münakaşa ve cidâl te'essüfümüzü muceb oldu. Çünkü Mithat Efendi ba'zı sahaide bu asırda kıssasın habs veyahut nefiyye istibdâli muhsenâtından ve nevi'beşerin (--?--) neslinden gelme olduğundan bahisle âdem (Âlim)'in vücûdunu inkâr vesair türlü lûgat-ı müslimine yakışmayan şeyleri iddi'a eylediğinden İshak Efendi i'tirâz ve mûmâ-ileyh tekeffir eylemekle miza'larımın hali bâb-ı meşyihatta mürafa'aya tevakuf eyledi. Ulemadan birçok kişi İshak Efendi'ye istinsâr eyledikleri cihetle Mithad Efendi'nin 'aleyhine Nefi ile hâkim olunacağı zannolunur.

### **Sirâc**

Bu bahis matbu'ât idâresinden men' olunmuş idi. Şimdi Midhat Efendi şöyle söylemiş böyle yazmış demek mes'ele tazelemek olacağı için bu gün senâen ve 'ulemâ müsliman gazetecelerinin piri hükmünde olan el-cevâib sahibi Ahmed Faris Efendi hazretleri Türkçe bilmez ki lisân-ı 'Osmâni üzre yazılmış bir makalenin (--?--) ifadâtını istihrâc eylesin.

### **Havadis-i Şetti**

#### **Viyana Sergisi Komisyonundan Gönderilen Varakadır**

Taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den mücerret matbu'ât-ı 'Osmâniyye'nin Avrupa'da teşhiri maksadıyla Viyana'da "Kırâ'ethane-i Şarkî" ismiyle lir kırâ'ethâne güşâdımukarrer bulunduğu ve mu'teber ve memduh Sirâc gazetesinin mezkûr kırâethânedede bulunmazı ise ehem veelzem bulunduğu cihetle ekspozisyon tarih-i güşâdı olan bin sekiz yüz yetmiş üç senesi Mayısı ibtidâsından ekspozisyon nihayetine kadar çıkacak nüshaların sırasıyla irsâl olunması gibi bir fedakarlığı ihtiyâr buyurmaları cem'iyet-i müslimelerine ihale ve tedvic kılınır.

Gönderilecek gazetelere posta ücreti verilmemek için gazetelerin dersa'âdet Avusturya konsolatosunagönderilmesi de başkaca ihtiyar dunur.

### **Sirâc**

Matbu'atımız Avrupa'da teşhir edilebilecek kadar kesretli değilse demademki sergi komisyonu böyle bir teşebbüse mübaderet etmiştir. Biz de vatandaşlarımızdansergiye temaşâ için Viyana'da seyahat eden zevatı orada vatanlarının havadis-i yevmiyesinden haberdâr etmek üzere bir değil servinin güşâdından ta'tiline kadar her nüshasında üçer tanesi konsolato ma'rifetiyle ve kemâl-i memnûniyetle irsâl edeceğimizi beyân ederiz.

Matbu'atımızda sâir asâr-ı müfide tab'edildiği halde kezlük ondan da birer nüshâ isâl eyleriz.

İtalya devleti sefiri kont (Barbolani) Perşembe günü Bâb-ı 'Âliye azimetle femahetlü devletlü sadrazamhazretleriyle hariciyenazırı devletlü Paşa hazretlerini ziyaret etmiştir.

Bâb-ı zabtîyeden tezkiresi olmadıkça üzerinde silah ile gezinenlerin zabıta tarafından derdestolunub silahları alınacağı gibi kendilerinden cezâ-yı nakdi alınması dahi mukarrerolduğu işitilmiştir.

İspanya'dan alınan haberler memleketin ekseriyelerini Karlistler istila ederek yangına yerine döndürdüklerini ve cumhur memleketi bumusibetten kurtarmaya fevkâ'l-'ade cihad etmekle beraberine muvaffak olamadığını mutazammindir.

Çingiraklı Tatar gazetesinin sahib-i imtiyâzın Teodar Kasap Efendi'nin (Pintihamid) nâmıyla tertibeylediği muzahakenin yarın akşam 'Osmânlı tiyatrosunda icrâedeceği mesmu'umuz olmuştur.

Geçen gün çekiken Rumili demiryolupiyangosunun birinci (ikrâmiyesi) Kuzguncuk'da sakin Yahudi milletinden biri kendi numaasına tesadüf eylediğini neşr olunan numaralarda görerek ahbabından bir iki kişi ile birlikte hemen kayığa binip İstanbul'a gelmekte iken bî çare esnâ-yırahde (--?--) sürûrunda ayağa kalkarak ellerini birbirine vurarak izhâr-ı Şâdiye başlayınca yanında bulunan refikleri tecnin ettiği anladıklarından merkumu güç hal ile oturtub İstanbul'a gelmişler ve bankadan evvel tımarhaneye gitmişlerdir.

Ziyet Hanımefendi hazretlerinin rükûblarına tahsis kılınan kıyûm nâm vapur Perşembe gecesi kal'a-i sultaniyye ile Gelibolu arasındaki Na're burnunda nasılsa baş tarafından kuma saplanmış ve ertesi günü oradan mürûr eden posta vapurlarıyla kal'a-i sultaniyyeden gönderilen vapurlar tarafından olunan akdâm üzerine sa'at onda güç hâl ile kurtarılmıştır.

Na're burnunda kanar ve fazıla olarak bir de samandra varsa da zâhir gece hâli ve dikkatsizlik semeresiyle kuma saplanmışdır.

Fransa Cumhuru tarafından Almanya'ya verilen tazminât-ı harbiyye vech-i âti üzre ifâ kılınmıştır. 1871 senesinde 1500 milyon ve 72 senesi kanûn-i sânisinden Mart'ın nihayetine kadar 500 milyon ki cem'a 2000 milyon demektir. Divân-ı mutâbaka için 150 milyon faiz i'ta edilerek sene-i merkûme nihayetine kadar bir milyar teslim olunmuş ve 73 senesinin ilk aylarında 500 milyon nakid ile 128 milyon faiz ifâ eylemiş ki kâffesi üç milyar franka baliğ olmuştur. Buna edâ olunan nemâlar zammolunduğu halde cümlelerin yekûnu üç milyar 778 milyona vardığı ve dördüncü milyardan verilen 772 milyon bu hisseye dâhil olur ise Fransa'nın 699 milyon frank



vereceği kalarak bununda 500 milyonu mevcut imiş demek olur ki 74 senesinin evâiline kadar beş milyar frank borcunu tamamen ifâ edecektir.

Kont Kamando Paris'te vefatetmiştir. Na‘aşı buraya getirilecekmiş.

Sırb Genzi Milân'ın memleketi devre çıkması ahalinin en mühim meşgalinden biri olmuştur: Çünkü mahalli gazeteleri prens devre çıktı diye i‘lân etmeyerek memâlik-i ‘Osmâniyye ile hem hudud-ı.....dağında

## SİRÂC— NİSAN 5

av avlamaya gittiğini ve bu sırada ba‘zı mevakı‘ın resimlerini aldıracağını beyan ediyor.

Perşembe günü ruznâme ile dünkü ‘İbret'te te'essüf ‘üvânıyla birer makale gördük ki meâli güya İzmir'deki Devir gazetesinin sahib-i imtiyazı Salim Efendi'nin aklına (--?--) gördüğü cihetle tımarhaneye konulduğundan ‘ibârettir.

Bunun aslı olmadığını ihvâne ederiz.

Perşembe günü nüshâmızı mütâla‘a edenler Devir gazetesinin (Emparsiya) muharreri Mösyö (Ru)'nun kudurarak öldüğü hakkında neşrettiği ta‘ziyatnâmeysi elbette görmüşlerdir.

Binâen aleyh bu tecnin i‘lâninin ondan tevellüd ettiğinde şüphe etmez.

Fransa ile Almaya beyninde vuku‘bulan muharebe-i ahirede Almanyalıların te'lefâtı yüz yirmi yedi bin sekiz yüz doksan yedi nefer maktul ve mecruh ve gâibden ‘ibâret olub bunlardan beşbin iki yüz elli dört neferi zabıt ve tabib sınıfından ma‘dud olduğu ve Fransa memâlikine dâhil olan Almanya asâkiri cem’an 913967 nefere baliğ olarak bunların taraf-ı bî taraf Fransalılarla vaki‘olan muzarebeleri bin beş yüz doksan dokuz def‘adan ‘ibâret ‘adi mukabeleler olduğu Berlin'de tab‘ olunmuş olan bir kitabda görülmüştür.

### Niř'den Aldığımız Tebriknâmedir

Âlim-i efkâr bir vasıta-i ziyâdara muhtaç olduğunu takdir eden cem'iyet-i milliyeleri meziyet kılmalarıyla yerleşerek o maksada hizmet için te'sis buyurulan Sirâc gazetesi burada Ziya baş vürûd oldu. Tutacağı meslek münderecâtıyla anlaşıldığından matbua'at-ı hürriyet perverân zaman câzibe-i 'umûmiyye (--?--) olan maddiyat gibi perverâne-i şem' iştiyâkı olmaktadır. Nasıl olmasın ki nâmındaki kalan fikirlere ziyâyı terakkîyi göstereceğime kefâlet ediyor. Bu cihetle hiss-i iftihar ve müsâmere tertib eden teşekkürâtı arz ve edaya ve râsime-i mihniyeti ifâya müsara'at olundu. Bu da levâzım-ı muhabbetten ma'dud olan safâ-yı hâsılın sevk-i te'siratındandır. Cenâb-ı Hak muvaffakiyetini dâim eylesin bakî...

### Sirâc

Hüsn-i zatınıza teşekkür ve meslek-i müstakimde devamdan başka maksadımız olmadığını kemâl-i fahr ile beyân ederiz.

### Aynâ-i Varaka

Güzel söyler gazetelerinde pek çok ihtarât-ı rafî'a gördüğümde ba'zı meşhudat vemülâhazatımı 'arz ile i'lânını temenni ederim. Kar'a-i şeriyede isimlerine kar'a isâbet eden neferattan bedel-i şahsi vermek isteyenler için bir nizâm-ı mahsus var ise de tedârik edecekleri şahıs hakkındatesihlat bahş olur bir ka'ide görülmediğinden ziyâde tertib ettiği haşm-i te'essüf görülmektedir. Hatta bir mahalde bir köylünün iki oğlu olur ikisi de nizâmen kaf keşidesine müstehak görülür nihayet küçük oğlu hâli geçer büyüğü asker olur. Pederinin ise büyük oğlu işe yaradığı cihetle bedel-i şahsi vermek üzere darsa'âdete gelir ve beraberinde bedel getirir, usûlü üzre istid'âverir. Sözü uzatmayalım. Mu'ayneye havale olunur. Bedel beklenilmeztrafına gaddarları alır elindeki akçeyi kâmilâ sarf ettirdikten sonra biçâre hemşehirlerinden de istîkrâz eder. Yine akçe kalmaz, o adam memleke gider zâhire fûrûhat ederek hayli akçe ile gelir ve yeniden işe başlayıp güç hâl ile bedel verir. Ama aradan mübâlâğasız bir seneye karib müddet mürûr edip bedel-i şahsi bedel-i nakdinin iki misline mâl olur. Ve bu adam vaktiyle iş başında bulunmamasından dolayı ve hatta başkaca zarar görür, şu hale mu'adelet ve merhamet-i seniyye kail olamayacağı ma'lûm olduğundan hatır kasr-ı aciziyye gelen suretin beyânınacesâret eylerim. Şöyle ki bâb-ı vâlâ-yı seraskeride bir defter güşâd buyurulub icâb eden zâbitan-ı 'askeri ta'yin buyurulsa bedel olmak murâd edenlere i'lân edilerek istek edenler gidip isâmi ve eşkâlleriyle

memleketleri kayd olursa bedel-i şahsî verecek olsalar doğruca o defter-i me'mûr ve hey'etine mürâca'atle bedeline tedârik ettikten sonra nizâmı vehicle istid'a eylese hem bir takım halkın teshil-i masalîhını muceb olur ve hem de biçâregân o gadar ve hain bedelcilerin pençe-i zulm ve i'tisafîlarından kurtarılmış olur. Bunun daha eshel bir tarikî olunub o da şöyle ki bedel-i şahsi olacaklara alacaklara bedel akçesi için mikdâr-ı menâsita'yin buyrulsa bu halde bedel-i şahsi vermek isteyenler beyhude buralara gelmeye ve lüzumsuz yere akçe sarf edib işlerinden devr almaya hacet kalmayıb o ta'yin olunacak bedel akçesi mahalle mazbatasıyla ve posta ile mahalline gönderildiği gibi buradanmu'amelâtı bi'l-icrâ tezkiresi sahibine irsâl olunur ancak şusuret nezd-i evveli inhada tecviz buyurulduğu halde bedele verilecek akçenin takdiriyle bâemirnâme-i sâmi ta'mimâ-i vilâyata eş'arı lazım gelir ve inhâzı 'arz edilen deftere ile zabıtân-ı 'askerinin dâima iştigali icâb edmeyüb kar'a keşidesi zamanı tastîr buyurulan emr-i 'Âli mücebince ta'yinbuyurulacak me'murların intihabı sırasında mezkûr defterde güşâd buyrulsa matlûb hâsıl olur.

## TEVFİK

**Galata Piyacı****Nisan— 4**

Eshâm-ı 'umûmiyle	sabah açıldı	01	61
	Akşam		61
Karazi General:	'Osmânlı altını	21	19
Tramvay		85	18
Sosyete General:	İngiliz lirâsı	08	13
Sosyete Ottoman		35	06
Bank-ı Ottoman		08	09
1872 istikrazı		20	93
1863 frank			369
1865			379
1869			364

Demiryolu: eskisi	18120
: yenisi	085

### Akçe Fiyatı

	Para	Kuruştan
'Osmânlı lirâsı	-----	100
İngiliz lirâsı	00	110
Fransız	13	087
Pul	10	89
Karamiç	20	51
Beyaz mecidiye fark:	08	01
Beşlik	67	00
Metalik	00	00
Bakır	00	16

Gelecek kupon iskontosu yüzde 00

## SİRÂC – 5NİSAN

### İ'lânat

Edeb-i meşhur Kemal Bey'in manzum ve mensur asâr-ı edebiyeye ve siyâsiyyeni şamil evrâk-ı perişân

Birinci cüz'î devr-i istila ve Selahaddin Eyyübi

İkinci cüz'î Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'î Selim-ievvel tercüme-i halini havidir.

Yarım mecidiye fi ile her yerde satılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci cüz'i dahi derdest-i tabi'dir.

### **Barakâ-i Zafer**

Yine edib-i müşârü'n-ileyhi bundan sekiz sene evvel tecrübe-i kalem kabilinden alarak evsafa takliden feth-i Kostantiniyye hakkında Barakâ-i zafer nâmıyla kalemealdığı risâle geçen de bir zât tarafından tab'ettirilmiş idi. Nüshası kalmadığı cihetle bu kere yeniden tab'ettirilerek yine eski fiyatı olan 3 kuruşa evrâk-ı perişân satılan yerlerde satılmaktadır.

Acar kaza 'unvânıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile Bahçekapısı'nda Hasan Ağa ile Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

TEVFİK

Fransa ve Prusya muhaberesi tarihinin bu kere altıncı cildi dahi tab' ve neşr olunub sâir cildleriyle beraber bir mu'tad Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa dükkânında ve Çenberlitaş'da ve Celil Ağa'nın dükkânında ve Köprübaşı'ndaki barakada ve sahaflar çarşısında satılmakta olduğu ve yedinci cildi dahi derdest tabi' idüğü i'lan olunur.

### **Ta'aşşûk-ı Tal'at ve Fitnat**

Bu hikâye-i latifenin dördüncü cüz'i tab' olunduğunu erbâb-ı mütala'âya ihtar ederiz.

Sirkeci'den Bâb-ı 'Âli ye olan caddede yeni açılan kitabcı dükkânındamatbu'ât cedide-i 'Osmâniyye'den Kemal Bey'in evrâk-ı perişânıyla Ahmet Mithat'ın te'lifâtı ecel kaza vesâir nursidegân edebânın asâr-ı satılmaktadır.

Aleksandır Doman'ın (Polin) nâm hikâye-i garibesi bir zât tarafından tercüme olunub Tenbagücü Hasan ve Celil Ağa dükkânlarıyla hakkâklerde Tophaneli Ahmed Efendi dükkânında ve barakada satılmaktadır.

Monte Kristo'nun ikinci cildinin onuncu cüz'i dahi neşr olunmuş ve on birincisi dahi derdeste tabi' bulunmuştur.

Girit fazılasından Mehmed Atıf Efendi'nin Hülasâtü't-Tevarih nâmıyla Yunan ve Arab ve Fransız tarihlerinden cem' ve te'lif edildiği Tarih-i umumiyyenin birinci ve ikinci ciltleri Bahçekapısı'nda Hasan ve Çenberlitaş da Celil Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında satılmaktadır.

### **Kırk Çeşme**

Gazanfer Ağa Atık vakfı mae'lezininden olmak üzere yarım mâsûr mae'leziz satılık olup olmaya talib olan zevat ceride-i 'askeri basmahanesinde başmürettib 'Aşer Efendiyle pazarlığı olacaktır.

Mekteb-ı fûnûn Harbiye münşe'at hocası miralay izzetli Süleyman Bey'in te'lifi olan mübaniî'l-inşâ ki edebiyatın mesâil-i gamzesini mebin ve birçok emsâl-i edibe ve ta'rifâtı şâmildir. İkinci cildi dahi tab' edildiğinden yirmişer kuruşa her yerde satılmaktadır.

Bâb-ı 'Âli sadaret dâiresinin karşısındaki tütüncü dükkânıyla Bahçekapısı'nda karakol karşısında 5 numrolu sarraf dükkânında beher kutusu on iki kuruşa olarak taze bamya ve bancan satılmakta ve ne suretle pişirileceğini satanlar haber vermektedir.

Bundan iki üç hafta mukaddem bâb-ı fetvâpenahi civarında el yazısıyla bir mecmu'a ve içinde bir de Bâb-ı mezkûr ta'limnâmesi olduğu halde her nasılsa düşmüş ve kimsenin işine yaramayacağından her kimin yedine geçmiş ise bâb-ı mezburda Rumili kadı askeri dâiresi odacısı Süleyman Ağa'ya teslim edildiği halde ikrâm olunacaktır.

### **'Âsâr-ı Perâkende**

Bu mecmu'anın ikincisi çıktığı gibi üçüncüsü dahi iki üç güne kadar çıkacaktır.

Muharrerât-ı nâdirenin onuncu cildi.

Sekizinci ve dokuzuncu cildlerde Aynalıkavak mu'ahedesıyla Rusya Çarı Petro'nun vasiyetnâmesi mûnderic olduğu gibi onuncu cildinde vükelâ-yı sabıka ve hâzîrenin âsâr-ı perâkendeleriyle konsolosluk nizâm-nâmeleri derc olunub zirdeki mahallerdedir der. Buçuk kuruşa fûrûhat olunmaktadır.

Bahçekapısı'nda Tenbagücü Hasan Ağa ve Çenberlitaş'da Celil Ağa Köprübaşı barakası ve kâffe-i kırâethanelerde bulunur.

### **Ala Parisienn Beyoğlu'nda Hacı Polo Çarşısında**

### **Numro 9**

Mektupluk kâğıtların enva'ıyla zarfları ve herkesin ismine göre istediği resim ve şekilde damga bulunur. Cüzdan ve para kesesi vesâir şeylerin nefisi mevcuddur.

**Numro** **PerruqueMatordeli** **Numro**  
**27** **Beyoğlu'nda Hacı Polo çarşısında** **27**

Alafranga her yolda saç keser. Başa ve yüze ve elbiseye sürülecek güzel kokulu sular satar. Baştaki kepek denilen kabukları def' eder ve saçları uzatıp yumuşatır. Dökülmekten muhafaza eder. Bir nevi' su dahi verir.

**Numro** **Emti'a Gümrüğü Karşısında İngiliz Mağazası** **Numro**  
**45** **45**

Mektupluk kâğıtların enva'ıyla zarfları mendile sürmeye ve yüz yıkamaya mahsus güzel kokular âlâ yüz sabunları buharlı şekerlerle İngiliz kurabiyeleri – İngiliz kibritleri vesâir her nevi' eşya bulunur. Sarı ve demir karyolaların enva'ı vardır.

---

Sirâc matba'asında tab' edilmiştir.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### DEĞERLENDİRME

#### 5. 1290 Senesine Ait Sirâc Adlı Gazetenin Değerlendirilmesi

Transkribe edilen bu eser H. 1290 senesinde İstanbul'da Merkez Tahrir ve gazetehane Bâb-ı Ali caddesinde bulunan Tasvir-i Efkâr Matbaasında 51 nolu yerde basılmış olup Müdür-i Sirâc Melek Efendidir.

Dört nüsha üç sütun üzerine düzenlenmiş gazetenin 1 numaralı sayısının ilk nüshası şu tanıtma yazısıyla başlar:

#### Sirâc

Bir vasıta'dır ki icâdı zulmet içinde rehber olmak içindir. Memleketimizde ise gazetecilik âleminin gecelerimiz gibi hala karanlık olması böyle bir vasıta-i tenvire ihtiyaç gösterir idi. Onun için biz de bu nâm-ı ihtiyar eyledik. Lütf-ı Hak ile rüzgardan masun kalırsa kendi âleminde ziyâdar olmaklığı me'müldür.

Ve minallah (El-Tevfik) (Tevfik: H.1290, 1)

Ebbüzziya Tevfik Sirâc gazetesinde yayın politikası itibariyle muhaliftir bunu imzalı yazısının yok denecek kadar az olmasından anlayabiliriz. Yabancı kaynaklı yazılarda gazetede çokça yer almıştır.

Resmi yazılarda genel olarak şu hususların işlendiğini görmekteyiz;

Matbuat Nizamnamesi, basın, Cumhuriyet dâhil çeşitli idare şekilleri, mali konular, özellikle borç ve devlet, Tekel idaresi, Tütün, Zaptiye'nin Islahı, Maârif, Ulaşım-haberleşme hizmetleri ve Politika bu konular daha çok aksayan, sorunlu taraflarıyla ele alınmış, düzeltilmesi için teklif ve nasihatlerin verildiğini görmekteyiz. Ayrıca Sirâc da olumlu ve olumsuz minvallerde yerli ve yabancı yayın adlarında geçiyor.

Gazetede dikkati çeken yazılar ve buralarda okuyucuya sunulan başlıca olaylar ise sırasıyla şöyledir:



Şuûnat adlı köşede yurttan ve dünyadan haberler aktarılıyor, daha geniş bahsedecek olursak; ilk sayıda Şuûnat'ta Mısır Valisinden, Zaptiye'nin Islahından, Maârif Nezaretinden, Divan-ı Ahkâm Nezaretinden, Köle Ticaretinden, Yıldız Kasrından, Selanik'te Rumili adlı yeni çıkan gazetenin sahibine sunulan tebrikten ve son olarak da Allah Rum(İli) Devr(imize) zeval vermesin dileği göze çarpmaktadır, Bununla birlikte gerekli görüldükçe meselelere dair yorumlar yapılıyor. Zaptiye'nin Islahından bir misal verecek olursak 2 numaralı sayıda şöyle bir cümle dikkat çekmektedir özellikle burada da yönetime dolaylı olarak ironi yapılmıştır Zaptiye'nin Islahı için "Acaba bunların Islahı nasıl kabil olabiliyor? Bize kalırsa şahıs değişmedikçe hiçbir zaman kabil değildir (Tevfik: H.1290, s.2 s,2)

İlk sayıda "Tütün"ede değinecek olursak burada İstanbul'daki İdare-i İnhisariyye-i tarafından satılığa çıkarılan tütünlerden özellikle müptelaları çok şikâyet etmektedir, verilen paraya göre iyi kalitede tütün alınmak istenmiştir fakat bu duruma idare-i İnhisariyye-i bir çare bulamadı bunun üzerine bu konu içinde çokça tavsiyelerde bulunulmuştur.(Tevfik: H.1290, s. 2-3)

Havâdis-i Şette başlığı adı altında daha çok dış dünya ile ilgili haberler verilmiştir. Çin, Japonya, Rusya ile ilgili özellikle siyasi yönlü Havadislere değinilmiştir misal olarak 5. Sayıdaki Havâdis-i Şette'de Rusya Medeniyeti alt başlığı altında bahşedilmiş olduğunu görmekteyiz.

"Telgraf" kısmında ise tüm sayılarda yabancı ülkelerden gelen Telgrafların tercümelerinin yer aldığını görmekteyiz O ülkeleri sıralayacak olursak;

- Fransa (Paris)
- İngiltere (Londra)
- Avusturya (Viyana)
- Macaristan (Peşte)
- İspanya (Madrid)
- Yunan (Atina)
- İtalya (Floransa, Roma)
- Rusya (Petersburg)
- Amerika (Washington)

Olarak sıraladığımız bu ülkelerden gelen Telgraflarda tercüme sonucunda Askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel yazıların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu Telgraflar hemen hemen her sayıda mevcuttur ayrıca tercüme edilmiş Telgraflar O dönemin Avrupa Devletleri hakkındada birçok açıdan bilgiler edinilmesi bağlamında faydalı olmuştur.

“Galata Piyasası (Piyasası)”nda, borsa haberleri ve bilgileri ayrıca Osmanlı ile diğer devletlerin ekonomik dengeleri ayrıntılı bir şekilde yayımlanmış olup hemen hemen her sayıda verilmiştir. Misal verecek olursak; 3 numaralı sayının üç ve dördüncü nüshalarında şöyle geçmektedir.

### **Galata Piyasası**

#### **17 Mart**

Eshâm-ı ‘umûmiyye	sabah açıldı	17	61
	Akşam	16	61
Karazi General	‘Osmanlı altını	22	18
Tramvay		00	19
Sosyete general		22	13
Sosyete ottoman		28	06

### **SİRÂC—MART 18**

Bank-ı Ottoman	16	09
1862 İstikrazı: Frank:		471
1865		381
1869		340
1872		090
Demir yolu: Eskisi :		182
Yenisi :		088

### **Akçe Fıatı**

	<b>Para</b>	<b>Kuruşdan</b>
‘Osmanlı lirası	-----	100
İngiliz lirası	20	110
Fransız	15	087
Pul	15	89
Karamic	22	51

Beyaz mecediyefark:	13	01
Beşlik	05	03
Metalik		04
Bakır		118
Gelecek kupon iskontosu yüzde 3.10		

## TEVFİK

Her sayıda son sayfada yer alan “İlanat “ köşesinde adındanda anlaşılacağı üzere çeşitli ilanlar yer almaktadır. Bunları inceleyecek olursak bunlar içerisinde ise kitap İlanatları dikkate şayan niteliklidir. Mesela Sirâc’ın ilk nüshasında aşağıda geçen eserlerin adları dikkat çekmektedir:

-Evrak-ı Perişan-

Birinci cüz'iyi Selâhaddin Eyyûbi

İkinci cüz'iyi Fatih tercüme-i halini

Üçüncü cüz'iyi payım evvel tercüme-i halini havidir

Yarım mecediye fi ile her yerde satılmaktadır

Dördüncü ve beşinci cüz'iyi dahi derdest-i tab'idir.

Ecel-i Kaza; unvânıyla beş fasıl üzerine tertib eylediğim faci'a 7 kuruş fi ile bahçe kapısında Hasan ağa ile köprü başında satılmaktadır.

Ekrem Bey Efendinin Asâr-ı edbiyyesinden Nağme-i seher ile Atala tercümesi ve Mütebahat-ı Hakimiyye fiât-ı mahsusalarıyla Bahçe kapısındaki Acem dükkanında satılmaktadır. Ta'âşşûk-ı Talât Ve Fitnat; buhikâye-i latifenin dördüncü tab'idir olduğunu erbâb-ı mütal'aya İhtar ederiz.(dördüncü cüz). Kâinat, Mebani'l İnşâ. Bunun dışında gazeteye ulaştırılan yazılar “Tebliğ Olunan Varakadır” adlı başlık altında yayımlandığı görülmektedir. Muhaberat-ı Âleniyye “ başlığı altında da okuyucu mektuplarına ve suallerine cevaplar veriliyor. Ayrıca Girit'ten Tahrirat-ı Mahsusalar'da görülüyor. Reklam İlanatları da hemen hemen her sayıda görülmektedir özellikle Perruqier Matordeli kuaför ve bakım ile ilgili, Ala Parissienn Kokulu mektup kâğıtları ve Cüzdan para kesesi şeylerin nefesi mevcuttur şeklinde geçmektedir. (Tevfik: H.1290, s.1, ss.4)

Dil ve Uslûp yönünden Sirâcî inceleyecek olursak seslendiği kesimleri göz önüne alarak ılımlı bir yol seçmiş özellikle makalelerde oldukça ağıdalı olmamak suretiyle oldukça ağır bir dil, sürükleyici bir anlatım stili görülür. Bu makaleler daha çok okumuş muhtemelen aydın kesime seslenmek için kaleme alınmıştır, yazılarına bakıldığında ise dil anlatım daha sadedir. Ayrıca Gazetede Miiladi ve Rumi Ayların ışığında olaylar silsilesi aktarılmıştır.

Ebbüzziya Tefvîk Sirâc gazetesindeki yazılarından anlaşılacağı üzere Hükûmete yönelik muhalefet yolunu tutmuş, tenkit ve hucümü benimsemiştir. Bu tenkiti Sirac'da 12 numaralı sayının ilk nüshasında yayınladığı "Devlet İstikrarsız Yaşayamaz" başlıklı makalesiyle Hükûmeti bir hayli telaşlandırarak hissettirmiştir, bu makaleyi inceleyecek olursak:

### **Devlet İstikrarsız Yaşayamaz**

İnsanın nefis-i alimeden hıfz'ı hayat edebilmesi kabil olmamak kanan tabi 'iyyesinden istinbaza ile 'ale'l-müzmenesi maliyenin def'iyle devletin hıfz'ı hayat etmesi de istikrarsız mütevakıf olduğunu umûr-ı siyasiyye ve fen servette hizakatle şehri tiyâb olan müteveffî fevâid Paşa te'mil ederek "Devlet İstikrarsız Yaşayamaz" ka'idelerini birinci sadaretinde meydana koymuş idi.

Vak'a mâliyesi rahnedûrdan bir devlet için bundan başka ilaç olmadığını yalnız akla değil bilha dahi tasdik eyler.

Fakat bidâyet zuhurundan bulunduğumuz asr nısf-ı arine kendi kuvvet ve servetiyle hıfz-ı hayata kadar tiyat olan dinç sağlam bir devletin birdenbire ve hemen hâsıl ederek iltica muhtaç olmasının hikmeti nedir?

Ma'lümdür ki bir hastanın i'âde-i sıhhati için me'mûr dan tabibler evvel emirde hastanın zamanı sıhhatini tahkik ile mizâcına vukûf-ı tâm hâsıl ettikten sonra tertib eyleyebileceklerinden acaba on beş yirmi seneden beri devletin hıfz-ı hayatı için böyle bir ilacın lüzûmunu iddi'a eden etta-yı siyaset devletimizin vücudunu terki eden bunca merâbı' serveti teşrih etmişler midir ki bundan başka devaya müraca'at edilmemiş!

Bir devlet için istikraz ilâcına müraca'at iki halde caiz olabilir. Yani ya vuku'ı nlabid olan harb veya hümenabı' servete müraca'ata meydan olmamak şartıyla maliyece hâsıl olan fevka'l-'ade bir buhranı de'f etmek zamanlarıdır. Devletimiz Karadağ, Şam, Girit gibi bir ihtilal-i dâhiliyyeden başka karim vak'asından beri

muhabere geçirmede ki 1854'deki beş milyon İngiliz lirası istikradan sonra sahih üzerine olduğunu kabul edelim.

Devletimiz şu yirmi sene zarfında maliyesince hâsıl ettiği bozukluğu ıslaha meydan bulamayacak kadar buhran içinde kalmadı ki erbâb-ı menâbı'ı servetimize müraca'at edecek zaman bulamayarak istikrâz akdine muhtaç olduklarını i'tirafa mecbur olalım.

Devletimizin intizâm idâresini der'uhde edenler maniyesinde olan müzayakayı bertaraf etmek için lâyük olduğu derecede ıslahat ve tenkihâta teşebbüs edib de semeresinigörmemeleri üzerine istikrâz akdine mecbur olmadı ki lüzümünü teslim edelim.

Devletimizin intizâm-ı ahvîlini der'uhde edenler bir takım israfât ve masârıfın önünü alıp da varidat-ı hazineyi hüsn-i idâre etmek için her türlü teşebbüsünde bulunarak nevmid olmadılar ki tesviye-i umûr için istikrâz etmekten başka tedbir olmadığını tasdik edelim.

İstikrâz tedbirine yine müraca'at eden zât sağ olup da sarmalı idik ki "Devlet İstikrâzsız yaşayamaz" ka'idesini ne esasa istinâden iddiâ ediyorsunuz? Bir devlet her türlü ihtiyacını borçla bertaraf eder. Her yarasının iltiyamını istikraz merheminden bekler. Her dahiyeye istikraz seddiyle mani' olmak ister. Her vak'ada istikrâza müraca'at eylerse ne zamana kadar hıfz-ı hayata muvaffak olur? Sizin ale'l-ıtlak meydana koyduğunuz ka'ideye eğer devlet ittiba' edib giderse on sene içinde varidâtın nısf-ı miktârını beyân-ı fa'iz yirmi seneye kadar 'umûmunu birden yiyeceğini cihetle ondan sonra devlet bu ka'ideden ne tarîk te'min ile istifade edebilir?

Acaba ne cevap ile mukabele buyururlardı! Şunu söylemek isteriz ki ölmüşleri hayr ile zikr etmeye dinen mükellefiz. Hususa kendisini müdafa'adan yevm-i haşre kadar mahrum olan bir adama dünyada ta'aruz etmek herkese yakışsa da gazetecilere yakışamayacağından maksadımız tedbir-i sahiha

## SİRÂC – 31 MART

zannıyla meydana koyduğu fikrin sekametini göstermektir.

Hususa devletin istikrarsız yaşayamaz demek Fevâid Paşa gibi hakikaten fatîn bir adama hiç yakışmazdı. Çünkü Fevâid Paşa riyâset-i idâreye geçtiği zaman devletin on beş milyon lira borcu vardır. Terkettiği zaman ise borç seksen milyonu geçmiş idi.

Fevâid Paşa en ‘âdi bir tedbir ile bulduğu borcu hatta bir senede ödeyerek maliyemizi ıslah ve hazinemizi lebriz eyleyebilecek kadar müsa‘it bir vakitte riyâset eylediği halde hiçbir tedbir servete mübaderet etmeyerek yalnız darphane istikraz müraca‘at ve birkaç sene içinde divan devleti sekiz - on misline iblağ eylerse bu gün bu tarîka müraca‘at edenlere ne diyebilmeli?

Müteveffik devlet istikrarsız yaşayamaz ka‘idesini varsa ihlâfına olsun tasdik ettirmek için bu kadar hazine-i servet-i ağzı mühürlü terk ile yalnız istikraza müraca‘at eylemiş.

İdâre-i hazireden şûrâsını ümid varız ki devlet istikrarsız yaşayamaz değil istikraz ile yaşamaya muhtaç olan bir devletin her türlü tedâbir-i siyâsiyye ve maliyesini şaşırarak akûbat-ı şedideye düçâr alacağını te‘mil ile bu fenalıktan sonra inşallah istikraza bedel menabi‘ servetimize müraca‘at eylerler.

Biz öyle menâbi‘ servete malikiz ki lâyıklığa bir teşebbüs, lâyıklığa bir tedbir ile az zamanda pek çok istifâde edebiliriz.

Mesela beş kıt‘anın hiçbirinde bizim mülkdeki kadar nefis tütün hâsıl olmazken zira‘ını rahmedâr etmekle bereber yüzbin kere alabiliriz. Fransa meliki ise (Kaporal) denilen gayet murdar bir tütünden başka cins tütün hâsıl etmezken 2 milyon keseden ziyade para alıyor. Acaba bizde bir milyon kese de getirmezmi?

Biz müsekkerâtdan kırk-kırk beş bin kese para alırız. Fransa iki milyom keseden ziyade alırız. Acaba rüsûmunu tezyid edersek (---?----) devlete â'lâya harb mı edecek?

Mülkü yalnız bizim Rumu ili kıt‘asıyla müsait olan Fransa'da ormanlardan yüz bin keseden ziyâde varidât hâsıl oluyor. Anadolu'da Rumuli'de bütün Avrupa devletlerini idâre edecek ormana malik iken aldığımız para on beş bin keseyi işitmiyor. Acaba hüsn-i idâre edersek derûnundaki (--?---) özümüze mi hücûm

edecek! Vâridât-ı hazıremiz kadar hasılat getirecek ma‘denlere mâlik iken aldığımız para on beş bin keseye varmıyor. Hâlbuki mülkünde demirden başka ma‘deni olmayan İngiltere milyonlarla istifâde ediyor.

Tabi‘atın bahşettiği bu kadar vesâil servet eğer hüsn-i idâre olunursa hakikat Avrupa devletleri içinde devletimizin servet ve iktidar cihetiyle emsâli bulunmaz. Ma‘arif ve sanayi‘ tedbirleri zira‘at ve ticâreti muceb olacak vesâit teşvîkiyye yine başka maksadımız yanlış anlaşılmaz inşallah (Tevfik: H.1290, s.12, ss.1-3)

Bu makaleye paralel olarak bu yazının bulunduğu nüsha tamamen satıldıktan sonra, Sirâc iki bin nüsha daha basılmıştır. İşte bu vesile ile de Sirâc, günlük baskı sayısını üç bine ulaştırmıştır. Ebbüzziya Tevfik Bey’in 12. Sayıyla gelen rağbetin ardından devamlılığı sağlamak için elinden gelen herşeyi yapmaya hazır olduğunu 13. Sayının birinci nüshasındaki “İhtar” başlığı adı altındaki yazısında görmekteyiz.

### İhtar

Sayelerinde geçindiğim vatandaşlarımın Sirâc hakkında olan rağbetlerini idâme için elimden geldiği ve kudretim yettiği kadar her türlü vesâite gayret edeceğim gibi sergide ya bir muhabir tedârik veyahut inşallah kendim bi'z-zat giderek ma‘lûmât-ı kâffeye vereceğimi va‘ad eylerim.(Tevfik: H.1290, s.13, ss:1)

Bu açıklamalardan sonra Sirâc gazetesinin 14 numaralı sayısının ilk nüshasında Hükümetin İhtarının yayımlanmış olduğunu görmekteyiz bu şöyle yer almaktadır:

Servet ve me‘mûriyet memleketin cümle-i vesâit asliyesinden olan demir yolların memâlik-i şahânde tekessürü zamanında tesbit buyurulan inşaatın ikmâli niyet-i hayriyyesi üzerine istikrâz-ı ahir ‘akd olunmuş ve bu misilli esbâb mühimme-i ‘ümerânın muhtaç olduğu masarîf fevkâl-‘ade için husûsa ihvân-ı şerâit ile edilecek istikrazın fevâid-i fi‘iliyyeden başka bir neticesi olmadığı ka‘ide ve tecrübe müslim bulunmuş iken (Sirâc) gazetesi (devleti istikrassız yaşayamaz) vahemesini güya hükümet-i seniyyece düstûrül-amel olmuş bir ka‘ide suretinde gösterecek 12 numrolu nüshasında yazdığı makalede teşebbüsât hayriyye-i saltanat-ı seniyye hakkında taklid-i izhan edecek bir takım mülâhazat derç etmiş olduğuna ve bu nevi‘ neşriyât ise muceb mes’uliyet olacağına bina bir daha böyle bir harekette bulunacak olur ise ta‘til olunacağı ihtar olunur.

Tercümân-ı Divân-ı Hümâyün  
Sa'dullah (Tevfik:H.1290, s.14, ss:1)

Buna paralel olarak da bu ihtara karşılık verilmiş olup Sirâc da 14 numaralı sayının ilk nüshasının devamında şu ifadelere yer verilmiştir:

İstikrar için yazdığımız makalenin hatimesini nasılsa tertibde unutmuş idik. O ise ifadat-ı atıyyeyi hairi idi.

İşte devlet bu kere inşaat-ı ikmâliyle varidatı teshil için bir istikraz-ı cesim akdine mecbur olmuştur ki bu yolda edilen istikrazlardan millet ve memleket müstefid olacağı için hakikaten teşekkür ediliyor. Aldığımız emr-i mahsusa gelince vak'a bir gazete fikren bir büyük hatada bulunabileceği cihetle onu tedibden evvel bir kere tenbih etmek şiar adaletten bulunduğu cihetle matbuat idare-i behiyyesinin bu babda vaki olan ve ihtar-ı himayet karanesine teşekkür ile beraber gösterilen yoldan ayrılmaya sai edeceğimizi beyan ederiz. (Tevfik:H.1290, s.14, ss:1)

14 numaralı sayının ardından Sirac'da iki sayı daha çıkarılıyor lakin son yazılıp çizilenler Sirâc'ın sonunu getirmeye yetmiştir çünkü Hükümete yönelik muhalefet ayrıca Hünkârı küçük düşürücü haberler yayımlanmıştır. Bu gidişat dolayısıyla 16 Sayı olan Sirâc Gazetesi son olarak 5 Nisan Cumartesi günü yayımlanmış olup kapatılmıştır.

Sirac'da göze çarpan 12. Sayıda Hac mevsimi ile ilgili bilgilerinde mevcut oluşudur. Sirac'da şöyle yer almıştır:

### **Süveyş'den Tahrirat Fi 28**

Bu senenin hac mevsimine dair tarafgize ba'zı Havâdis-i'tasını vaad etmişdim. İşte bu babda istihsal edebildiğim ma'lûmatın Tahrir ve tesiriyle ittihaz va'de mübaderet ederim. Şöyle ki 1872 senesinde Hind denizinden bir ay hac Ciddeye 38.714 nefer uğramış olup bunların 8767 neferi Male cinsinden ve 5620 neferi Hindli bulunmuş ve Acem körfezinden 2132 ve Umman denizinden 871 ve ceziretü'l- Arab'ın bahr-ı Ahmer sevâhilinden 3329 ve Afrika kıt'asından yine bahr-ı mezkûr sevâhilinden 1170 ve Süveyş kanalı tarikiyle 919 ve 18 neferi varid olmuş ve iş bu erkâm-ı ahirenin 5417 nefer-i Osmanlı ve 5756 nefer-i Mısırlı ve 505 nefer-i Çerkes ve 7244 nefer-i mağribi bulunmuştur. Yenbu'adan girenlerin miktarı ise henüz meçhuldür. Ve Cidde'ye varid olmuş haccac



### SİRÂC-MART 31

Merkumun 34.471 neferi 89 kıt'a vapur ve 12 kıt'a yelken sefinesiyle ve 6327 neferi bahr-ı Ahmer'e mahsus kayıtlardan 300 para (sembuk) kayıklarıyla gelmişler ve Hindistan'dan kain (Ranpar) hakimi ise hasatı istikr etmiş olduğu (Dakka) nam vapur ile gelmiş ve hakim muma-ileyhin Hindistan'ın en ziyâde ağnıyasından ve ashab-ı servet ve sâmândan bulunmuştur. Afrika sevâhilinin varidleri ise akıl kalidir.

Hülasü-i kalam 1873 senesi mâh-ı firarinin sekizinci ve dokuzuncu ve onuncu ve onbirinci günlerinde cebel-i Arafat'ta tevkif ve ictima etmiş olan zevair ve aded ve miktarı bervech-i zir zabt ve tahrir kılınır.

Medine'den gelenler 2700 Mekke'de 20500 gelenler tüccar 6500 kafilei haccac, Mısır 6000, kafile-i haccac Şam 6900, 4000 haccac Yemen, 16500 mekke havalisinden 4000 tüccar 8500 Badiyeneşin ahaliden 8000 hacca niyet ederek gelmiş deveci 4900 Medine havalisinden 3200 Necd ile Bağdat ve havalisinden 12800 Cidde ile Mekke arasındaki kain beka ve Amakin'den 5000 tüccar 50000 bahren gelmiş olanlar 160.000 yekûn.

Bu sabah dahi Bâbil vapurlarıyla 742 ve kevfıyet nam vapurla 747 ki cen'an 1489 nefer haccac buraya amenna ve salema avdet ve muvaselet eylemiştir.

(Vekâyi-i Mısriyye) (Tevfik: H.1290, s.12, ss.3)

Yukarıda görüldüğü üzere Ebüzziyâ Tevfik Bey hemen hemen her açıdan Gazetede olaylara yer vermiştir lâkin burada en önemli gerçek bu gazetenin siyasi yönünün güçlü olmasıdır. Kısa bir şekilde toparlayacak olursak Sirâc döneminin çok güçlü olmasada, kısa bir serüvene sahip olsada ses getirmiştir. Osmanlı'nı en çalkantılı dönemine denk gelen gazete ve Başmuhariri Tevfik Bey'in bize O dönemle ilgili birçok bilgi verdiğini görmekteyiz. Ebüzziyâ Tevfik Bey Osmanlı bürokrasisindeki, aksaklıkları ve O aksaklıkların giderilmesi konusunda bilgiler vermiştir ve bu bilgiler ışığında da hem O zaman dilimindeki devletlerin; yönetimi, ekonomik düzeyi, siyasi hamleleri gibi bilgileri hem de Osmanlı ülkesindeki olup bitenleri bir nevi aktarmıştır. Böylelikle Sirâc Adlı Günlük Gazetenin içeriği ve içinde bulunan bilgiler ışığında gazetenin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu gazete O dönem hakkındaki bilgileri içermiş olması ve O dönemin basınının aydınlatılması açısından önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır.

## SONUÇ

XIX. Yüzyılın ikinci yarısında Ebüzziyâ hiç ummadığı bir vakitte Sirâc'ın imtiyazını almaya nail olmuştur. Sirâc'da bu ilk dört nüshanın son sütunun "İhtar" adlı başlığında şöyle bahsedilmektedir: "Vaktiyle Hâdika'nın muharrirliğini der'uhde etmekliğim elimde gazete bulunmasından idi. Şimdi yevmi neşrolunmak ve diğeri 'ulûm ve fûnûna mahsus olarak aydan bir def'a çıkarılmak üzere taraf-ı devletten Sirâc namında iki gazeteye ruhsat aldığımndan Hadika'yı bi't tabi' şimdilik çıkarmayacağım. Bu cihetle onun müşterilerine Sirâc verilecektir."

Tevfik Bey 16 Muharrem 1290/15 Mart 1873 Cumartesi günü ilk numaralı gazete olarak Sirâc'ı yayımlamaya başlar. Sirâc'ın Başmuhariri Tevfik Bey'dir. Merkez Tahrir ve gazetehane Bâb-ı Ali caddesinde olup Muharrerat-ı Siyasiyye bu mahale ve nama yazılır. Havadis için Muharri-e müraca'at edilir. Müdür-i Sirâc Melek Efendidir, gazetenin mütercim ve muavini ise Şemsettin Sami Bey'dir. Dört nüsha üç sütun üzerine düzenlenen gazete, gerek Ankara Milli kütüphanede gerek çeşitli kütüphanelerde (İstanbul, Ankara) mevcut Sirâc koleksiyonları sadece on altı numaradır (Ebüzziya'nın "Yeni Osmanlılar Tarihi" eserinde, "Sirâc gazetesinin on yedinci numarası neşrolunmuştu " diye geçsede bu yukarıda söz ettiğim gibidir sadece on altı numara olarak neşredildiği görülmektedir). Son numara 7 safer 1290/5 Nisan 1873'te neşrolunmuştur.

Geniş anlamda incelendiğinde baştan başlayarak sona kadar yayım açısından aykırı bir seslilik ve bu aykırılığın başrolü olarak, buradaki yazıların Tevfik Bey'in kaleminin ucundan geçmiş olduğu muhtemeldir, diyebiliriz.

Yazar mühim yazılarda: Matbuat Nizamnamesi, Zaptiye'nin Islahı, Taşra Rüşdiyeleri, Tütün, Politika, Ahlâk'tan söz etmektedir. Bu yazılarda daha çok eleştiri babında sivri dille tavsiyeler veriliyor. Önceden de söz ettiğimiz üzere gazetede dikkate değer alt ve üst başlıklar mevcuttur, özetle:

"Şu'ûnât" ta; Vatanımız olan Osmanlı topraklarından ve özellikle ecnebiyeden haberler dile getirilip yorumlanmıştır.

"Havâdis-i Şette" de: daha ziyade dış dünya ile ilgili haberler, onların siyasisi, ülkelerinde nelerin olup bittiği aktarılıyor.

“Telgraf”larda; Yabancı ülkelerden (Avusturya(Viyana), Macaristan(Peşte), İngiltere(Londra), Fransa(Paris), İspanya(Madrid), Yunan(Atina)) telgraf tercümelere ve oradaki kayda değer olayları aydınlara ve topluma aktardığı görülüyor.

“Galata Piyacı”nda; Borsa, Altın ve diğer devletlerin para değerleri bulunuyor.

Hemen hemen her nüshanın son sütununda “İlanat” köşesinde çeşitli ilanlar (Evrak-1 Perişan, Ta’âşşük-1 Talât ve Fitnat, Kainat) bunun yanı sıra gazeteye gönderilen yazılar “Tebliğ Olunan Varakadır” başlığı altında yayımlanıyor. Okuyucu mektup ve sorularına “Muhaberat-1 Âleniye” adı altında karşılık veriliyor.

Üslup bakımından, baş yazılarda ağdalı olmamakla beraber ağır bir dil, akıcı bir anlatım tarzını yakalamıştır çünkü; bir taraftan aydın kesimine diğer bir taraftan da halka seslenmiştir, bu itibarla dar yazılarda sade bir dili benimsemiştir.

Sirâc 12. numaraya kadar iki bin nüsha bile satamıyordu fakat, Ebüzziyâ’nın “Yeni Osmanlılar Tarihi” adlı eserinde 12 numaralı Sirâc da yayımladığı “Devlet İstikrarsız Yaşayamaz!” başlıklı makalesi hedef olarak hükümeti göstermiş ve bu nüshası tamamen tükendikten sonra akabinde ikibin tane daha basılıp tükenmiştir. Üstelik bu tüketime resmen cevap vererek ve bu cevabı başka gazetelerde yayınlatarak Hükümet bizatihi kendi sebebiyet vermiştir.

Böylelikle Sirâc günlük baskısını üçbinlik bir tirajın üstüne çıkarmıştır. Hatta bu tiraj üzerine devamlılığı sağlamak istediği görülen Ebbüzziya Tefik Bey’in “Viyana Sergisi” hakkında, Sirac’da 13. nüshanın birinci sütununda, 3 Safer 1290/ 3 Nisan 1873 tarihinde şöyle geçmektedir: “Sayelerinde geçindiğim vatandaşlarımın Sirâc hakkında olan rağbetlerini idame için elimden geldiği ve kudretim yettiği kadar her türlü vesâite gayret edeceğim gibi Sergide ya bir muhâbir tedârik ederek veyâhut inşallah kendim bizzat giderek malûmât-ı kâfiyye vereceğimi va’d eylerim...”

Nitekim birkaç gün sonra Ebüzziyâ Tefik Bey Viyana Sergisi, yerine Rodos’a sürgüne gönderilir. Çünkü yazılarında O dönemin Hükümeti ve Hünkarına karşı muhalefetin dozunu kaçırması artırması bu sonu ona getirmişti. 7 Safer 1290/7 Nisan 1873’te “Sirâc” gazetesi kapatılır. Hatta Hakâyı-kü’l-Vekayide Sirâc’ın kapatıldığına dair resmi bildiri şöyledir:

(İ'lan-ı Resmi)

“Sirâc gazetesinin ve Sirâc nâmına çıkarılacak risalenin imtiyaz-ı fesh ve ilga kılınmakla beyan-ı keyfiyete ibtidar olundu.”

Böylelikle Sirâc ve ilaveleri tarihe karışmış oldu.(bu bilgiyi Gür, a.g.e: sayfa 243'ten almış bulunmaktayım)

Son olarak diyebiliriz ki Ebbüzziya Tevfik Bey 64 yıllık ömründe Dil, Edebiyat, Matbaacılık ve Basın-yayınla uğraşmış Osmanlı'dan günümüze kadar bizlere çok önemli eserler bırakmış olmasının yanında, hazırladığım bu Tezde Ebüzziyâ Tevfik'in çok cesur bir yazar olduğu ve yaşadığı topluma bir aydın olarak hiçbir şekilde duyarsız kalmadığı görülmekte ve bu Türk basını için büyük bir önem arz etmektedir.

Sosyal, siyasal yönü çok güçlü olan Ebbüzziya Tevfik, Gazete ve gazeteciliği değişik minvallerde değerlendirmiş tarihi, yararı, ne işe yaradığı, vazifesi, neleri kapsadığı, şekli şemali, ne kadar çok yayılma gücü olduğu gibi çeşitli konular üzerinde detaylı bir şekilde durmuştur. Ayrıca Sirâc gazetesinin bazı numaralarında tamamen tahrif olmuş silinmiş(ss. 130, 143, 179 vb. ) kısımlarda mevcuttur.Bu bilgiyi de sözlerimi bitirmeden vermek istedim.

Yukarıda anlattığım gibi bu eserde bir devrin siyasisini, ileride nasıl bir Osmanlı'nın Türk tarihini beklediğini görmek mümkündür ve bundan dolayı kısa süreli yayımlanmış olsada Sirâc gazetesi önemli bir kaynak eserdir.

## KAYNAKÇA

**BOLAY**, (2002), Süleyman Hayri, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Düşünce Tarihi, Türkler Ansiklopedisi, c. 14, YTY, Ankara.

Büyük Ansiklopedi. (1990). Ebüzziya Tefvik. c. IV, Milliyet Yayınları.

**COŞKUNLAR**, Ş. Nazmi, (1957). Ebüzziya Tefvik, Hayatı, Eseleri, Türk Kütüphanacılar Derneği Bülteni c VI. Sayı: 4, Ankara.

**ÇAKIR**, Hamza, (2002). Osmanlı'da Basın-İktidar İlişkileri, Siyasal Kitabevi, Ankara.

**ÇAKIR**, Hamza, (1997). Osmanlı Basınında Reklam, Elit Reklamcılık. Ankara

**DEMİR**, Kenan, (2014). Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler, İğdır Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, sayı / no: 5 Nisan.

**DUMAN**, Ö. Olcay. (2013), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ulusal'dan Yerel'e Basın ve Yayıncılık Faaliyetlerinin Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme, Ankara

**EBUZZİYA**, Z. (1964). Ebüzziya Mehmed Tefvik (1849-1913). İslam Ansiklopedisi, c. X, TDVY, İstanbul.

**EBUZZİYA**, Z. (1997). Ebüzziya Tefvik. TDEA, Dergâh Yayınları, c.II, İstanbul.

**EBUZZİYA TEVFİK**. (2006). Yeni Osmanlılar. Kutlu, Ş. (Çev.), 1. Baskı, Pegasus Yayınları, İstanbul.

**EKİNCİ**, Necdet, (2002), Türk Basın Tarihinden Kesitler, Türkler Ansiklopedisi, c. XIV, YTY, Ankara.

**GÜR**, Alim, (1998), Ebüzziya Tefvik Hayatı; Dil, Edebiyat, Basın, Yayın ve Matbaacılığa Katkıları, Kültür Bakanlığı, I. Bsk. Ankara

**IŞIK**, İhsan, (2006), Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, I. Bsk. c. III, Elvan Yayınları, Ankara.

**İÇEL**, Kayıhan, (1990), Kitle Haberleşme Hukuku, Beta Basım-Yayımlar Dağıtım, İstanbul.

**İNÜĞÜR**, M. Nuri,(1993), Basın ve Yayın Tarihi, Der Yayınları, İstanbul.

**KABACALI**, Alpay, Başlangıcından Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın, Literatür yayınları, İstanbul, 2000.

**KARAALİOĞLU**, Seyit Kemal,(1982), Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi Tanzimattan Cumhuriyete, II. Bsk. c II, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul.

**KARA**, Abdullah,(2014), H. 1297/M.1880 Senesine Ait Salnâme-i Kameri’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Tarih Anabilim Dalı, Genel Türk Tarihi Bilim Dalı, Gaziantep.

**KARAL**, E. Ziya, (t:y:), Büyük Osmanlı Tarihi, c. III, Ankara.

**KARATAŞ**, Talat,(2010). Salnâme-i Hadika ve Salnâme-i Ebüzziya’nın Transliterasyonu, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Tarih Anabilim Dalı, Genel Türk Tarihi Bilim Dalı, Gaziantep.

**KOLOĞLU**, Orhan, (1985)“Osmanlı Basını: İçeriği ve Rejimi”, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, c.I,İletişim Yayınları, İstanbul.

**KOLOĞLU**, Orhan, (1992). Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Basın, İletişim Yayınları, İstanbul.

**KOLOĞLU**, Orhan, (1994), Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Basın, II. bs., İstanbul.

**LEWİS**, Bernard, (2004). Modern Türkiye’nin Doğuşu, TTK, Ankara.

**MARDİN**, Şerif,(1994) . Türk Modernleşmesi, İletişim Yayınları, İstanbul.

**MUTLU**, Gamze,(2014). EbüzziyâTevfik’in ‘Ne Edatı’ İsimli Eseri Ve Ne Edatı Üzerine Tartışmalar, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul

**NALCIOĞLU**, B. Ulusoy, TanzimatDönemi Türk Gazeteciliği ve Türk Basının İlkleri, İÜ. İletişim Fakültesi, GazetecilikBölümü, İstanbul.

**ÖZTUNA**, Yılmaz, (1994). “B.O.T.” Osmanlı Devleti’nin Siyasi, Medeni, Kültür, Teşkilat ve San’at Tarihi, c. VIII. Ötüken Neşriyat A.Ş, İstanbul.

**TANSEL**, F.Aysel, (1964), Ebüzziya Tevfik. İslam Ansiklopedisi, MEB Yayınları, c.IV, Cüz 29-33, İstanbul.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi,(2010), EbüzziyaTevfik, III. Bsk. c.1, YKY, İstanbul.

**TEKİN**, Arslan, (2005), Edebiyatımızda İsimler, Elips Yayınları, Ankara.

**TEKİN**, Arslan, (2012), Edebiyatımızda İsimler, V. Bsk. Boğaziçi Yayınları, Ankara.

**TÜRK** ve Dünya ünlüleri Ansiklopedisi Kişiler, Dönemler, Akımlar, Yapıtlar, Komisyon. (1983). "*Ebüzziya Tevfik*"c.4, Anadolu Yayınları, İstanbul.

**UÇMAN**, Abdullah, (2008). Ebüzziya Tevfik. Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, Yapı Kredi Yayınları, c. I, İstanbul.



**EKLER**



## Ek. 1. Sıraç Gazetesi'nin Orijinal Nüshalarından Örnekler



دولتدن سراج نامده ایکی غزله به رخصت آلدیغدن حادیقه بی الطبع شیدان جبارده بیچم بوجهتم انک مشرفیننه سراج ور یله جکدر.

حدیفه نک ۸ مضامندن اعتباراً اوج آبلغه آتونه اولانک مدتی ۸ ذی الحجه ده ختام بولنی لازم کوردی. مدت تعطیل ضرردن مشرفینرین حصه دار آیمه جکنی ایسه حدیفه هر سنه زنده همده تعطیل متعاقب نشر ایندیگی ورفهده اعلان ایندیگندن اوج آبلق آتونه نلک سراجدن بش نسخه یعنی سکرکونک حقتی قالدیفنی و تصدیق انک ایسته دکاری حالده غزله شاه مره مراجعت اینلرینی اختصار ایدرز.

تلفراف

فرانسه

پارس ۱۳ مارت

موقت قومیسونک قلمه آلدیفنی نظامنامه نلک صوبک بنیدیه قبول اولدی .

بروسیا بولور. نازی به اولنه جتی دردیفنی تعسبک قسم اول اولان یارم مبارک اعطا قلدیفنی مایه نظارتی طرفندن شورای امته عرض اولمیشدر .

انکتره ایله عقد اولان تجارت عهد نامه سنک تدقیقته مأمور اولان قومیسون عهدنامه دی امضا ایدن موسیو بویه کر تریبه مخالف وارد ایش

( بویه کر تریسه بوندن اول مایه ناظری ابدی شدی بالکرت ملک مجلسنده اعضادر )

انکتره

لوندزه ۱۲ مارت

موسیو غلاد ستون بو کون قزلیجه ایله ملاقات ایلدکن صکره و کلاب مجلسنده حاضر بولدی

لوندزه ۱۳ مارت

دارلقتونه دار تنظیم اولان بر لایحه حقدیه وریلان فرقدن طولانی موسیو غلادستون و کلابک استعنا ایلدیکنی قومون مجامعده بیان ایلیسه قبول اولدی

تاسیس ایلمیش باش حصر توفیق

اعلامات

ادیب مشهور کمال

بک

منظوم و مشهور آثار ادیبه و سیاسیة سنیه شامل اولانق بریشان

برنجی جزوی . . . . .

ایکینجی جزو فتح ترجمه مانی

اوجینجی جزو سلم اول ترجمه حاتی حاویدر

یارم مجیدی قی ایله هر برده صانلقده در دردیفنی ویشی جزوی دخی در دست طبعدر .

عشوائیه بش فصل اوزریننه ترتیب ایلدیکنم فاجعه - ۷ غروشقی

اجاقصبا

ایله باغچه قیوسنده حسن انقا ایله کورپی باشی باراقه سنده صانلقده در . توفیق

اکرم بک آفتدینک آثار ادریه سندن نمده

سحر ایله اطلال ترجمه سی و متغیبات حکمیہ قیانت مخصوصه لریله باغچه قیوسنده کی عجم دکاندده صانلقده در .

نشق طاعت و نفیث

بو حکاکیه لطیفه نلک دردیفنی جزوی طبع اولدیغینی ارباب مطالعه به اختصار ایدرز.

کاشات

نلم تاریخ عمومی مؤلفی احمد مدحت آفتدینک علی و ادبی اون بش بیری جلدن عبارت اولان مدوناتی باغچه قیوسنده نیا کوچی حسن انقا ایله کورپی باشی باراقه سنده صانلقده در .

آکسندر دومانک ( پولین ) نلم حکایه قریبه سی بزات طرفندن ترجمه اولتوب نیا کوچی حسن و جلیل انقا دکاترلیبه حکاکلرده طبع بخشاه ل اجد افتدی دکاندده و باراقه ده صانلقده ایدوی .

عصیف بک مرحومک برجهتی نور صمیمیه جاده سنه دیگر جهتلی والده مکتبی سوغافته ناظر و اطراف اسامی محکم و منتظم دیوار ایله محاط اولان قوناق عرصه سی ایچینده بر حسام و رفاج طاش اوطنه و خیزن و صو خزینه سی کی شیرلی اولدیفنی حالده مخصوصاً مسمار و مهندس واسطه سیله و غایت مناسب پرترزه اون پارچه به تقسیم اولمش اولدیغندن طلب اولانلره طویدن ویا پارچه پارچه صایله جتی و تنظیم اولشان خریطه سی ایله هر پارچه نلک قیانت بوسله سی مطبعه مرده بولدیغینی جهتله کورمک ایستینلر سراج اداره سی مأموری موسیو ملکمره مراجعت ایلمیری اعلان ایلتور .

بلکن و کورک و وننه طاققریله ایکی چفته کوزل پالمش برستدل قرق آتون مقابلهده بر حصه سی ایکی مجیدیبه ووز حصه دن عبارت اولدیق بافقوبه قولدیغندن استازانک

سراج غزله شاه سنده مراجعت ایلمیری .

انک کوزل طرزده پالمش پارس ممولانندن بر آرمونی مقنابق جهزده التبشر هسوادن اون سکر هوی حایری اوج صندق میلاندر یله ۳۰ ایوا مقساکنده حصه سی یارم لریله و التمش حصه دن عبارت اولدیق بافقوبه قولدیغندن حصه المی ایستینانلرک سراج غزله شاه سنده کلاری اختصار اولتور .

بویانو سکرک ال ایله و کرک ماکنه ایله چانور .

سرکه جسدن باب عالی به اولان جاده ده . یکی آچیلان کتبیجی دکاندده مطبوعات جدیده همتانیدن کمال بیک اوراق پریشانیه اجد مدحتک تألیفاتی و ساز نور سبکدان ایدانک آثاری صانلقده در .

بروکار ما تودولی

۲۷ بک اوغلنده حاجو بولو چاروشنده ۲۷ آلافرانقه هر بولده صاج کسر . بلنه و یوزنه والیسه به سور یله جک کوزل قوقولی صور صاتار .



باشده کی کچک دینلان قاق بوقلاری دو کولمکن محافظه ایدر بر نوع صودخی ورر

A LA PARISIENN

الاپارترین

( بک اوغلنده حاجو بولو چاروشنده ) نومرو ۹

مکتوبلق کاغذک انواعیه ظرفی و هر کسک اسمته کوره ایستدیکي رسم و شکلده نغا اولتور جزدان و یاره کبه سی و ساز شلرک نپسی موجوددر .

مکتب فنون حریده منشات خواجه سی میرالای عزتار اسماعیل بک آلینی اولان مانی الانشاک ادیبانک مسائل نامضه سنیه مین و بر جوق امثال ادریه و تعریفاتی شاملدر . ایکینجی چلدی دخی طبع ایلدیکنندن بک مشرف غروشه هر برده صانلقده در .

انته کوی فاروشنده انکلیز

نومرو ۴۵ و نمازک نومرو ۴۵

مکتوبلق کاغذک انواعیه ظرفی و هر کسک اسمته کوره ایستدیکي رسم و شکلده نغا اولتور جزدان و یاره کبه سی و ساز شلرک نپسی موجوددر .

سراج مطبوعه شیخ ایلندر

نومرو ۲ بازار ایتوق

بیش حصر

جنرال اغنائیف اولکی مشرف باشا حضرت غزله ملاقات ایلمیشدر

اولکی کون بعض اولدیسه ده اصلی چیمه

صرب قیو کلباسی بازار کوی باب عالی حشر نر یله ملاقات

جنرال اغنائیف طر برضافتنده و کلا ایش

قاسم باغ اسکله واپولر بنفشیه کوا واکون قاسم باشا ایلمیشدر

توتون نیاردن بر لایحه تقدیم ایلرک ایله مستوی رملیو کوسونشدر

کوسونکلاری شرک اولتور . مشفق بر یله بر نکلک ایسه شیهه ایتمیز

اسکادرون ایران بر شنده و فرانسایی باغ عالی به تکلیف کتبه ایستک نکلک لاترکیک قولغده

آانس هوا تلفراف صدر اعظم حضرت

تولمویک آقصریلا عر بلری غایت نظفه بشقه بجز مرزنده و قومیانلرک بوقیلد براموی مشرف کتی تجا استراحتی هر نه به

نومرو ۲ [ بازار اردی ۲۷ مارت جلالی

# سیرت

بوی غزه

۱ سنه سی ۲۰ پاره در [ ۱۸ محرم ۱۲۹۰

مدیر سراج : ملک  
مجلس ۲۰ آبان ۱۲۹۰  
مجلس ۲۰ آبان ۱۲۹۰  
مجلس ۲۰ آبان ۱۲۹۰

بازار اردی ۲۷ مارت جلالی  
بازار اردی ۲۷ مارت جلالی  
بازار اردی ۲۷ مارت جلالی

### شونات

جزال اغتایف اولکی کون دولتسلو جلیل  
شرفیق پاشا حضرتیریک دولتخانه لرینه  
عزیمتله ملاقات ایشدر .

اولکی کون بعضی تبدلات سوزاری شایع  
اولدینده اصلی جیمیری .

صرب قیو کفنداسین موسیو فرانسینج کین  
بازار کونی باب عالی به عزیمتله صدر اعظم  
حضرتیریک ملاقات ایشدر .

جزال اغتایف طرفدن کین ایشام ویرلان  
رضایتنده ویکلادن بعضی ذوات حاضر  
ایش .

فاسم پاشا اسکله سنه ایشلیه بیک اولان  
واپورل بچیشنه کونی مشینیه ماشینه ایشا  
واکون فاسم پاشادین جمانا خلیجه آدم نقل  
ایشلردور .

توتون نیشاردن اون معتزذات باب عالی به  
برایحه تقدیم ایدرک انحصارک الفاسین استیفا  
ایله ستوی برملیون بکری بیگ لیرا ننج  
کوسوشلردور .

کوسوشلاری شریفلیک مقول اولدی بقی روایت  
اولشور . منافع خزینتی موجب اولدی  
یولیه برتکلیک ایسه دولجه قبول ایدله چکنده  
شایه ایتمیز .

اسکاردن ایران وافغان طرفیه هنده قدر  
برشمندور انسانی بدون روبر نمانده برذات  
باب عالی به تکلیف ایش و سرمایه صاحب لرینده  
کندینسک تدارک ایدله چکی پلدرمشدر .

لاترکیک قولجه بوکا دازاولان خریطتی  
آزاس هوا انعارف قومایه سنسک دیرکتوری  
صدر اعظم حضرتیریکه تقدیم ایشدر .

تراویک آقیریلدن صغایه جهته ایشلیان  
هر بهاری غایت نظامین رحاله حرکت ایدرکین  
بقصد بجزارنده جام وایچارنده دوشمه اولماسی  
وقومایلیک بوقدسزانی شان انجسدر .  
زاده ای شرکتی چارتنی زاده ایشدر دیکه اهابلیک  
استراحتی هرته به توقف ایسه اجرا ایدله چکنده

باسکس سزما به بی یولنه قویلهجه کیف مایبسا  
طورنسی ذهنره حیرت وریزورن  
عبارتیه کیدن اهلان استنبول اهابلیدن  
معدود دیکدی که کوریدن اقسرایه ایشلیان  
مشتمل هر به ای صکی بوملر شمسد عیریه  
قوللا بومور ؟ بوقصد صغایه اهابلینی افواج  
ایتنک ایتمی بومر بیری ایشلی بومور ؟ ساه سنده  
ننج ایشدی بیک برخلفک وایسته کده وب کلسی  
تراموی شرکتک ال اولکی وظیفه سی اولدی بقی  
خاطرندن چقارمایلدر . (ارانت هرادا)

بارغه ناصیه یازدیغیز مساله یعنی ذواتک  
جانی صیغش . بوکون سراج صلیبندوه بعض  
غزیه له بندلوروه چکلر مش  
مطبوعات بوله ششیر ایچینون آجیفه سر  
شوقندور وارکه اولسه چی نحت ایت داخنده  
اولورسه جواب وریزورن . عکسی تقدیرتله ایشده  
مقاله ایزدن کلز .

عزتک عماکسی ایچون دون بنه حکمه  
اینداشیه کینلش . فقط حکمه مدعی عتوی  
مقارنده مطوعات قلدن کوندر بلان ماموردن  
قاعدت وکات نامه ایستسی اوزرینده  
اولدی بقی بیان ایش آتک ایچونان دعوا به  
باقلامش .

واقعا دعوا به مامور اولان ذات هانکی  
طرفدن وکیل اواش یعنی ابتدای شایعه  
اوزرینده دیوان حکلم عدلیه ناظری ایتلوردونو  
پاشا حضرتیریکه جابلدی بقی بوقصد هیت وکلا  
نامه باب عالی بقی نه بن ایشاند . رسنه  
رسمی اولدی بقی ایچون حکمه دعوا ی کوردمایلکده  
معدوردور .

روسیده تابع قهرضیر مسل نریک ایشای  
فریضه حج ایشریته وقتیه روسیه طرفدن  
جماعت اولدینن عالی پاشا زما نده وقوع اولان  
اضطراب اوزرینده مساعده ایداشدی مشر اهرک  
وقایندن صکره مسؤور اسکی یسائی ایشله  
حیدر کتک ایستیان مسلمانلری مع ایشکاری  
صورت صحیحده روایت اولشور .

بوقصدوه باب عالی عالی پاشا زما نده  
قاعدتله ایجاب ایله باساک ابرطرف ایداسیه  
نشدت ایسکی مشتلردور .

سلا بیکدن اسکوه قدر تدبیر اولان تور یول  
خطتک مرور ایدیککی طرفیه کوره برقاچ  
محله (توتل) بایلتش و بولردن اوجی سلا بیکه  
واردار آره سنده وری دخی تیور ایسواله  
کوز بولی بنشده واقع برابلین قیدک نختنه  
انشاققش ایشده ده بوکوره اسکوله بومر عیبا  
آره سنده خضری لایم کلان (توتل) مسافه  
ملونی خلیجه ایتدله ایدیککی کبی فایزله جق بر  
دخی قیده لایم ایشور . طوریک بولکده بیدین  
بوراسنک انشاستده . اهتسام ایدیک لازمه  
خالقدور .

تاصلاقی دارالشفعه به لیل اولتی اوزره  
بازنکی ضالی ایشیای چهار شنه کینده بی  
صدر اعظم حضرت ترشک نحت جا بشلده  
ایتنک پاشا ایتر ووستنه فوق العاده اوله رف  
اویون جرایم ایله نیک و بیلیتک قوی بر بیدین  
یون عثمانلی آتوتنه قدر . فوق العاده اولتی  
حسینیه . صورت مخصوصده . قوبه سی  
ویشر امانت به بی معرفتله توزیع ایدله چکن  
ایش .

یکده صوفیه ده وقوع اولان حاده بی دخی  
بولدی قهری جهته ایستیلوه کتور بیه رک  
استیطاقی اجرا قلیان بلغاردن بکری بش  
تفریک ویکره دیار بکره اجلا ایدله کلری  
ویونلرک نحت استیطاقده وایتن رفیقیریک دخی  
یویکولرده بی اولتی اوزره بولدی قهری  
ایشیلدی .

ایلیا قرانک بوم ولادته تصادف ایدن  
جهه کونیک قنسی استیلوه بولان ایشای  
سفری طرفندن وکلا حضرت ایله سفردان  
بعضی لرینده مکمل برضیافت وراشدر .

سراجی برنجی نومردن اعتباراً بر ایشنده  
ویوجوده سکر صحیفه در عیسارت نشر ایتک  
منصندن ایدک . فقط وقتیه بشدر لری ایچون  
موجوده ماکنه سنی بواسورک خصوصیه  
مناعت اولدی بقدن هم بودیلدی خالده افاده  
ایتنک وجمه انشا الله باری صیاحلی ایشلی  
ایتنک نختنه نشر ایتک ایچون خصوصاً  
اودره به چرخلی وغیرنه تک ایزکی طرفین  
ردن طبع ایدر ماکنه اسمارلق . بقیده کاور  
یزده شمشیرکی تصور مری اوزمان دهه  
اراز ایدر .

قهری  
ممولاتندن  
ر هوان  
قی سلا بیکه  
لیرایه واتش  
به قولدی بقدن  
رته خانه سنه  
ک ماکنه ایله  
بان جاده ده  
به مطبوعات  
واقی بر ایشایله  
نورسیدکان  
شونسته ۲۷  
باشه ویزه  
قوقولی صور  
ساجلری  
وزا دوب  
بو شادر  
دوکولکدن  
ناقضه ایدر  
A L  
ر شونسته  
قهری وهرسک  
نه نغاولرد  
ز شریک نقیسی  
به سی میرالی  
میان الانشاک  
ویرچوق امثال  
بکنجی جلدی  
غروشهر یرده  
انگلیز  
نومرو  
۱۵  
طر قهری  
مخصوص کوزل  
قهری جهاری  
شکلیم کبر قهری

اعلامات

ادب مشهور کمال  
بک

منظوم و مشور آثار ادبیه و سیاسیہ سن شامل  
اوراق پریشان

برنجی جزو دور استیلائی و صلاح الدین ابوبی

ایکھنچی جزو فتح ترجمہ عالی

اوجھنی جزو سپہ اول ترجمہ عالی حاویدر

بازم مجیدہ فی اللہ ہرردہ صائفندہ در  
در دینی و شہنی جزوی دخی در دست طبعدر

عنوانیہ بش فصل  
اوجھنی جزو سپہ اول ترجمہ عالی حاویدر  
بازم مجیدہ فی اللہ ہرردہ صائفندہ در  
در دینی و شہنی جزوی دخی در دست طبعدر

اکرم بک افندیگ آثار ادبہ سندن رقمہ  
بحر ابلہ اطالہ ترجمہ سی و منتخب حکمہ فیات  
مخصوصہ لیلہ باغچہ فیوسندہ کی عجم دکاندہ  
صائفندہ در

کرید فضلا سندن محمد عاطف افندیگ  
خلاصۃ التواریخ  
یونان و عرب و فرانسہ تاریخکردن - جمع  
و تالیف ابلدیکی تاریخ عمومی برنجی و ایکھنچی  
جلداری باغچہ فیوسندہ حسن و چنبل طاندہ  
جلیل انارک دکاندہ و کوپری باشی اوراق سندہ  
صائفندہ در

( بہرام وکل الخام )  
بو حکایہ حیرت افزا زبان فارسیدن اسان  
لطفانسان ترکی بہ ترجمہ اولمش ورفاج جزو دن  
مرکب اولمش اولدیغندن بوکرہ برنجی جزو  
طبع و نشر اولتہرق کوپری باشی اوراقہ سی  
و باغچہ فیوسندہ نیا کوچی حسن و چنبل  
طاندہ جلیل و دیگر کار اوسندہ نیا کوچی محمد  
و مرجان و فوشندہ عبدالرحیم انارک دکاندہ  
واوچہر بلشدہ سراقیم افندیگ فرانخانہ سندہ  
و ہر کتاب صائبان بخارہ آلتش بان فیات  
اہلہ صائفندہ در  
و ایکھنچی جزوی دخی در دست طبعدر

توشن طاعت و طاعت

بو حکایہ لطیفہ بک در دینی جزوی طبع  
اولدیغنی ارباب مطامع بہ اختصار ایدرز

کاشات

نام تاریخ عمومی مؤلفی احمد مدحت افندیگ  
علی وادی لون بش بکری جلدان عبارت  
اولان مدونای باغچہ فیوسندہ نیا کوچی حسن  
انما ایلہ کوپری باشی اوراقہ سندہ صائفندہ در

آلکسندر دومانک ( پولین ) نام  
حکایہ قریبہ سی برات طرفندن ترجمہ اولتوب  
نیا کوچی حسن و جلیل انارک دکاندہ  
مؤرخانہ لی احمد افندی دکاندہ و اوراقہ دہ  
صائفندہ ایدوی

تصفیک بک مرحومک برنجی نور عثمانیہ سیادہ  
ستہ دیگر چہتری والدہ مکتبی سوفاغندہ ناظر  
و اطراق اسانی محکم و منتظم دیوار ایلہ محاط  
اولان قوناق عرصہ سی اجنشدہ بر حاتم  
و براق طلس اوطلہ و سخنر و صو خز تہنسی  
کچی شیری اولدیغنی حالہ مخصوصا معمار  
و مہندس و اسطہ سبلہ و عایت مناسبت طرزہ  
اون بارچہ بہ تقسیم اولمش اولدیغندن طلب  
اولانہر طوبدن و بارچہ بارچہ صائبہ جفی  
و تنظیم انسان خریدنہ سی اللہ ہر بارچہ بک  
فات بوسلہ سی مطبوعہ مزیدہ یونانی چہنہ  
کورمک ایستہنلر سراج اداره سی ماموری  
موسوملسکہ مراجعت ایستری اعلان  
اولتور

بلکن و کوزک و تہنہ طاقمزلہ ایکہ چقنہ  
کوزل باہش بر صندال فرق آتون مقابلندہ  
بر حصہ سی ایکہ مجیدہ بہ یوز حصہ دن  
عبارت اولہرق پاتقوبہ قونلدیغندن ایستہنلرک  
سراج غرتہ خانہ سندہ مراجعت ایستری

اک کوزل طرزہ باہش پارس مہولتندن  
بر آرمونی مقابلق بہرندہ التیشہ ہوادن  
اون سکر ہوائی سازی اوج حندق میلاندزہ  
۳۰ لیرا مقابلندہ حصہ سی پازم لیراہ و آلتش  
حصہ دن عبارت اولہرق پاتقوبہ قونلدیغندن  
حصہ المی ایستہنلرک سراج غرتہ خانہ سندہ  
کلری اختصار اولتور  
چو پاتو کوزک ال ایلہ و کرک ماکنہ ایلہ  
چانور

سر کہ جسدن باب عالی بہ اولان جیادہ دہ

یکی آجیلان کتایچی دکاندہ مطبوع  
جدیدہ خانہ بدین کال بک اوراق پریشان  
احمد مدحت باغمانی و سائر نورسیدگان  
ادبانک آناری صائفندہ در

پروکار ماتوردلی

۲۷ بک اوغلندہ حاجو بولو چارہ نوشتہ ۲۷  
آل فراتقہ ہر بولہ صاج کسر . باشہ وادار  
والسہ بہ سوریلہ بک کوزل قونول صول  
صناتار



باشدہ کی  
کک دیلان  
فا بوقسلی  
دہم ایدر

بر نوع صودخی ورد

A LA PARISIENN

الا پارترین

( بک اوغلندہ حاجو بولو چارہ نوشتہ )  
نومرو  
مکتوبلق کاغذ لک انواعیلہ ظرفی و ہر کک  
اسمہ کوزہ ایستدیکی رسم و شیکانہ نقا و تہور  
جزدان و لہرہ کیہ سی و سائر شہلرک تہنسی  
موجوددر

مکتب فنون حریرہ منشا ت خواجہ سی میرالاق  
عزیز اسماعیل بک آلتی اولان میناق الانشا  
ادبیک مسائل تمامہ سی مین و بر جوق الخا  
ادبیہ و فترتاقی شانلدر . ایکھنچی جلدی  
دخی طبع ایلدیگندن بکر مہنسر غروشہ ہرردہ  
صائفندہ در



اسمہ کوزی فارشوستندہ انکلز

نومرو ۱۵

مکتوبلق کاغذ لک انواعیلہ طر فتری  
مندیلہ سور مکہ و یوز پتاقمہ مخصوص کوزل  
قوفور . اعلا یوز صابونلری بہارلی  
شکر زلہ انکلز قریبہ لری - انکلز کیرتلی  
وسا زہر نوع اشیا یونور . صلازی  
وجود فار بولہ لک الوالی وار در

مرام معلوم سندہ طبع ایلدند

نومرو ۱۳  
مرام معلوم سندہ طبع ایلدند  
مرام معلوم سندہ طبع ایلدند  
مرام معلوم سندہ طبع ایلدند  
مرام معلوم سندہ طبع ایلدند

شش

آویر نامسوزال یعنی  
فرانسہ عزتہ سندہ اسنا  
خندہ باز لان و مکتوبیلہ  
بعث اولتہرق عجایب  
اولدیغنی کورلمشدر  
ایچی غرتہ رشہ  
باز یابور کہ تعریفی قابل  
علیہندہ نشر کانیز  
وعوہ سندہ جواب و  
قط بوردلو حقیقای  
حکندہ کو ستر بلان  
اولیون جیاب ویرم  
شہری حاوی ایدی  
اہلہ بک واقضا ایدن  
قط آتی نشر ایلک  
یون عثمانی غرتہ لری  
قرار نامسوزال عودن  
خوفیلہ صرف نظر ایلدند

خارجہ ناظری سا  
باشا حضرت لری  
دولتلی پشندہ  
قونلو سخاٹہ حکمہ  
اولتان لایحہ بہ  
سقری قوت لودتہ  
ایلتشدر

مشار الہ حضرت  
مضرہ اجنبیہ بک  
مخویہ ایستدی  
مشکودر

باب عالی ایلہ موہ  
عندلہ بلان دوم ایل  
تد قیس ایلک اوز  
لقو اولتہرق خص  
وکلادہ مکتوبیلہ

جمہ ابرنی  
بارتولی افندیگ  
برفوسین نکلر  
دخی لازم کلان و

تومرو ۳۰ صالی ۱۸ مارت جلالی

مرکز تحریر و نشر خانه باب عالی جاده سنده  
مجلسه انتشار : توفیق  
و باش صحر  
محرران ساسانه یوحنا و نوانه بارلوور  
پوسه ایوان و برانش مکتوبلور کونور  
احواله ایوان حجره سلامت اهلورا

# سراج

۱۲۹۰

نسخه سی ۲۰ پاره در [ ۱۹ محرم ۱۲۹۰

اوله و اصلاحات بنس یاره ایلدر  
مدیر سراج : ملک  
سنگلی ۱۱، قیاسلی ۱۱، اوج ایلچی ۳۳، غریب ۳۳  
شهره ایلچی ۳۳، غریب ۳۳، اوج ایلچی ۳۳  
(عاری اعلان سندن... کتاب املار بنس سندن ۲۰ پاره)

### شئونات

آونیر ناسیونال یعنی (استقبال امت) نامدهدی  
فرانسز عزمه سنه استانبولدن تیرلات و کلا  
حظه ازیلان رملکونده بعض حالات سباسبه دن  
بیت اولنهرق عجایب عجایب معزز و یراش  
اولدینی کورلشدر

اچنی غزته لر بنه بورادن اولبه مکتوبلر  
بازیلور که تعریفی قابل اولر! واقعا عثمانلیلرک  
علیه بنده نشر اکاذیب معنادی اولان غزته لک  
عوعوه سنه جواب و یرمک بیوک تزلدر  
قطر بودرلو حقلای سباسبه شرجانه سی  
حکیمده کوستریلان مکتوبلر تقویوم و فایع  
اولسون جواب و یرمی چونکه یک ایمیلتی  
شیرلی حاوی ایلی بزرجه ایلوب نشر  
ایده جک واقضالیدن جوای و یره جک ایدک  
قطر آتی نشر ایتک بالکر سراج ایچون دکل  
بتون عثمانلی غزته لری حفته مضر یعنی معاذ  
قرار نامه تک عودت افکارینی موجب اولور  
خوفله صرف نظر ایلدک

خارجیه نظری سابق دوللوخلیل شریف  
باشا حضرتلرله انکتره و فرانسه و ایتریا  
دولتلیر بنسده طرابلس غربده بوشان  
قونسلوخانه حکمه لری حفته تنظیم و امضا  
اولان لایحه به بوسکره آوستریا و مجارستان  
مغربی قوت لودولندی دخی اظهار موافقت  
ایلشدر

مشار الیه حضرتلرینک بودرلو امتیازات  
مضره اجنبیه تک شان دولته موافق بولده  
مخبره ایتریکلی خدمتلردن عموما عثمانلر  
شکرور

باب عالی ایله وسو بارون هیرش میانه سنده  
عقده ایلدیلان روم ایلی جور بولن مقابله نامه سنی  
تد قیسی ایلک اوزره تشکیل ایدن قومسون  
لغو اولنده رقی خصوص مذکورک جماس خاص  
و کلاده تدقیقته قرار و یراش ایش

جمه ایتسی ککونی باب عالیده دو قنور  
بارتولوی اقدنیک تحت ریاستنده صحیه نامه  
رفومسون تشکیل ایلدیلرک دولته خایه طرفندن  
دخی لایکلان و کلان موجود بولشدر

روسده دولتی تیمه سندن ممالک عثمانیه ده  
استیلاک اراضی ایده جکله دار تنظیم اولتان  
معاهده بی خارجه نظری باشا حضرتلرله  
اغنائیک بوکون امضا و نه نظری ایلدیلرک  
میسوعدر

قتولک بطریق بکن کون دیوان احکام  
نظری حضرتلرینک قوناقلر بنه غزته  
ملاقات ایلشدر

سابق قدس شریف بطریق دیوان احکام  
و خارجیه نظریلرله نافع نظری باشا  
حضرتلرک داره لر بنه غزته تبریک ما موریت  
ایتشدر

سلاطین مزه بولیدی حفته معنی راهلرندن  
بعضیلرینک وقوع بولان اشکاسی اوزر بنه  
مسوی ایلیک تحقیق احسالی ضمنده روم  
بطریقخانه سی طرفندن کوند ریلان مامور  
وی ایلی حقی کوررک شکایت واقعه تک  
حکمران اولدینی تین ایلشدر

(مران بویا نجیا کیردن تحقیق ایتشدر؟)

در سعادت آلمایا سفارتی معینده بوشان  
(دانی) نام و ایور اسپانیاک (ملاحظه)  
شهرتده وقوع بولان اختلالدن طولانی محل  
مذکورده بوشان المایا تیمه سنی جایه ایلک  
اوزره اول طرفه مامور اولشدر

روم ایلی بیدر بولی معهدی وسو هرشک  
حضور بادشاهی به منول ایتدیکی حفته بعض  
غزته لک نشر ایلرکری حوادک اصلی بوقدر

سویس فتالندن شهاب فرنیکنک ایتداسندن  
پکری سکر بنه قدر بوز اوج قطعه سنینه  
مرو ایلدک بولندن پرمیون سکر بوز فرق  
بزرگ فراتی سرویه آتدیکی و کین سنه تک  
ماه فرقوم حاصلاته نظراً دوتیور سکران  
سکر بیک پیش سکر فراتی فضل و ادرات  
کوردیکی خاندن کلان جدواردن آکلاشدر

قان قومانییه سنک بابل نامدهدی و ایوری  
نسانده عامره مارلندن اشتر اولنهرق

مذکور قومانییه بونک بر بنه ایکی  
کوچک و ایور و برانی مهم ایوی ایشدیلشدر  
بابلک برنی مانعده دکل کوره جکی خدمتیه اون  
و ایورده طوفون هیچ دکله بدلی و یرلوب  
بکسی بایدرسه ده او اولوردی

حدیقه غزته سی بلن بحرری توفیق... بوقده  
سراج نامده بر غزته نشر بنه استیصال  
رخصت ایلدی غزته سنک برنی تحفه سی  
جمه ایتسی کونی نشر اولننه باشلاشدر

توفیق... بوسده بر غزته به صاحب اولنی  
برخیلی زماندنبری آرزو ایتدکده و فقط بکی  
مطبوعات انتشار بنه یله مدیکر برطاق  
واسیله سنی کوسرلکده اولان مثال جهنیه  
نائل امید اوله مامنده ایلی کوسر بیک  
نیت عاقبت من لیت بیت فاعده سنی اثبات  
ایلی موفقتیدن طولانی کسندینی  
خالصانه تبرک ایلر

امید وارز که غزته سی بالطبع اختیار ایلدجکی  
مسک حریر و روانه ده تربیت عصر به تک  
خاندانلردن اولور

(عبرت) کمال  
کمال بک افندی به مقابله

مسک حریر و روانه به سنک اقدام خصوصکله  
ساک اولشدر اومسکده دوامه و مقصودیه  
خدمته ایسه بنه سنک حین اعتقادک کافل  
اولدییی ایچون موفق اوله جمده امید  
برکالدر

توفیق

بصیرتله روزنامه به  
مقابله  
سراجک ظهوری حفته کوستریلان معاهده  
اخونکارا به نشر ایلر

در سعادتده (سراج) نامیه بوکوندن اعتباراً  
بر غزته ده طبع و نشر اولننه باشلاشدر  
همان جناب حق ادبای قلی موفور و سعیدرین  
مسکور ایلده (تقوم و فایع)

سراج  
آمین

مطبوعات  
باقی برایشانله  
نورسیدکان

زخوشنده ۲۷  
باشه و دیوره  
قوتولی صور  
وصا چلری  
اوزا دوی  
یع شفا دور  
دو کولکدن  
محافظه ایلر

A LA  
پاروشنده

رفیبری و هرکیک  
پکانه بغا اولور  
باز شلرک تفسی

خواجهمی میرالای  
لان مبان الانشاک  
بنا و برحقو امثال  
ایکینجی جلدی  
مرغروشه هریرده



نده انگلیز  
نومرد  
۱۵

یله طر قاری  
نقد مخصوص کوزل  
بایونلری چاری  
بسانکام کیرنلری  
بولورده صاری  
ی واردر

باقی اوتومان	۱۶
۱۸۶۳ استرالی : فرانس :	۴۷۱
۱۸۶۵	۳۸۱
۱۸۶۹	۳۴۰
۱۸۷۲	۰۹۵
نور بول : اسکسی :	۱۸۲
بکسی :	۰۸۸
اچہ فانی	
غروشدن	۱۰۰
عمانی لبرای سی	۲۰
انگلز لبرای	۱۱۰
فرانسز	۱۵
بول	۱۵
فرانسز	۲۴
پیش مجدیہ	۱۳
بشاک	۰۱
متاک	۰۵
باتر	۰۴
کادجک فو یون اسفونطوسی بوزده	۱۱۸

کادجک فو یون اسفونطوسی بوزده ۳۱۰

ایچیم

اعلامت

ادیب مشهور کمال

بکک  
منظوم و منشور آثار ادیبه و سیاهبندی شامل  
اوراق پریشان

برنجی جزو . دوراستیلا و صلاح الدین ابوی

ایکینجی جزو فتح ترجمه سانی

اوحشی جزو سیم اول ترجمه حالی حاویدر

بارم مجیدیہ فی لہ هررده صائفندہ در  
در دینی و شنی جزوی دخی در دست طبعدر .

عسوالیہ بش فصل  
اوردینہ تریب ایلدیکم  
فاجعه ۷ غروشدن  
ایچاقصدا  
ایله باغچه قیوسندہ حسن انا ایله کوبری باشی  
باراقه سندہ صائفندہ در . توفیق

اکرم بک افتدینک آثار ادیبه سندن نعمه  
سهرالہ اطال ترجمه سی و منتخبات حکمیہ فیثات  
مخصوصه لریله باغچه قیوسندہ کی عجم دکاندہ  
صائفندہ در .

کرید فضلاندن محمد عاطف افتدینک  
خلاصه التواریخ  
یونان و عرب و فرانسز تاریخندن - جمع  
و ادب ایلدیکی تاریخ عمیق و شنی و ایچکی

جلداری باغچه قیوسندہ حسن و چینیلی طائفندہ  
جلیل انارک دکاندینده و کوبری باشی باراقه سندہ  
صائفندہ در .

( پیرام وکل اندام )  
بو حکایت حیرت افزا زبان فارسیدن اسان  
لطافتزسان ترکی به ترجمه اولمش و رفاچ جزودن  
مرک اولمش اولدیغندن بوکره برنجی جزو  
طبع و اشرف اولندرق کوبری باشی باراقه سی  
و باغچه قیوسندہ نیا کوچی حسن و چینیلی  
طائفندہ جلیل و دیگر اره سندہ نیا کوچی محمد  
و مرجان یوقوشندہ عبدالرحیم انارک دکاندینده  
واو قایلر بلشندہ صرافیم افتدینک قرآنه سندہ  
و هر کتاب صائیلان محارده آلتش باره فیثات  
ایله صائفندہ در .  
و ایچکی جزوی دخی در دست طبعدر .

توشیق طاعت و نفقت  
بو حکایت لطیفه نیک در دینی جزوی طبع  
اولندین فی ارباب مطالعه به اخطار ایدرز .

کاشانات

نام تاریخ عمومی مؤلفی احمد مدحت افتدینک  
علی وادی اون بش بکری جلدن عبارت  
اولان مدوناتی باغچه قیوسندہ نیا کوچی حسن  
انا ایله کوبری باشی باراقه سندہ صائفندہ در .  
اکسکندر دومک ( بولین ) نلم  
حکایت غریبه سی بزات طرفندن ترجمه اونوب  
نیا کوچی حسن و جلیل انا دکاندینده حکاکارده  
طوبخشی لى اجد افتدی دکاندہ و باراقه ده  
صائفندہ ایلدی .

عقیق بک مرحومک برجهتی نورعشایه جاده  
سنه دیگر جهنری والده مکتبی سوغاشنه ناظر  
و اطرافنی اساسی محکم و منتظم دیوار ایله محاط  
اولان قوناق عرصه سی ایچینده برجهتم  
و رفاچ طمش اوطله و خیزن و صوخر نسه سی  
کی شیری اولدینی حالده مخصوصا مسار  
و مهندس واسطه سیله و غایت مناسب برطرزده  
اون پارچه به تقسیم اولمش اولدیغندن طالب  
اولانلره طوبدن و یا پارچه پارچه صایله جتی  
و تنظیم اولشان خریدنه سی ایله هر پارچه نیک  
فات بوضه سی مطبوعه مزده بوندینی جهنه  
کورمک ایستیلر سراج ایلان سی ماسوری  
موسیوملکه مر اجست ایچکی اعلان  
اوتور .

سرکه جسدن باب عالیه اولان جاده ده  
بکی آچیلان کتایبی دکاندہ مطبوعات  
جدیده . عثمانيه دن کال بکک اوراق پریشانیه  
اجد مدحتک نالغاتی و سائر نورسیدگان  
ایرانک آتاری صائفندہ در .

پروکار ما توردلی  
۲۷ بک اوغلتده حاجو بولو چاروشوندہ ۲۷  
آلرافنده هر بولده صراج کسر . باشه و یوز  
والبسه به سوریه جک کوزل قوفولی صویر  
صنائدر .

باشده ی  
کک دنیلان  
فا بوقسری  
دفع ایدر  
وصا چسری  
اوزا دو ب  
عو شادر  
دوکولکن  
محافظه ایدر



بر نوع صودخی ویرد

A LA PARISIENN  
الپارزین

( بک اوغلتده حاجو بولو چاروشوندہ )  
نومرو ۹

مکتوبلی کاغذلرک انواعیه طرفری و هر کک  
اسمته کوره ایستدیکی رسم و شکله عفا بولور  
جزدان و باره کسه سی و سائر شلرک تقبی  
موجوددر .

مکتب قون حریره منشأت خواجه سی میرالای  
عزیز اسماعیل بکک آلبینی اولان مانی الانشا که  
ادبیاتک مسائل غامضه سن مین و بر جوق امثال  
ادیه و تعریفاتی شاملدر . ایچکی جلدی  
دخی طبع ایلدی بکندن بکر بشیر غروشه هررده  
صائفندہ در .



اسمه کزکی فاروشوندہ انگیز

نومرو ۴۵ مغازوسه نومرو ۴۵

مکتوبلی کاغذلرک انواعیه طرفری  
مندیله سورمه و یوز یقانه مخصوص کوزل  
قوفور . اغلابوز صایونلری بهارلی  
تکرله انگیز قرابیری - انگیز کبریتی  
و سائر هر نوع اشیا بولنور . صوری  
و جور قار بوله لک الواهی واردر .

سراج حله سید شیخ ایلدینم

چهارشنبه ۱۹  
نومرو ۴۵

انگیز ایچکی سیر الوت  
موسیو ایلدی اولکی  
کک بک صدر اعظم حظه  
ایشلردر .

انگیز ایچکی سیر الوت  
موسیو ایلدی اولکی  
کک بک صدر اعظم حظه  
ایشلردر .

آلبیا سفیری بک کون خلد  
حضرتلره ایچیلده ملاقات  
ایران شلرک کله جک عزیر  
آلبیا ایچاطوریه کور و شیری  
مشارالیه ماه مذکورک آخرنده  
کیکه قرار و پریشدر .

به معارف

معارف نظارتی طرفندن  
استناد ایتسین کتاب اشیر  
اولان ایلک ه قدر حظه  
شکن نهمرینه انشاز معارفه  
اقضا ایلن سوزلرک جهله  
تفصیلاتیه فروعاتیه باره  
تألیفاتدی . بنده ایچیلک  
مع مافه بزده زوم کورلدی  
میشدنه کورو طوره ایچیز  
سائده سی ایچون باشرو  
ایله مر اجست ایلرک و خص  
مأنویت لازمی باره سائند

تغنی طلع و قطنشک  
جزو طمسلیه اجزای  
بولکن بکری بش کون اول  
رضعت استن حاله آلامیور

یوسا و استراق نشر معسا  
هت و حسن نیشه دلالت  
ایلکر مالم اعراضده قائم  
انشاز آلبینی تسهیل ایله  
سولیان قولک یازدقیری  
سورجه به دوشورمک  
نظارتی بکده مسون ایله  
رواج و تحمینه خدمتندن  
مثن ایدرز .

نومرو ۴ | چهارشنبه ۱۹ مارت جلالی

مرکز تحریر و نشر خانه باب عالی جاده سده  
مناصب انتشار : توفیق  
و ناشر : سعید  
محرران مساعده : محمد و یونس و یونس  
پوسنه اعلی و برناش مکتوبه در آذربایجان  
( حوادث انجمن صحره سلامت انجمن )

# سیرالکبری

۱۲۹۰

بوی غزه

نسخه سی ۲۰ باره در [ ۲۰ محرم ۱۲۹۰ ]

اوله و اعلاتک پیش باره اینه  
مدیر سراج : ملک  
مشکل ۱۰۰ اسکناس ۱۰۰ اسکناس ۱۰۰ اسکناس  
شماره اولون شماره ۲۰ عرش لاسه اولون  
( عادی اعلاتک سراج ) کتاب اعلاتک سراج ۲۰ باره

### شؤونات

انگلترا ایلیجی سیر (الوت) الیه ایلیا سغیری  
موسیو ( یازوی لانی ) اولکی کون باب عالی یه  
ککیرک صدراعظم حضرت نوله ملاقات  
اقتدارلر .

آلیا سغیری کچن کون خارجه نظری پاشا  
حضرت نوله بار عالیله ملاقات ایلدیر .

ایران شاهنک کله چک جز رانده برلیته عزتله  
آلیا ایمراطوریه کوروشملری مصمم اولدیندن  
شارالیله ماه مذکورک آخرنده و یانه سرکسته  
کیتکه قرار و برمشدر .

### یه معارف

معارف نظارتی طرفین حکمی ملتا بر نظامیه  
استناد اذینسر کتاب نشری حقهده ' الزام  
اولان اصولک نه قدر حضرت ندرجه ترقی  
شکن نه مرتبه انتشار معارفه مانع اولدینده دایر  
اتضا ایدن سوزلرک جلهسی برفاج غزتهده  
تفصیله فروغاته برار سولیش ایدی  
تألیفاتدی . بنده ایدیک کچی کوروشور .

مع مافیه زنده زوم کورلرک بوبله تجدید  
مباحثه دن کپرو طوریه جفر . حدیثک  
سالنامه سی ایچون بالضروره نظارت مشار  
الیه مراجعت ایدرک رخصت ایستش ایدک .  
مانزیت لازمی یارم ساعدت و وردیلر .

تعشق طلعت و فطنتک مؤتی بوکنسک  
جزئ خاصیه اجزای سائره سچسون  
بودن کبری بش کون اول معارف نظارتدن  
رخصت استش حالا آلامور !

بوساوانسراق نشر معارفه زوی قدر  
همن وحسن بنده دالت ایده مدعی کچی  
ایلکر مایم امراضده قائم اولار اصحاب فلک  
انتشار آتارین تسهیل ایله معارفه دایریش  
موتلیان ذواتک یازدفتری شیلری آیزجه  
سورتجه به دوشورمک مطوبتا نجه معارف  
نظارتی بکده منسون ایده به چک بر مکتک  
رواج و عهده بنده شمدن بشقه برنجه ویر من  
شان ایدر .

### دارالعلمات طالباته

حدیثهده یازدیغم مقاله به بوی کونودیکم  
غزته ره ممنون اولمش و ممنونک تک تبلیغتی  
معلملر کون جیشعار برذاته توفیق ایشکر .  
تیشر ایلدی .

بهر زمان سولیلور که غزته لر وطن  
وملک سعادتسه خدمتکاردر . وطنی احبا  
ایده چک شیلری نه قدر کفرتی نه قدر مکمل  
کوررسه کندیلری ایچسون لک مبارک لک  
مسعود برسوخ حاصل ایدرلر . عکسی حانده  
هر کدن زیاده کدر ایدرلر .

سز ز که بوکونکی کونده ( هادمه ایلت )  
اولان زوجهر کچی دکل بحق ( خارمه ایلت )  
اوله جق زوجهر ل والسده لر بشدریمک ایچسون  
تحصیل علوم الیه اشتغال ایلدیورسکر .  
و حالکسری ایشدوب مثنوی اولسوق قابل  
اولوری ؟ بوراده ده تکرار ایدرلر که وطن  
وملک مراد آتیشی سزک اقدامکرله حاصل  
اوله جقدر چالیشک که بر آن اولوستغید  
اولسون .

سراج غزته سندن هرکون بش نسخه  
تخصیص ایلدک . وطن وملک ترقیشی آرزوده  
سراج ایله هم شمار اولان عبرت غزته سنک  
ده برفاج نسخه تخصیص ایلتیشی اخطار  
ایدرلر .

### عقل اربیان شیلردن بری دها

معلومدر که عثمانی دولتک نحاس ' مفشوش  
سبح خالص ' آتون اولدوق درت جنس  
مسکوکاتی و هر بریک ' مساوت وزن و قوی  
واورد . دولت اخذ واعطاستده ' تخصیصانده  
بودن نوعدن ایستدیکنی ویر . افراد  
کذا بر برله اولان معاملاتده بودن نوعله  
تسویه آوز ایلر . فقط غزته به ' کرک ' .  
پوستنده ' ورقه صحیفه یاز ویرمن ' بوکا  
نسب نه ؟

بازده قوت یوقسه دولت نیچون نمواوه  
چهارمش ؟

اغال کسور ایچوی ؟ یک اصلا . اغال  
کسور ایچون کاش برکده فحیده تقصاتی  
بلخود بشون چون فیندن عاری نه اولده ؟

حد فاندده کاغذ باره دنده فیتنسر میدر ؟

برده کومش بکریمک و فرقلقلر وار . انترده  
اغال کسور ایچون کاشدر . آنلریده قبول  
ایتمالی .

با عجب آنلری کومش اولدینی ایچون قبول  
ایدوده . بریکنی بقر اولدینی ایچون قبول  
ایتمک هانکی فاعده ' رونه تطبیق اولمش ؟  
یزه فالورسه ناسی معاملاتجه مشکلا نه اغراضمانی  
حکومتک لک اولکی وظیفه زندن بریدر .

حال بوکه فوق العاده ایشی اولوده . برره  
مکتوب کوندر چک باخود تسویه مصلحتی  
ایچسون مقامانندن برینه استدا نامه تقدیم  
ایلدیک بر آدم پول باخود عرضحال کاغدی  
آلق ایچون فرق باره چچار یور پوستنجی  
- خبر بو باقردر . که میر . جوانی ویر یور .  
ایش صاحبی - جانم راده نمی ؟ بشقه یارم  
یوق ' شمعی آله صکره بالخاصه ککولر  
دکستریزم . دبه قسملر ایدیلور . بنه قابل  
اولبور .

بچی آل سکا باقر اولدوق الی باره ویریم  
شورکاغدی باخود بوی ویر . دیبور . خبر نظام  
مساعده دکل ' صرافه کیت . بز زیاده بارده  
الامیز ' باقرده قبول ایده میر ' نظامیده بز  
وضع ایتدک نه یسالم بوبله جه قوله مأمور  
دیور . حر بیف حدتندن مأموره چفیشور .

واقعا بر مأموره کوره نظامدن آریملق  
وظیفه ششاسانه عهده دالت ایده چکچون  
منسون اوله جق حالر دندر . فقط برایش  
صاحبک بوبله اذار سببه ناخر مصلحتی موجب  
اولدده فوق العاده جان صیغه جفی خاطر کسور ایلدیر  
بنا علیه معاملات ناسی تسهیل مقصدله  
احداث ایدیلان باقر باره فی معاملات ناسی تصدیه  
آلت ایتمایدر .

مرادمن ( حاشا ) تعریفن دکل . ابضاح  
مرامدر . فقط هر نه لسائله عرض احوال  
ایلدسه غزته چیلرک اساشته حکم ایدیلور .  
ترتیه سز درلر . وظیفه لرین ایلدیلورلر .  
آزایچق مساعده کورر رسه شادیلورلر .  
دیلور .

حالبوکه غزته لک نه ایچون ایجاد ایدایی  
( نسلده ) بوسوزلری نقوه استاند  
تالردن چچار لاور .

ان جاده ده  
مطبوعات  
بقی پر و شانزه  
نورسیدکان

شونسته ۲۷  
باشه ویوزه  
توقولی صور

صاحبلی  
وزادوب  
بو شادر  
و کولکدن  
یاقظه ایدر

A L  
لر شونسته

قاری و هرکک  
کاده عفا و لتور  
بار شلرک نجسی

واجبه سی معالی  
ن مانی الانشا که  
بن و بر جوق امثال  
ایکینجی جلدی  
بر غروشه هریده



تده انگلیز  
نومرو  
۵۰

به طر قری  
مقد مخصوص کوزل  
بایونلری بهارل  
سانکله کیرشلی  
پولنور . صلاری  
و واردر

ایچه قیانی

پاره	۱۰۰	عربی برای می
فروشدن	۱۱۰	انگلیز برای می
	۲۵	
	۱۴	قرآندرز
	۲۲	پول
	۲۰	فره میج
	۱۱	پیش مجیدیه
	۱۰	بشاک
	۴	مناک
	۱۱۸	بازر
	۳۰	کلجک فریون اسفونطوسی یوزده

توفیق

اطعامات

ادیب مشهور کمال

متنوم و منثور آثار ادیبه و سیاسیة مشتمل  
اوراق پریشان

بزنجی جزوه دور استیلا فی صلاح الدین ایوبی

ایکتبی جزوه فتح ترجمه حاتی

اوجخی جزوه سپهر اول ترجمه حاتی خاوند

بازم مجیدیه قیانی اله هریده صائفقه در  
در دینی و بشی جزوه دخی در دست طبعدر

ایچاقصبا  
عنوانه بش فصل  
اوزده تریب ایلدیکم  
فاجعه - ۷ غروش فی  
ایله باغچه قیوسده حسن اتا اله کوری باشی  
باراقه سنده صائفقه در .  
توفیق

اکرم بک افتدبک آثار ادیبه سندن قده  
مهر اله اطال ترجمه سی و منتخبان کیمیه قیانی  
مخصوصه لیه باغچه قیوسده کی بجم دکانده  
صائفقه در .

کرد فی فلاسندن بحر عاطف افتدبک  
خلاصه التاریخ  
یونان و عرب و فرانسز تاریخازدن - جع  
و تألیف ایلدیکی تاریخ عامه

جلدی باغچه قیوسنده حسن و چینی طاشده  
جلال انارک دکاننده و کوری باشی باراقه سنده  
صائفقه در .

( اوراق پراکنده نایبه ) نشر اولشان  
مجمله ادیبه ۳ غروش فی ایله هریده  
و موزعدرده صائفقه در .

تغش طامت و نظمت

بو حکا به لطیفه تک در دینی جزوه طبع  
اولدینی ارباب مطامه به اختصار ایدرن .

کاشات

نلم تاریخ عمومی مؤلفی احمد مدحت افتدبک  
علی وادی اون بش بکری جلدن عبارت  
اولان مدوناتی باغچه قیوسنده نیا کوی حسن  
اتا ایله کوری باشی باراقه سنده صائفقه در .

آکسایدر دومک ( پولین ) نلم  
حکا به غریبه سی بر ذات طرفندن ترجمه اولانوب  
نیا کوی حسن و جلدن اتا دکان لیه حکا کرده  
طو نمشله ل احمد افتدی دکانده و باراقه ده  
صائفقه ایدری .

مونه فریستوک ایکتبی جلدبک اونچی  
جزوه دخی نشر اولمش و اون برنجیسی دخی  
در دست طبعدر

مکتب فنون حریره منشان خواجه سی میرالی  
عزتر سلیمان بکک تألیفی اولان مباحی الانشاکه  
ایدیگ مسائل نامضه سی مین و بر حوق امثال  
ادیبه و تفریاتی شالدر . ایکتبی جلدی  
دخی طبع ایلدیکن بکر بئشر غروشه هریده  
صائفقه در .

عقیف بک مرحومک برجهتی نور عثمانیه جاده  
سنه دیگر جهنری والده مکتبی سواقفته ناظر  
واطراق اساسی محکم و منتظم دیوار ایله محاط  
اولان قونلق عرصه سی ایچنده بر حسم  
و بر فاج طمش اوطه و مخزن و صو خز بنه سی  
کی شیری اولدینی حالده مخصوصا ۴۰۰ سار  
و مهندس واسطه سیله و نمایت مناسب بر طرزه  
اون پارچه به تقسیم اولمش اولدینندن طلب  
اولانله طوبدن و پارچه پارچه صایله جتی  
و تنظیم اولشان خرابطه سی ایله هر پارچه تک  
قیات بوسله سی مطعمه مزده بوندینی جهته  
کورهک ایستبالر سراج اداره سی ماموری  
موسسولسکه مراجعت ایتمی اعلان  
اولتور .

سراج جلدن باب عالیه اولان جاده ده

بکی آجیلان کتابچی دکانده مطبوعان  
جدیده عثمانیه دن کال بکک اوراق پریشانیه  
احد مدحتک ناغمانی و سائر نورسبکک  
ادبانک آثاری صائفقه در .

بکاز بکنده استاوروز محله سنده چیشار  
سوقاغنده بکری سکر نومروده بر باب شاه  
حرم و سلامتی اون اوطه و تختنده بر باب  
عطار دکانی و بر مقدار بیجه و بوستان و آب  
دریابه نظارتی خانه صا طابق اولغسه خانه  
نخندده بولسان عطار حاجی عزت افان مژال  
اولنسی

پروکار ما توردلی

۲۷ ک اوغنده حاجو بولو چارشوسنده  
آلآرافقه هر بولده صاج کسر . باشه و یوز  
والیسه به سوریه چسک کوزل قوقولی صور  
صنایار .



باشده ی  
کیک دیلان  
فا بوقسلی  
دفع ایذر

A LA PARISIENN

الا پازرین

( بک اوغنده حاجو بولو چارشوسنده )  
نومرو

مکتوباق کاغذ لک اتواعیله ظرفری و هر کسک  
اسمه کوره ایستدیکی رسم و شکله عفا بولتور  
جزدان و یاره کبه سی و سائر شبارک نمایی  
موجوددر .



انته کزکی قارشوسنده انگلیز

نومرو ۲۵  
نومرو ۱۵  
مغازه

مکتوباق کاغذ لک اتواعیله ظرفری  
مندیله سورمه و یوز یقافغه مخصوص کوزل  
قوقور . اتعلا یوز صایونلری بهارلی  
سکر لک انگلیز قراپدری - انگلیز کبرنلری  
و سائر هرنوع اشیا بولتور . صساری  
وجود فار بوله لک اونچی وار در .

سراج مطبوعده شیخ ابوشهر

سراج مارت ۱۹  
سراج مطبوعده شیخ ابوشهر  
مکتوباق کاغذ لک اتواعیله  
ظرفری و هر کسک اسمه کوره  
ایستدیکی رسم و شکله عفا  
بولتور جزدان و یاره کبه سی  
و سائر شبارک نمایی موجوددر .

اینگلیز قوالی طرفندن صدر اعظم  
فرید باشا حضرت لرنه استموم  
اشاک غران قورده و خارجی  
علکسایدر قره ملودودی  
همایون ترخان سلفک افندی  
غرابودون ( دپنل ) نشانده  
اعطا قلدینی سموعدر .

موند غزیمه سیدلن و کلا  
ایتیکی بندده قریب غریب  
اشنسر .

اینگلیز دیوللو محمود کیم باش  
معاشرندن اون بک غروش  
روایت اولتور .

حاصلاتی مکتبرنه عالم او  
ملتی کچین بازار اشنای اوز  
تاریخ سی استیجار ایدرک ایر  
نمده بر اویون اجرا ایتملر .  
اویون اجرا این اخیر  
بهودی ایتمش . حاصل اولان  
دیولر .

سراج  
مکتب عثمانیه بولگان  
ایچنده ترقا معارفیه بود  
ایلی . اور و باده تشکا  
اسرا ایلی بک اقدامات متوا  
آئنده خلی ترقا ایلدیلر .  
قوزغنه مده اونه کومه  
لازمه غنصله کافی کتاب  
زحالا بک بیلن صرف و نحو  
ایکی یوز سنه اول یونان  
اوقونق ایچون بیلرجه عمر  
بونکله بریر سال ناموسده  
ویا اوند هر نه دار اولور  
شاکر لک بونی یله بودور  
ایستدی که شمعی اسون  
ایله جتی نه ده معارف نصاب  
تعالیه اجرا ایله یسلی  
دیولر مکتب ترک ایستده  
کی بزه کشی چوچقسا  
اوقونق ایچون مکتلر باب



تومرو ۱۰ [ پنجشنبه ۲۰مارت جلال

مرکز امور فرهنگ عامه با نام عالی جاده سینه  
مأموریت انتشار : توفیق  
و دانش همروز  
محرران سیماسه و سیماسه و یونس باقری  
پوشه ادبی و برادری مکتوبه توفیق اولاد  
احزاب انجمنی همروز برادری انجمنی

# سراج

۱۲۹۰

۱ نسخه سی ۲۰ باره در [ ۲۱ محرم ۱۲۹۰

ایوب و اعداوت پیش از آنکه در  
مدیر سراج : ملک  
سراج ۱۱، آبی ایلی ۱۱، اوج ایلی ۱۱، فروری ۱۱  
نشریه انجمنی سراج ۱۱، فروری ۱۱، یونس ادبی ۱۱  
اعلان اعلان سراج ۱۱، کتاب اعداوت پیش از آنکه در ۱۱

### شونات

ایتابا قرالی طرفدن صدر اعظم حضرت نیرلیه  
فرید پاشا حضرت نیرلیه (سنت و ویس ولازرا)  
نشانک غران قوردوق و شارجیه مستشاری  
علکساندر قره طودوری افتدی ایله دیوان  
همایون ترجای سده الله ملک افتدی حضرت نیرلیه  
غران قوردوق (دیپل) نشانمن بر قطعه سی  
اعطا قلدیقی مسعودر .

موند غزه سی نبدلات و کلا خنده نشر  
ایتیکی بنده غریب غریب مطالع لرسرد  
انجمنر .

ایتهلو دولتو محمود ندیم پاشا حضرت نیرلیک  
معاشرلندن اون یک غروش تنجیح ایلدیلیکی  
روایت اولتور .

حاصلاتی مکتب لیرنه عابد اولوق اوزره یهودی  
ملکی کچین بازار اشاهی اوزره کوبده ازمی  
تیاروسنی استیجار ایدرک (بریفان) حیدودر  
ناتمه بر او یون اجرا انجمنر .

اویوق اجرا ایدن افتور و اقویسلر کاملا  
یهودی ایش . حاصل اولان باره ۶۲۰ لیرا  
دیورر .

### سراج

ملک عثمانیده بولان اقوام غیر مسلمه  
ایچنده ترقی معارجه یهودلرک کبرو قالمش  
ایلی . اور و پاده تشکیل ایدن جعبت  
اسرا یایلیک اقدامات متولیه و فعلیه سبیله  
آئنده خلی ترقی ایلدیلر . شمعی خاصکوبده  
فوزعه قده اونه کوبده مکمل مکتبلر قون  
لازمی تحصیله کافی کتابلر یینا ایلدیلر .  
یزحالا یک بلایق صرف ونجو حتی ایکی یک  
ایکی یوز سنه اول یوانستاتمه پالمش منطق  
اوقوق ایچون بلارجیه عرفاتق ایدیبورزا

پونیکله برار حالا فاموسدن رفعت نیرلیک  
ویا ویت هرنه به دار اولورسه اولسون برنجده  
مشائیرک یونلی یله یبورزا . ارتق تعقیق  
ایندی کده شمعی اصول معارفدن برنجه حاصل  
اوله جق نه ده معارف انعامه سنک احکامی  
ساده اجرا ایلدیلر یله چک ا باری پوایش  
دیوان ملته ترک ایله اده اقوام سازنده اولدیقی  
کپی یزه کنسی چوققلمرمنی سکندرم  
اوقوق ایچون مکتبلر باسقی کتار کتارک

ایتسهک البته ایکی اوج سنه ایچنده آتله  
تفوق ایدرز .

بنام علیه اصول تحصیل ایله مکتلمن حال  
حاضر بنده فالورسه یهودلر دکل دنیا ده معارف  
خصوصته یزه تفوق ایتدک بر قوم قالدیجدر .  
یینه تکرار ایدرز که ملت اسلامه یوگون  
غریبه معتقد اصول معارفی کمال افتخار ایله  
کندی لسانته نقل حاضر درر . بونک ایچون  
اون یان دن اون یک آتونه قدر باره و برنجک  
از بیل حیثه ده مالکدر .

موسسو دار الفتوق تاریخ خواجده سی موسسو  
(غولوبنیسکی) یوکره استانبوله مواصلت  
ایش و یوردان دخی آتیه به عزیمت ایلدیلر  
ایش یلدیلدر .

(لالیه) یعنی حریت نائنده اولان فرانسز  
غزیه سنک استنبول بخاریندن آهرق درج ایلدیلیکی  
مکتوبده دخی دولته متعلق و آونور ناسیونالک  
مقاله سنه ۲۰ نل بر طلمق روایات غریبه  
کوردیلدر .

لالیه فرانسه مطبوعاتی ایچنده خلیجه  
اهمیتی بر غزیه اولدیلندن نشر یانه اور و باجه  
صحیح نظریه با فلق ضروری کیدر .  
عجا یزم موسسو نوکس [۱] یوله شیلیری  
نیچون نکد یایغز ؟ یا بارس سفاری ؟

سبساده وقوع یولان حرکت ارضلندن  
مصاب اولانلر قلندره ایضا ایلدیلان معامله  
مشقه دن طولانی محظونلیت پادشاهی فی  
حایر مقام صدازدن سبسلم بکنه بر قطعه  
اسر نامه ارسال قلدیلدر .

دو خنده بلغارله رومونر ییئده نحدث ایدن  
وقوعاتی تحقیق ایچون مأموریت مخصوصه ایله  
عمل مذکور عزمیت ایدن ذات اکل مأموریتله  
استانبوله عودت ایتیلدر .

فاردو یوسفوردن خلاصه  
بلغارستانی افساده مأمور اولان قومیه دنک  
مجموعه ایلیک مرکز اجتمعی روحیه که مسغو  
فونسلوسلی (ماشه نین) ک شاه سی اولدیقی  
[۱] بوزات وقتله باسغا یاده مطبوعات مدبری  
ایلی شهید و طایفه سی اور و پانقره ل بنک ونه  
معلق یازدیقه شیلیری نکدیفن عاهد

آوقات موسسو استانبول و تائنده رفات بیان  
ایتش ایلی .

روسیه دولتی کپی بره مقم دولتک فونسلوسنه  
یوله برشی اسناد ایتمی روحی تجارت  
محکمه سی رئیس آماسیان افتدینک حدیثی  
موجب اولدیقی کپی فونسلوسک وقوع یولان  
اتمامی اوزدینه موهی ایله استانبول و تجارت  
محکمه سنه قبول ایلتمهده ایتش .

موسسو استانبولونک بنه اولکی کپی  
محکمه یه فیولی اولا حکومت سنه دن ثابا  
تجارت نظارت جلیه سندن استد عایلرز .

### سراج

عجا یو آماسیان افتدی تجارت محکمه سی  
راسته روسیه دولتی طرفدن مأموردر که  
فونسلوسک تطبیق ایچون آوقات فوغیو ؟

روسیه دولتک یانکر یوفونسلوسنی دکل  
طونه سواحته مأمور اولان فونسلوسلری کاملا  
یوحالده درر . اسپا توبی بلانمی سونش ؟

هله بوایش صحیح ایسه طونه والسی  
حضرت نیرلیک سکوتنه ده فوج ایدرز .  
چونکه مولوی متصرف سعادتو استعایل  
یک افتدینک مولوچیدن عزله اورانک مستو  
فونسلوسنه مامشات اتامسی باعث اولدیدی .

امیدوارز که صدرا لاق حضرت نیرلیک حبت  
مظنبر و راه لری یودر لوسلیک دوامت مانع اولور .  
زرا مسغو فونسلوسلرین حرکتنه اعاد قابل  
دکادر .

غلوسدن ( قسطنطنیویواس ) غزیه سنه  
یازدیقه کوره غلوس اسکله سندن یکی شهره  
قدر بر تور یولی انشاسنی در عهد ایدن  
قومیا غلیت حفر یه باشلمده ایش .  
یینه کتوب مذکورک روایتده کور او را کونک  
نظام سر حالده بولنسی تجارت خلی سکنه ارات  
اینگکه ایش حتی عمل مذکور اها بسی یو کادار  
حکومته بر شکایتمه و بر مشلر .

پت الهیعه کی مشائیر شمعی به قدر  
روم لیرک تصرفنده ایکن بود قعه اورانک  
قولکسری ضبط اینگکه روم لیر لراف ایله  
بطریقاً به شکایت ایتیلدر .  
یوده رفاج سکونده نیری حسادت اولش  
برسته در . مقام نه نتیجه حاصل ایلر ؟

### اسکدریه حواری

مصر مالیه سی یوزده اون بر فائضه اور

بغچه قیاتی

باره : غروشدن

۱۰۰	۲۵	۱۱۰
۰۸۷	۲۰	۰۸۷
۰۸۹	۲۰	۰۸۹
۰۵۱	۲۰	۰۵۱
۰۱	۱۰	۰۱
۰۳	۱۰	۰۳
۰۳	۲۰	۰۳
۱۱۸	۳۰	۱۱۸

کله جک فو پون اسفونطوسی یوزده ۳۰۰

ادبیات

ادیب مشهور کمال بک

منظوم و منثور آثار ادیبه و سیاهه سنی شامل

اوراق پریشان

برنجی جزو دوراستیلابی و صلاح الدین ابوبی

ایکینجی جزو فاتح ترجمه حاتی

اوچنجی جزو سلیم اول ترجمه حاتی حاویدر

یازم مجیدیه قیاتی له هر رده صانلقده دو

در دنجی و شنجی جزوی دخی دردست طعندر

بارقه ظفر

نه ادیب مشار الیهک یوزدن سکر سته اول تجربه فم قیلندن اولوق و صافه تقلیداً قیام قسطعلتیه حقدله بارقه ظفر نایله قله آلدینی رساله کینده رذات طرفندن طبع ایتدیرلشدی نهنجه سی قالدینی جهنله بوکره یکسندن طبع ایتدیرلرک نه اسکی قیاتی اولان ۳ غروشه اوراق پریشان صابیلان برلده صانلقده در.

ایچاقصا

عنوائله بش فصل اوزرینه ترتیب المبدیکم فاجحه - ۷ غروشی

ایله بغچه قیوسنده حسن انا ایله کورری باشی باراقه سنده صانلقده در . توفیق

اکرم بک اقدنیک آثار ادیبه سندن قهره

هر ایله اطالاً ترجمه سی و منتخبان - کیمیه قیات مخصوصه لرله ایغچه قیوسنده کی عجم دکاننده صانلقده در .

کرده فضلاستندن محمد عاطف اقدنیک

خلاصه التاریخ

یونان و عرب و فرانسز تاریخلرندن - جمع و آدیف ایلدیکی تاریخ عمومی کیم بئنجی و ایکینجی

جلدزی باغچه قیوسنده حسن و چنبرل طاشنده

جلیل افازک دکانلرند و کورری باشی باراقه سنده صانلقده در .

(آثار پراکنده نایله ) نشر اولتان

مجمله ادیبه ۳ غروش فی ایله هر رده و موزع لرده صانلقده در .

معنی طاعت و نفقت

بو حکاچه لطیفه تک دردنجی جزوی طبع اولدنیقنی ایله مطالعه به اختصار ایدرن .

کاشیات

نم تاریخ عمومی مؤلفی احمد مدحت اقدنیک علی و ادبی اون بئن بکری جلدن عبارت اولان مدوناتی باغچه قیوسنده نیا کوی حسن انا ایله کورری باشی باراقه سنده صانلقده در .

آلکساندر دومانک (بولین ) نم حکایه غریبه سی رذات طرفندن ترجمه اولتوب نیا کوی حسن و جلیل انا دکانلرله حکاکرده طو نشانه لی احمد اقدنی دکاننده و بارقه ده صانلقده ایدوی .

مونه فریستونک ایکینجی جلدنیک اونیجی جزوی دخی نشر اولتوب و اون برنجیسی دخی دردست طبعدر

مکتب قنون حریه منشآت خواجه سی میرالای عزیز سلیمان بکک آلبانی اولان مبان الانشاکه ادبانتک مسائل غامضه سی مین و پرچوق امثال ادیه و نغماتی شاملدر . ایکینجی جلدی دخی طبع ایلدنیکندن بکر مینر غروشه هر رده صانلقده در .

صفیق بک مرحومک برنجی نورعشایه حاده سته دیگر جهنری والده مکتبی سوفاغنه ناظر و اطراق اساسی محکم و منتظم دیوار ایله محاط اولان قوناق عرصه سی ایچنیده بر جسم و رفاج طاش اوپله و عجزن و صوخن نسه سی کچی شیری اولدنی حالد مخصوصاً مسمار و مهندس واسطه سیله و غایت مناسب برلر زده اون پارچه به تقسیم اولتوب اولدندندن طلب اولانلرله طوبدن و یا پارچه بارجه صایله جتی و تنظیم اولشان خریدنه سی ایله هر پارچه تک قیات بوضه سی مطبخ مزده بولدنی جهنه کورمک ایستیلر سراج اداره سی ماسوری موسیو ملسکه مرابجست ایشلری اعلان اولتور .

سمرکجه سندن بات عالیله اولان جاده ده

یکی آجیلان کتبیجی دکاننده مطبوعات

جبدیده هماینه دن کمال بکک اوراق پریشانله احمد مدحتک نایله ابل قضا و سائر نورس دکان ادبانک آتاری صانلقده در .

بکری بکنده استاوروز محله سنده چنبرل

سوقاغنده بکری سکر نومروده بر باب شاه حرم و سلامتی اون اوپله و تختنده بر باب عطار دکانی و بر مقدار بغیه و بوستان و آب دریاه نظارتی شاه صایق اولنقله خانه تختنده بولسان عطار ساجی عرت اغان سوز اولتسی

نومرو پروکار ما تودلی نومرو

۲۷ بک اوغلنده حاجو بولو چار شوسته ۲۷

آلافزنده هر بولنده صایق کسر . باشه و یوزره و البسه به سوره بک کوزل قوقولی صور صاناز .

باشده سی کک دبلان فابوقسلی دفع ایدر

و صاچلری اوژادوب عو شادر دوکولکندن محافظه ایدر

بر نوع صودخی ورد

A LA PARISIENN

الابادزین

( بک اوغلنده حاجو بولو چار شوسته ) نومرو

مکتوبلی کاغذ لک انواعله طرفلری و هر کک اسنه کورر ایستدیک روم و شکله تمقا بولتور جزدان و یازده کسه سی و سائر شلرک نغیسی موجوددر .



امنه کورکی فار شوسته انکله

نومرو ۱۵

نومرو ۱۵

مکتوبلی کاغذ لک انواعله طرفلری

متدله سورمه و یوز یقانه مخصوص کوزل قوقور . اعلا یوز صابولری بهارلی شکر زله انکله قرا به لری - انکله کبر لری و سائر هر نوع اشیا بولتور . صاری و عیور فار بوله لک الوای واردر .

۱۹۲۷ [جمعه ایلکی

جرم حرمه لره باغچه قیوسنده

شمس الدین : توفیق

سراج صابو و سائر و سائر

بوسانلر دوشش کورری باراقه

احداث اولون سوره حرمه

شونات

حبت فخر به سنی فضائل دینیه

افش اولان خواجه صادق

اولکی کون و غلات ایشدر

یعنی ملت کند یسندن راضی ایدر

حقدله راضی اولسون .

مکتبی اقام ایدیمه نامه منغ قد

نهنجه موت ایلر رطلقه ناغ

آنا فقط مشارالیه عالیله

یسنی بکن کون شیری لکی انا

دولتو حسن باشا حضرتلر

شیری لکی هنکانه بعض

اسائل سایدن بخت ایله اول

نامه سلیم نایلی المبدیکی ایچین

نئی ایداش و بکن سته عغه

یادشاهی به مطهر اوله رف

استایوه عیودت ایشل

معلودر کسه عفتوت هو

و حشران ایله مشوردر .

(بویندی قدره بره لم ؟ نئی

عکاه کوردمک فرضی ایدر

جلا اولدنی علل مهلکه دن

دار بقا ایلدی . وارسون

نار طاقسون !

و سنی اوزرینه نغی انا

اولدنی کی شهیدلکده نغی ایشدر

یش آتی یوز قدر اوارسی حاضر

احکم عدلیه نظری ایتور

حضرته کچی کین کون اجرا

مصالح صورت جریانی معایت

نماک عتایه ده تصرف ایدر

جهنمه کی لایحه ایشا لیا سفیر

المبدیکی مرویدر

انحصارک لویق ایتدنا و س

برملون بکری سیک ایل ایران

توتون نایجری اسکله لره توتو

فرق باره رسم المی قده لایحه

ایشدر

نماک عتایه ده سفوی فرق

توتون حاصل اولدنیق جه

میلسون غروس بوزدن ال

اولور

سراج بکده طوفاغنه

۱۷۹۰ نومرو ۱۷۱ جمعه ایشی ه نیسان

مركز تهران و طهران ...  
مجلس اخبار ...  
مهران ...  
لاستة اخبار و ...  
اعوانه ...

# سپاس

بوی غزه

۱۷۹۰ شمسی ۲۰ پاره در ۷ صفر ۱۲۹۰

اوبه و اولاد ...  
مدر خراج ...  
سنگ ...  
مشرک ...  
اعوان ...

## اطمان مصمم

سراجك ادبیت وقتونه مخصوص اوله دق  
برنده چیقارمقانی امتیازی اقتضاستنددر  
شاه علیه بنسخه دیده یکی درت صحیفه دن اقل  
اولماق اوز و هاون بش کونده برد فمه غزن قون  
تالیله اخراج ایده جگرئی و تحویل عنوان ایچون  
مطبوعات نظامنامه استناد مطبوعات اداره  
بهیسه استدا تقدیم ایلدی کوزون برنجی  
تومر و سناک رهفته به قدر ششری مقرر اولدی  
ارباب معارفه اخطار ایلدیز  
بوغزیه بری ادبی و دیگری فی ایکی قسم  
اوز ره مرتب اوله جقدر

## شونات

صدارت مستشاری سابق سعادتلو کامل  
باشاحتر نرینگ بترسوغ سفیری تعیین  
یورده جعفرینی اوانت هرالله بزیور  
دولتورستم باشا حضرتلر شک مشیرک  
مشوردی بیخشیه کونی عطا و نسلو کامل یک  
اقتدی حضرتلر شک یک اوغلتنده واقع  
قوانقارنده فرانت اولدنی ایشیلشدر

مابین هیساون سرکاتی عطا و نسلو یک  
اقتدی حضرتلری اولکی کون باب عالی به  
عزیزله فان حضرت صدایتشاهی ایله پراج  
ساعت قدر ملاقی اولدقاری مسعودر

اولکی کجه عقد اولشان مجلس خاص  
اولا احکامه عدلیه نظری ایتاو دولتو باشا  
حضرتلر شک دولخاله زنده عقد ایلشدر

رحمتی تجارت محکمه ریسی آماسیان  
اقتدی شک آوقات موسوی (سیاویلو) بی نه  
ایچون محکمه به قبول اقتدی والی  
ولایت باشا حضرتلری طرفدن برقطعه تذکره  
رحمه ایله استفسار اولمشی اوزرینه آردی  
اون بش کون مروردن مسکرمه موی ایلک  
ارسال ایلدیکی جوابده مشار ایله حضرتلرینه  
بوماده خنده برکوه معلومات ویره دیجکی

بازدیغی ترکیه کورلشدر  
عجبا سبب نه ایتمش طسوه غارته سیده  
اکلابه مزمی که ؟  
چنراقلی تانار بوکون ظهور ایله چکدر  
بقلم نه خیر کتوره چک ؟

طونه نمونده بوئدر لمسی مصمم اولان  
زرهلی دکر طابیدن برقطعه سی یورکه  
برکوی اوکنه وضع ایلدیکی محلی حوالتنددر  
سور به اغشام رسونک بوسته الزام  
ایلدیبرک امامه اداره فلیسه قرار و ایلدیکی  
مختارن بازیور

اتا طولی جهتمده انشسی مودور اولان  
تیمور یوانسه بدای اولمشی انکله دو تجمیون  
فوق العاده آرزو اولقنده ایتمش  
چونکه ذات مشار الیهک هندستانه  
تمسلی معاملات اوزمال فوق اله ده مهوات  
وسرعته اجرا اولدنی جهته نکلره حفته  
بودن بولک نعمت اوله من دیسه یسور  
یورکه بارون (روتر) طرفدن خط مزبورک  
انسانک تعهد اولمشی اولدره چه نمونیت  
عظیفه دعوت ایلدیکی اوراق حوالتده  
کور اشدر

اصول استنطاقک بولسز لغدن مجله  
ضبطیه چه دردت اولان اصلامان سررسنده  
بونکده اصلاحی ضبطیه مشربنده اخطار  
ایتمش ایلک

یکن کون بونک اوزرینه مشربت مشار الیه  
قامدن چاقاردق و مستنطقک اصلاحی  
ضبطیه عا اولدیفندن دیوان احکام عدلیه  
نظامرینه توصیه لازم کلدیکی آکلادق  
یولی اعموم اصول استنطاقک حسن صورته تحویلی  
دیوان احکام عدلیه نظارت ایلله سنه توصیه  
ایلر بر ایشوراشی ده تکرار ایلرزه که ضابطه تک  
نظاری آنده آلهوق مجسده استنطاق ایشوراشی  
بعض مفسونلره وقتله معامله تصدیقه اجرا  
اولدور ایدی حقی شکار غره بونک  
اوزرینه ایدی بوقعه شمعدی اویورده مسک  
دکای

استنطاق فاعده سی بولسز اوله بونکده استنطاق

آکنه آکنلره لایسز معانه ایشک و برآهی شبهه  
آکنده کورمکله انشادن آری و متعلق اولدیفنده  
ذهانت ایله معامله انسانیمی خاطر دن چیقارمق  
لازیم کلر  
بر انسان توقفا اولتور فقط هر توقف  
اولتانه ولوجاتی اولسون جانی معلله سی ایلر  
چونکه جانی اولقلته نصل یوزده طفسان مقوز  
اشتمال وارسه جانی اولقلته ده به یوزده  
طفسان مقوز حتمال واردور  
آکر جانی ایسه جزاسی قانون حکم ایلدیکی چون  
قل البیوت هیچ برنی بایسه من

فرانسوزک ضابط خدمتکار لغتده عکر و برمت  
اصولک لغتده تثب ایشکلرینی حیفه تک  
برنجی نسخهنده خیر برمش و برودراو  
حفاظتک اظهارنده برنجی اولقی لازم کلرولک  
ضیعت ایلله هیچ اولرسه ایشکی و یاروچنی  
دردیجی شکی اوانق شرفین مجرم اولهلم  
دیش ایلک  
یورکه متمدن اولان بعض غزتهلر ده کوردک که  
بوخصوصه حربت عسکر به چه فرانسه ایلر  
اولان بلجیقا و ایتالیا حکومتلر ده شت ایش  
مأمول ایلرزه که سلطنت سینه دخی بواسطه اوله  
افراد عسکر تک حفظ وطن و دفع دشمن  
خصوصا لرین شفق رهشده مأمور اولدیفنی  
کوسر

چونکه کمال غزتهلر کور بیسوز که برطانیه  
ضابطه لرین بازاردن سینه واتنی چشمه دن سوچی  
مکشدن چوچنی خدمت لرینه و بر بلان غزتهلر  
کنوز تکده وآرقه لرده آبلاتی اوشاق کسبی  
کر بر مکده در  
شبهه ایتمک که فضائل عسکر به تک مرثیه  
عوا بقی بحق تقدیر ایدن تقاضا منو دولتو صدراعظم  
حضرتلر به عطا و نسلو دولتو سر عسکر باشا  
حضرتلری بولبله شوا و ج حکومتن  
تعداد ایشدیکی تدبیری تصویب و قبول  
ایلر

## آسیای وسطی حوادثی

مارتک اون دنجی کونی ولشدر تاغینه  
بازیلان بر تحریرنده کانون نایک اونجی کونی  
سرمدار باشک کتسار بنه بایلان قاعدن  
درونسده بولسان نرات خیره لیلک قهر قزلاله  
بالانساق اوزرله بنه تکلمه اولدق لر شیه دار  
وقوه کون شایعه اوزرینه قناسورنده خلیفه  
دو ششدر و سنی اقتدیه اطرائی تحفه  
کوندر بلان قونی رفرقه دشمن طرفندن بولر

اوقات

ادب مشهور کمال

بک  
مضمون و مشور آثار ادبیه و سیاسی است شامل  
اوراق پریشان

برخی جزوی دور استیلا و صلاح الدین ابوی

ایکجهی جزوی فتح ترجمه سانی

اوجخی جزو سیم اول ترجمه حالی حاوی در

یازم مجید فی اله هر برده صانقده در

فرهنگی و شنبی جزوی دخی دردست طعدر

بارقه ظفر

بته ادب مشار الهک بودن سرکنده اول  
تجربه قلم قبیلدن اولهرق و صافه تقلیداً قطع  
صفا منظمه حتمه بارقه ظفر نامیه قلمه آلدینی  
رساله کینده بذات طرفندن طبع ایندر برسدی  
نسخه سی فالدینی چمنه بوک بکسین طبع  
ایندر بهرک بته اسکی قیاتی اولان ۳ غروشه  
اوراق پریشان سبیلان یزده صانقده در

عشوائیه بش فصل  
**اجاقصا** اوزنه زین ایلدیکم  
فاجمه ۶ - غروشی  
اله باغچه قیوستند حسن انا اله کوری باشی  
باراقه سند صانقده در .  
توفیق

قرانسه و پروسیا بخاره سی تاریخک بوکره  
انجی جلدی دخی طبع و نشر اولوب سائر  
جلدله برابر معناد باغچه قیوستند تبا کوی  
حسن اناک دکانده و چنبیل طاشده جلیل  
انانک دکانده و کوری باشنده کی بارقه ده  
و صحافت چاروشونده صانقده اولدینی و بدشیر  
جانی دخی طبعی دردست ایلدیک اعلان  
اولنور .

تمش طاعت و نطق

بو حکایه لطیفه تک شنبی جزوی طبع  
اولدینی ایل مطامعه به احتضار ادرز .

سرکه جیدن باب عالی به اولان جاده ده  
یکی آجیلان کتابچی دکانده مطبوعات  
جدیده عثمانی دن کال بک اوراق پریشانله  
اجدمدحتک بالغانی اجل قضا و سائر نورسکان  
اینانک آثاری صانقده در .

آلکسندر دومانک ( پولین ) نلم  
حکایه غریبه سی بذات طرفندن ترجمه اولنوب

نیسا کوی حسن و جلیل اناد کانیله حکا کرده  
ملو نشانه کی احد افندی دکانده و باراقده  
صانقده ایدن .

مونه قریستونک اوجخی جلدینک برنجی  
جزوی نشر اولمش و ایکجهی دخی دردست  
طبع بولنشد .

کرید فضلاستندن بحور عاظم افندیکن  
حکایه خلاصه التواریخ

بوتان و عرب و فرانسه تاریخلندن - جمع  
و تألیف ایلدیک تاریخ عمومی برنجی و ایکجهی  
جلدلی باغچه قیوستند حسن و چنبیل طاشده  
جلیل انانک دکانلندن و کوری باشی باراقه سند  
صانقده در .  
۱۵

فرق چشمه

غضنفر انا عتیق وفق ماه لذبندن اولسقی  
اوزده یازم ماصورا ماه لذبند صالیق اولوب  
الشافه طلب اولان ذوات جریده .  
عسکری  
بصه شاه سنده باش مرتب عشر افندیله  
پزانی اوله جعفر .

مکتب فنون حریه نیشات خواجیه سی میرالای  
عزتولسلیمان بک ایلدی اولان میان الا انشا که  
ایلیک مسائل غامضه سی مین و پرچوق امثال  
ادبیه و تفریقاتی شاملدر . ایکجهی جلدی  
دخی طبع ایلدیکسن بکره عشر غروشه هر برده  
صانقده در .

باب عالی صدارت دارمستک فاروشونده کی  
توتنجی دکایله باغچه قیوستند قره قیول  
فاروشونده ۵ نومرولی صرف دکانده  
بو قوطبی اون ایکی غروشه اولهرق تازه  
بابیه و با بجان صانقده ونه صحورته  
یشویله چکنی صانانلر خبر و رمکه در .

بوکن ایکی اوج هفته مقدم باب قیوستامی  
چولنده ال یازوسیه و مجموعه و اینجده برده باب

دکور تعلیمه سی اولدینی مالد هر نصله  
دوشمش و کیمه تک ایشنه یازه میده چندن  
هر کیمک یدینه کیمش اینه باب مز بودده روز  
ایلی قاضی دسکری دازه سی اوله چینی سلمان  
انابه نسیم ایلدیک حالده اکرام اولنه جعفر .

آثار پراکنده

بو مجموعه تک ایکجهی چیدینی کی  
اوجخی دخی ایکی اوج کونه قدر چینه جعفر .

محررات نادره تک اوجخی جلدی  
سکرینچی و مقسوزنجی جلدلره ایشنه کی قوای

معاهده سبله روسیه جاری بیواک و صابنامی  
مدرج اولدینی کی اوجخی جلدینده و کلای سابقه  
و حاضره تک آثار بر حکم سبله آتبع  
و فونوسوناقی نظاملاری درج اولسوب  
یزده کی بخارده درده یعنی غروشه فروختن  
اولقده در .

باغچه قیوستند تبا کوی حسن انا و چنبیل  
طاشده جلیل انا کوری باشی باراقه سی و کانه  
قرانت شاه لره بوکور .

A LA PAKISH N

الای پارتین

( بک اوقلنده حاجو بولو چاروشونده )

نومرو ۹

مکتوبلق کاغذک انا صبله طرفلی و هر کیمک  
اسنه کوره ایستد بکی رسم و شکله عفا اولن  
جزدان و باره کسه سی و سائر شریک تعجبی  
موجوددر .

نومرو ۱۰ پروکار ماتوردلی

۲۷ ک اوقلنده حاجو بولو چاروشونده ۲۷  
آفراننده هر بولنده حاج کسره باشه و یوزده  
والسبه به سوزله بک کوزل قوقول سوز  
صانکار

باشنده کی  
کیمک دیلان  
قا بولسلی  
دفعدر



برنوخ صودی ورد



لته کوی فاروشونده انکلیز  
نومرو ۱۵  
**مغازیه**  
نومرو ۱۵

مکتوبلق کاغذک انا صبله طرفلی  
شدیله سورمه و یوز یقانه مخصوص کونک  
قوقور - اصلابوز صابونلری بهسارلی  
شکر زله انکلیز قزاینلری - انکلیز کبرشلی  
و سائر هر نوع اشیا بولنور . صلی  
و چور قار بوله تک انواعی واردر .

## ÖZGEÇMİŞ

Sevtap BİLMEZ - 28 Eylül 1988’de Hatay’ın Antakya ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Mustafa Kemal AKBAY İlköğretim okulunda tamamladı. Hacı Ali NURLU Lisesinden 2006 senesinde mezun oldu. 2009 senesinde Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde Lisans eğitimine başladı. 2013 senesinde mezun oldu. Eylül 2013’de Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana bilim Dalında Master eğitimine başladı. Ocak 2015’de Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Pedagojik Formasyon eğitimini tamamladı. 2016 senesinde Anadolu Üniversitesi İlahiyat bölümünü kazandı ve eğitimine devam etmektedir. Orta düzeyde Arapça bilmektedir.

## VİTAE

Sevtap BİLMEZ was born in Antakya district of Hatay province on September 28, 1988. She finished primary and secondary education at Mustafa Kemal AKBAY school. She graduated from Hacı Ali NURLU High school in 2006. She started History Department at Science and Literature Faculty of Gaziantep University. She graduated in 2013. She started her master degree at History Department of Social Science Institute of Gaziantep University in 2013. She finished her Pedagogical Formation education at Education Faculty of Gaziantep University in January 2015. She entered Faculty of Theology of Anadolu University in 2016 and is currently studying there. She knows Arabic at intermediate level.